

II. Järjestödemokratiaa, -muotoja, liittorajoja sekä jäsenyyttä koskevat esitykset

Puheenjohtaja : Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen seuraavaa kohtaa. Sitä koskevat esitykset ovat esitysvihkon sivuilla 71 — 104. Luovutan ensimmäisen puheenvuoron toveri Aarne Saarille.

Keskustelu :

Aarne Saarinen (Rakennustyöväen Liitto): Hyvät toverit! Asiaryhmä 11. sisältää runsaasti ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyttä koskevia esityksiä ja näkökohtia. Se ilmaisee kaiken sen rikkaan kokemuksen, jonka työläiset ja ammattiyhdistysaktiivit ovat vuosikymmenien varrella keränneet ammattiyhdistystoiminnastaan. Työjärjestyksen edellisen kohdan yhteydessä ystäväni Janne Hakulinen käytti puheenvuoron korostaen ammattiyhdistysliikkeen ja työväen yhtenäisyyden merkitystä. Luulen, että meillä tässäkin edustajakokouksessa on riittävästi vakavia aiheita pohtia niitä ongelmia, jotka liittyvät työväen ja ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyteen.

Rakennustyöläisten Liiton esityksessä, joka koskee ammattiyhdistysliikkeen suhdetta poliittisiin puolueisiin, todetaan että hajotusilmiot johtuvat kahdesta tekijästä: ensinnäkin siitä, että ammattiyhdistysliikkeen suhdetta suurpääomaan ja sitä edustaviin puolueisiin ei kyllin selvästi ole määritelty, ja toiseksi siitä, että poliittisessa työväenliikkeessä ja maan poliittisessa elämässä sotien jälkeen tapahtuneita hyvin oleellisia muutoksia ei ole kaikilla tahoilla ammattiyhdistysliikkeessäkään haluttu nähdä tai avoimesti tunnustaa ja ottaa huomioon. Mitä ensinmainittuun seikkaan tulee, niin SAK:n johtoryhmillä on ollut halua ja taipumusta jopa poliittiseen yhteistyöhön vuorineuvoksien ja heitä edustavien taloudellisten ja poliittisten voimien kanssa. Tämä halu ja taipumus on ilmennyt työläisille epäedullisten ja vahingollisten kompromissien muodossa monien talous- ja palkkapoliittisten ratkaisujen yhteydessä, jolloin ei ole kysytty jäsenistön mielipidettä. On selvää, että ammattiyhdistysliikkeen on pakko olla neuvottelusuhteessa suurpääoman edustajien taloudellisten järjestöjen kanssa, mutta se ei edellytä hyväntahtoista luottamuksellista yhteistyötä kapitalistien ja heidän edustajiensa kanssa, jollaisia pyrkimyksiä ilmenee monissa ammattitoimitsijoissa. Meidän on aina muistettava, että suurpääomapiirit, heidän monopolinsa sekä heidän taloudelliset ja poliittiset järjestönsä ovat meidän yhteiskunnallisia vastustajiamme ja vihollisiamme. He elävät ja saalistavat työväenluokan kustannuksella. He jarruttavat taloudellista» sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä puolustaessaan itsekkäästi tietystä historiallisesta kehitysvaiheesta saavuttamaansa epäoikeutettua asemaansa ja työväen riistämisen oikeutta. Heitä ja meitä erottavat sovittamattomat yhteiskunnalliset vastakohdat. Sitä kiulua ei voida mitenkään luoda umpeen.

Näistä yhtesikunnallisista vastakohtista, jotka eivät ole keinotekoisia tai kuviteltuja, vaan reaalisia, johtuu yhtä työnantajat ovat keskenään solidaarisia työväenluokkaa vastaan ja esiintyvät yhtenäisesti vaikka heidänkin keskuudessaan esiintyy tiettyjä poliittisia erimielisyyksiä. Tästä johtuu että ns. vapaamielinenkin työnantaja hyväksyy käytännössä jopa fascistisen terrorinkin, jos hänen luokkaetusnsä tulevat uhatuksi riippumatta siitä, onko uhka kuviteltu tai reaalinen. Tämä sama tekijä, luokkaetus, muodostaa reaalisen pohjan myös palkkatyöväen yhtenäisyydelle, mutta työväen keskuudessa tätä ei tajuta yhtä selvästi kuin työnantajan ja porvariston keskuudessa tajutaan heidän omat yhteiset luokkaetusnsä. Tämä johtuu siitä, että porvaristolla on ylivoimainen asema yleisen mielipiteen muokkaamisessa, kuten koulut, armeija, kirkko, lehdistö, radio ja televisio. Lisäksi se lahjoo suoranaisesti tai epäsuorasti monia työväenliikkeen johtohenkilöitä vetäen niitä puolelleen.

Ammattiyhdistysliikkeen ja sen johtohenkilöiden tulisi selvästi tajuta, että suurpääoman taloudelliset poliittiset ja muut yhteenliittymät ovat ammattiyhdistysliikkeen ja

työväenluokan yhteiskunnallisia vihollisia ja sen mukaan määriteltävä myöskin suhteensa niihin. Mutta tätä ei ole ohjelmallisesti eikä käytännön toiminnassakaan SAK:n puitteissa selvästi tehty. Tästä johtuvat monet heikkoudet SAK:n sisäisessä ja ulospäin suuntautuvassa toiminnassa.

Toinen, ensimmäiseen liittyvä näkökohta on se, että ei ole tahdottu ottaa pysyvästi huomioon poliittisessa työväenliikkeessä eikä maamme sisäisessä tilassa ja sen ulkonaisessa asemassa sotien jälkeen tapahtuneita suuria muutoksia ammattiyhdistysliikkeen sisäisissä järjestelyissä.

Maaliskuun 21 päivänä 1945, vähän sotien päättymisen jälkeen, SAK:n silloinen puheenjohtaja Eero A. Vuori piti liittotoimikunnille ja toimitsijoille järjestetyssä kokouksessa tässä samassa talossa puheen, jossa hän lausui mm. seuraavaa: »Ratkaisevaa tulevaisuutemme kannalta on, että demokraattiset voimat keskittyvät ja pääsemme niille kuuluvaan asemaan yhteiskunnan elämän kaikilla aloilla. SAK:n työvaliokunnassa on yleisesti jo pitkän aikaa oltu sitä mieltä, että työväen piirissä välirauhan sopimuksen teon jälkeen toimintavapauden saaneiden voimien sijoittaminen ammattiyhdistysliikkeeseen pitää tapahtua, ei repivän taistelun tietä, vaan keskinäisesti neuvotellen ja sovittaen. Tätä tietä kulkien voimme edelleenkin säilyttää ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden. SAK:n työvaliokunta on — ilmoitti Vuori — käynyt luottamuksellisia neuvotteluja Suomen kommunistisen puolueen kanssa näiden kysymysten järjestämisestä».

Tältä pohjalta ryhdyttiinkin SAK:n ja liittojen sisäisiä suhteita järjestämään sillä seurauksella, että SAK:n jäsenmäärä kohosi noin 350 000:een oltuaan ennen sotia ja sodan päätyttyä noin 80 000 paikkeilla. Sen aktiivisuus ja iskyky sekä arvovalta nousivat vastaavasti. Mutta tämä myönteinen kehitys ei jatkunut valitettavasti kauan. Ilmeistä on, että kommunistien taholla tehtiin eräitä virheitä, esiintyi taitamattomuutta ja sopeutumattomuutta yhteistoimintaan. Ratkaiseva syy uusiin hajaannusilmiöihin, jotka alkoivat 1940-luvun lopulla, oli se, että avainasemissa olleet sosialidemokraatit eivät omaksuneet yhteistyöajatusperiaatteessa, vaan tarkastelivat sitä yksinomaan taktilliselta näkökannalta. Epäilemättä samankaltaista ajattelua esiintyy jonkin verran myös kommunistien keskuudessa. Tällainen ajattelutapa loi otollisen maaperän ns. junttaukselle, poliittiselle ryhmätoiminnalle, epäluuloille, syrjinnälle, epädemokraattisille menettelytavoille jne., jotka ovat johtaneet hajaannukseen ja järjestövoiman heikentymiseen ja joka samalla on heikentänyt myöskin koko palkkatyöväen asemaa työnantajiinsa nähden.

Tunnuksena oji: SAK on sosialidemokraattien perustama ja se on pidettävä sosialidemokraattien käsissä keinolla millä tahansa. Tämä tunnus ei ole oikea eikä myöskään kestävä. SAK:n tosin perustivat sosialidemokraatit, mutta se jäi yksin heidän varsaan kitukasvuisiksi. Sen kasvu ja voimistuminen vaativat ehdottomasti myös kommunistien mukaantuloa ja tukea. Tämä lienee nyt entistäkin ilmeisempää riippumatta siitä, ketä se miellyttää, ketä ei. Tosiasia on kuitenkin, että kommunistinen liike kasvaa ja voimistuu. Tästä seuraa, että SAK voi vahvistua vain avoimessa yhteistyössä kommunistien ja sosialidemokraattien kesken. Tämä pidetään kentällä ja perusjärjestöissä ja siellä tapahtuvassa toiminnassa työläisten kesken melkoisen selvänä asiana. Tosin näyttää asianlaista olevan SAK:n ja useampien liittojen johtoportaisissa.

Keskusteluissa on meille selitetty, että kommunisteihin kohdistuvan syrjinnän jatkaminen ja siihen liittyvät epädemokraattiset menettelytavat ovat välttämättömiä, jotta hajottajille ei annettaisi lisää aseita hajotustoimintaansa varten. Tämä on ollut eräs pääargumentti syrjinnän jatkumiselle.

Monet vakuuttavat tosiasiat puhuvat tätä perustelua vastaan. Ensinnäkin niissä ammatillisissa järjestöissä, joissa kommunisteilla on ratkaisevaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa, ei hajottajilla ole ollut sanottavaa menestystä. Toiseksi kommunismin vastaisilla tunnuksilla ja kansanrintamapelotteluilla ei ole eikä voikaan olla hajottajien toimivaa vaikutusta. Se voi vaikuttaa vain poliittisesti takapajuiseen työläiseen, mutta

onneksi heidän lukumääränsä vähenee jatkuvasti. Työläisten oma kokemus vuosikymmenien ajalta osoittaa, että voimat, jotka toimivat kommunistien vastaisilla tunnuksilla, ovat aina aiheuttaneet vahinkoa kaikille työläisille, myöskin sosialidemokraateille, sillä ne ovat taantumuksellisia ja ovat säännöllisesti yhteisrintamassa kapitalistien kanssa. Kolmanneksi hajoittajien asettamat tehtävät ovat sellaiset, että he eivät lopeta toimintaansa SAK:ta ja sen jäsenliittoja vastaan olkoonpa niiden johtoelimissä yksinomaan sosialidemokraatteja tai yksinomaan kommunisteja tai kumpiakin missä suhteessa tahansa, sillä hajoittajien tehtävä on aikaansaada, kuten he sanovat, »täydellinen suunnanmuutos». Mitä tällä suunnanmuutoksella, toverit, tarkoitetaan?

Sillä pyritään valjastamaan koko maamme ammattiyhdistysliike kansalliseen ja kansainväliseen kommunismin vastaiseen ristiretkeen, ts. palvelemaan maamme poliittisen äärioikeiston jatkuvaa pyrkimystä liittää maamme taloudellisesti ja poliittisesti lännen blokkipoliittikan piiriin Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita vastaan. Tämä on suunnan muutoksen päätarkoitus. Tämä ekä mikään muu on SAJ:n ja sitä tukevien poliittisten voimien päämäärä. Tästä syystä hajoittajat eivät lopeta toimintaansa olipa SAK:n ja sen jäsenliittojen johtoelimissä sitten kommunisteja tai sosialidemokraatteja missä suhteessa tahansa.

Mikäli sosialidemokraatit eivät hyväksy selvää suunnan muutosta — sitähän eivät ainakaan kommunistit voi tehdä, eivätkä nähtävästi myöskään työmiehen asian kansainvälistä ystävyyttä ja rauhaa puolustavat sosialidemokraatit. Tämän vuoksi on täysin perusteetonta olettaa, että hajoittajia voitaisiin hillitellä ja yhtenäisyyttä vaalia syrjimällä kommunisteja tai muita, jotka poliittisesti ovat toista mieltä kuin esim. Rantanen ja hänen ryhmänsä.

On luonnollista, että työväen ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyys voidaan rakentaa ja sitä voidaan menestyksellä puolustaa vain työväen etujen mukaisen politiikan ja menettelytapojen pohjalta, ts. mahdollisimman aktiivisen palkka- ja sosiaalipoliittikan, kansojen välistä ystävyyttä ja rauhaa lujittavien käytännöllisten toimien avulla sekä kansanvaltaisia järjestöperiaatteita noudattaen. Pysykö SAK tai mikä tahansa sen piirissä oleva järjestö ja johtoporras tämän tai tuon ryhmän tai mielipidesuunnan hallinnassa, riippuu loppujen lopuksi, toverit, siitä, -ei suinkaan siitä, kuka sen aikanaan on perustanut, vaan siitä, millaista politiikkaa se harjoittaa: vastaan se työväen ja jäsenistön vaatimuksia ja etuja, vai ei, vieläpä siitäkkin, vastaak se yleistä maailmanhistoriallista kehityssyntyä, vai onko se sitä vastaan. Kikka-, kepuli- ym. konsteilla ja kommunismin vastaisilla tunnuksilla ei pitkälle potkita eikä hallita työväen ammattilista joukko liikettä, sillä ne eivät levitä työmiehen leipää eivätkä lisää hänen vapauttaan.

Sellainen väite, että kommunistit pyrkivät valtaamaan ammattiyhdistysliikkeen perustuu epäkansanvaltaiseen ajattelutapaan. Jos myönnämme, että ammattiyhdistysliikkeen on oltava avoin jokaiselle palkkatyöntekijälle ja että jokaisella jäsenellä on samat sääntöihin perustuvat oikeudet, niin meidän on myönnettävä, että on yksinomaan jäsenistön asia, millaisia poliittisia mielipiteitä omaavia se valitsee järjestöjen johtori elimiin. Jos se valitsee kommunisteja, niin se ei voi olla valtaamista sen paremmin kuin sekään, jos se valitsee enemmistöksi sosialidemokraatteja. Mutta ellei jäsenistön anneta mahdollisimman vapaasti vaikuttaa ratkaisuihin ja valintoihin, vaan ne tehdään suppeissa johtoelimissä, niin se on nimenomaan vallan epäkansanvaltaista, keinotekoista ja väkivaltaista säilyttämistä ja ns. valtaamista. Se on myös asianomaisille vähemmän kunniaakasta ja heidän asemansa on käyvä ajan mittaan kestävämmäksi.

Voidaksemme menestyksellisesti torjua hajoitustyön ja saadaksemme työläisiltä voimakkaan tuen meidän olisi selvästi ja avoimesti julistettava, että tasa-arvoinen yhteistyö sosialidemokraattien ja kommunistien kesken ammattiyhdistysliikkeessä on välttämätön; että tämä yhteistyö perustuu kaikkien työläisten peruseluihin, jotka eivät ole sovitettavissa suurpääomapiirien etujen kanssa; että tämä yhteistyö perustuu pyrkimykseen noudattaa ammattiyhdistysliikkeessä aktiivista ja tehokasta palkka- ja sosiaalipoliittikkaa sekä yhteiseen vakaumukseen siitä, että työväen voimat on yhdistet-

tävä torjumaan työvälle ja kansallemme vaaralliset oikeiston taantumukselliset sisä- ja ulkopoliittiset pyrkimykset.

Kalle R a n t a n e n (Rakennustyöläisten Liitto): SAK:n edustajakouksissa hyväksytyn teollisuusliittolinjan mukaiset järjestömuotopäätökset ovat jääneet periaatepäätöksiksi, joita ei ole noudatettu. VII edustajakouksessa hyväksytyssä järjestömuotopäätöksessä mm. kehoitettiin järjestöjaostoa valmistamaan ensi tilassa koko järjestökentän osalta liittorajaohje perusteluineen, mutta sitä ei ole laadittu. Liittoraja-

- ohje olisi ollut tarpeellinen työvaliokunnallekin.

Alustusviikkoon on liitetty yhteenveto SAK:n jäsenliittojen antamista vastauksista kiertokirjeeseen numero 21/1960. Vastauksissa ilmenee, ettei työvaliokuntakaan ole noudattanut teollisuusliittoperiaatetta eri liittojen työehtosopimustoimintaa koskevissa päätöksissään. Niinpä esim. Auto- ja Kuljetustyöväen Liitolle on myönnettu oikeus tehdä työehtosopimus voimalaitosrakennustyömaiden autohuoltokorjaamoiden ja autokuljetusten osalta, vaikka ne teollisuusliittoperiaatteen mukaisesti kuuluisivat selvästi Rakennustyöläisten Liitolle.

Työvaliokunta esittää lausunnossaan, että VII edustajakouksen päätös jäisi edelleen voimaan ja että työvaliokunnan on laadittava järjestömuotokysymystä selvittelevä kirjanen kenttätyössä käytettäväksi. Kysymystä käsittelevä kirjanen on tarpeellinen asiaa koskevassa valistustyössä, mutta sitä ennen on kuitenkin laadittava yksityiskohdalliset liittorajaohjeet, joita kirjasessa selvitellään. Puhtaaseen teollisuusliittoon siirtymistä on edistettävä kysymystä käsittelevällä valistustyöllä. Asia on saatettava laajan keskustelun alaiseksi perusjärjestöissä varsinkin niiden työntekijäryhmien keskuudessa, joiden taholta kehitystä vastustavaa ennakkoluuloisuutta esiintyy. Jäsenistön keskuudessa on herätettävä halua tutkia asiaa. Sen jälkeen lisääntyä myös tahto voimien yhdistämiseen teollisuus- ja tuotantoaloittain.

Teollisuusliittomuoto edellyttää myös ammatti- ja työntekijäryhmien välisen solidaarisuuden kehittämistä. Teollisuusliittojen on omalla toiminnallaan osoitettava aiheuttomaksi pienten korjaus- ym. ammattiryhmien keskuudessa vallitseva pelko, etteivät ne saa ääntään kuuluville ja ettei heidän etujaan valvota oikeudenmukaisesti suurissa teollisuusliitoissa. Järjestömuotopäätösten soveltamista voidaan edesauttaa myös SAK:n työvaliokunnasta käsin ohjaamalla jäsenliittojen työehtosopimustoimintaa teollisuusliittoperiaatteen pohjalta.

Edellä olevaan viitaten ehdotan seuraavaa. Edustajakokous päättää, että Suomen Rakennustyöläisten Liiton piiriin tulisivat kuulumaan SAK:n vuoden 1934 edustajakokouksen päättämien työntekijäryhmien lisäksi seuraavat: rakennusalan putkijohto- asentajat, pelti-, kaide- ja sähkötyöntekijät sekä rakennus- ja rakennusaineteollisuuden yritysten autonkuljettajat, keskusvarastojen ja -korjaamoiden työntekijät. Liittojen yhtymisen kautta olisi samalla muodostettava rakennusalan teollisuusliitto, johon kaikki edellämainittujen ryhmien lisäksi tulisivat kuulumaan muuraus- ja rappaustyöntekijät ja sukeltajat. Tämä edellyttää, että tie- ja lentokenttärakennustyöt sekä kaikki muut valtion rakennustyöt kuuluisivat Rakennustyöläisten Liiton tai sitä vastaavan yhtyneen liiton piiriin ja että muilla liitoilla ei ole järjestämistä ja sopimusoikeutta rakennus- ja rakennusaineteollisuuden piirissä. Kuntien rakennustöissä olevat rakennustyöläiset tulisivat kuulumaan Kunnallisten työntekijäin ja Viranhaltijain Liiton piiriin kuten tähänkin saakka. Muiden teollisuusalojen tuotantolaitosten varsinaisissa uudisrakennustöissä olevat rakennustyöläiset tulisivat kuulumaan Rakennustyöläisten Liiton piiriin kuten tähänkin saakka.

Veikko H i e t a s a a r i (Puuteollisuustyöväen Liitto): Hyvät edustajatoverit! Useassa edustajakoukselle jätetyssä esityksessä tulee vakuuttavasti esille, että jäsen- ten oikeuksien kaventaminen ja jäsenten yhdenvertaisuuden loukkaaminen on viime vuosien aikana muodostunut erääksi varsin näkyväksi piirteeksi SAK:n johtielimien ja myös jäsenliittojen johtielimien toiminnassa. Minua ovat puutyöläisten lisäksi eväs-

täneet tähän kokoukseen Kymenlaakson paperiteollisuustyöläiset ja kehoittaneet minua tuomaan nämä asiat esille, mitä olen tälle kokoukselle tarkoitetussa puheenvuorosani ottanut huomioon, sillä Paperiteollisuuden Liitto valitessaan edustajia tähänkin edustajakokoukseen syylisti poliittista syrjintää harjoittaneen epädemokraattisuuteen. Tuntuu lisäksi siltä, että mitä suulaemmin SAK:n puheenjohtaja, SAK:n opintosihteeri tai muu keskusliiton toimitsija tai joku liiton johtohenkilö puheissaan tai kirjoituksissaan selittelee ja uskottelee, että järjestömmme on riippumaton poliittisista puolueista, niin tietää se, että sitä useammin loukataan jäsenen alkeellisimpiä oikeuksia ja harjoitetaan vieläkin rumempaa poliittista syrjintää toisin ajattelevia jäseniä kohtaan. Me SAK:n jäsenjärjestöjen jäsenet olemme usein pilkanneet hajoitustarkoituksessa perustetun keskusjärjestön SAJ:n johtavien toimitsijoiden hurskaita vakuutteluja järjestödemokratiasta ja puoluepolitiikasta vapaasta järjestöstä ja syystä, sillä olemme vuosien mittaan näiden Veikkojen ja Jaakkojen suhteen oppineet, että heitä on katsottava, ei suuhun, vaan käsiin. Minun on kuitenkin sanottava seurattessani eräiden SAK:n jäsenliittojen ja SAK:n johtaelimien menettelyä, että tämä sama ohje näkyy olevan paikallaan myös näiden suhteen. Tämän kokouksen järjestäytyminen, ns. liiton edustajien valitseminen tähän kokoukseen, toimitsijoiden valitseminen SAK:hon ja monet muut tapaukset osoittavat, kuinka todella paikallaan ovat ne esitykset, joissa vaaditaan järjestödemokratian noudattamista ja poliittisen syrjinnän lopettamista.

Esimerkkinä tällaisesta järjestödemokratian vastaisesta menettelystä esittäköön mm. Paperiteollisuustyöntekijäin Liiton johdon enemmistön menettely sen valitessa liiton edustajia edustajakokoukseen. Liiton jäsenten ja osastojen mielipiteitä ja esityksiä kuulematta liiton johto nimesi liiton edustajiksi yksinomaan tiettyyn poliittiseen suuntaan kuuluvia jäseniä ja hylkäsi muut ehdokkaat, joilla on varsin kunnioitettava määrä jäsenistöä puolellaan, mutta jotka eivät kuulu siihen poliittiseen puoluesuuntaan, kuin mihin liiton johdon enemmistö kuuluneeseen. Kun Paperiteollisuustyöntekijäin Liitto koostuu niinkuin useat liitot eri mielipidesuuntiin lukeutuvista jäsenistä, nämä lukuisat liiton osastot ja jäsenet esittävät, että liiton edustajat SAK:n edustajakokoukseen valitaisiin jäsenäänestyksellä suhteellista vaalitapaa noudattaen. Tällä tapaa menetellen ei jäsenten oikeuksia olisi loukattu. Samalla olisivat eri mielipidesuuntaa edustavat jäsenjoukot tulleet edustetuiksi tässä kokouksessa. Liiton johto ei kuitenkaan, kuten nähdään, ole kallistanut korvaansa tälle oikeudenmukaiselle ja jäsenoikeuksia kunnioitavalle esitykselle. Tästä onkin seurannut, että liiton suurimmat osastot, mm. Nokian osasto jäi vaille edustusta. Samoin Tampereen, Pohjois-Suomen ja Kymenlaakson paperityöläisten enemmistön edustus jäi huomioitaksi. Tosin Tampereelta, pohjoisesta ja Kymenlaaksosta täällä on edustajia, mutta nämä toverit itse tietävät, että heidän kannallaan on varsin vähäinen määrä edustamansa seutujen paperiliiton osastojen jäseniä.

Tällaiseen asemaan joutumista ei tietystikään ole laskettava näiden edustajatoverien viaksi, vaan on se seuraus liiton johdon puoluepoliittisesta toiminnasta, joka on toista kuin jäsenenemmistön tahto. Mutta nämä edustajat voivat tässä kokouksessa osoittaa olevansa jäsenistön demokraattisten oikeuksien laajentamisen kannalla. Johtajien politiikkaan näitä ei jäsenistö ainakaan pakota. Puuttumatta muihin tapauksiin haluan kuitenkin todeta, että paperiteollisuuden työntekijäin liiton johto sen teoista päätellen ei ole pitänyt ohjenuorana jäsenenemmistön etuja ja tahtoa, vaan sen yksinomaisena tarkoituksena on varmistaa liiton ja SAK:n johdossa oleville puoluepoliittisille ryhmille enemmistö tässä kokouksessa. Onhan tämä tietynlaista politiikkaa, mutta silloin olisi siistimpää vaieta puoluepoliittisesta riippumattomuudesta, jos hiukankaan on jäljellä itsekunnioitusta. Tuskinpa tällaisesta jäsenenemmistön oikeuksien sivuuttamisesta ja jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteen polkemisesta on hyötyä enempää liitolle kuin keskusliitollemmekaan, sillä ei se ainakaan vahvista jäsenten ja yleensä työläisten arvontoa liittoa eikä SAK:n johtoa kohtaan, johtoa, jossa samat epäkohdat rehoittavat. Paperityöläiset, jotka haluavat pitää liittonsa eheänä ja julana taistelujärjestönä, tuomitsevat liiton johdon enemmistön harjoittaman puoluepoliittisen ja jäsen oikeuksien loukkaamisen, sillä niillä ei liittoa rakenneta. Samalla paperialan työnteki-

jät vaativat, että järjestödemokratiaa noudatetaan SAK:n ja jäsenliittojen johtoportaisa ja että jäsenen yhdenvertaisuus tunnustetaan käytännössä katsomatta minkä työväenjärjestön jäsenkirja jäsenellä on taskussa, jos jäsen muuten on eheän ja yhteisen liittonsa ja SAK:n puolesta.

Yhdyn kannattamaan tälle edustajakokoukselle mm. Puuteollisuustyöväenliiton ja Suomen Elintarviketyöläisten Liiton taholta tehtyjä esityksiä, joissa vaaditaan toimenpiteitä järjestödemokratian toteuttamiseksi ja poliittisen syrjinnän lopettamiseksi ammattiyhdistysliikkeessämme.

Frans Jalonen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät edustajatoverit! Puoluepoliittinen syrjintä sekä SAK:ssa että eräissä jäsenliitoissa on ollut omiaan heikentämään ammattiyhdistysliikkeen arvovaltaa työläisten silmissä. Tässä suhteessa tyypillisenä esimerkkinä oli se tapa, millä sos.dem. johtoiset liitot valitsivat edustajat tähän kokoukseen. Siinä paljastui selvästi pelko enemmistön aseman menettämisestä, mikä lienee varsin aiheellistakin, sillä mitkään toiseikat eivät viittaa siihen, että täällä oleva enemmistö esim. Metallityöväen Liiton, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton, Rautatieläisten Liiton, Kunnallisten työntekijäin ja Viranhaltijain Liiton ym. kohdalla edustaisi enemmistöä myös jäsenistöstä. Kyllähän jokainen meistä tietää, millaiseksi eräiden liittojen edustus olisi muodostunut, jos jäsenet olisivat saaneet valita edustajansa, olkoonkin, että jäsenistön suoranainen vaikutus tämän kokouksen päätöksiin on jo ennakolta pyritty ehkäisemään. Siinä on todellinen syy, miksi edustajia ei valita jäsenäänestyksellä. Ellei asia olisi näin, miksi sitten jäseniltä on riistetty oikeus, osallistua edustajiensa valitsemiseen. Täällä jo edellisen asian yhteydessä Työläisliiton puheenjohtaja Salonen puuttui tähän kysymykseen ja pakesuvassa mielellä totesi, Rakennustyöläisten Liitosta on valittu toimitsijoita edustajiksi. On syytä hänelle huomauttaa ja todeta, että Rakennustyöläisten Liitossa valittiin edustajat sellaisella jäsenäänestyksellä, johon jokainen jäsen sai vapaasti vaikuttaa. Äänestyksen tulos oli myöskin mieltä ylentävä. Yli 76 % jäsenistöstä osallistui tähän valintaan. Voitaisiin kysyä Työläisliiton puheenjohtaja Saloselta senkö vuoksi ei heillä suoritettu jäsenäänestystä, jos tämän tuloksena olisi saattanut tulla toimitsijoita valituksi. Tärkeintä ei varmaankaan ole, eikä kysymys olekaan siitä, kuka tulee valituksi. Tärkeintähän on, että jäsenistö vapaasti saa suorittaa tämän valinnan ja sitä kautta myöskin jäsenistön vapaa käsitys, vapaa ajatus tulee tässä kokouksessa esille.

Edustajia valittaessa näkyy selvästi myöskin, että SAK:n puheenjohtaja antoi melko suoranaisia ohjeita ja määräyksiä, miten valitaan ja ketä valitaan. Olen kuullut, että mm. Työläisliiton piirissä suurimmat osastot vaativat jäsenäänestyksen suorittamista, mutta enemmistöryhmä ei siihen suostunut, vaikka toisaalta olikin taipuvainen sovitteluun paikkojen jakamisesta. Tästä ei kuitenkaan tullut mitään, sillä huipputasolla, niin kuin kentällä jäsenistön keskuudessa asiasta lausutaan, se on Vihti Rantanen ei ollut sovittelun kannalla, vaan vaati puhtaan pelin. Ei siinä otettu huomioon, mitä liiton jäsenet asiasta ajattelevat. Tässä yhteydessä on syytä palauttaa mieliin, että maamme ammattiyhdistysliike on ensiaskeleistaan lähtien käynyt varsin sitkeää taistelua valtiollisen äänioikeuden puolesta ja saavuttanut siinä myöskin tuloksia. Samoin se on käynyt monia kamppailuja järjestönsä olemassaolon puolesta ja demokraattisten toimintaoikeuksien puolesta sortajia vastaan. Kaikki suurimmat voittonsa se on saavuttanut silloin, kun rivimme ovat olleet yhtenäiset. Voidaanko yhtenäisyyttä vaalia, jos nykyisin vallalla oleva syrjintä jatkuu? Minä sanoisin ei voida. Suomen työväenluokka ja etenkin ammattiyhdistysliikkeen jäsenistö on siinä määrin valistunutta väkeä, ettei se voi hyväksyä äänioikeutensa rajoittamista omissa järjestöissään, silloin kun se ei alistu porvarillisen valtiokoneistonkaan edessä. Sellainen ammattiyhdistysliikkeen johto, joka valitsee itse itsensä, ei nauti jäsenistön taholta sellaista arvontoa ja luottamusta, mitä SAK:n johdossa nyt tarvitaan, kun joudumme taistelemaan kahdella rintamalla. Toisaalta sos.dem. puolueen harjoittamaa avointa hajoitustoimintaa vastaan ja toisaalta suurpääoman valtaa vastaan. Toverit, jos haluamme rakentaa tätä

yhteistä järjestöämme, niin se voi tapahtua vain mahdollisimman laajan työläisten yhteistoiminnan pohjalta, mikä edellyttää myös sitä, että järjestön johtoelemissä ryhmäetujen ajaminen lopetetaan ja järjestödemokratia saatetaan voimaan.

Minä kannatan Rakennustyöläisten ja eräiden muidenkin liittojen osastojen tästä asiasta tekemiä esityksiä, jotka ovat esityslistassa samoin kuin liittomme liittotoimikunnan asiasta antamaa lausuntoa. Toivon, että tämä kokous muodostuisi myönteiseksi käännekohtaksi ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden tiellä.

Yrjö Kiiskinen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Järjestömuotokysymyksestä sekä liitto- ja järjestäytymisrajoista on Suomen Rakennustyöläisten Liitto tehnyt tälle edustajakokoukselle perustellun esityksen, jonka mukaan liiton järjestäytymisalueisiin ja sopimusoikeuden piiriin kuuluisi jo kuuluvien lisäksi kaikki tierakennustyöläiset, rakennusalan putkijohtosentajat, viilaajat, kaide- ja sähkötyön tekijät, rakennus- ja rakennusaineteollisuusyritysten autonkuljettajat, autonapemiehet sekä keskusvarastojen ja korjaamoiden työntekijät. On erittäin valitettavaa, ettei järjestömuoto- ja liittorajakysymyksiä ole toteutettu teollisuusliittoperiaatteen ja aikaisemmin edustajakokouksien tekemien päätösten mukaisesti. Käytännössä on toimittu useissa tapauksissa suoraan päinvastaisesta Niinpä nykyisin yhdellä ja samalla teollisuusalalla esim. rakennusaineteollisuudessa tapaa useiden eri ammattiliittojen osastoja, joista kukin erikseen hoitaa järjestäytymis- ja työehtosopimusasiat. Useilla työaloilla tilanne on muodostunut luonnottomaksi ja eräissä tapauksissa väkivaltaiseksikin, kun ei ole otettu asioita niiden luonnolliselta kannalta eikä tunnustettu tapahtuneen kehityksen muovaamia tosiasioita. Esimerkkejä voidaan esittää useampiakin, mutta eräänä räikeimpänä on valtion tierakennustöiden järjestämis- ja sopimuskyseminen. Vaikka, kuten tunnetaan, tierakennustyöt ovat pääasiassa rakennustöitä ja tierakennustyöläiset rakennustyöläisiä ja varsin huomattavalta osalta Suomen Rakennustyöläisten Liiton jäseniä, tämän työalan järjestämis- ja työehtosopimusoikeus on ollut Työläisliitolla, jonka intressit ovat teiden kunnossapitopuolella ja korjaamoilla. Liittolamme alan erikoisliittona ja huomioon ottaen laajalle ulottuvan jäsenistöverkoston olisi luonnollisesti parhaat edellytykset hoitaa myös tierakennustyöläisten järjestäytymis- ja työehtosopimuskysemyksiä, mutta niitä oikeuksia ei ole liitollemme tunnustettu. Liittojen kesken on ollut erimielisyyttä siitä, mihin saakka ja mihin asioihin nähdn liitollamme on oikeus tierakennusalan asioihin puuttua, ja on käyty kärjekästä sananvaihtoa, kun Työläisliitto on pyrkinyt kieltämään kaikkinaisen asioihin puuttumisoikeuden. Emme voi sallia tierakennustöistä muodostuvan »ei-kenenkään maan». Keillä on oikeus esittää tierakennustyöläisten vaatimus, että näiden töiden järjestäytymis- ja työehtosopimusoikeus siirretään Rakennustyöläisten Liitolle. Metallityöväen Liiton ja liittomme kesken on ollut kiistaa putkiasennusalan järjestäytymis- ja sopimusoikeudesta. Kun liittomme kuuluu n. 2.600 eli huomattavan suuri enemmistö alan järjestäytyneistä työntekijöistä, on kohtuutonta kieltäytyä luovuttamasta liitollemme alan järjestämis- ja sopimusoikeutta. Kannatankin Suomen Rakennustyöläisten Liiton tekemää esitystä, joka löytyy tämän kokouksen esitysten kohdasta 11 sivuilta 78—80. Kannatan myös edustaja Kalle Rantasen esittämiä ponsia tässä asiassa. Kiitos!

Lauri Grönberg (Rakennusliitto): Monet edustajatoverit, jotka ovat täällä olleet vuoden 1951 ja vuoden 1956 edustajakokouksissa, muistavat hyvin, että tämä liittorajakysymys on ollut keskeisenä kysymyksenä myös niiden edustajakokousten työllistoilla ja on niissä tehty päätöksiä siitä, että asteettain siirrytään teollisuusliittopohjalle luopuen ammattiliittopohjasta. Onko sitten näiden viiden vuoden aikana kehitys siihen johtanut, ori aiheellista tarkistaa. Monista päätöksistä huolimatta ei teollisuusliittoperiaatetta ole kyetty toteuttamaan SAK:n jäsenliittojen piirissä. Näyttääkin siltä, että kysymys hyväksytään teoriassa mutta ei käytännössä. Työvaliokunnan rinnalla toimintu järjestömuotojaosto ei ole kyennyt lopettamaan sitä rajankäyntiä, jota järjestämis-oikeudesta eri liittojen välillä jatkuvasti esiintyy. Suurimpana syynä nykyiseen asiain-

tilaan on se, että SAK:n työvaliokunnan enemmistön kanta on ollut kaksinainen: Toir saalta hyväksytään ammattikuntalaisuus ja toisaalta ei, aivan miten se kulloinkin on siltä taholta katsottu tarkoitustaan vastaavaksi. Metallityöväen Liiton johto on ollut tässä asiassa aina omilla linjoillaan. Siellä, missä Metallityöväen Liitolla on pääala, hyväksytään kyllä teollisuusliittomuoto myös käytännössä, mutta päinvastaisissa tapauksissa ei näin hyväksytä.

Oman lukunsa muodostaa Työläisliitto, joka huseeraa vähän kaikilla aloilla ja kaikilla paikoilla, vaikka sitä perustavassa kokouksessa asetettujen päämäärien mukaan ei pitäisi olla enää olemassakaan. Miten kaukana ovatkaan toisistaan tie- ja vesirakennustyöläiset ja kemiallisen alan työläiset! Kun liitto lisäksi on tunkeutunut rakennusteollisuuteen, voidaan hyvällä syyllä puhua sekamelskasta, joka ei sovellu enempää teollisuusliittoperiaatteeseen kuin ammattikuntapohjallekaan.

Edelläsanotusta onkin ollut seurauksena se, että järjestyneisyys ja asioiden hoito Työläisliiton edustamilla aloilla ei ole ollut kehuttava, mutta liitto ei silti ole ollut halukas edes asiallisesti keskustelemaan esim. tierakennustöiden siirtämisestä Rakennustyöläisten Liiton järjestämisspiiriin, mihin ne luonteensa mukaan kuuluisivat. Sama koskee myös niitä rakennusaineteollisuusliiton tehtaita, joita koskevia työehtosopimuksia Työläisliitto on solminut, vaikka ko. työläiset olisivatkin halukkaita tulemaan Rakennustyöläisten Liiton jäsenyyteen. Työläisliiton puheenjohtaja on mennyt niin pitkälle, että hän on pyytänyt työnantajan apua, kun omat voimat eivät ole riittäneet valtansa, säilyttämiseen edellämainituilla tierakennustyömailla.

Pahinta kaikesta on ollut se, että tierakennustyömailla työskentelevät työläiset ovat joutuneet tietenkin kärsiiriään, kun heidän asioitaan ei ole hoitanut Työläisliitto eikä se ole antanut niitä toistenkaan hoitaa. Niinpä sitten tietyömailla vallitsee melko täydellinen työnantajain mielivalta, kuten mm. jo aikaisemmin viittaamani Kuljun tapaus osoittaa. Mielestäni tämä kysymys liittyy läheisesti yhteen yhteistoimintakysymykseen: mikäli valittava työvaliokunta tulee jatkamaan edeltäjänsä jälkiä, ei tässäkään asiassa päästä eteenpäin. Aina niin kauan, kun liittorajakysymyksiä ratkotaan yksinomaan puoluepoliittisten etunäkökohtien mukaan eikä työläisten mielipiteille anneta mitään arvoa, tulee kiista liittorajoista jatkumaan. Kun allekirjoittanut henkilö on joutunut osittain hoitamaan juuri näillä tietyömailla olevien rakennustyöläisten henkilökohtaisesti minulle esittämiä asioita, olen saanut tiedon Työläisliiton johdon taholta, että tällaiset asiat pitää esitellä nimenomaan Työläisliitolle. Sen jälkeen kun minä olen ottanut henkilökohtaisen yhteyden Työläisliiton puheenjohtaja Saloseen, hän on maininnut, että jos ette te rakennustyöläiset lopeta tätä Työläisliiton sopimuksen moittimista siellä työpaikoilla, niin sen jälkeen me annamme lähtöpassin Ahti Sällille heidän liitossaan. Ovatkohan asiat, toveri Salonen, hoidetut tällä tavalla? Me olemme samassa pitäjässä siemenettyjä ammattiyhdistystoimitsijoita tällä kertaa. Minä näkisin, että meidän pitää kysymys nähdä sillä tavalla, ettei minkäänalan sopimuksessa ole suinkaan niinkään paljon kiittämisen varaa, vaan on etsittävä niitä heikkouksia, joita kaikkien alojen sopimuksissa on, ja pyrittävä lisäämään niitä voimavaroja, joiden ratkaisujen varassa tulee olemaan näiden heikkojen kohtien parannus.

Kun täällä on ehdotettu Rakennustyöläisten Liiton taholta esitys nimenomaan tähän kohtaan, ja jota esitystä myös on kannatettu, niin minä yhdyin kannattamaan tätä Rakennustyöläisten Liiton ja liittotoimikunnan esitystä asianomaiseen kohtaan nähden.

Hannes Hirvonen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit. Käytän puheenvuoron putkimiesten järjestömuotokysymysten merkeissä, sillä ensimmäistä kertaa voi putkimies käyttää puheenvuoron SAK:n edustajakokouksessa rakennusliiton edustajana. Putkimiesten keskuudessa tunnetaan suurta tyytyväisyyttä siitä, että SAK:n taholla hyväksyttiin v. 1957 ratkaisu, jolla putkimiehet voivat siirtyä rakennusliiton alaisuuteen. Tämä on merkinnyt voimakasta järjestövoiman lisääntymistä putkialalla, kuuluu rakennusliiton alaisuutena nykyisin n. 2.600 putkimiestä, osastojen ja työhuö-

nekuntien lukumäärän ollessa nykyisin 36. Putkimiesten siirtyminen vuoden 1957 alusta Rakennustyöläisten Liiton alaisuuteen merkitsi samalla ammattikuntapohjalla toimineen Suomen Putkimiesliiton purkautumista, mutta samalla se merkitsi putkimiesten kohdalta teollisuusliittoperiaatteen käytäntöönsoveltamista. Todettakoon, että Norjassa ja Ruotsissa kuuluvat putkimiehet rakennusalan ammattijärjestöjen jäsenyyteen. Tehty ratkaisu noudattaa kaikilta kohdiltaan SAK:n aikaisempien edustajakokouksien periaatepäätöksiä teollisuusliittoperiaatteen käytäntöön soveltamisesta. Tämän vuoksi putkimiehiä ihmetyttää, ettei SAK:n työvaliokunnan eikä järjestömuotojääoston taholla ole tehty lopullista ratkaisua myös työehtosopimusten teon ja valvonnan siirtämisestä Rakennustyöläisten Liitolle teollisuusliittoperiaatteen mukaisesti. Ei voi olla SAK:n eikä yleensä ammattiyhdistysliikkeen toimintaperiaatteen mukaista, että pieni vähemmistö sanelee koko ammattiryhmää käsittävät työehtosopimukset ja enemmistö pidentään keinotekoisesti syrjässä. Meidän liittomme on valmis yhteistoimintaan Metallityöväen Liiton kanssa putkialanasioiden hoidossa niin kauan kuin putkimiehiä on järjestynyt Metallityöväen Liittoon, mutta samalla korostamme sitä, että teollisuusliittoperiaatteen mukaisesti kuuluvat putkimiehet rakennustyöpaikoilla työskentelevinä ammattiryhminä Rakennustyöväen Liiton ammattiliiton alaisuuteen. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että Rakennustyöläisten Liitolla on kaikkein parhaat edellytykset ja mahdollisuudet hoitaa ja valvoa putkialan työehtosopimuskeskymyksiä. Suomen Rakennustyöläisten Liitto on tehnyt perustellun esityksen teollisuusliittoperiaatteen mukaisesta järjestökysymyksen ratkaisusta rakennusosalalla. Tämän esityksen hyväksyminen tässä edustajakokouksessa merkitsisi putkialan järjestökysymyksen lopullista ratkaisua ja alan järjestötilanteen lopullista selkiintymistä. Yhdyn kannattamaan Rakennustyöläisten Liiton tekemää esitystä järjestömuotokysymyksessä.

Pentti K i n h a (Yleinen Lehtimiesliitto): Pyytäisin hetkeksi huomiotanne esittääkseni erään päätösehdotuksen, josta luulisin, että voimme olla siitä aivan yksimielisiä. Suomen Sähköalantyöntekijäinliiton jäsenistö ratkaisee lähimpinä jäsenäänestyksessä kantansa keskusliittokysymykseen. Kysymyksestä tehdään lopullinen ratkaisu kesäkuun 30 päivänä alkavassa liiton edustajakokouksessa. Kun SAK:n suhtautumisesta sähkömiesten järjestäytymiskysymykseen on edelleen ilmennyt määrättyä taholta tarkoituksellisesti aiheutettuna epätietoisuutta, esitän, että SAK:n 8. edustajakokous hyväksyisi yksimielisesti seuraavan sähköalan työntekijöille osoitetun lausuman:

1) SAK turvaa sähköalan työntekijöille mahdollisuuden järjestäytyä jäsenpiiriinsä siten, että SSTL voi säilyttää nykyisen järjestömuotonsa.

2) Jos SSTL liittyy SAK:ri jäsenjärjestöksi, tulee SAK tukemaan alan työntekijöitä yhdistävän voimakkaan järjestön rakentamisessa ja tukemaan liittoa sen pyrkiessä solmimaan jäsenkuntaansa koskevia palkka- ja työehtosopimuksia.

Jätän tämän puheenjohtajalle ja jatkan puheenvuoroani.

Puuttuisin muutamalla sanalla myös tähän Rakennustyöläisten Liiton esitykseen, jossa käsitellään ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden peruskysymyksiä. Olen valmistanut tästä hieman pitemmän puheenvuoron, mutta säästääkseni edustajakokouksen aikaa olen sitä aika reilusti »puolet pois»-periaatteen mukaan lyhentänyt ja toivon, että voin jättää tämän sitten kokonaisuudessaan pöytäkirjaan.

Ammattiyhdistysliikkeen järjestöllisen voiman kohottamisen perustana tulee mielestäni olla tietoisuuden siitä, että ammattiyhdistysliike on erottamaton osa työväenliikkeestä ja nimenomaan sellainen osa, jonka piirissä erilaisia poliittisia katsontokantoja edustavat työntekijät voivat toimia kaikille yhteisten etujen puolesta. Siksi ammattiyhdistysliikettä ei saisi alistaa minkään puolueen määräysvaltaan ja siksi ammattiyhdistysliike ei myöskään saisi kieltäytyä yhteistoiminnasta työväen poliittisten puolueiden kanssa silloin, kun palkansaajaväestön yhteisten etujen valvomisesta on kysymys.

On myös todettava, että ammattiyhdistysliikkeen omien tavoitteiden ajaminen yhteistyössä työväenpuolueiden kanssa ei voi merkitä sotkeutumista ns.*puoluepoliit-

tiseen taktikointiin tämän sanonnan kielteisessä mielessä, kuten esim. Satamatyöntekijäin Liiton liittotoimikunta mielestäni vähemmän älykkääseen tapaan väittää liiton Helsingin osaston tekemään asialliseen esitykseen Uittamassaan lausunnossa. Jos koko ammattiyhdistysliike em. liittotoimikunnan tavoin suhtautuisi kielteisesti kaikkiin työväen etujen mukaisiin esityksiin ja vaatimuksiin sillä perusteella, että ne ovat lähötoisin työväen poliittisten puolueiden taholta, merkitsisi se kieltäytymistä jäsenkunnan etujen ajamisesta näissä kysymyksissä. Edellämainitun liittotoimikunnan lausahdus on ristiriidassa myös samaisen liiton noudattaman käytännön kanssa. Sehän siis, tämä liittotoimikunta on pyrkinyt, ja aivan oikein, yhteistoimintaan eduskuntaryhmien lisäksi jopa hallitustenkin kanssa esim. työsuhde-eläkettä koskeneiden lähetystökäyntiensä muodossa. Ammattiyhdistysliikkeen on tietysti lähdettävä siitä, että yhteistoiminta työväen eduskuntaryhmien kanssa tapahtuu molemminpuolisen yhdenvertaisuuden tunnustamisen ja riippumattomuuden pohjalta.

Edelläsanottuun viitaten ilmoitan kannattavani Suomen Rakennustyöläisten Liiton esitystä: »Suhde poliittisiin puolueisiin», mikä on esityskirjan sivuilla 100—103 ja Helsingin Sataman Purkajat ja Lastaajat r.y:n esitystä esityskirjan sivulla 103—104. Esitän, että edustajakokous hyväksyisi asiasta Rakennustyöläisten Liiton ehdottaman päätöksen, mikä on esityskirjan sivuilla 102—103, sekä lisäksi päättäisi velvoittaa SAK:n työvaliokunnan ja valtuuston pyrkimään saamaan aikaan hyvää ja luottamuksellista yhteistoimintaa työväenpuolueiden ja työväkeä edustavien eduskuntaryhmien kanssa työväestöä koskevien tärkeiden kysymysten ratkaisemiseksi ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöä tyydyttävällä tavalla.

Paul Lindberg (Muurarien Liitto): Hyvät edustajatoverit. SAK:n sääntöjä laadittaessa on keskitetty mahdollisimman suuri valta-asema keskusjärjstölle, jonka päättäneliminä toimivat edustajakokousten väliajoilla työvaliokunta ja valtuusto. Päätosvallan keskittämisellä on rajoitettu mm. jäsenliittojen toimintamahdollisuuksia jäsenten palkka- ja työehtojen parantamiseksi. Tämän johdosta syntyy tilanteita, eikä voida välttää vaikutelmalta, että SAK:n työvaliokunnasta muodostuu ikään kuin työnantajien etuvarustus jäsenistön esittämiä palkankorotusvaatimuksia vastaan. Siksi on välttämätöntä, että tätä keskitystä ryhdytään vähitellen purkamaan ja lisäämään liittojen ja varsinaisen jäsenistön sanavaltaa omissa asioissaan. Jäsenliittojen ja viime kädessä jäsenistön mielipidettä on kysyttävä silloin, kun SAK neuvottelee ja päättää runkosopimuksen tapaisista sopimusratkaisuista. Sitä varten tarvitaan sääntöihin jäsenistön oikeudet turvaava lisäys, jota Muurarien Liitto on esittänyt SAK:n sääntöjen 13 §:ään.

Vallankeskeytyksen varmistamiseen on pyrkitty mm. pitentämällä edustajakokouksen väliaikaa, joka on jo nyt viisi vuotta. Edustajakokous on ainoa tilaisuus, jossa jäsenistö saa vaikuttaa ammattiyhdistysliikkeemme toimintaan, tosin siinäkin varsin rajoitetusti. Siksi olisi paikallaan, että tässäkin suhteessa jäsenistön mahdollisuuksia lisätään lyhentämällä edustajakokouksen väliaikaa enintään neljäksi vuodeksi, jota 9 §:n ensimmäiseen kappaleeseen esitetyllä Muurarien Liiton muutosesityksellä tarkoitetaan.

Jäsenistön mielipide tulee näissä eustajakokouksissa rajoitetusti esille ei vain puheen- vuorojen rajoittamisen johdosta, vaan myös sen johdosta, että jäsenistö ei saa suorittaa kaikissa jäsenliitoissa edustajien valintaa, vaan sen suorittavat useissa liitoissa niiden johtoelimet. On sanottu, että jäsenliittojen oikeus suorittaa edustajien valinta haluaamalla tavalla merkittsee laajaa itsemääräämisoikeutta jäsenliitoille ja että sillä korostettaisiin kansanvaltaisuuden piirrettä SAK:n toiminnassa. Se on pelkkää farisealaisuutta. Ei kai kukaan tässä salissa istuva halua väittää, että tämän edustajakokouksen ns. enemmistöryhmä edustaa suhteellisesti yhtä suurta jäsenenemmistöä kentällä. Jotta jäsenistön mielipide tulisi edustajakokouksissa kuuluviin, ehdotetaan sääntöihin muutosta, että edustajain valinta olisi suoritettava kaikissa liitoissa jäsenäänestyksellä, ja jos pnmmistövaali, jos se voidaan juntata, ei jäsenistöä tyydytä, olisi valinta suoritettava suhteellista vaalitapaa käyttäen, jos yksi neljäsosa jäsenistöä sitä vaatii.

Kun ammattiyhdistysliike koostuu erilaisiin puoluepoliittisiin mielipidesuuntiin kuuluvista jäsenistä, olisi tämä seikka huomioitava myös SAK:n palkattujen toimihenkilöiden valinnassa. Kuka voi väittää, että vain siihen poliittiseen puolueeseen, jonka jäsenet muodostavat kulloinkin työvaliokunnan enemmistön," Toiuluvat henkilöt ovat parhaita mahdollisia hoitamaan näitä vaativia ja vastuunalaisia tehtäviä. Samaa on sanottava myös asiantuntijain tehtävistä ja jaostojen jäsenyydestä. Ammattiyhdistysliikkeessä on pantava pääpaino voimien kokoamiselle yhtenäiseen taisteluun palkkatyöväen elintason kohottamiseksi eikä keskinäiseen valtataisteluun, johon on uhrattu liian paljon aikaa ja toimintatarmaa ja johon säännöt nykyisellään tosin antavat mahdollisuuden.

SAK:n vappujulistuksessa todettiin mm., että meidän oloissamme ei ole toimintaedellytyksiä puoluepoliittiselle pohjalle perustuvalla keskusjärjestöllä, vaan ainoastaan itsenäisellä, poliittisista puolueista riippumattomalla ammatillisella keskusjärjestöllä. Toteutettakoon tämä oikea periaate myös käytännössä.

Lopuksi haluan kannattaa muita muurarien liiton tekemiä lisäyksiä ja muutoksia SAK:n sääntöihin.

Toivo P y h t i ä (Työläisliitto): Kunnioitettavat edustajakokousoverit! Tämän nyt pidettävän SAK:n sääntömääräisen edustajakokouksen tehtäviin kuuluu myös liittöraja- ja järjestömuotokysymysten selvittely, johon saan kunnioittaen esittää järjestyneiden TVH:n alaisen työntekijäin käsityksen siitä, miten he katsovat asiallisesti liittörajojen järjestämisen omalta ja Suomen Työläisliiton kohdalta.

Näitä rakennustyöntekijöitä koostuu pääasiassa niistä työntekijäryhmistä, jotka työskentelevät TVH:n alaisissa insinööripiirien korjaamoissa, tiemestaripiireissä ja tienrakennustyömailla. Pääsiallinen osa tästä työntekijäkunnasta on maaseututyöväestöä, joka työskentelee maanteiden rakentamisessa, huolto- ja kunnossapitotöissä. Suurimman osan näistä rakennustyömaiden työläisistä muodostavat maamme alityöllisyysalueiden ne työntekijät, jotka eivät vapailta työmarkkinoilta ole saaneet itselleen työtä. Heidän joukossaan on huomattavasti myöskin nk. pientilallisia ja heidän poikiaan, jotka eivät kotitiloiltaan saa ympärivuotista toimeentuloa. Näiden lisäksi joutuvat työmaille myös kaupunkien ja taajamien ne sekatyöntekijät, jotka ikänsä ja työkuuntensa johdosta ovat menettäneet mahdollisuutensa saada toimeentulonsa rakennusalalla raskaissa apu töissä, joissa he ovat aikaisemmin pysyvästi työskennelleet. Tämä johtuu siitä, että kun rakennusalalle jatkuvasti virtaa alityöllisyysalueiden nuorta voimakasta ja työkuuntoista väestöä, syrjäytetään ne työntekijät, jotka eivät ikänsä ja fyysikkansa puolesta enää pysty olemaan työvauhdissa mukana. Nämä ovat työntekijäryhmiä, jotka vuodesta toiseen kansoittavat nämä työmaat, joiden pysyväksi tulolähdeksi ovat muodostuneet julkisin varoin järjestettävät työt. Jonkin verran liikkuu tienrakennustyömaille myös satamatyöntekijöitä, jotka luonnonsuhteista johtuen eivät saa ympärivuotista toimeentuloa satamatöistä.

Järjestyneisyys näiden liikkujaryhmien kohdalla on ollut verrattain vähäistä, joskin viime aikoina on siinä suhteessa tehty merkittävää työtä ja luotu pohjaa tämän ryhmän järjestöjen piiriin vetämiselle. Niinpä onkin lukuisille tienrakennustyömaille perustettu vakinaisten kunnossapito-osastojen yhteyteen työhuonekuntia ja näin vedetty nämä työntekijät aktiivisen ammattiyhdistystoiminnan piiriin. Vuosien kuluessa on tämän työn yhteydessä voitu havaita, että työntekijäkunnan keskuuteen on eräiden ryhmien toimesta pyritty vaikuttamaan siten, että heidän järjestäytymishalunsa on saanut pahoja koluksia ja käsitykset ammattiyhdistysliikkeen tehtävistä muodostuneet verrattain sekaviksi. Ensinnäkin on todettava, että se menettely, jota Suomen Rakennustyöläisten Liitto on liitto- ja sopimusrajoja kunnioittamatta, vastoin ammattiyhdistysliikkeessä noudatettua käytäntöä, SAK:n työvaliokunnan luvatta harjoittanut Suomen Työläisliiton järjestämiskentällä, ei ollut saavuttanut ymmärtämystä järjestyneiden työntekijäin piirissä. Yleisesti tunnettuahan on se, että edellä mainittu rakennustyöläisten Liitto on täysin vastuuttomasti, vastoin SAK:n tekemiä päätöksiä ja voimassa

olevien lakien säännöksistä piittaamatta lähtenyt kampanjaan, joka useassa tapauksessa on muodostunut tienrakennustyömailla työssä oleville työntekijöille varsin tuhoisaksi. Liitto on katsonut voitavansa menetellä siten, että on SAK:n työvaliokunnan luvulta julistanut TVH:n ja Suomen Työläisliiton välisen työehtosopimuksen alaiset työmaat, parakkien pystytys- ja sillanrakennustyöt käynnissä olevilla tienrakennustyömailla saartoon. Kun työmailla työskentelee pääasiassa sellaisia työntekijöitä, jotka on sinne työviranomaisten toimesta osoitettu ja täten ovat niiden säännösten alaisia, joista eduskunta on säättänyt työllisyyslaila, liittorajoista ja lakien säännöksistä, ovat rakennusliiton toimitsijat tunkeutuneet näille työmaille ja eräissä tapauksissa antaneet asiaa tuntemattomille työntekijöille ohjeita, jotka ovat muodostuneet näille työntekijöille niin tuhoisiksi, että he niitä noudattaen ovat menettäneet työnsaantimahdollisuutensa lain mukaan aina kolmeksi kuukaudeksi. Tämä on johtanut siihen, että kyseiset työntekijät ovat perheineen joutuneet kotikuntiansa sosiaalilautakuntien huollon varaan.

Tällaista ei voi kunniallinen ammattiyhdistysväki hyväksyä, koska se on hyvin lähellä yhteiskunnan ja voimassa olevien lakien vastaista toimintaa. Paras esimerkki tästä ovat olleet ns. Kuljun työmaalla tapahtuneet rettelöt, joiden pääasiallisena johtajana on ollut Rakennustyöläisten Liiton Tampereella oleva toimisto ja samalta paikkakunnalta kotoisin olevat vastuuntunnotomat ainekset. Täällä annettiin työntekijöille ohjeeksi menetellä työpaikalla voimassa olevan työehtosopimuksen vastaisesti luottamusmiehen palkkausta koskevassa asiassa. Annettujen ohjeiden mukaisesti aloitettiin laitton korpilakko, ja se johti siihen, että sadat työntekijät joutuivat työllisyyslain mukaiseen kolmen kuukauden karanteeniin ja perheineen Tampereen kaupungin sosiaalilautakunnan huollon varaan.

Kun ensinnäkin Rakennustyöläisten Liitto ei ollut kyseisellä työmaalla sopimuspuolena ja neuvotteluoikeutettuna, tulivat nämä työntekijät harhaan johdetuiksi ja ovat saaneet karvaasti maksaa siitä. Kyseessä oli työpaikan luottamusmieheksi valittu Saario, joka oli erotettu sen takia, ettei hän suostunut noudattamaan tekemäänsä työehtosopimusta ja työehtosopimuksen lain a §:n määräyksiä. Luottamusmies oli yksipuolisesti katsonut, että hänen tehtäviinsä ei kuulu tehdä työtä, ja kieltäytyi siitä. Asia alistettiin työnantajapuolen toimesta sopijapuolten ratkaistavaksi, ja siitä annettiin myös kulkulaitosten ja yleisten töiden ministerin lausunto, jonka mukaan työmaa ei ollut niin suuri, että luottamusmiehen tehtävä katsottaisiin päätoimeksi. Työnantajapuoli ei kylläkään paljon Saariolta vaatinut ja olisi maksanut hänelle urakkatoistia saavutetun työsuorituksen mukaisen palkan, jos hän olisi suostunut edes yhden kuution pistämään, maata ansiotason määrittämiseksi. Luottamusmiehen toimen hoitamiseksi hänen käyttöönsä olisi annettu työmaan auto työmaalla liikkumista varten sekä pari vastaanotto-päivää viikoittain normaalien luottamusmiestehtävien lisäksi. Tähän hän ei kuitenkaan suostunut, ja työnantaja oli pakotettu saamiensa ohjeiden mukaan antamaan hänelle lopputilin, koska hänet oli katsottu työllisyyslain mukaan työtä viereksoivaksi henkilöksi, jota lain mukaan ei voida kortistoon hyväksyä. Tämän jälkeen asiassa alkoi sikäli erikoinen vaihe, että Saario ei ilmoittanut työtovereilleen saaneensa edellä mainitusta syystä lopputilin ja kyselyistä huolimatta salasi sen muilta. Todennäköisesti muualta saamansa ohjeen mukaan hän saapui edelleenkin työmaalle ryhtyen järjestämään työmaakokousta, jossa piti tehtävän päätös siitä, että työmaa pannaan seisomaan luottamusmiehen palkka-asian takia, kun ei ollut suostuttu maksamaan työmiehen keskimääräisen urakkapalkan mukaista palkkaa luottamusmiehelle. Näin koolle kutsutussa kokouksessa kävi kuitenkin ilmi, että Saario oli salannut muilta työntekijöiltä työsuhteensa katkeamisen, jota sitten ryhdyttiin selvittämään, työläiset asettivat keskuudestaan neuvottelukunnan, joka kävi asiasta neuvotteluja työnantajapuolen kanssa. Seuraavana päivänä pidetyssä työntekijöiden kokouksessa Saariolle annettiin selitysmahdollisuus ja sen jälkeen valittiin työpaikalle työehtosopimukseen sidottu luottamusmies. Saarion ja kumppanien touhu loppui tällöin, ja näin päättyi samalla eräs yritys saada työttömiksi yli 400 työmaalla työskentelevää työntekijää.

Hyvät edustajakokousterit! Kun on kysymys siitä, missä liitossa maamme tie-

ja vesirakennustyöntekijät haluavat olla ja minkä liiton oikeuksiin on katsottava heidän järjestämisensä kuuluvan, niin me työntekijät haluamme itse omakohtaisesti sanoa, ettei ainakaan rakennustyöläisten liitto ole se liitto, johon me haluamme kuulua. Me emme ymmärrä tällaista peliä, että SAK:n alainen liitto lähtee toimimaan työntekijäin eduilla, kuten olen edellä sanonut. Se ei ole suomalaisen työmiehen asian ajamista, se on jotakin muuta sellaista, joka ei sovi tämän yhteiskunnan puitteisiin.

Me työntekijät olemme siitä lähtien, kun maassamme on valtakunnallista työehtosopimuspolitiikkaa harjoitettu, hoitaneet työehtosopimusta Suomen Työläisliiton jäsenenä ja tähän liittoon haluamme edelleenkin kuulua. Työläisliitolle^Λ on annettava tunnustus siitä, ettei se ole antautunut sellaiseen kepulipeliin, jota rakennustyöläisten liitto on harjoittanut heikossa asemassa olevien työntekijöitten kustannuksella.

Ne päätökset, joita SAK:n edustajakokous joskus 30-luvulla on tehnyt, eivät ole nykyolosuhteisiin soveltuvia, myöskään teollisuusliittoperiaatteitten mukaan. Jos ajatellaan järjestellä siinä suhteessa tulee sen tapahtua kokonaan muita teitä. Käsitksemme mukaan on noudatettava sitä periaatetta, että kaikki TVH:n alaiset työryhmät on saatettava yhteen ryhmään kuuluviksi olkoon se Suomen Työläisliitto tai oma erikoisliitto. Ei ole mitään järkeä siinä, että TVH:n alaiset työtä, jotka ovat luonteeltaan kaikki samanlaisia, hajoitettaisiin useampaan työehtosopimuspiiriin ja samalla menetettäisiin asioitten hoitoon keskitysmahdollisuus. Varsinkin kun on kysymys maan suurimmasta työvirstosta, on asioitten hoidon keskitykselle annettava ensisijainen merkitys. Se tapahtuu työehtosopimuspolitiikan parhaita edellytyksiä huolehtivilla menetelmillä. .

Työläisliiton toimesta on TVH:n piirissä luotu kiinteä ja melko eheästi toimiva järjestöverkosto kautta maan, vaikka järjestäytynyt kenttä onkin hajallaan ympäri maata, myös tierakennustyömaat kuuluvat olennaisena osana tähän verkostoon, muodostaen kokonaisuuden, joka saadaan kytketyksi ja tulee halvemmin kustannuksin hoidetuksi.

Pyrkimyksemme ammattiyhdistysliikkeessä tulisi olla se, että pyrikään luomaan mahdollisimman suuria työntekijäryhmiä käsittäviä yksiköitä saman organisaation piiriin. Tässä vaiheessa, missä ammattiyhdistysliikkeessä nyt eletään, on kuitenkin todennäköistä se, että edellytykset liittorajojen periaatteen läpiviemiseen ei työläisliiton ja varsinkaan TVH:n alaisten työntekijäin kohdalta ole olemassa. Tuskin ollaan myöskään kypsiä sille ajatukselle, että luotaisiin koko valtion työntekijöitä edustava ammattiliitto, joka vastaisi valtion työssä olevien työntekijäryhmien sopimustoiminnasta suhteessa valtiovaltaan.

Myöskään edellytyksiä sellaisen työolojen sitomiselle, joka lähinnä vastaisi toisia, kuten esim. maataloushallituksen, TVH:n ja valtion rautateitten piirissä tehtävät maarakennusalan työt, jotka lähinnä tulisivat yhdistettäväksi, koska kaikki ovat ns. valtion työjärjestöjä. Tällä linjalla olisi kyllä työntekijämäärään nähden edellytykset melko suuren ja voimakkaan liiton luomiselle.

Kuten edellä olen jo tullut maininneeksi, pitävät tietyöntekijät luonnollisena sitä, että heidän järjestäytymisoikeuttaan Suomen Työläisliiton kautta kunnioitettaisiin. 9e työ, jonka työläisliitto on tällä tavalla tietyöntekijäin hyväksi tehnyt, ansaitsee mitä vilpittömimmän tunnustuksemme. Tämän johdosta esitänkin järjestäytyneiden työntekijäin puolesta, että kun arvoisa edustajakokous nyt käsittelee järjestömuotokysymyksiä, se ottaisi vakavasti huomioon tiemiesten oman käsityksen tässä asiassa ja tekee myös sen mukaiset päätökset.

Tauno Sinijärvi (Elintarviketyöläisten Liitto): Hyvät edustajatoverit! Esitysvihkosen sivuilla 87—89 on elintarviketyöläisten liiton erittäin merkittävä esitys. Siinä esitetään toimenpiteitä, joiden seuraaminen merkitsisi kansanvaltaisten menettelytapojen noudattamista toiminnassamme ja jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteen tunnustamista, eli poliittisen syrjinnän lopettamista järjestöissämme. Useat kymmenet osas-

tot ovat eri aloilta yhtyneet samaan ehdotukseen. Esityksen perusteluissa todetaan, että nämä muutokset ovat välttämättömiä. Eri mielipidesuuntiin lukeutuvat jäsenet pitävät näitä muutoksia välttämättöminä.

Tunnettuahan on kuinka eräissä paikoissa liittojen on täytynyt turvautua täysin keinotekoisella pohjalla perustettuihin osastoihin, ns. paperiastioihin varmistukseen niiden avulla riittävän suuren edustajamäärän sille poliittiselle suuntaukselle, jota liiton johdon enemmistö edustaa. Jos liiton johdolla olisi jäsenenemmistön kannatus, niin tällaisiin luonnottomuuksiin ja häpeällisiin menettelytapoihin ei tietenkään tarvitsisi turvautua.

Tällaisilla keinotekoisilla järjestelyillä liiton johto voi myös hoitaa liiton johtoelimiä valitsemista mielensä mukaan lainkaan välittämättä jäsenistön kokoonpanosta ja sen mielipiteestä johdon valitsemiseen nähden. Koska lisäksi voidaan tekopyhästi vakuuttaa, että tässä on vain seurattu liiton sääntöjä, kun jäseniltä riistetään oikeus osallistua SAK:n edustajakokousedustajien valitsemiseen, loukataan karkeasti jäsenen oikeuksia. Näin menetellään monessa jäsenliitossa, mutta vielä rumempaa on, kun liiton johto syrjäyttää jäsenenemmistön ehdokkaan ja suorittaa puhtaasti puoluepoliittisella pelillä edustajavaalit. Tällaisella menettelytavalla ei suinkaan vahvisteta alan työläisten luottamusta järjestöön ja tuskinpa se on omiaan lisäämään liiton johdon arvovaltaa jäsenistön keskuudessa.

Luulin olevan SAK:n ja koko ammattiyhdistysliikkeen etujen mukaista, että sen jäsenliitot toiminnassaan noudattaisivat työväenliikkeen periaatteita, kansanvaltaisia menettelytapoja ja että SAK:n taholta puututtaisiin asioihin silloin, kun niitä liitoissa loukataan. Vaikka SAK:n työvaliokunnalla ei olekaan juriidista oikeutta puuttua jäsenliittojen sääntöihin, niin luulin sen arvovallan vaikuttavan, että jäsenliitoissa noudatettaisiin menettelytapoja, jotka eivät loukkaa järjestäytyneen työväestön oikeudentuntoa.

SAK:n edustajakokouksella on nyt tilaisuus tehdä päätöksiä, jotka johtavat järjestödemokratian kunnioittamiseen ja poliittisen syrjinnän lopettamiseen. Kun elintarviketyöläisten liiton esityksen hyväksyminen huomattavaa askelta tähän suuntaan, niin kannatan esitystä, joka on esitysvihkosen sivuilla 78—89.

Arvo Tuomi (Rakennustyöläisten Liitto): Kannatan sitä ehdotusta, jonka edustaja Pentti Kinha teki siitä asiasta, joka koski Suomen Sähkötyöläisten Liiton mahdollisesti tekemää päätöstä tähän meidän keskusliittoomme liittymisestä. Samalla kannatan myöskin edustaja Paavo Lindbergin tekemää ehdotusta, joka koski SAK:n sääntöjen muuttamista demokraattisemmiksi.

Sulo Penttilä (Työvaliokunta): Hyvät toverit!

Työjärjestyksen 11. kohta, joka koskee järjestödemokratiaa ja järjestötoimintaa mitä moninaisimmassa muodossa näyttää olevan kohta, joka on paitsi edustajakokouksen käsittelyn aiheena, viime aikoina se on ollut myöskin julkisen sanan jatkuvan kirjoittelun aiheena ja tällöin on kohdistettu SAK:ta vastaan syytöksiä toisaalta sen takia, että SAK:ta on syytetty epädemokraattisesta toiminnasta ja toinen suunta on syyttänyt SAK:ta epäkansanvaltaisesta menettelytavoista.

Maallikolle näiden asioiden valossa jää hiukan sellainen käsitys, että näillä asioilla ei sinänsä ole sanottavammin eroa, mutta ne näyttävät olevan erittäin tehokkaita propagandavälineitä, jopa niin että tämä on muodostanut sellaisen jakoperusteenkin, että meidän maassamme toiset järjestöt esiintyvät ns. kansanvaltaisina järjestöinä, kun taas toiset esiintyvät tässäkin kokouksessa demokraattisina järjestöinä.

Kun on kysymys tähän työjärjestyksen kohtaan liittyvästä SAK:n ja siihen kuuluvien liittojen menettelytavoista, kiintyy erityisesti huomio niihin puheenaiheisiin, joissa on arvosteltu SAK:n ja eri liittojen toimintaa mm. työehtosopimustoimintaan liittyvistä menettelytavoista ja erikoisesti syytetty järjestöjä siitä, että ne eivät ole alistaneet työehtosopimuksia jäsenäänestykseen tai liittojen käsiteltäviksi.

Tässä yhteydessä herää kysymys, onko aihetta pelätä, että jos meidän maassamme työehtosopimuspolitiikka johdetaan siihen, että työehtosopimukset tehdään jäsenäänesty-
stystä silmällä pitäen, ts. eri liitot SAK:ssa ottavat tavoitteekseen sen, että pääasia on, että nämä sopimukset tulevat jäsenäänestyksessä hyväksytyksi. Silloin ollaan epäilemättä kokonaan virheellisillä linjoilla. Lienee niin, että muissakin liitoissa kuin paperiteollisuuden työntekijäin liitossa on tässä työehtosopimuspolitiikassa aina ollut päämääränä se, kuinka paljon markkoja kokonaissummaltaan työehtosopimus antaa, eikä suinkaan se, miten nämä korotukset olisi sijoitettu niin, että ne tarvittaessa läpäisisivät myöskin jäsenliittojen äänestyksen.

Kun tämän asian yhteydessä esiintynyt julkinen keskustelu on nimenomaan kohdistunut näihin menettelytapoihin, kannattanee jo tässä vaiheessa puhua täydellä syyllä organisoidusta arvelustasta, joka kohdistuu SAK:ta ja siihen kuuluvia liittoja vastaan. Erityisesti on aihetta tämä toteamaan SAK:n rinnakkaisjärjestöksi pyrkivät hajotusjärjestöt keskusjärjestönä ja myöskin eri liittojen ja osastojen piireissä toimivat hajotusjärjestöt käyttävät uusia työntekijöitä hyväkseen pyrkiessään hankkimaan jäseniä omiin järjestöihinsä. Tässä suhteessa erikoisesti niiden liittojen edustajilla, jotka ovat korostaneet demokraattisten menettelytapojen merkitystä, olisi syytä syventyä myöskin siihen kysymykseen, eikö SAK:lle annettava tuki meidän oloissamme ja meidän maassamme pitäisi olla jakamaton. Tässä suhteessa tosiaankaan asianlaita ei niin ole edes tässä edustajakokouksessa.

Epäilemättä varsinkin uusille työntekijöille tällaisissa olosuhteissa muodostuu tosiaankin" virheellinen kuva SAK:sta ja siihen kuuluvista liitoista. Näin ollen ei ole ihme, että tällä kertaa tämä toteamaan SAK:n rinnakkaisjärjestöksi pyrkivät hajotusjärjestöt keskusjärjestönä ja myöskin eri liittojen ja osastojen piireissä toimivat hajotusjärjestöt käyttävät uusia työntekijöitä hyväkseen pyrkiessään hankkimaan jäseniä omiin järjestöihinsä. Tässä suhteessa erikoisesti niiden liittojen edustajilla, jotka ovat korostaneet demokraattisten menettelytapojen merkitystä, olisi syytä syventyä myöskin siihen kysymykseen, eikö SAK:lle annettava tuki meidän oloissamme ja meidän maassamme pitäisi olla jakamaton. Tässä suhteessa tosiaankaan asianlaita ei niin ole edes tässä edustajakokouksessa.

Toinen ryhmä järjestödemokraattisia menettelytapoja on tullut täällä puheenvuoroissa esiin siltä osin, joka koskee erinäisiä valintoja eri tehtäviin, kuten mm. SAK:n edustajakokoukseen. Kun tässä yhteydessä sitten on käytetty puheenvuoroja siitä, kuinka Rakennustyöväen Liiton suorittama suhteellinen vaalitapa johti jopa tosiaankin tuollaisiin mieltäylentäviin tuloksiin, kannattanee todeta myös se, mistä johtuu, että valtaosa, erittäin suuri osa edustajista tuli valituksi Rakennusliiton palkallisista toimitsijoista. Jos minä oikein asian tunnen, niin tässä kokouksessa esiintyivät muitakin Rakennusliiton palkallisia toimitsijoita kuin Ahti Liljander, joka on tämän kokouksen yhteydessä kiinnittänyt erityistä huomiota Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton asioihin.

Toinen esimerkki tämääntapaisista vaaleista ja jäsenäänestyksistä — sekään ei ole erityisen mieltäylentävä — viime ajoilta. Muistamme Vaatetustyöntekijäin Liiton piirissä suoritettua jäsenäänestyksen, joka laskentavaiheessa joutui sellaisen käsittelyn kohteeksi, että 80 % jäsenäänistä hylättiin. Jos nämä ovat sitten niitä kansanvaltaisia toimenpiteitä tai mieltäylentäviä toimenpiteitä meidän oloissamme, niin tosiaankaan ei voida syyttää liittoja siitä, jos ne ovat valinneet edustajansa kunkin liiton sääntöjen mukaisessa järjestyksessä.

Minun huomiotani erityisesti kiinnitti täällä edustaja Veikko Hietasaaren puheenvuoron, jossa hän käytti esimerkkinä paperialan osastojen vaatimuksia siitä, että paperialalla täytyisi jakaa nämä edustajapaikat jäsenistön ja jäsenmäärän suhteen mukaisesti. Pitää paikkansa, että Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitolle tehtiin esityksiä suhteellisen vaalittavan suorittamisesta, mutta kun kokouksissa, joissa näitä asioita käsiteltiin, tiedusteltiin, minkälaisilla vaalitavoilla vaalit pitäisi suorittaa, niin tähän ei tullut ainoatakaan esitystä.

Kun tämä kysymys näyttää erikoisesti kiinnostavan Rakennustyöväen Liittoa ja eräitä muitakin liittoja siltä osin, että Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto olisi ollut sellainen järjestö, joka viime aikoina olisi osoittanut epädemokraattisia menettelytapoja,

niin kannattanee todeta, että tässä kokouksessa on 15 Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton edustajaa, jotka kaikki on valittu työpaikoilta. Paperiliiton sääntöjen mukaan maassa on 10 toimivaa piiriä ja kaikilla näillä piirijaon mukaisilla piireillä on edustus tässä kokouksessa. Niin ikään ei myöskään Paperiliiton liittovaltuusto tehdessään ehdotuksen SAK:n edustajakokoukselle SAK:n valtuustoon valittavista ehdokkaista ole tähän ryhmään nimennyt toimitsija-asetassa olevia henkilöitä.

Tauno K a i v o l a (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Edustaja Kalle Rantanen provosoi allekirjoittaneen myöskin tänne puhujapöytäntöön lähinnä siitä syystä, että jos nämä 150 automiestä, jotka tällä hetkellä käyvät työtaistelua, olisivat kuulleet edustaja Rantasen puheenvuoron, niin he varmaan olisivat kaikki tulleet kertomaan hänelle yhtä ja toista. Edustaja Rantanen nim. käsitteli voimalaitoskysymystä täällä ja sanoi, että meidän liittomme on siellä myöskin järjestämässä autonkuljettajia. Lienee tässä yhteydessä todettava, että silloin kun SAK:n työvaliokunta vuonna 1958 meidän järjestämisrajoitsemme kävi ensimmäistä keskustelua, niin silloin ja siinä viheessä tämä järjestämisaala myöskin voimalaitosrakennustyömaille meille annettiin. Kun SAL erosi SAK:sta aikanaan, niin nämä automiehet eivät siirtyneet Rakennusliittoon eivätkä mihinkään muuhun liittoon, mutta erosivat SAL:stä ja olivat uskollisia SAK:lle ja odottavat niin kauan kuin heille myös oma järjestö saadaan perustetuksi. Kysyin asiasta moneen kertaan heidän ammattiosastonsa edustajilta, miksi te ette liity johonkin liittoon, kun tämä liiton perustaminen näkyy niin kauan viipyvän, niin he ilmoittivat, että he ovat automiehiä ja kun kerran SAK:n työvaliokunta on myös oman liiton heille luvannut, niin he haluavat siihen kuulua.

Voimalaitostyömaillehan on tällä hetkellä pääsopimus Rakennusliitolle. Sen lisäksi on Suomen Metallityöväen Liitolle ja sitten SAK:n ulkopuolella. Sähköliitolle. Ihmettyttää sen vuoksi, että Rantanen täällä käy niin kiivaasti siihen kiinni, että mekin pyrimme nyt sopimusteitse saamaan näille automiehille jokapäiväisen työehtosopimusturvan siellä. Me käymme tällä hetkellä työtaistelua, ja tämän työtaistelun alkamisesta ovat olleet SAK:n työvaliokunta, Rakennusliiton johtohenkilöt ja Suomen Metallityöväen Liiton johtohenkilöt täysin yksimielisiä. Uskoisin myöskin, että edustaja Rantanen voisi antaa meille oikeuden turvata niiden autonkuljettajien työ- ja palkkaehdot, jotka siellä ovat tätä turvaa vailla olleet varsin monina vuosina. Kun Rakennusliiton kohdalla on tilanne ollut sellainen, että he ovat saaneet palkankorotuksia asianomaisilla työpaikoilla, niin automiesten kohdalla on aina pudotettu palkkaluokkia tai sitten ilmoitettu, että te kuulutte nyt tämän jälkeen jonkun toisen sopimuksen piiriin.

Meidän liittolamme ei ole tarkoitus lähteä yhdenkään liiton järjestämiskentälle. Meillä on aivan riittävästi järjestymättömiä automiehiä eri puolilla maata. Mutta jos jotkut automiehet välttämättä haluavat meidän liittoomme kuulua, niin emmehan me voi niitä uloskaan jättää. Voisin todeta erittäin suurella ilolla, että SAK:n jäsenliittojen ja meidän hieman toista vuotta vanhan liittomme kohdalla on ollut erinomaisen hyvä yhteistyö, ja toivoisin, että näin tulisi myöskin jatkumaan. Tätä järjestöpolittista kihinää, joka täällä on eri puheenvuoroissa tullut esiin, on asiallisesti ottaen ollut jokaisessa SAK:n edustajakokouksessa. Minusta se on kyllä pikkuisen lapsellista varsinkin sen vuoksi, että kun meillä on jokaisella alalla järjestymättömiä työntekijöitä, niin kuin me kaikki tiedämme, melko leegio, jos meillä on työn puutetta, niin menkäämme sinne kaikki yhdessä ja ottaakamme ne järjestöihin eikä suinkaan lähdetä haalimaan liitosta toiseen ja kinastelemaan SAK:in edustajakokouksissa, siitä että se suutari tai tämä maalari tai automies kuuluu siihen tai siihen liittoon, vaan otettakoon järjestymättömät työntekijät ensiksi järjestöihin ja sen jälkeen jakakaamme vasta ne ihmiset eriliittoihin.

Viljo K u u k k a n e n (Työvaliokunta): Täällä Rakennustyöväen Liiton puheenjohtaja Saarinen piti pitkän alustavan puheenvuoron SAK:n sisäisestä tilanteesta, erikoisesti poliittisten tekijöiden osuudesta ammattiyhdistysliikkeessä. Yhdyn, määrättyssä

mielessä tähän Saarisen puheenvuoroon, ts. siltä osalta, että ammattiyhdistysliikkeessäkin poliittiseen kenttään kuuluva ihminen edustaa tätä poliittista väriä. Ei siitä pääse mihinkään, että Aarne Saarinen on ammattiyhdistysliikkeessäkin kommunisti tai että Viljo Kuukkanen on ammattiyhdistysliikkeessäkin sosialidemokraatti. Se käy täysin selville mm. SAK:n työvaliokunnan kokouksissa. Meillä on, minulla ja Saarisella ja kummankin puoluetovereilla, hyvin lukuisista asioista täysin erilaiset katsantokannat. Tästä on seurauksena, että useimmat päätökset SAK:n työvaliokunnassa, erikoisesti ne päätökset, jotka koskevat sanokaamme talouspolitiikkaa ja palkkapolitiikkaa, syntyvät äänestysten jälkeen, koska kumpikin poliittinen suunta ajattelee näistä asioista eri tavalla. Tämä on luonnollista näissä yhteisissä järjestöissä, eikä ole yksistään luonteomaista ammattiyhdistysliikkeelle, vaan sama näkyy osuuskauppaliikkeessä, urheiluliikkeessä, sivistysliikkeessä jne. kaikkialla siellä, missä nämä yhteiset järjestöt ovat pyrkineet keräämään kaikki kannattajansa riippumatta eri poliittisista katsontakannoista.

Suomen ammattiyhdistysliikkeen historian aikana on useaan otteeseen pyritty keräämään eri poliittisia katsantakantoja omaavat työntekijät yhteiseen järjestöön ammattiyhdistysliikkeen piirissä, ja melkein yhtä usein siinä on epäonnistuttu. Niinpä vanhan ammattijärjestön aikana eräs syy ammattijärjestön hajautumiseen oli riita poliittisten katsantokantojen välillä, sosialidemokraattien ja kommunistien välillä, riita menettelytavoista, riita periaateohjelmista, riita käytännön toiminnait. Kun SAK aikanaan perustettiin, se perustettiin samalle periaatteelle, että sen täytyy pystyä keräämään työntekijät heidän poliittisista katsantokannoistaan riippumatta ja että järjestön täytyy olla poliittisten puolueiden ulkopuolella puolueettomana ammattillisena järjestönä. Kun sitten SAK:n ja Suomen Kommunistisen Puolueen silloin Moskovassa toimeen sihteeristön välillä sovittiin siitä, että kommunistit tulevat ammattiyhdistysliikkeeseen mukaan, muistaakseni 1937, SAK:n ja ammattiliittojen silloinen johto tiesi, minkä riskin se ottaa, toisin sanoen että ammattiyhdistysliikkeessä jälleen poliittiset ristiriidat nousevat entistä enemmän etualalle. Näin kävikin melko nopeasti tuon sopimuksen jälkeen. Mm. Metallityöväen Liitossa olivat poliittiset ristiriidat erittäin voimakkaita esim. välirauhan aikana ja vähän ennen talvisodan syttymistä ja voimistuvat sodan jälkeen erittäin suuresti. Pitää paikkansa sopimus, jonka täällä Aarne Saarinen toi esille ja joka SAK:n puheenjohtajan johdolla tehtiin SKP:n kanssa sodan jälkeen siitä, että pyrittäisiin vielä kerran aikaansaamaan jonkinlainen sopuisa yhteistyö kommunistien ja sosialidemokraattien välillä ammattiyhdistysliikkeessä, mutta valitettavasti tämä sopimus ei pitänyt. Useat ammattiliitot jouduttiin erottamaan SAK:sta sen vuoksi, että nämä liitot eivät suostuneet noudattamaan hyväksytyjä pelisääntöjä ja valittujen johtaelinten päätöksiä, vaikkakin näistä osa on palannut takaisin. Tämä ilmiö on jatkuvasti toistunut. Mitään sellaisia pelisääntöjä ei ole pystytty luomaan, jotka olisivat ylittäneet yli puoluerajojen. Milloin ovat näiden pelisääntöjen rikkojina olleet kommunistit milloin sosialidemokraatit. Nyt viimeksi suurimpana repeämänä on ollut sos.dem. puolueeseen kuuluvien ammattiyhdistystoimitsijoiden ja sen ulkopuolella olevien SAK:hon kuuluvien välinen kiista. On todettava, että tällaisten poliittisten ristiriitojen välillisessä ammattiyhdistysliikkeen asioiden hoitaminen on erittäin vaikeata ja vaatisi vähintään monikymmenvuotisen sirkuskoulutuksen saaneen miehen, joka pystyisi tasapainoiteilemaan näiden ristiriitojen aallokossa. Tässä eritysvihkosessa Saarisen liitto on tehnyt esityksen, (Saarinen: Sano Rakennustyöläisten Liitto.) minä puhun Sinun puheenvuorostasi ja sentähden sanon noin, esityksen sivulla 102 »Sellaisissa tapauksissa, joissa on välttämätöntä palkkatyöläisten valtiollisten tai taloudellisten oikeuksien turvaksi ammattiyhdistysväen yhteinen esiintyminen, saa se tapahtua vain SAK:n ohjelmallisten tavoitteiden ja edustajakokouksen päättämässä rajoissa sekä SAK:n valtuuston tai työvaliokunnan kussakin tapauksessa tekemien päätösten perusteella, jolloin valtuuston ja työvaliokunnan on otettava huomioon jäsenenemmistön mielipiteet». Ihmettelen, minkä vuoksi Muurarien Liitolla ja Rakennustyöläisten Liitolla oli äskettäin lakko. Minä en SAK:n työvaliokunnassa huomannut, että olisi pyy-

detty lupaa tai noudatettu SAK:n päätäntäelinten antamia ohjeita. Jos kerran tekee esityksiä SAK:lle, pitäisi käytännössä osoittaa olevansa myös näiden esitysten arvoinen.

Tämä onkin eräs heikkous SAK:lla, että ei ole saatu otettua jäsenkenttään sellaista otetta, jolla se pystyttäisiin täysin hallitsemaan. Jos jokainen sääntöjä ja päätöksiä rikkova erotettaisiin, ilmeisesti SAK:sta täytyisi erottaa suurin osa porukasta. Tämä on juuri eräs vaikeimmista kompastuskivistä. Toivoisin, että mm. esityksen tehnyt liitto lähitulevaisuudessa osoittaisi olevansa tämän esityksen takana. Lisäksi totean olleeni jo monia vuosia SAK:n järjestömuotojaoston jäsenenä ja tänä aikana todennut, että eräs vaikeimmista tehtävistä on ratkaista järjestömuotokysymykset SAK:n piirissä. Tässä suhteessa minun täytyy sanoa — ei työvaliokunnan vaan Suomen Metallityöväen Liiton edustajana — olevamme itse lasikaapissa, melkein kaikkiin SAK:n jäsenliittoihin nähden. Tämä on juuri eräs niistä vaikeuksista, jotka meidän on todettava tässä ammattiyhdistysliikenteessä, jos näin voisi sanoa.

Täällä mm. on tehty esitys siitä, että sähköalan työntekijäin liiton nyt julistaman äänestyksen tai toimeenpaneman äänestyksen johdosta pitäisi täältä antaa julkilausuma, jossa sähköalan työntekijöille sanotaan, että äänestäisivät SAK:hon liittymisen puolesta. Mutta jos me olemme puhdasoppisia ja lähdemme ajamaan teollisuusliittoperiaatetta, jota täällä mm. kommunisteiksi itsensä lukevat ovat aika voimakkaasti kannattaneet, niin sähköalan työntekijäliitolla ei ole paikkaa nykyisen jäsenkokouksensa perusteella SAK:ssa. Meidän liittomme, Metallityöväen Liitto on yleensä edustanut jo lasikaappiasentonsa vuoksi mutta myöskin käytännön tekijöiden sanelemien toimenpiteiden vuoksi kantaa, että SAK järjestöpoliittisessa suhteessa ei saisi koskaan vetää liian jyrkkää ja ankaraa rajaa, koska käytäntö on osoittanut, että niitä ei pystytä tosiasiaa toteuttamaan. Minä toteaisin täällä esitysvihkosen sivulla 74 olevan Kiinteistötyöntekijäin Liiton esityksen, missä sen 2. kohdassa sanotaan »että liitollemme jätetään mahdollisuus ottaa jäsenyyteensä myös valtion ja kunnan kiinteistöjen talonmiehet niillä paikkakunnilla, joissa ilman heidän »apuaan» ei voida järjestöä perustaa». Siis ilman kiinteistötyöntekijäin ammattiliittoa. Mitä tämä käytännössä merkitsee? Se merkitsee sitä, että valtion ja kuntien kiinteistöjen talonmiehet kaikkirliittäisiin Kiinteistötyöntekijäin Liittoon. Tämä ei suinkaan ole teollisuusliittoperiaatteen mukaista vaan päinvastoin ja puhdasta ammattikuntahenkeä. Jos he kerran tähän mennessä ovat liittyneet niihin järjestöihin, jotka järjestävät valtion virkailijoita, minkä vuoksi vetää näitä pois näistä järjestöistä ja entisestään sekoittaa kenttää. Mielestäni tällaisessa ratkaisussa pitäisi olla erittäin varovainen ja päinvastoin toimia siihen suuntaan, että järjestörajat saataisiin jatkuvasti entistä helpommiksi ja järjestö työpaikkojen perusteella muodostetuksi, niin ettei yksityinen työntekijä jostakin työpaikasta kuulu toiseen liittoon kuin hänen naapuritoverinsa. Mm. aikanaan meidän liittomme pyrki Helsingissä Työläisliitosta ryhmä lämmittäjiä sillä perusteella, että suurin osa näistä lämmittäjistä työskenteli Helsingin metallitehtaiden lämmittäjinä. Me emme halunneet tätä lämmittäjien osastoa ottaa. He olivat kamalan vihaisia. Me katsoimme, että tällaisten lämmittäjien pitäisi kuulua siihen ammattiosastoon, mihin työpaikan muutkin työntekijät kuuluvat. Nykyisin tosin tämä lämmittäjien osasto on siirtynyt SAJ:hin, joten me olemme lopullisesti todenneet, että heidän paikkansa ei ole SAK:n riveissä. Mutta tällaista esiintyy jatkuvasti meidänkin liittomme toimialueella erittäin suuressa määrin. Mielestäni se esitys, jonka Suomen Metallityöväen Liitto on tehnyt tälle edustajakokoukselle — on tehnyt jo viime SAK:n edustajakokoukselle, mutta ei silloin saanut kannatusta — rakentuu juuri sille maltilliselle pohjalle, joka mielestäimme on käytännön politiikan sanelema linja SAK:lle, jolloin ei astuta kovin paljon kenenkään varpaille, mutta annetaan kaikki mahdollisuudet hoitaa käytännössä järjestöpoliittisia kysymyksiä. Näin ollen nykyinen jäsenkalastus ja ristiriita liittojen välillä saadaan vältettyä. Täytyy liittomme osalta sanoa, että aivan viime aikoina on yhteistyö niiden liittojen kanssa, joiden alueella meidän liittomme toimii, tai jotka liitot toimivat meidän liittomme alueella, kehittynyt hyvään suuntaan. On todettava, että tällä hetkellä tuskin aivan hampaat irtessä ja kyräillen katsellaan toisten liittojen miehiä, vaan

tässä suhteessa asiat on saatu korjattua, ts. jonkinlainen yhteistyö saatu aikaan, ja tämän yhteistyön tuloksena mm. useimmilla näistä aloista on työehtosopimusasiat voitu hoitaa entistä paremmin.

Eino T a p o n e n (Rautatieläisten Liitto): Tässä äskettäin Rakennustyöväen Liiton edustaja Frans Jalonen kutsui minut tähän vastaamaan. En täällä aikaisemmin ole kuullut omaa ääntäni, mutta tuntuukin erittäin mukavalta, että voi kuunnella omaa ääntään samalla.

Hän mainitsi tässä, että Suomen Rautatieläisten Liitto ei ole antanut tilaisuutta suorittaa jäsenäänestystä tänne valittavia varten. Näin ei tapahtunut. Suomen Rautatieläisten Liiton liittotoimikunta ja liittovaltuusto käsitteli hyvin vakavassa mielessä tätä kysymystä, pannako toimitsijoita ehdolle ja äänestys suoriutaa kentällä, mutta kuitenkin me päädyimme demokraattiseen menettelyyn ja kutsuimme maakunnasta neuvottelutilaisuuteen edustajat. Minä huomauttaisin toveri Jaloselle, että meidän liittomme johto työskenteli ja toimi aivan täsmällisesti Suomen Rautatieläisten Liiton sääntöjen ja SAK:n antamien ohjeiden mukaisesti eikä Rakennustyöväen Liiton sääntöjen mukaisesti. SAR:n säännöissä sanotaan, että edustajien valinta SAK:n edustajakokoukseen toimitetaan kussakin jäsenliitossa liiton sääntöjen edellyttämällä, tai ellei säännöissä ole määrätty, liiton parhaaksi katsomalla tavalla. Täällä ovat Rakennustyöväen Liiton edustajat hyvin punnokkaasti esiintyneet. Mutta Rautatieläisten Liiton edustajat eivät ole käyneet huomauttamassa siitä tavasta, millä nämä edustajat tänne on valittu, jos tähän olisi puututtu, ehkä olisi jotakin syytä loukkaantua. Sen vuoksi minä esitän, että toimittaisiin nyt solidaarisesti omien liittojemme sääntöjen ja näiden ohjeiden mukaisesti.

Göta L a m p i l a (Elintarviketyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Kun edustajakokous joutuu määrittelemään kantaansa jäsenäänestyksessä ja järjestömuodosta näiden esitysten pohjalta, joita eri liitot ovat esittäneet, niin haluan tässä yhteydessä puuttua siihen esitykseen, minkä Maaseututyöväen Liitto on tehnyt. Esitysvihkon sivulla 76 olevan esityksen mukaan liitto esittää, että maaseudulla toimivat meijerit ja teurastamot tulisivat kuulumaan heidän sopimuspiiriinsä. Ensinnäkin meidän on todettava se, että nämä alat ovat erittäin suuressa määrin monopolisoituneet meidän maassamme. Maidon jakelua ja jalostamista hallitsee melkein suvereenisena Valio edustamiensa jäsenmeijerien kautta. Liha-alalla monopolisoituminen on tapahtunut ja tapahtuu edelleenkin maakunnallisten osuusteurastamojen kautta, joita puolestaan hallitsee keskusjärjestö Tuottajain Lihakeskuskunta. Meidän maamme liha-ala on 71 % osuusteurastamon' ja Karjakunnan hallinnassa, ja kun tähän lisätään vielä KK:n osuuskauppallisen liikkeen osuus, niin jää yksityinen sektori tällä alalla melko vaatimattomaksi. Kun monopolin hallinnassa olevia työpaikkoja on sekä maaseudulla että kaupungissa, ja kun näissä työskentelevien työläisten palkka- ja työehdot määräytyvät Elintarviketyöläisten Liiton solmiamien sopimusten mukaan, tuntuu täysin tarpeettomalta jakaa sopimusoikeutta useampien kesken. Sopimusoikeus ei vielä ratkaise itse työntekijän kannalta sitä, minkälaisella ehdolla hanan on työtään tehtävä, vaan sen ratkaisee nimenomaan sopimusten sisältö. Jos nyt lähdetään sille tielle, mitä Maaseututyöväen Liitto esittää, niin se tietää sitä, että saman alan työläiset jaetaan kahteen ryhmään sen mukaan työskentelevätkö he maaseudulla vai ej.vät. Se tietäisi sen alan työntekijöille yhteisen joukkovoiman pirstoamista ja samalla tulee kysymyksenalaiseksi näiden etujen turvaaminen saatikka sitten parantaminen, joita on tähän mennessä saavutettu. Lisäksi on otettava huomioon se tosiasia, että Maaseututyöväen Liiton solmiamien sopimusten mukaan on koulunkäyneen ammattityöntekijän palkka samalla asteella kuin Elintarviketyöläisten Liiton solmiamien sopimusten perusteella aputyöntekijän palkat. Esimerkkinä voin mainita, että naisten kohdalta III paikkakuntakalleusluokassa Maaseututyöväen Liiton sopimuksen mukaan IV palkkaryhmään kuuluvan työntekijän palkka on korkeintaan 130 markkaa ja Elintarviketyöläisten Liiton sopimuksessa vas-

taava palkka on meijerissä 156 mk tunnilta. Vastaavasti on miesten palkka Maaseutu-työväen Liiton kohdalla 170 mk ja Elintarvike-työväen Liiton sopimuksessa teurastajien kohdalla 199 mk/tunti. Nämä esimerkit mielestäni riittävät osoittamaan, että Maaseutu-työväen Liiton esitys ei auta meijerialan työntekijän taloudellista asemaa, vaan päinvastoin olisi esitys työläisille vahingollinen. Edellä esitetyn perusteella olenkin sitä mieltä, että Maaseutu-työväenliiton esitys ei käytännössä tule johtamaan siihen, mihin sillä sitä tehdessä on ilmeisesti ollut tarkoitus pyrkiä, nimittäin alojen työntekijäin työ- ja palkkaehtojen turvaamiseen ja parantamiseen. Luulisin, ettei kenellekään ole epäselvää se, että parhaiten jonkin alan työläisten työ- ja palkkaehdot voi hoitaa vain sellainen liitto, johon saman alan ja saman työpaikan työläiset kuuluvat.

Lauri Viren (Metallityöväen Liitto): Haluan käyttää pienen puheenvuoron putkimiesten järjestyneisyys- ja työehtosopimuskysymyksestä. Tosiasiaan on, että putkimiehet kuuluvat kahteen eri liittoon, jäsenosuudet ovat ehkä jokseenkin tasan liittojen kesken, nimittäin Rakennusliiton ja Metalliliiton kesken. Voi olla, että Rakennusliitolla on hiukan enemmän putkimieliä kuin Metallityöväen Liitolla. Täällä Rakennusliiton putkimiesedustaja korosti teollisuusliittoperiaatetta ja toivoi siinä puheenvuorossaan, että putkialan asiat hoitaisi Rakennustyöväen Liitto. Me Metallityöväen Liiton putkimiehet taas olemme sitä mieltä, että me olemme metallimiehiä ja teemme metallityötä, vaikka sitä rakennuksilla teemmekin. Kaikki työ, mitä siellä rakennustöissä tehdään, sen tekevät rakennusmiehet, muuraustyöt ja monet muut, mitkä tulevat kysymykseen tässäkin putkialassa. Tämähän on tietysti hyvinkin pulmallinen kysymys ja voi aiheuttaa tulevaisuudessa hyvinkin suuria erimielisyyksiä näiden liittojen kesken, mutta kuitenkin toivoisin, että kun näistä järjestöasioista SAK:n työvaliokunnassa keskustellaan ja järjestömuotojaostossa, että huomioitaisiin myös nämä metallin putkimiehet, että he haluavat kuulua Metallityöväen Liittoon. Metallityöväen Liitto on hoitanut tämän työehtosopimuskysymyksen. Kahtena viime vuotena siinä on ollut pöytäkirjalla Äkennustyöväen Liitto mukana, ja siinä ei ole mitään pahaa sanottavaa, ainakaan minulla. Kaikki asiat siellä kentällä meidän putkimiesten kesken, ainakin Tampereella, aika hyvin menevät nykyään eteenpäin. On yhteistoimintaa jollakin tavalla ja kaikki sellaiset vanhat hankaukset, mitä on jäsenistön välillä ollut, ne ovat nyt jo vähän niin kuin pois jääneitä. Toivonkin, ettei tästä nyt suurempia riitoja ainakaan lähivuosina liittojen välillä tulisi ja että tämä työehtosopimuspolitiikka hoidettaisiin samalla tavalla kuin tähänkin asti.

Kauko Hyytiäinen (Liiketyöntekijäin Liitto): Täällä on puhuttu jo hyvin paljon tästä poliittisesta syrjinnästä ja ehkä puheenvuoro on sikäli tarpeeton, että mitään uutta varsinaistahan tässä nyt ei ole enää esitettävänä. Edustajakokoukselle, niin kuin kaikki edustajat tietävät ja ovat huomanneet, on tässä esitetty hyvinkin mielekkäitä lauseita tämän asian puolesta, ja niihin tietenkin voi varauksettomasti yhtyä, mikäli ne on tehty vilpittömässä mielessä: Sen sijaan olen aina henkilökohtaisesti ollut sitä mieltä ja osastomme piirissä on myös ollut käytäntö niin, että mitään varsinaisia poliittisia syrjintätoimenpiteitä ei ole esiintynyt, ja siinä mielessä olen ollut hyvin autuaallisessa lapsenukossa ja kuvitellut, että se on kaikki parjausta ja pahaa puhetta vaan, että tällaista harrastetaan, ennen kuin viime aikoina olemme joutuneet sen tosiasian eteen, että tällaista toimintaa todellakin on, ja että sitä johdetaan eräiden määrättyjen puoluetoimistojen palkattujen toimihenkilöiden puolesta. Tässä tapauksessa on ollut kysymyksessä SKDL:n puoluetoimisto, joka on karkeasti sekaantunut ammattiosaston toimintaan. Tämä olisi tietysti ollut aivan mahdollista, että se olisi ollut jokin muukin puoluetoimisto, ei se ole millään tavalla vierasta toisillekaan puoluetoimistoille tämä toiminta, mutta tässä tapauksessa saavuttanut äärimmäisen huippunsa hyvin voimakkaana hyökkäyksenä vanhoja aktiivijäseniä kohtaan, jotka on määrätietoisesti pyritty syrjäyttämään kaikesta käytännön toiminnasta, ja mikä vielä hämmästyttävintä on tässä tapauksessa, että on hyvin paljon ollut juuri henkilöitä, jotka ovat edus-

taneet tätä äärimmäistä vasemmistosuunnausta. Siksi minä toivoisinkin, että edustajat vastaisuudessa ja palatessaan jokainen työpaikkoihinsa ja osastoihinsa määrätietoisesti torjuisivat tällaiset yritykset, tulivatpa ne miltä puolelta tahansa sen takia, että silloin me emme missään tapauksessa ole oikealla tiellä. Onhan nyt niin, että tässäkin tapauksessa, josta minä kerroin teille, on menty jopa niin pitkälle, että on järjestetty jonkinlaisia ajojahtia toimihenkilöitä kohtaan, jopa siinä mielessä, että nämä olisivat pakotetut jättämään työpaikkansa niistä paikoista, joissa he palvelivat. Ja mikä vielä on hyvin tärkeää tässä huomioda, on se, että ne henkilöt, jotka edustamme ns. palvelusammattajia, joudumme tekemisiin kaikenlaisten ihmisten kanssa päivittäin ja meidän täytyy pystyä joka ainoan erilaisen ihmisen kanssa tulemaan toimeen ottamatta selvää hänen poliittisista kannoistaan, eikä se meitä siinä mielessä kiinnostakaan. Sen takia tällainen poliittisten puolueiden sekaantuminen ammattiyhdistystoimintaa jo sitä tietä heijastuu jopa ihmisten työasioihin lopullisesti. Se on häpeämätöntä toimintaa, jota ei voida kuin tuomita hyvin jyrkästi ja siinä tapauksessa nämä esitykset, joita täällä on tämän poliittisen vapauden puolesta tässä kirjassessa, niitä on eri liittojen taholta ollut, niihin voi varauksetta yhtyä siinä tapauksessa, jos ne on tehty vilpittömässä mielessä.

Kalle Salonen (Työvaliokunta): Suomen Työläisliitto on tehnyt esityksen osastojen esitysten perusteella järjestömuotokysymyksestä, jossa johtavana ajatuksena on se, että liittomme pitää tarkoituksenmukaisena pyrkimystä nykyistä suurempaan keskitykseen koko järjestökentässä. Sen toteuttamiseksi tulisi ryhtyä valmistelemaan pienten ammattiliittojen ja eräiden suppeata teollisuusalaa hoitavien liittojen yhdistämistä. Sitä ei tietenkään voida toteuttaa yksinomaan hallinnollisilla määräyksillä tai tällaisen arvovaltaisen kokouksen päätöksillä. Siinä tarvitaan jäsenistön mukanaoloa ja jäsenistön keskuudessa myös mielipiteet tällaisen ajatuksen taakse. On kuitenkin todettava, että järjestömuotokysymys ammattiyhdistysliikkeemme piirissä ei tällä hetkellä ole paras mahdollinen. Otanpa vain esimerkkinä sen, että esim. valtion työntekijöitä kuuluu SAK:n alaisiin seitsemään eri liittoon. Sen lisäksi niitä on ainakin tietyvästi työ-sopimussuhteissa olevien osalta yksi ulkopuolinen ja saattaa olla vielä muitakin. Tässä esitysviikossa on Rakennustyöläisten Liiton esitys samasta asiasta, joka esitys on varsin laaja ja lainauksia aikaisemmista SAK:n edustajakokouksen päätöksistä. Mutta varsinaisena uutena asiana siinä tavallaan esitetään kappale, joka kuuluu seuraavasti:

»Rakennusalan putkijohtosentajat, pelti-, kaide- ja sähkötyöntekijät sekä rakennus- ja rakennusaineteollisuuden yritysten autonkuljettajat, keskusvarastojen ja korjaamojen työntekijät. Liittojen yhtymisen kautta olisi samalla muodostettava rakennusalan teollisuusliitto, johon kaikkien edellä mainittujen ryhmien lisäksi tulisivat kuulumaan muuraus- ja rappausalalan työntekijät sekä sukeltajat. Tämä edellyttää, että tie- ja lentokenttärakennustyöt sekä kaikki muut valtion rakennustyöt kuuluisivat Rakennustyöläisten Liiton tai sitä vastaavan yhtyneen liiton piiriin ja että muilla liitoilla ei ole järjestämis- ja sopimusoikeutta rakennus- ja rakennusaineteollisuuden piirissä».

Sitten kuitenkin sanotaan, että »Kuntien rakennustyössä olevat rakennustyöläiset tulisivat kuulumaan kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton piiriin, kuten tähänkin saakka».

Mistä nyt sitten johtuu, että kuntien töissä olevat rakennustyöläiset ilman muuta Rakennusliiton esityksen mukaan kuuluisivat kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liittoon, mutta valtion rakennustyössä olevat työntekijät eivät saisi kuulua valtion työntekijöitä edustavaan liittoon? Ilmeisesti tässä on epäjohtonmukaisuutta tai ajattelun puutetta tällaista esitystä tehtäessä ollut, ja se kai lienee laskettava sen tiliin. Kun äsken mainitsin, että valtion työntekijöitä kuuluu jo SAK:n piirissä seitsemään eri liittoon, on keskityksen puute olemassa hyvin olennainen tältä, osaltaan. Siinä suhteessa pitäisi ryhtyä mahdollisimman läheisessä tulevaisuudessa tutkimaan sitä mahdollisuutta, olisiko näiden seitsemän valtion työntekijöitä edustavan jäsenistön osan yhdistämiselle riittäviä edellytyksiä ja siten luoda myös teollisuusliittomuotoa ja koota ih-

niisiä tällaiseen valtavasti keskitetympään järjestöön ja sitä tietä saada myös toisenlainen tilanne kuin tällä hetkellä on varsinkin työehtosopimuspolitiikassa, kun nämä valtion työntekijöitä edustavat liitot käyttävät toinen toisiaan, ja jos joku liitto sitten on pakotettu tekemään sopimuksen ensimmäisenä, niin se saa päälleen sen haukkumaryö-pyn, ja näinhän ei pitäisi asiantilan enää saada vallita.

Valtio työnantajana, se on yksi kokonaisuus, vaikka se jakaantuukin eri työvirastoihin. Nyt jo olemme niin pitkällä, että valtio on määrännyt työehtosopimusvoimikunnan hoitamaan kaikkien valtion työntekijäin työehtosopimuksia, ja tämä toimikunta toimii kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriössä. Valtion taholla tämä toiminta on keskitettyä, ja siellä hoidetaan asiat keskitetysti, mutta täällä meillä työntekijäjärjestöjen osalta asia on aivan päinvastoin. On olemassa aivan äskettäin nimetty valtion työehtosopimustoimintaa tutkiva toimikunta, jonka tehtävänä on tutkia mahdollisuuksia valtion työehtosopimustoiminnan keskittämiseksi. Sillä taholla pyritään entistä enemmän keskitettyyn järjestömuotoon, ja minun käsitykseni mukaan näin pitäisi menetellä myös valtion töitä edustavien ammattiliittojen kohdalla. On olemassa ns. valtion työntekijäin neuvottelukunta, johon nämä kaikki seitsemän liittoa kuuluvat ja jonka toiminta on myös keskitykseen tähtäävää, mutta sillä neuvottelukunnalla ei tietenkään ole, ainakaan tässä vaiheessa ja mahdollisesti sitä ei tule olemaan tulevaisuudessakaan, suvereenista neuvotteluoikeutta kaikkien valtion työntekijöitä koskevien työehtosopimusten solmimisesta.

Kun tässä yhteydessä vielä saanen puuttua erääseen asiaan, joka koskee nimenomaan Rakennustyöväen Liiton tekemää työtä valtion työntekijäin piirissä, niin se on ollut järjestötoiminnasta vierottavaa. Se on ollut sitä lähinnä siitä syystä, että siellä on eri työmailla käynyt kansanedustajia, jotka ovat varsin voimakkaasti esiintyneet sen ajatuksen puolesta, että valtion työntekijän ei ole väliä, mihin liittoon hän kuuluu, eikä sen ole väliä, miten siellä työehtosopimuksen valvontaa hoidetaan. Meillä on liitollamme SKDL:n eduskuntaryhmän kirjelmä, jossa tämä kaikki kirjallisena myös meille esitetään.

Sanoisin, ettei kansanedustajilla ole oikeutta puuttua työehtosopimuskysymyksiin. Viimeinen räikeä esimerkki tällaisesta puuttumisesta on Turun piirin erällä tietyömaalla, jossa sosialidemokraattisen puolueen kansanedustaja on antanut tienrakentajille lupauksia, joita he eivät pysty täyttämään — lieneekö ollut tarkoituksaan näitä lupauksia annettaessa. Kysymys on vain arkipyhäkorvauksen soveltamisesta, työehtosopimuksissa nimenomaisen pykälän soveltamisesta, johon kansanedustajain voimat eivät ilmeisestikään riitä. Niin kunnioitettavia ihmisiä kuin he saattavat ollakin, näissä asioissa he eivät kuitenkaan ole asiantuntijoita.

Rakennustyöväen Liiton taholta on masinoitu tierakennustyömailta jo 15 vuoden ajan siten, että siellä on hoidettu asioita tuollaisella lähetystö-menetelmällä, niitä on käynyt Työläisliitossakin varsin runsaasti. Minkälaisia nämä lähetystöt sitten ovat olleet, sitä on aina kaikissa vaiheissa ollut mahdoton kontrolloida. Mutta erään tuollaisen saanen tässä kertoa. Eräs lähetystö tuli Lapin tienrakennustyömailta Helsinkiin vaatimaan parannuksia tienrakennustyömaiden palkkaehtoihin. Tämän lähetystön muodosti kaiken kaikkiaan 6 henkilöä, joista vain 2 oli tienrakennustyömailta, siis varsinaisessa työelämässä mukana. Kaikki muut olivat sillä hetkellä ulkopuolisia. On selvää, etteivät nämä ulkopuoliset ihmiset voi työssäolevien ihmisten asioita ymmärtää. Tästä syystä myöskin tämä lähetystöjen käynti on aivan tarpeetonta, eikä sillä työmiehen asiaa voida parantaa.

Yliä sanoisin, että työehtosopimusjärjestelmän noudattaminen on ehdottoman välttämätöntä myös siltä osaltaan, että työehtosopimuksissa sovitujen riittäisuuksien osalta noudatetaan myös sovittua menettelyjärjestystä. Se pitäisi myös Rakennustyöväen Liiton toimitsijain ymmärtää ja uskoa.

Frans J a l o n e n (Rakennustyöläisten Liitto): Työläisliiton taholta selvitetiini täällä ns. Kuljun tapausta hieman omalaatuisella tavalla, ja sen vuoksi on aihetta tähän

asiaan hieman puuttua. Minusta tuntuu, jos asianomaiset noin 300 työläistä olisivat olleet täällä kuulemassa tämän Lahden toverin selostusta, niin nämä toverit olisivat sanoneet siitä selvityksestä, että se on vähintään muunnettua totuutta.

On kai käsitettävä niin, että tämä Lahden edustaja todennäköisesti esitti puheenjohtaja, toveri Kalle Salosen puheenvuoron. Minusta asia onkin niin, että Salonen ei olisi voinutkaan sitä esittää. Hän tuntee tapauksen niin selvästi. Kun tästä Kuljun tapauksesta tehdään lyhyesti yhteenvedo, siellä tapahtuneesta ja suoritetuista toimenpiteistä, niin voimme todeta, että niiden valossa Työläisliiton toimihenkilöt ovat määrätietoisesti ryhtyneet mitätöimään luottamusmiesten oikeuksia ja tätä kautta pyrkineet saamaan aikaan työnantajien rajattoman mielivallan TVH:n maantietyömailla.

Tapausten vyöry Kuljussa lähti nimenomaan siitä, että työmaan luottamusmies ja mukana tämän työmaan työläiset saivat melkosta parannuksia, melkoisen paljon parempia työ- ja palkkaehtoja kuin työläisliiton työehtosopimus edellytti. Tässä toiminnassa ja tehtävässä oli tietysti työmaan luottamusmiehenä keskeinen asema. Siitä myöskin johtui, että työnantajan viha kohdistui tällaista luottamusmiestä kohtaan.

Luottamusmiehenä Kuljun työmaalla silloin kun tapausten vyöry alkoi, oli Muurariin Liiton jäsen Amnell, josta tämä Lahden toveri ei maininnut lainkaan. Kun tätä luottamusmiestä ei tietenkään suoralta kädeltä voitu erottaa, hänelle antaa lopputiliä, niin oli sovittu menettelyksi, että hänen palkkaansa alennetaan niin paljon, että hän itse ottaa lopputilin. Palkka alennettiin 202 markasta 156 markkaan tunnilta, siis melkoinen alennus noin kertaheitolla. Tämä kaikki tapahtui ilman minkäänlaista ennakkoilmoitusta, minkäänlaista varoitusta. Luottamusmies totesi tilipussissaan vain tällaisen vajuksen. Työmaan työläiset eivät tietenkään voineet hyväksyä tällaista työnantajan mielivaltaista menettelyä. Tämän vuoksi työläiset kääntyivät Suomen Työläisliiton luottamusmiehen, Tampereen piirin luottamusmiehen Valakosken, puoleen tätä asiaa selvittääkseen. Ei kulunut pitkää aikaa, kun luottamusmies TVH:n muiden herrojen kanssa saapui työmaalle, mutta he eivät selvittäneet tätä asiaa, vaan hoitivat sen niin, että kun kysymyksessä oli kuljetustyömaa, Tampereelta kuljetus, ettei kuljetusautoja seuraavana aamuna enää järjestetty kokoontumispaikalle. Työläiset siis olosuhteiden pakosta jäivät työmaan ulkopuolelle.

Tämän jälkeen asianomaiset työläiset ottivat yhteyden Rakennustyöläisten Liiton Tampereen piirin toimistoon, jota nimitystä edustaja Pyyhtiö täällä erikoisesti korosti. Kuitenkin pyydän huomauttaa, ettei tämä toimisto ole sen erikoisempi kuin ammattiliittojen toimistot yleensä. Tosin asia on niin, että työläiset usein kääntyvät meidän puoleemme tällaisissa vaikeissa tilanteissa. Tämän jälkeen allekirjoittanut oli puhelin-yhteydessä Työläisliiton puheenjohtaja toveri Saloseen, ja ilmoitin hänelle tästä tapahtumasta ja siihen asti suoritetuista toimenpiteistä. Mutta ystävänä Salonen hyvin tiukassa äänilajissa ilmoitti, että hän kyllä tuntee tämän tapauksen, mutta asia ei kuulu heidän toimipiiriinsä eikä toimivaltaansa. Asiasta kun laajemmin keskusteltiin, hän myös silloin todisteli, että yleensä nämä maantieuudistustyöt eivät kuulu heidän sopimuksensa piiriin. Minä kovasti ihmettelin tätä muuttanutta asennetta, muuttanutta suhtautumista Työläisliitossa. Olin tottunut aikaisemmin siihen, että sieltä nyt jotain kuitenkin sanotaan ja ilmoitetaan, millä tavalla asiaa voi hoitaa ja mitä siinä on tehtävissä. Tällä kertaa suhtautuminen oli täysin kielteinen, ja siitä kuvastui, että todennäköisesti asiaa oli sovittu jo myös täällä Helsingin päässä.

Tämän jälkeen Työläisliitto oli valmis suosittelemaan n. 150:lle ko. työmaalta erotetulle työläiselle karanteenia, mikä selviää siitä kirjeestä, jonka Työläisliitto Tampereen työvoimatoimikunnalle tästä asiasta on lähettänyt. Karanteenipäätökset olivat pääasiassa kolme kuukautta, kymmenkunta työläistä sentään selvisi kahdella kuukauden pakkotyöttömyydellä, ennen kuin Rakennustyöläisten Liiton toimesta sitten yli kaksi kuukautta kestänyt karanteeni voitiin peruuttaa ja työläiset osoittaa työhön.

Toisen vaiheen tässä tapauksessa muodostaa sitten tapaus luottamusmies Saario, josta täällä Lahden toveri ensimmäin kertoi. Työläiset tietenkin valitsivat uuden luottamusmiehen erotetun tilalle, ja tämä sattui, olemaan Suomen Rakennustyöläisten

%

Liiton jäsen. Asianomaisella työmaalla oli 300 työläistä, ja kun ei ollut kuin kaksi työläisliiton jäseniä, oli vaikea etsiä jonkin erikoisen liiton jäsentä luottamusmieheksi. Luottamusmiehen valinta tapahtui yksimielisyyden merkeissä, yksimielisellä päätöksellä. Mutta ei kestänyt kovin monta päivää, kun melkoinen painostus ja vainotoimenpiteet jälkeen alkoivat Saariota vastaan tällä työmaalla. Nyt alkoi Työläisliiton toimitsijoilla olla erikoisen paljon asiaa tälle työmaalle. He kävivät samallakin viikolla useamman kerran, tosin pääasiassa, kuten aikaisemminkin, TVH:n herrojen kanssa. Monien painostusten ja uhkausten edessä, jossa he käyttivät pääasiassa sellaista vaatimusta, että Saarion olisi ryhdyttävä työhön ja jätettävä luottamusmiehehtävät, että kyllä nämä asiat siitä sitten järjestyvät, lopputulos kuitenkin oli se, että myös Saariolle annettiin lopputili ja samalla tuloksella, että työvoimatoimikunta antoi hänelle kolmen kuukauden karanteenin.

Mielenkiintoista ja humoristista tämän jälkeen oli se, että Työläisliiton toimitsijat, joita silloin oli kaksikin työmaalla, valitsivat ko. työmaan luottamusmieheksi järjestyttömän työläisen. Tosin minulle kyllä sitten vakuutettiin, että kyllä hän sen jälkeen on liittynyt Työläisliittoon, mutta valint ihetkellä hän ei kuulunut mihinkään ammattiliittoon.

Tässä siis muutamia peruslähtökohtia, jotka minusta osoittavat Työläisliiton virheellisen suhtautumisen, virheellisen menettelyn työläisten asioiden hoitamisessa, varmaan tämä tapaus, niinkuin moni aikaisempikin tapaus, jossa Työläisliitto ei ole ottanut »kyllin» kielteistä kantaa, olisi voitu selvittää ja työläisten oikeudet turvata. Tämä on aiheellista myös tässä yhteydessä kritikoida. Nämä tapaukset kaikkein selvimmin osoittavat, että liittorajakysymykset ovat melkoisesti ristiriidassa käytännön kanssa. Totuus on se, että rakennusalan työläiset, jotka joutuvat pääasiassa kärsimään näistä konjunktuurivaihteluista, työttömyydestä, heidät komennetaan työhön näille työmaille. Käsitökseni on, että yksikään rakennustyöläinen ei vapaaehtoisesti haluaisi näille työmaille, mutta heidät olosuhteiden, lain ja asetusten puitteissa pakotetaan. Ei voida ajatella sellaista tilannetta, että näiden melko suuren työntekijäjoukon palkka- ja työehdot jätetään valvomatta. Meillä Rakennustyöläisten Liiton toimitsijoilla ja myöskin liittotoimikunnalla, joka on useasti käsitellyt näitä asioita, on velvoituksena jäsenistöön nähden. Koska kysymyksessä on liittomme jäsenet, meidän täytyy hoitaa heidän asiansa työskentelivätpä he millä alalla ja millä työmaalla tahansa.

Sulo Peltonen (Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto): Hyvät toverit! Sain aiheen käyttää tämän puheenvuoron siitä syystä, että tämän Puuteollisuustyöväenliiton puheenvuoron johdosta tultiin tiedustelemaan, olenko minä sen tekijä. Voin ilmoittaa, että tämä toveri ilmeisesti pystyy tekemään puheenvuoronsa itse, eikä tarvitse siinä suhteessa minun apuani. Joka tapauksessa tämä puheenvuoro oli aika hyvänlainen ja kiittän siitä, että hän on meidänkin puolestamme käyttänyt puheenvuoron, koska meitä kansandemokraatteihin lukeutuvia ei ole lainkaan valittu liittomme edustajiksi edustajakokoukseen.

»
Täällä sihteeri Penttilä kosketti samaa asiaa ja ilmoitti, että liittomme osastoissa on tehty esityksiä tämän edustajavaalin suorittamiseksi suhteellista vaalitapaa noudattaen. Samalla hän ilmoitti, että kukaan ei ole pystynyt vastaamaan, miten nämä suhteelliset vaalit sitten suoritettaisiin. Voin vastata tässä vielä tämänkin kerran, sillä olen aikaisemminkin vastannut hänelle, että työväenliikkeen piirissä ja esim. osuuskauppa-liikkeen piirissä on suoritettu suhteellista vaalitapaa noudattaen edustajiston vaalit. Tätä samaa menettelytapaa noudattaen ammattiyhdistysliikekin voisi suorittaa edustajansa valinnan. Näin tulisi kentän äänikin kuuluville. Aikaisemmin ammattiyhdistysliikkeessä oli tapana valita enemmistövaalia käyttäen edustajat SAK:n edustajakokoukseen. Tämäkin oli huomattavasti demokraattisempi menettely, kuin se, että valitaan yksinomaan liiton hallinnon päätöksellä.'

Meidän liittomme valtuusto ei ole rikkonut liiton sääntöjä valitessaan -edustajat SAK:n edustajakokoukseen. Tämä johtuu siitä, että liittomme säännöissä ei ole min-

käänlaista mainintaa siitä, miten edustajat SAK:n edustajakokoukseen valitaan. Sen vuoksi olisi aivan välttämätöntä, että SAK:n sääntöihin tehtäisiin sellainen muutos, että liitot suorittaisivat vaalit valitessaan edustajia SAK:n edustajakokoukseen sekä SAK:n valtuustoon. Tämä olisi demokraattinen menettely, joka varmastikin saisi myös jäsenistön tuen kentällä. Minulla ei ollutkaan tarkoitus tästä asiasta enempää sanoa. Puutun tähän järjestömuotokysymykseen lisäksi.

Järjestömuotoasiassa ovat Suomen ammattijärjestöt aikanaan ja SAK:n perustava kokous päätöksissään lähteneet teollisuusliittoperiaatteen pohjalta ja todenneet, että tämä teollisuusliittoperiaate on paras mahdollinen järjestömuoto Suomen ammattiyhdistysliikkeelle. Valitettavasti tässä asiassa ei ole edetty. Viime kerrallakin on siitä tehty päätöksiä ja SAK:n toimesta SAK:n työvaliokunnan puitteissa on toiminut järjestömuotojaostokin, mutta tämä jaosto ei ole saanut asiaa yhtään eteenpäin. Sen vuoksi minä toivon, että tämä keskustelu, joka tässä kokouksessa on käyty SAK:n järjestödemokratiasta ja järjestömuotoasiasta, saisi valiokuntakäsittelyn yhteydessä sellaisen ratkaisun, joka tyydyttää koko edustajakokousta ja koko jäsenkentää.

Esko Piilonen (Metallityöväen Liitto): Hyvät edustajakokoukset! Kun tänä päivänä katselee viime edustajakokouksen päätöstä liittorajakysymyksessä ja pyrkimyksessä toteuttaa taiteilla ollutta teollisuusliittoperiaatetta puunjalostusteollisuuden korjaamotyöväkeen kuuluvana Suomen Metallityöväen Liiton jäsenenä joudun väkisin yhtymään Lauritsalan ym. Metallityöväen Liiton ammattiosastojen tekemiin esityksiin siitä, että viime edustajakokouksen päätöstä olisi tarkistettava, ts. saatava päätös jous-tavammaksi.

Nähtävästi asia on niin, että valitettavasti kenttä tänä päivänä ei ole kypsä teollisuusliittoperiaatteen toteuttamiseksi. Rärkeimpiä virheitä mielestäni viime vuosilta on tänäkin päivän SAK:n ulkopuolella toimivan sähkötyöväen Liiton olemassaolo. Kun sähkömiehet varsinkin puunjalostusteollisuudessa omaavat tavattoman paljon ammattiyhdytystä ja ovat täynnä nurkkapatrionismia ja kun tähän lisätään liian tiukka ohje SAK:n työvaliokunnalle edustajakokoukselta, niin tulos on se, että kaikenlaiset poliitiikan tekijät kutittavat nyt sähkömiehiä sanomalla, että niin teki Vihtori Rantanen ja kumppanit, ne eivät haluaakaan eheyttää SAK:ta.

Puunjalostusteollisuuden korjaamoilla oli neuvottelutilaisuus, taisi olla vuonna 1954. Tilaisuuden edustajista mainittakoon silloisen Puuliiton Anttila, Paperiliiton Niemeläinen ja SAK:n edustaja Olavi Lindblomin nimet. Tässä tilaisuudessa tuli ex temporeesityksenä ajatus, että entäpä, jos puunjalostusteollisuuden sähköala ja korjaamot perustaisivat oman liiton, jolloinka yllämainitut liitot pääsevät heistä rauhaan. Tällöin Olavi Lindblom SAK:n sihteerinä ilmoitti jyrisevään tapaan, että ei se käy. »Jos te sen teette, niin silloinjätte varmasti SAK:n ulkopuolelle». Hän lisäsi: »SAK:n työvaliokunnalla ei ole mitään mahdollisuuksia hyväksyä teitä ko. tapauksessa jäseneksi, koska työvaliokuntaa sitoo suuremman instanssin, SAK:n edustajiston päätös siitä, että on pyrittävä teollisuusliittoperiaatteen toteuttamiseen».

Näin silloin. Entäpä tänään? Viittasin edellä politiikan tekijöihin. Kun viime aikoina on seurannut mm. Suomen Sosialidemokraattia ja saanut lukea sen riveiltä siitä, kuinka SAK rikollisesti ei hyväksy mm. sähkömiehiä jäsenyyteensä, on kysyttävä, miksi Lindblom ei nyt sano »Demarin» palstoilla samoin, kuin hän sanoi korjauspajatyömiehille vuonna 1954.

Totuus on se, että sama liian jäykkä ohje, joka satoi silloin Lindblomia, sitoo nyt Rantasta ja Saarista. Entäpä jos sähköliitto olisi hyväksytty vuonna 1960 SAK:n jäseneksi nykyisessä kokoonpanossa? Mitä silloin olisivat SAJ:n miehet sanoneet? Olen varma, että lause olisi kuulunut: »Rantanen kumppaneineen rikkoo työvaliokunnassa edustajakokouksen päätöksiä».

Jotta esitetyt epäkohdat ja erimielisyydet kentällä saattaisiin poistumaan ja yhteinen järjestömme sille kuuluvaan arvoonsa, niin uskallan puunjalostusteollisuuden korja-

moväen puolesta toivoa, että tämä nyt istuva kokous osaisi viitoittaa sellaisen linjan seuraaviksi viideksi vuodeksi, että kentällä toimivat työläiset ammattiinsa ja sukupuoleensa katsomatta olisivat tyytyväisiä ja että kaikenlaiset ulkoapäin tulevat politiikan tekijät eivät saisi otetta liitoista hajoittaakseen ne.

Puheenjohtaja : Järjestävä valiokunta on päättänyt, että kokous lopetetaan tänään kello 19.30. Esillä olevan asian käsittely keskeytetään ja kokous tältä päivältä lopetetaan.

Kokous keskeytettiin kello 19.30.

KOLMAS KOKOUPÄIVÄ

Tiistaina toukokuun 30 p:nä 1961 klo 10.00

Puhetta ryhtyi johtamaan Vihtori Rantainen, sihteerinä Olavi Saarinen.
Puheenjohtaja : Edustajakokous jatkuu. Suoritetaan nimenhuuto.
Nimenhuudossa merkittiin kaikki kokousedustajat läsnäoleviksi.

Muistosat E. K. Louhikosta

Puheenjohtaja : Hyvät toverit! Ihmisen elämä on varsin monivaiheista. Eilen aamulla alkaessamme kokousta juhlimme erään toverimme syntymäpäivää. Täna päivänä me olemme saaneet tiedon, että vanha ammattiyhdistysveteraani E. K. Louhikko on siirtynyt suureen tuntemattomuuteen. E. K. Louhikko oli varsin pitkäaikainen työntekijä ammattiyhdistysliikkeessä. Hän toimi Metallityöväen Liitossa jo ennen kansalaissotaa ja ammattijärjestössä hän oli toimessa tämän järjestön sihteerinä. Hän on julkaissut myös erilaisia kirjoituksia ja kirjasia, joissa hän on käsitellyt ammattiyhdistysliikkeen ja työväenliikkeen eri vaiheita. Minä pyydän, että kunnioitamme hetken hiljaisuudella vanhan veteraanin muistoa.

Kokousedustajat nousivat seisolleen. Hetken hiljaisuus.

Päivän työohjelma ja ilmoituspasia

Puheenjohtaja : Päivän työohjelmasta järjestävä valiokunta ehdottaa seuraavaa. Meillä on tänään liittokokouspäivälliset kello 19 ja kokousasiatkin pitäisi saada hoidetuksi. Tästä syystä järjestävä valiokunta ehdottaa, että pidettäisiin vain yhden tunnin ruokailutauko kello 12—13 ja lopetettaisiin kokous kello 17.30. Hyväksyykö kokous järjestävän valiokunnan ehdotuksen?

Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Puhetta ryhtyi johtamaan Urho Kilpinen, sihteerinä Helvi Raatikainen.

Järjestödemokratiaa, järjestömuotoa, liittorajoja sekä jäsenyyttä koskevat esitykset

Puheenjohtaja : Jatketaan keskustelua työjärjestyksen 11. kohdasta. Ensimmäinen puheenvuoro on toveri Aarne Saarisella.

Aarne Saarinen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit. Eilen iltapäivällä käyty keskustelu on antanut minulle aiheen muutamaiin reunahuomautuksiin. Auto- ja Kuljetustyöväen Liiton puheenjohtaja Kaivola arvosteli toveri Kalle Rantasen puheen-

vuoroa ja mielestäni täysin aiheettomasti. Toveri Rantanenhan käsitteli puheenvuoroonsa järjestömuotokysymystä ja liittorajoja rakennustyöläisten osalta, ja totesi vain sen, että SAK:n työvaliokunta on antanut vastoin teollisuusliittoperiaatetta järjestämis- ja sopimusoikeuden voimalaitosrakennustöiden osalta Auto- ja Kuljetustyöväen Liitolle. Mitään muuta ei toveri Rantanen sanonut Auto- ja Kuljetustyöväen Liiton osalta. Hän ei millään tavalla puuttunut parhaillaan voimalaitosrakennustyömaille käytävään autoalan työntekijäin lakkoon.

Rakennustyöläisten liittohan on alun perin suhtautunut myönteisesti autotyöläisten pyrkimyksiin saada aikaan työehtosopimus ja myöskin saadakseen aikaan työehtojen parannuksia, joiden puolesta autoalan työntekijät nyt voimalaitosrakennustyömaille taistelevat. Minä luulen, että tämä tuki Rakennustyöläisten Liiton ja myöskin muiden, mm. Metallityöväen Liiton, taholta on välttämätöntä, jotta autoalan työntekijäin liitto pystyisi toteuttamaan pyrkimyksensä tässä lakossa.

Työläisliiton puheenjohtaja Kalle Salonen puuttui Rakennustyöläisten Liiton liittorajoja koskevaan esitykseen ja huomautti mm., että meidän ehdotuksemme sisältää epäjohtonmukaisuuden, ja arveli, että tämä epäjohtonmukaisuus johtuu ajattelematomuudesta. Minä voin vakuuttaa puheenjohtaja Saloselle että Rakennustyöläisten Liiton liittorajoja koskeva esitys perustuu varsin syvälliseen ja vakavaan harkintaan, mutta koska toveri Salonen ei ilmeisesti ole vielä jakanut ymmärtää meidän esitystämme, lienee syytä hieman valistaa puheenjohtaja Salosta.

Se seikka, että me esitämme, että kuntien itsensä välittömästi suorittamat rakennustyöt jäisivät Kunnallisten työntekijäin ja Viranhaltijain Liiton piiriin niinkuin tähänkin asti, perustuu siihen, että meillä on kuntien palveluksessa olevia työntekijöitä ja viranhaltijoita varten erikoisliitto, joka on tavallaan teollisuusliitto, joskaan kysymys ei ole varsinaisesta teollisuuden alasta. Tämä liittohan sulkee piiriinsä käytännöllisesti katsoen kaikki kuntien palveluksessa olevat työntekijät. Rakennustyöläisten Liitto olisi muotoillut esityksensä toisin, jos olisi olemassa valtion työntekijäin ja viranhaltijain liitto, joka sulkisi piiriinsä kaikki valtion töissä työskentelevät työläiset ja viranhaltijat. Tässä on siis, toveri Salonen, se näkökohta, johon Rakennustyöläisten Liiton liittorajoja koskeva esitys perustuu tältä osin.

Me emme voi pitää oikeana sitä, että sellainen liitto kuin Työläisliitto järjestää rakennusalan työntekijöitä. Kysymyksessähän on liitto, jonka piiriin pyritään järjestämään yksinomaan sellaisia työntekijäryhmiä, joita ei voida järjestää minkään muun olemassa olevan liiton piiriin. Tie- ja vesirakennustöistä puheen ollen on kaikkien myönnettävä, että kysymyksessä ovat selvät rakennustyöt ja alalla on olemassa liitto, Rakennustyöläisten Liitto, joten olisi luonnollista, että näissäkin töissä työskentelevät työläiset voitaisiin järjestää Rakennustyöläisten Liiton piiriin ja että sen mukaan tarkistettaisiin myöskin sopimusrajoja. Työläisliittohan kuuluu kemian teollisuuden työntekijöitä, pesuloiden työntekijöitä, saunottajia jne., ja minä luulen, että ei ole tie- ja vesirakennustyöläisten osalta oikeaa paikka järjestäytyä tämän liiton piirissä, ja toivonkin, että asianomainen valiokunta tekisi tästä selvän ratkaisun.

Eilisessä keskustelussa on niin ikään puututtu Rakennustyöläisten Liitossa toimeenpantuun edustajien valintaan. Tässä suhteessa ilmenee nähtävästi epätietoisuutta. On sen vuoksi välttämätöntä muutamalla sanalla selvittää, millä tavalla vaalit toimeenpantiin Rakennustyöläisten Liitossa. Prosessi oli seuraava: Liittotoimikunta lähetti kaikille perusjärjestöille kiertokirjeen, jossa se kehoitti perusjärjestöjä esittämään liittotoimikunnalle ehdokkaat vaaleja varten tähän edustajakokoukseen. Tätä ehdokkaiden asettelua varten varattiin suhteellisen pitkä aika, noin kuukausi. Kaikilla osastoilla oli siis mahdollisuus esittää ehdokkaansa liittotoimikunnalle määräaikaan mennessä, ja tähän määräaikaan mennessä asetettiin osastojen taholta yhteensä 54 ehdokasta. Määräaikaan mennessä suoritettiin myöskin näistä asetetuista ehdokkaista vaali perusjärjestöissä ja osittain myöskin työpaikoilla. Minä korostan vielä sitä, että kaikki osastojen asettamat ehdokkaat asetettiin myöskin painetulle äänestyslipulle, joten liiton jäsenillä oli siis mahdollisuus ja täysi vapaus valita näiden 54 joukosta parhaat mah-

dollisei ehdokkaat. Äänestykseen osallistui yli 28.000 rakennustyöläistä. Se ei ole mikään pieni määrä, toverit, ja minä uskon, että meidän liittomme edustus tässä edustajakokouksessa vastaa jäsenistön toivomuksia ja jäsenistön tahtoa. Tämä selvitykseksi eilisten puheenvuorojen johdosta, joista eräässäkin pyrittiin luomaan hyvin karkealla tavalla huonoa varjoa Rakennustyöläisten Liiton edustajavaaleihin.

Harry Paju (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Hyvät toverit. Tälle kokoukselle ovat useat perusjärjestöt, mm. Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto, tehneet esityksiä SAK:n toimitsijakysymyksestä. Mielestäni esitykset ovat paikallaan ja minä kannatan kaikkia niitä esityksiä, joissa esitetään, että toimitsijakysymyksessä luovuttaisiin poliittisiin syihin perustuvasta syrjinnästä. Perustelen kantaani sillä, että vuoden 1949 jälkeen on SAK:n toimitsijatehtävistä erotettu mielipiteittensä takia kaikki ne toimitsijat, jotka sodan jälkeisenä vuotena tehdyn yhteistyösopimuksen mukaan otettiin SAK:n palvelukseen. Sen jälkeen on toimitsijavoimaa uusittaessa tai lisättäessä ollut ensisijaisena suosituksena sos.dem. puolueen jäsenkirja tai joku kömiästi kalskahava oppiarvo. Kuitenkin olemme voineet todeta, että tilanne on sikäli muuttunut, että nyt ei kelpaa sos.dem. puolueenkaan jäsenkirja, vaan pitää olla sos.dem. liiton jäsen. Paikkoja täytettäessä on järjestelmällisesti sivuutettu ne hakijat, jotka ovat lukeutuneet kansandemokraateihin ja kommunisteihin, huolimatta siitä, että heidän pystyväisyytensä hoitaa edellämäinittua tehtävää ei ole ollut muistuttamista.

Tämä mielipidevaino, jota myös kapitalistit harjoittavat työpaikoilla, on tuskin sopusoinnussa jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa. Yhdenvertaisuuden pitäisi olla määräävänä sellaisessa järjestössä, johon kuuluu jäseniä maamme kaikista työväen poliittisista suunnista.

Onko sitten tällaisella poliittisella syrjinnällä saatu muodostetuksi SAK:n johdon ja jäsenistön suhteet sellaisiksi, että ne parhaalla mahdollisella tavalla palvelisivat yhteistä asiaamme ja järjestöme voimaa? Onko SAK:n sisäinen tilanne nyt paras mahdollinen? Tähän on vastattava kielteisesti. Jos se, että edustajakokoukselle on jätetty esityksiä, joissa vaaditaan kaikkien jäsenten tasa-arvoisuuden tunnustamista heidän poliittisiin mielipiteisiinsä katsomatta, osoittaa, että asiat eivät ole tollallaan, vaan on jo aika saada tässä suhteessa perusteellinen muutos. Tällaisessa tilanteessa, mikä nyt vallitsee SAK:ssa, ovat puheet siitä, että SAK on poliittisista puolueista riippumaton järjestö, palturia. Yhtä löysää puhetta on se, että SAK:n toiminta ja tehtävät suoritetaan kansanvaltaisten järjestöperiaatteiden mukaisesti. Toimitsijanimitykset, menettely iun'cosopimusta solmittaessa jne. puhuvat aivan toista.

Lähtemättä pitemmälti tarkastelemaan tämän epänormaalisen tilan vaikutuksia tulkoon kuitenkin todetuksi, että SAK:n voima olisi varmaan paljon suurempi, jos toimitsijakysymys hoidettaisiin siten, ettei jäsenistön enemmistö tuntisi itseänsä syrjityksi. Eräiden toimitsijoiden olisi lisäksi jo aika havaita, että heidän palkkansa maksetaan jäseniltä kootuilla jäsenmaksuilla, ja siksi suhtautumisen jäseniin pitäisi olla sen mukaista. On muistettava, että jäsenistön kyllästyminen tietynlaisiin toimitsijoihin voi saavuttaa jonakin päivän rajansa. Viimeaikainen hajoitustyö.SAK:n piirissä kuvastaa sitä, mihin nämä työväenluokasta irtaantuneet ainekset päätyvät silloin, kun he huonosti hoitavat työläisten palkka- ja sosiaalisia kysymyksiä ja luopuvat työväenjärjestöissä omaksutuista periaatteista.

Esitän, että tämä kokous velvoittaisi valitsemansa työvaliokunnan hoitamaan toimitsijakysymyksen siten, että toimitsijoita valittaessa pidettäisiin ohjeena, paitsi kykyä ja soveltuvuutta edellämäinittuun tehtävään, myös sitä, että työväen eri mielipidesuuntien edustus tulisi oikeudenmukaisessa suhteessa otetuksi huomioon.

Keijo Vähätalo (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Suomen Maaseututyöväenliitto on ilmeisesti SAK:n alaisista jäsenliitoista sikäli harvinainen, että sillä ei ole koskaan toimintansa aikana ollut liittorajariitoja, joka yleensä on ollut suurin »murheenlapsi»,

mikä meidän koko ammattiyhdistysliikettämme on vaivannut. Kuitenkin esitysvihkossa sivulla 76 on liittomme liittotoimikunnan esitys maaseudun mejereiden järjestämisasiassa, jossa suhteessa liittolamme ei tähän saakka ole ollut sopimusoikeutta. Lyhyesti sanoen tämä asia olisi hoidettava ja haluankin lähteä siltä periaatteelta, että asia hoidetaan sovinnollisesti Elintarviketöläisten Liiton kanssa, jotta a:ista hyvää tulisi, sillä nykyinen olotila ei vastaa kokonaisuudessaan niitä edellytyksiä ja sitä pohjaa, mitkä myöskin liittolamme pitäisi olla. On myös huomattavaa, että kohta 3, joka täällä mainitaan, koskee metsähallituksen insinööriosaston töitä. Asia on sikäli vanha, että toverillisesti me olemme Metallityöväen Liiton kanssa saaneet tämän asian sovituksi jo ennen tätä edustajakokousta ja asianomaiset osastot ovat siirtyneet Metallityöväen Liitosta meidän osastoomme, joka osoittaa kaikkein parhaiten, että liittorajamuotojakin voidaan hoitaa hyvinkin sovinnollisesti, jos hyvää tietoa vain liittojen kesken on vallitsemassa.

Veikko Ahtola (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Me keskustelemme tänään lähinnä liittorajakysymyksistä. On todettava, että se on ollut aina SAK:n edustajakouksissa kysymys, jonka piirissä on aikaa vietetty ja on todettu, että se on asia, joka on eräs kaikkein vaikeimmin ratkaistavia kysymyksiä. Mutta nyt täytyy kuitenkin ilolla todeta, että kehitys on kentällä kulkenut jatkuvasti ja selvästi teollisuusliittomuotoiseen järjestäytymiseen. Ehkä se ei ole mennyt niin nopeasti kuin me olisimme sitä toivoneet, mutta on kuitenkin todettava se, että liittojen edustajat, puheenjohtajat ja toimitsijat entistä paremmin sopeutuvat tämän kysymyksen piiriin kuin mitä he ennen esim. vuosina 1945—1946 sopeutuivat. Me olemme oppineet, että asiat riitelevät, eivätkä miehet riitele, eikä tuollaista törkeää jäsenkalastusta enää ole suoritettu. On jäänyt lähinnä työpaikkojen asiaksi. Miten ihmiset siellä haluavat järjestäytyä, se on heidän asiansa ensisijaisesti. Vaikka kehitys teollisuusliittomuotoihin on olemassa, tuollaisia pakkokeinoja ja väkivaltaisuuksia siihen ei ole käytetty. Tällä kertaa minusta tuntuu, että tämä kehitys, mikä viime vuonna on ollut, on edelleenkin jatkuvaa, ja siinä mielessä on tyydytyksellä asia todettava. Monesta tuntuu, että kun täällä puhuttiin sähkömiehistä ja eräistä muistakin, ollaan sillä linjalla edelleen, että ammattikuntahenkeäkin on olemassa. Sen täysin ymmärtää. Se on aivan inhimillistä, muttasilloin kun täysteollisuusliittomuotoisessa järjestäytymisessä toimitaan, myös saavutetaan parhaat tulokset. Monesta tuntuu siltä, että ammattikuntahengessä ollessa pystyy oman asiansa parhaiten hoitamaan, mutta käytännön kokemukset sanelevat kyllä toista.

Henkilökohtaisesti on ollut minulle mieluisin neuvottelutapaus se, että portinvartijan toimesta saatiin Metalliliiton alaisille metallimiehille 30 markan palkankorotus. Tällaisiakin tapauksia käytännössä on. Se hoidettiin teollisuusliittoperiaatteen hengessä siitä huolimatta, että metallimiehet sattumalta olivat Metalliliiton jäseniä. Monesta tuntuu, että vain erikoisammattimiehet pystyvät asiansa hoitamaan, mutta ovat ne portinvartijatkin joskus niin tärkeitä tekijöitä teollisuuslaitoksissa, että heidänkin avulleen on metallimiesten palkka-asiaa pystytty hoitamaan, joten tässä yhteydessä on kai lähinnä edelleenkin valistustyöllä tehtävä asiaa selväksi ja pyrittävä teollisuusliittomuotoihin, koska kansainväliset kokemuksetkin näyttävät siltä, että tällä pohjalla parhaat tulokset saavutetaan. „

Lyhyesti haluan puuttua vielä asiaan, johon eilenkin puututtiin, että miten Paperiliitto ja erät muut liitot ovat valinneet edustajansa. Rakennusliiton puheenjohtaja Saarinen hyvin voimakkaasti esitti, että 28 000 jäsentä on osallistunut äänestykseen. Mutta lähtökohta on jo minun käsitykseni mukaan ollut väärä silloin, kun toimitsija-kaarti esitetään ehdokkaaksi. Nyt täällä kokouksessa nopean laskun mukaan Rakennusliitosta on 14 palkattua toimitsijaa, jotka edustavat kentän ääntä. Se on kysymys, joka ei kuulu lähinnä minulle. Se on Rakennusliiton asia. Sentähden toivon, ettei Rakennusliitto puuttuisi siihen, miten Paperiliitto on valinnut edustajansa, koska minäkään en hyväksy sitä, miten Rakennusliitto on edustajansa valinnut. Se on meidän liittojemme oma asia. Pienillä riidoilla ja pienillä potkaisuilla ei kannata ristiriitoja tähän tuoda,

koska mitä enemmän olemme yksimielisiä ja mitä paremmin me työskentelemme, sen paremmin me pystymme asiaamme hoitamaan. Erikoisesti toteaisin sen, että mikään liitto ei ole niin voimakas eikä vahva, etteikö se tarvitsisi määrättyissä olosuhteissa toisen liiton apua.

Erikoisesti haluaisin lopuksi kiittää maalareita siitä työstä, jonka he ovat tehneet tukiensaan Pihlgren & Ritolan lakkoa, sillä tämä lakko Toijalan tapettityöntekijäin lakko, joka on kestänyt yli 6 kuukautta, on sitkeä ja kova taistelu. Maalareiden panos tässä asiassa on niin huomionarvoinen asia, että esitän edustajakokouksessa Paperiliiton puheenjohtajan suulla hyvin suuren kiitoksen maalareille.

Viljo Järvinen (Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Hyvät toverit! Helsingin automiehet ovat edustajakokoukselle tehneet esityksiä eräistä alansa järjestäytymis- ym. kysymyksistä. Mutta kun he eivät ole liittonsa kautta saaneet esityksiään edustajakokouksissa kuuluviin, he ovat kääntyneet allekirjoittajan puoleen ja minä esitän näitä Helsingin automiesten ajatuksia.

Ammatillisen järjestäytymisen puolesta eräs hajallisimmista työntekijäryhmistä tällä hetkellä on auto- ja kuljetustyöläiset. Osa heistä on liittynyt eri teollisuusliittoihin ja osa kuuluu alan kahteen varsinaiseen liittoon, mutta suurin osa on kaikkien ammatillisten järjestöjen ulkopuolella. Ammattiryhmä, jossa työntekijäin määrä jatkuvasti lisääntyy, on autonkuljettajat. Mutta vaikka autokuljetukset ja siis myös kuljettajien tarve jatkuvasti lisääntyy, on työvoiman tarjonta tälläkin alalla niin suuri, että läheskään kaikki alalle haluavat eivät pääse sille töihin. Tämä alamme työntekijäin heikko järjestäytyneisyys ja työvoiman ylitarjonta ovat johtaneet siihen, että alan palkkaus ja muut työehdot ovat tulleet huonosti hoidetuiksi. Osana tässä kielteisessä kehityksessä on ollut se, että SAK:n ja sen alaisen liiton taholta ei ole tehty läheskään kaikkea sitä, mikä olisi voitu alan työntekijäin järjestämiseksi SAK:hon kuuluvan liiton jäsenyyteen. Autonkuljettajien palkkakysymyksen tulevaa kehitystä ajatellen on välttämätöntä, että hoidetaan myös alan järjestäytyminen. Tässä työssä on liiton oltava tähänastista paremmin mukana. Autonkuljettajan työ on raskasta ja hermoja kuluttavaa eikä näin ollen ole oikein, että esim. -palkkojen osalta autonkuljettajien kohdalla kuljetaan jatkuvasti jäljessä. Erikoisesti olisi kiinnitettävä huomiota alalle pyrkivän nuoren työvoiman kielteiseen vaikutukseen palkkoihin. Työaikaan on syytä ajoissa puuttua, sillä mm. AK:n suunnitelmiin kuuluu varsinkin raskaitten kuljetusten entistä täydellisempi keskittäminen yön aikana tapahtuvaksi. Autonkuljettajien, joilla jo muutenkin on epäsäännöllinen työaika, on aihetta vaatia työajan lyhentämistä 40 tuntiin viikossa, sillä lyhyempi työaika jossain määrin eliminoisi epäsäännöllisen työn haittavaikutuksia. Autonkuljettajat ovat ainoa työntekijäryhmä, jotka joutuvat maksamaan työluvastaan ja myös uusimaan sen määrätyn väliajoin, nimittäin ajokortin. Jokaisessa työssä sattuvat inhimilliset virheet voivat autonkuljettajille merkitä työluvansa menestystä ja sakkoa, siis kaksinkertaista rangaistusta. Alan ammattikoulut, autokoulut, syyttävät työmarkkinoille uusia nuoria ammattimiehiä paljonkaan välittämättä siitä, minkälainen ammattitaito heille on kyetty antamaan. Tämä ammattikoulutus olisi ainakin ammattiajokortin osalta saatava valtion tai kuntien valvontaan keinottelun lopettamiseksi, alalle pyrkivän työvoiman rajoittamiseksi ja palkka-asiaain hoitamista ajatellen. Palkka- ja työaika ovat myös automiehille tämän hetken keskeisiä kysymyksiä. Työstä ja sen epäsäännöllisyydestä johtuvat epäkohdat olisi pikaisesti saatava korjatuiksi. Tämä tapahtuu vain alamme järjestäytyneisyyttä lisäämällä ja liittomme toimintaa mm. tämän hyväksi tehostamalla. Esitänkin, että SAK:n tuleva työvaliokunta velvoittaisi liiton tähänastista aktiivisemmin työskentelemään alan työntekijäin kanssa tämän päämäärän hyväksi.

Veikko Vekman (Tekstiilityöväen Liitto): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Puheenvuorossani järjestömuotoasiassa tulen liikkumaan tekstiiliteollisuuslinjaperiaatteen piirissä. Korjausmiehet ovat järjestäytyneet oman liittomme, siis pääalan liiton

piiriin, ja toimivat siinä jaostona, niin jaostona ammattiosastossa kuin myös jaostona liiton portaassa. Teollisuuslinjaperiaatehan on meillä ollut jo Kutoma- ja Neuletyöväen Liiton aikana, mutta täytyy valittaen todeta, että se toiminta, mitä jaoston ja yleensä liiton johdon taholta oli silloin, ei tyydyttänyt jäsenistöä. Sen takia meidän korjausmaiesten keskuudessa syntyi myös tällaista ammattiliittoperiaatetta kannattavaa voimaa. Siitä huolimatta, että Tekstiilityöväen Liitto on varsin nuori, tätä kysymystä on ruvettu hoitamaan liittomme puolesta hyvin voimaperäisesti. On luonnollista, että mitään suurempaa näkyvää ei ole vielä aikaansaatu, mutta kumminkin parempaan päin ollaan menossa. Siis aktiivisemmin toimimme tässäkin suhteessa.

Sitten sähkömiehet tuntuvat hyvin voimakkaasti kannattavan ammattiliittoperiaatetta. Tämähän on erikoisala ja sen siinä mielessä ymmärtääkin. On vain ihmeellistä, että mm. SAJ:n piirissä ainakin jokin aika takaperin hyvin voimakkaasti vielä tuettim tätä ammattiliittoperiaatetta. Olen kuullut; että he ovat nyt siitä jonkin verran luopuneet ehkä taktillisista syistä.

Mistä johtuu sitten yleensä, että heidän keskuudessaan ontällaista syntynyt, siinä on suurena tekijänä heidän oma aktiivisuuden puutteensa, mutta sitten tuntuu myös se, että liitopoportaissa ei ole asioita oikein tehokkaasti, heidän asioitaan siis, hoidettu.

Sähkömiesten piirissä yleensä tunnutaan kiinnitetävän huomiota pääasiassa vain omiin työehto- ja palkka-asioihin, niinkuin se yleensä tahtoo olla, ja unohdetaan tällaiset yhteiset asiat, kuten esim. työsääntökysymykset ja muut.

Alallamme toimivat myös laitoshmiehet ja hehän ovat omana liittonaan. Heidän palkkaehtonsa on paljon erilaisempi kuin pääala, ja siksi ymmärtää heidän asenteensa — ja sitten vielä tämän hetken suuressa tekstiilialan muutosprosessissa — ymmärtää hyvin heidän asenteensa pääalan liittoon. He haluavat siis tehokkaasti ja määrätietoisesti muutosprosessin aikana valvoa työehto- ja palkkatoimintaansa. Tekstiilityöväenliiton ja yleensä koko ammattiyhdistysliikkeen kannalta katson työvaliokunnan ehdotuksen siellä sivulla 83 oikeaan osuneeksi ja sitä varauksetta kannatan. Se on selvä, ei silti mikään jäykkä kaava, ja oikein sovellettuna se pitää sisällään sen, mitä me jokainen täällä toivomme: saada SAK:n jäsenmäärä seuraavaan edustajakokoukseen mennessä nousemaan puolella.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on tehty kannatettuja esityksiä ja on kannatettu työvaliokunnan lausunnosta poikkeavia liittojen esityksiä. Yleiskeskustelun alaisena ollut työjärjestyksen kohta lähetettäneen järjestömuoto- ja sääntövaliokuntaan. Lähetettäneen!

Työjärjestyksen kohta 11. Järjestödemokratiaa, -muotoja, liittorajoja sekä jäsenyyttä koskevat esitykset lähetettiin järjestömuoto- ja sääntövaliokuntaan käsiteltäväksi.

Puhetta ryhtyi johtamaan Lauri Grönberg.

Järjestökasvatus-, valistus- ja opintotyötä koskevat esitykset (slv. 105—118).

Puheenjohtaja: Otetaan käsiteltäväksi työjärjestyksen kohta 12. Järjestökasvatus-, valistus- ja opintotyötä koskevat esitykset (slv. 105—118).

Ensimmäisen puheenvuoron käyttää Leo Piitulainen.

Keskustelu :

Leo Piitulainen (SAK): Täällä esityskirjassa, joka on jaettu edustajille, sivulla 115 on työvaliokunnan lausunto järjestökasvatus-, valistus- ja opintotyöstä. Ensiksi voisi sanoa, että asianomainen lausunto perustuu Kansainvälisen työjärjestön ILO:n järjestämän seminaarin mietinnön pohjalle, joten siinä on huomioitu kaikki tärkeimmät sekä oleellimmat seikat, jotka liittyvät kasvatus- ja opintotyöhön.

Ammattiyhdistysliikkeessä on jouduttu järjestökasvatuksen osalta kiinnittämään ensi sijassa huomiota niihin peruskoulutustarpeisiin, joita ammattiyhdistysliikkeen järjestötehtävien osalta esiintyy. Nämähän ovat liittyneet lähinnä puheenjohtajan tehtävien, sihteerin tehtävien koulutukseen sekä rahastonhoitajien että luottamusmiesten kouluttamiseen. Tämä vaihe näyttää tällä hetkellä kuitenkin olevan ohi, ts. kaikkein suurin tarve näiden osalta on saatu melkoisessa määrin tyydytyksiä, joten tällä hetkellä täytyy kiinnittää järjestökasvatuksessa huomiota muihin seikkoihin. Järjestökasvatuksessa olisi kiinnitettävä huomiota koko kasvatustoiminnan laajentamiseen. Meidän puutteitamme järjestökasvatuksessa esiintyy taloudellisen ja sivistyksellisen ajattelun alueella. Tällä alueella tapahtuva järjestökasvatus on saatava sille pohjalle, että jäsenet voivat ottaa kantaa talouspoliittisiin kysymyksiin tarvitsematta turvautua jo määrättyiltä ennakkoväryksiltään tehtyihin uutisiin ja kannanottoihin. Järjestökasvatuksessa olisi kiinnitettävä myös huomiota järjestön jäsenten aktiivisuuden kasvattamiseen. Näissä kysymyksissä meidän on löydettävä uusia työmuotoja niiden työmuotojen rinnalle, joita meillä on jo käytettävissämme.

Tämä aika sinänsä vaatii myös järjestökasvatukselta erittäin paljon, Me olemme havainneet sen, että hyvän järjestökoulutuksen saanut henkilö, joka omaa myös hyvän aatteellisen pohjan ammattiyhdistysliikkeen periaatteiden pohjalta, tällaiset henkilöt eivät ole sortuneet niihin pyörteisiin, joita ammattiyhdistysliikkeessä on olemassa tällä hetkelläkin. Tältä pohjalta meidän on lähdettävä järjestökasvatusta hoitamaan, ja tämä on se puoli, johon meidän erityisesti on kiinnitettävä huomiota.

Me joudumme ammattiyhdistysliikkeessä suorittamaan myös valistustyötä. Tämä valistustyö on suuntautunut kahdelle taholle: sekä sisäänpäin suuntautuvaan valistustyöhön että ulospäin suuntautuva valistustyö. Varsinaisen valistustyön me olemme joutuneet tekemään työpaikoilla, ja se on kohdistunut järjestäytymättömiin henkilöihin. Työmuodot ovat tässä suhteessa vanhoja sekä koeteltuja. Me voimmekin sanoa, että yli 80 % jäsenistöstä on tullut nimenomaan henkilökohtaisen, työpaikalla tapahtuvan, valistustyön tuloksena ammattiyhdistysliikkeeseen. Tämä osoittaa sen, että nimenomaan tällä saralla meidän on jatkuvasti tehostettava työtämme ja selvitettävä niille tovereille, jotka ovat tässä ammattiyhdistysliikkeen taisteluaikana ehkä harhautuneet vääriin urille, ja myös järjestäytymättömille, että mitkä ovat ammattiyhdistysliikkeen periaatteet. Täällä esityksissä on mainittu mm. eräänä valistustyömuotona elokuvan käyttö. Se on erittäin hyvä asia ja erittäin tehokas työmuoto silloin, kun käytetään työpaikoilla tai muuten elokuvaa valistustyöhön, mutta valitettavasti meidän on tässä suhteessa tuijotettava eräeseen seikkaan ja se on kustannuksiin. Me tiedämme, että tuollaisen melko lyhyenkin kaitafilmin tai jopa leveän filmin kustannukset ovat melkoiset, ne liikkuvat puolen miljoonan markan yläpuolella, jos on kysymys varsin lyhyistä pätkistä. Jos on kysymys tuollaisesta pätkästä, jolla on jotain merkitystä, niin ne liikkuvat miljoonan markan vaiheilla. Tällaisen filmin käyttö on melkoisen pientä siinä mielessä, että kun me olemme sitä 2—3 vuotta ajaneet, se on vanha ja tällöin pitäisi valmistaa tietenkin uusi. Toisaalta me emme saa filmejä elokuvateattereihin kuin varsin rajoitetussa mitassa, joten tältä osin näyttää tilanne melkoisen vaikealta.

Valistustyötä on tähän mennessä haitannut myös aineiston puute. Valistustyössä ei ole ollut käytettävissä lähdekirjallisuutta eikä sellaista kirjallisuutta, johon jäsenet olisivat voineet turvautua. Tässä suhteessa tullaan tekemään parannus, ja SAK:ssa onkin parhaillaan valmisteltavana tämän asian korjaaminen.

Tämän hetken kysymyksiin mennäkseni: Valistustyössä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota niihin tavoitteisiin, joita ammattiyhdistysliikkeellä on. Meidän vaatimuksemme, joka on tuolla iskulauseessa kuvattuna »Lauantai perheelle», tuo meille varsin uusia sekä melkoisen vaikeitakin ongelmia eteen. Ei ole yksinomaan ongelmana se, että me saamme selvitettyä, jäsenistöllemme, että työpäivää ja työviikkoa pitää lyhentää. Meidän ongelmamme tulee sen jälkeen esille, ja se on, kuinka ja miten me vapaa-aikamme käytämme. Meidän tehtävämme on myös huolehtia siitä, että se tosiaankin, tuo lauantapäivä, tulee kuulumaan perheelle! Ehkä tämän asian osalta voitaisiin am-

ammattiyhdistysliikkeen piirissä muodostaa elin, joka tutkisi, miten ja millä tavoin me voimme tuon vapaa-ajan viettokysymyksen saada oikeille urille.

Nykyaikaisiin valistustyömuotoihin kuuluu myös radio sekä televisio. Me tiedämme kuitenkin, että tällä hetkellä meidän on melkoisen vaikeata päästä radioon tai saada edes sinne pieniäkin pätkiä. Niin arvovaltainen kokous kuin SAK:n edustajakokous on, niin me olemme saaneet sinne tähän mennessä radioon 4 minuuttia tämän kokouksen työskentelystä. Järjestö, joka luo palkkalinjan, ja järjestö, joka vaikuttaa meidän yhteiskuntaelämäämme melkoisessa määrin, saa tuon 4 minuuttia! Silloin me tiedämme, että sillä ei ole mitään käytännöllistä merkitystä. Televisio on meiltä tällä hetkellä kokonaan ummessa. Me olemme saaneet tästä edustajakokouksesta yhden kuvan televisioon. Me olemme tiedustelleet onko meillä mahdollisuuksia ammattiyhdistysliikkeen piirissä keskustella televisiossa, Mainostelevisiossa, esim. juuri vapaa-ajan viestosta. Meille on epävirallisesti ilmoitettu, että se on poliittikkaa, sitä ei voida hyväksyä!

Eräänä keskeisenä kysymyksenä näissä alustuksissa on ollut nuorisokysymys. Siitä on SAK:n edustajakokous jo aikaisemmin tehnyt päätöksensä, ja tämä työvaliokunnan lausunto, joka on sivuilla 115—116, siellä on olennaisesti muutettu jo tätä — jos sen edustajakokous hyväksyy — sitäkin lausumaa, joka aikaisemmin on täällä hyväksytty.

Muutama sana vielä opintotyöstä! Täällä olevissa esityksissä on kiinnitetty huomiota siihen, että opintotoiminta ja opintotyö varsinkin SAK:n omistamissa opistoissa ei ole mennyt niitä suuntaviivoja myöten, kuin mitä me ammattiyhdistysliikkeen opistoissa edellyttäisimme. Totta on, että varsinkin viime talven aikana tässä suhteessa on ollut puutteita, mutta tämä kohta tullaan korjaamaan, ja kaikki edustajat ymmärtävät, että tämä on johtunut siitä väliaikaistilasta, joka meillä on ammattiyhdistysliikkeessä vallinnut. Edustajille on jaettu SAK:n kurssiohjelma, joka koskee varsinaista opintotyötä. Siinä ovat nuo vanhat kurssit, ja te voitte nähdä sen tästä lehtisestä, mitä kurssija on. Kiinnittäisin kuitenkin huomiota nimenomaan erääseen kurssiin, huolimatta siitä, vaikka näistä kaikista kurseista pitäisi jotakin sanoa.

Meidän opintotoiminnassamme on kiinnitettävä huomiota nimenomaan tuotantokomitean jäsenen kouluttamiseen. Se on meidän tämän hetken eräitä suuria tehtäviämme, sillä jos me aiomme saada parannusta aikaan tuotantokomitealain suhteen, niin silloin meillä täytyy olla myös jäsenistö sekä tuotantokomitean jäsenet siksi valistuneita, että he voivat myös ottaa vastuun vastaan. Tilanne tältä osin on melkoisen synkkä. Eräällä tuotantokomiteakurssilla suoritettiin laskukokeet: 2/3 kurssilaisista suoriutui näistä laskukokeista erittäin heikosti! Tämä osoittaa, että myös tässä mielessä meillä on paljon tehtävää, ja nimenomaan tämän tuotantokomiteakurssin osalta, jossa on ollut leväperäisyyttä, niin ehkä SAK:ssa, liitoissa kuin jäsenistönkin keskuudessa. Yleensä opintotoiminnasta on lopuksi sanottava, että tulevana aikana meidän on pyrittävä syventämään sekä laajentamaan sitä opintotoimintaa, joka meillä jo on ollut, sillä se on ainoa mahdollinen tie, jotta me voimme saada lujan ja vahvan jäsenistön ammattiyhdistysliikkeeseen.

Pauli Nieminen (Rakennustyöläisten Liitto): Käsittelem tässä puheenvuorossani nuorisokysymystä ja siinä yhteydessä tulen esittämään joitakin virallisia lukuja, jotka on lainattu valtioneuvoston asettaman talousohjelmakomitean mietinnöstä. Toivon, että nämä luvut eivät rasita edustajia liikaa. Mutta niiden esittäminen muistin virkistämiseksi on välttämätöntä sen vuoksi, että työläisnuorisoa painavat ongelmat eivät ole yksinomaan työläisnuorison, vaan ovat koko työväenluokan ongelmia, jotka voidaan ja tulee ratkaista koko työväenluokan yhteisin ponnistuksin ja yhteisen toiminnan avulla.

Nuorison pulmakysymyksen ratkaisu kaipaa lisääntyvässä määrin nuorison omaa toiminnallista panosta. Tässä suhteessa ollaan hyvää vauhtia etenemässä päätellen siitä, että tämän kokouksen esityskirjasssa on useiden perusjärjestöjen ja ammattiliittojen esityksiä nuorisokysymyksen ratkaisemiseksi. Nämä esitykset ovat syntyneet nuorison aloitteellisuuden ansiosta.

Nuorison aloitteellisuutta ja tarvetta ratkaista sen omia pulmakysymyksiä kuvastaa myös viikko sitten Helsingissä koolla ollut 210 ammattiosastoa, noin 140.000 nuorta edustanut maata käsittävä neuvottelukokous. Sen sijaan herätti hämmästyystä Päivän Sanomissa 21.5. ollut pikku-uutinen, jossa SAK:n toimiston suulla sanouduttiin irti mainitusta kokouksesta. Tämän laatuaiset irtisanoutumiset eivät herätä luottamusta nuorison keskuudessa, pikemmin päinvastoin. Erikoisesti se oli hämmästyttävä uutinen nyt, kun on olemassa kaksi keskusjärjestöä ja kaikin tavoin pyrittään ammattiyhdistysliikettä hajottamaan. Monet nuoret työpaikoilla, kun heille esitetään liittymistä ammattiyhdistysliikkeeseen, varmasti katselevat SAK:ta ja SAJ:tä kuin kaksoisveljiä ja vertaavat niitä toisiinsa sekä tutustuvat siihen, mitä nämä ovat tehneet ja aikovat tehdä nuorison aseman parantamiseksi. He varmasti kummastelevat tätä irtisanoutumista.

Viime vuosien aikana käydyissä työtaisteluissa eri ammattialoilla ei ole ollut havaittavissa, että nuoret työläiset olisivat syllistyneet rikkuruuteen eikä yleensä seläläisiin tekoihin, jotka olisivat heikentäneet iaisteluvalmiutta. Se todistaa, että nuorisoujoukoista on ammennettavissa hyviä jäseniä eri liittoihin ja sitä tietä SAK:n alaisuuteen ja että kannattaa tehdä kaikki tehtävissä oleva tämän nuorisoujoukon järjestämiseksi ja liittämiseksi yhteiseen järjestörintamaan.

Liiketyöntekijäin Liiton liittotoimikunnan lausunnossa esityskirjassen sivulla 113 todetaan, että ammattiliittojen toimikentällä on huomattavasti nuoria epäpoliittisia ihmisiä, jotka eivät edes joudu kosketuksiin työväen nuorisoujoukkojen toiminnan kanssa ja jäävät näin ollen vaille työväen kasvatusta. Lisäksi lausunnossa todetaan, että he ovat ilmeisesti valmiit osallistumaan ammattiyhdistysliikkeen piirissä tapahtuvaan nuorisotoimintaan lähinnä sen epäpoliittisuuden vuoksi. Tämä pitää varmasti paikkansa, ja siksi ammattiyhdistysliikkeen pitää suunnata valistustyötään nuorisoujoukkoihin.

Nuorison asemaa parantavista tehtävistä pidän ensisijaisen tärkeänä niitä seikkoja, joita Suomen Rakennustyöläisten Liiton Uudenmaan Aluejärjestö ja Rakennustyöläisten Liiton liittotoimikunta ovat esityskirjassen sivuilla 110 ja m asiasta lausuneet, ja kannatan niitä. Eri ammattiosastojen ja liittojen tekemiin perusteluihin keskusliiton nuorisotoiminnan edistämisestä haluaisin lisätä sen, että SAK:n aikaisemmin tekemä päätös, jossa esitetään työläisnuorisotoiminnan kuuluvan yksinomaan työläisnuorison poliittisille järjestöille, on johtanut siihen, että maamme porvarilliset nuorisoujoukset kirkko mukaanluettuna ovat saavuttaneet työläisnuorison keskuudessa varsin huomattavan aseman. Tämän vastapainoksi ovat eräiden ammattiliikkeen nuorisoujoukkojen ryhtyneet kokoamaan nuorta jäsenistöä nuorten erikoiskysymysten ratkaisemiseksi. Vielä tehokkaampaa olisi nuorten kysymysten hoito, jos SAK olisi tehokkaammin työssä mukana. Järjestettävän työn tarpeellisuutta kiirehtii se, että nuorison osuus maamme väestöstä kasvaa ja lisääntyy huomattavasti alkaneella vuosikymmenellä. Alle 30-vuotiaita tulee yhä enemmän työmarkkinoille. Kun työvoiman lisäys vuosina 1951—58 oli keskimäärin 16.000 henkilöä vuodessa, tulee tällä vuosikymmenellä vastaava luku olemaan yli kaksinkertainen. Suurimmillaan työvoiman vuosittainen kasvu on ennusteen mukaan vuosina 1961—1965, jolloin se vuosittain on 47.000. Vuosina 1960—1970 lasketaan työvoiman absoluuttisen lisäyksen muodostuvan noin 500.000 henkilöksi, joten on selvää, että nuoria koskevat kysymykset tulevat näyttelemään nyt entistä suurempaa osaa. Hyvin kipeäksi tulevat muodostumaan kysymykset työnsaannin- turvaamisesta, nuorten toimeentulosta sekä ammattikoulutuksesta. Nuorten ammattikoulutus laahaa maassamme pahasti jäljessä. Uuden ammattikoululain mukaan avautuu vuosittain g.500—12.000 uutta oppilaspaikkaa koko maassa. Jo tällä hetkellä jää yli puolet kansa- ja kansalaiskouluista vapautuneita nuoria ammattikoulujen ulkopuolelle. Ammattikoulutustarve tilastojen mukaan tulee ensivuoden alussa jatkuvasti kohoamaan aina 16.000 oppilaspaikkaan vuosittain. Näin ollen ei siis tilanteesta koulujen laajentamisesta huolimatta ole tapahtunut tarpeellista korjausta. Kun lisäksi lain mukainen koulutusvelvollisuus koskee metalliteollisuuden, konerakennuksen, sähköalan, rakennusalan, puutyöalan, ompelualan ja ruokatalousalan ammatteja, ei esim.

nuorilla tytöillä ole suurtakaan valinnan varaa, koska tarjolla on vain kaksi vaihtoehtoa.

Teollisuutemme elää nopeata automatisoinnin ja rationalisoinnin aikakautta. Uudet ja nopeat konesarjat valtaavat alaa. Käsityö jää yhä pienemmälle. Tästä johtuen näiden uusien koneiden käyttäjiksi ja huoltajiksi koulutettavia henkilöitä tullaan lähivuosina tarvitsemaan, ja sen vuoksi pitäisi ammattikoulutuksessa jo ajoissa kiinnittää myös tähän puoleen huomiota. Automaation laajentaminen tulee muodostumaan eräksi ratkaisevaksi ongelmaksi, sillä tuleehan se vapauttamaan suuren määrän työtekijöitä, jotka myös on sijoitettava teollisuuteemme tai työelämämme piiriin samanaikaisesti suurten ikäluokkien kanssa.

Ammattiyhdistysliikkeen taholta on eräänä ratkaisun avaimena nähty työajan lyhentämismahdollisuus, sillä esim. jo 40-tuntinen työviikko avaisi useammalle työläiselle mahdollisuuden työtilaisuuksiin. Lyhennetty työviikko antaisi myös nuorille enemmän aikaa kehittää itseään, opiskella ja osallistua erilaisiin harrastuksiin.

Työläisnuorisossa piilee valtavat voimat, mutta se ei pääse vaikuttamaan heikon järjestäytymisen tähden. Sen vuoksi tulee kehittää toimintamutoja, jotka paremmin vastaavat nuorten tarpeita ja vaatimuksia. Fyysisen ja henkisen kulttuurin harrastus on ammattiyhdistysliikkeen piirissä hyvin heikko, ja sen kohentaminen sopii mainiosti nuorille. SAK:n, työväen nuoris- ja urheilujärjestöjen kanssa voidaan tässä esitetyjä tavoitteita ratkaista nuorten etujen mukaisesti.

Taimi J o k i n e n (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Hyvät toverit! Yhdyn siihen, mitä toveri Nieminen edellä esitti, hänen esityksensä kaikkiin kohtiin, koska ne ovat peruskysymyksiä nimenomaan nuorison kasvatustyössä.

Puhuessamme kasvatustyöstä työväenliikkeessä, tässä tapauksessa nimenomaan ammattiyhdistysliikkeessä, liikumme sellaisen asian parissa, että siinä tehdyn työn tuloksesta riippuu liikkeemme tulevaisuus. Kun nyt sopimukset on tehty kahdeksi vuodeksi, pitäisi se aika, mikä nyt jää sopimusneuvottelujen jokavuotisuudesta, käyttää aatteellisen kasvatustyön tekemiseen. Erikoisesti on sydäntäni lähellä työläisnuorison ja -naisten keskuudessa tehtävä valistustyö — ei sen vuoksi, että miestovereiden aatteellinen taso olisi suinkaan liian korkea, mutta he sittenkin ovat paremmin mukana työväenliikkeessä.

Järjestötyössä nuorison keskuudessa on tälle tulevaisuuden sukupolvelle selvitettävä työväenliikkeen periaatteita ja päämääriä. On saatava nuorisolle selväksi, että heidän tietoisuudestaan ja omakohtaisesta toiminnastaan ratkaisevasti riippuu, kuinka heidän asiansa tulevat hoidetuksi ja minkälaiset tulevaisuuden näkymät työväenluokalla on.

Naisilla on omat vaikeutensa osallistumisessa järjestötoimintaan, mutta niitä voitaisiin paljon vähentää, jos tietoisuus olisi suurempi. Eräänä vaikeutena varmasti on perheenäideillä vapaa-ajan puute. Tässä merkittävänä askeleena olisi pääsy 40-tuntin työviikkoihin, jolloin heillekin jäisi enemmän aikaa nimenomaan harrastuksia ja järjestötoimintaa varten. Meillä on myöskin monia omia erikoiskysymyksiä, mutta ne liittyvät aivan saumattomasti ammattiyhdistysliikkeen ja koko työväenliikkeen kysymyksiin. Kiireellisesti pitäisi saada parannetuksi nimenomaan aatteellista kasvatustyötä myös naisten keskuudessa. Jos tähän työhön olisi aikaisemmin kiinnitetty enemmän huomiota, olisi hajottajien työ ollut paljon vaikeampaa. Tietoiset työläiset eivät tällaiseen vohotteluun lähde. Eihän kukaan tietoinen ihminen lähde hajottamaan itsenäisyytensä linnoitusta. On aivan selvästi näkyvissä, että hajottajat vetävät suurimman nuotan siellä, missä tietoisuus on heikoin.

Naisjaostotyötä.SAK:n ja sen liittojen piirissä pitäisi voimistaa siten, että mukaan saataisiin naistovereita riippumatta siitä, mitä he poliittisesti ajattelevat. Kun me kentällä järjestämme naisjaostotyötä, ei siellä kysytä, oletko sosialidemokraatti vai kommunisti. Edustan sellaista ammattiosastoa, Tampereen Jalkinetyöväen ammattiosastoa, jossa on naisjaostotyö jatkuvaa. Koko tämän ajan, jonka allekirjoittanut on ollut ammattiyhdistysliikkeessä mukana, on Tampereen osastossa ollut hyvä naisjaosto, joka on

jatkuvasti toiminut, ja siinä on aina ollut mukana molempiin mielipidesuuntiin kuuluvia naistovereita. Näistä asioista tuon jaoston piirissä ei "tavallisesti edes ole riideltä, ei silloinkaan, kun intohimot korkeimmillaan olivat myöskin ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Se jaosto on edelleen pystyssä ja toimii, ja siihen joka vuosi saadaan myös uutta verta. Näinhän asia ei ole kaikkialla, se muuttuu jo huomattavasti eräiden lifttojen johtoelinten piirissä, ja erikoisesti se näkyy SAK:ssa. Eihän esim. SAK:n naisjaostoon ole tähän saakka kelpuutettu ainoatakaan edustajaa, ei Rakennus-, Elintarvike- eikä Nahkaliitosta, joista kaksi viimeksi mainittua ovat jäsenenemmistöltään naisvoittoisia ja Rakennusliitto SAK:n suurin jäsenliitto.

Tällaiset virheet kaikissa järjestöportaissa pitäisi pikaisesti korjata. Se varmaan voimistaisi meidän työtämme, yhtenäistäisi toimintaamme ja antaisi parhaan iskun hajottajille heidän työssään. Yhdyn Tampereen Jalkinetyöväen ammattiosaston ja Nokian Kumi- ja Jaliknetyöläisten ammattiosaston esityksiin, jotka ovat esitysivihon sivulla 105, sekä Tampereen Aaltosyhtymän Jalkinetyöväen ammattiosaston esitykseen vulla 114 nuorisokysymyksestä, joihin kaikkiin on Nahkaliiton liittotoimikunta myös yhtynyt. Naisjaoston täydentämiskysymyksessä yhdyn myös Rakennusliiton esitykseen, joka on sivulla 118.

J. H a k u l i n e n (tilintarkastaja): Hyvät toverit! Ammattiyhdistysliike on hyvin suuren tapahtuman edessä, olen aivan varma siitä, että mitkään voimat eivät voi estää sitä tosiasiaa, että työaika lyhenee, toisin sanoen me siirrymme viisipäiväiseen viikkoon. Minulla on henkilökohtaisesti ollut ilo työskennellä jo usean vuoden ajan sellaisessa työpaikassa, jossa olemme käytännöllistä syistä siirtyneet viisipäiväiseen työviikkoon, koska sen avulla todella voidaan saavuttaa varsin huomattavia säästöjä. Työajan lyhentäminen merkitsee käytännössä sitä, että vapaa-aika silloin lisääntyy.

Kun aikoinaan kahdeksan tunnin työpäivän puolesta käytiin taistelua, niin meidän isämme asettivat silloin tunnuksiksi: 8 tuntia työtä, 8 tuntia lepoa ja 8 tuntia valistusta.

Kokemus on kuitenkin selvästi osoittanut, että filosofian harrastus ei ole lisääntynyt rinnan vapaa-ajan lisääntymisen kanssa. Näin ollen on olemassa hyvin suuri vaara, että kaunis tunnus »lauantai perheelle» ei tulekaan toteutumaan, ellemmme riittävän ajoissa varustaudu viettämään terveellä tavalla vapaa-aikaa.

Tässä asiassa on keskusjärjestölle erittäin keskeinen tehtävä. Pelkään pahoin, että siitä ei tule »lauantai perheelle», vaan se tuleeikin alkoholiliikkeelle. Jos näin on asianlaita, niinkuin tilastot sen selvästi osoittavat, että työajan ja vapaa-ajan lyhentyessä, rikollisuus, alkoholismi ja alkoholin käyttö jatkuvasti lisääntyvät, niinkuin valitettavasti myöskin meillä on asianlaita, niin silloin on pakko ryhtyä toimenpiteisiin, että näin ei tapahtuisi. Haluaisin korostaa sitä erityisesti, että ammattiyhdistysliike on myöskin sivistystyötä, se on kulttuuritoimintaa. Pohjaltaan on loppujen lopuksi niin, että se on myöskin taistelutoimintaa siinä mielessä, että vain selvin aivoin ja terveet ihmiset voivat puolustaa omaa järjestöään ja myöskin varmimmin käydä taistelua niiden vaatimusten puolesta, jota työväki kunakin ajankohtana pitää oikeana.

Näin ollen on täysin selvää, että alunperin on nähty työväenliikkeen suuri tehtävä ennen kaikkea sivistys- ja kulttuurityössä. Me olemme vain nähneet tämän tehtävän usein valitettavan rajoituneesti. Monilla on sellainen käsitys, että riittää, kun opiskelemme, haluaisin antaa täyden arvon opiskelulle, koska itsekin jatkuvasti opiskelen ja pidän tärkeänä, että koko ajan on ponnisteltava myöskin tiedon lisäämiseksi. Haluaisin kuitenkin korostaa sitä, että ne ihmiset, jotka opiskelevat työväenliikkeessä, ovat työväen todellista kermaa. Suuriin joukkoihin nähdén on valitettavasti sanottava, kuten meidän opintokerhotilastomme osoittavat, että tässä suhteessa olemme valitettavan vähän kyenneet tempaisemaan suuria joukkoja mukaan tähän työhön.

Toinen suuri vapaa-ajan vieton muoto on urheilu. Kieltämättä onkin asianlaita niin, että se ori tämän hetken keskeisimpiä ja kaikkein suurimpia vapaa-ajaa vieton muotoja. Kun Työväen Sivistysliitto suoritti jokin vuosi sitten tutkimuksen järjestynei-

den työläisten vapaa-ajan vietosta, kävi ilmi, että urheilu ei kuitenkaan ollut ensimmäisellä tilalla. Oli hämmästyttävää todeta, että elokuvissakäynti oli ensiksi. Toisella tilalla olivat tanssaiset ja kolmannella urheilu. Kun ajattelemme sitten sellaista tehtävää kuin Kansalaisten Taiteenedistämisyhdistyksen taulujen levittämistyötä, niin se oli tässä tutkimuksessa 14. tilalla. Näin menetteli järjestäytyneet työläinen mitenkä siten menettelee järjestäytymätön?

Tätä taustaa vasten katsottuna meidän on todettava, että vapaa-ajan vieton ongelmat tulevat erittäin huutavina esille ja meidän on varauduttava ennakolta siihen, että meillä on selvä linja, jolla työskentelemme. On muistettava myös sitä, että ammattiyhdistysliikkeen kokoustoimintakin kaipaa, niinkuin SAK:n valistuspäällikkö täällä erittäin arvokkaasti osoitti, uudistamista. En kuitenkaan käy luettelemaan kaikkia niitä eri muotoja, joita vapaa-ajan vieton on ja mitä siinä pitäisi tehdä. Haluan vain koristaa kahta tärkeää seikkaa.

Vapaa-ajan vieton keskeisimpiä kysymyksiä ovat ne paikat, missä vapaa-aikaa vietetään. Tämä on kokoontumispaikkamme talvella, ja haluaisin korostaa, myöskin keuhkolla.

Erilaisia keinoja on olemassa paljon, mutta ellemme itse hoida näitä asioita, niin toiset pitävät siitä huolen. Siitä on elävänä osoituksena ennen kaikkea maan televisio-toiminta. Haluaisin korostaa, että maan johtavien työväenkeskusjärjestöjen neuvottelukokouksessa päättävästi asetettiin sille kannalle, että kaupallista televisiota ei olisi meidän maassamme enempää kuin muissakaan pohjoismaissa sallittava. Tästä huolimatta syntyi maahamme kaupallinen televisio.

Mitä tämä kaupallinen televisio on meille tunnut? Voimme todeta sen selvästi. Mitä arvoa on annettava puheellemme rauhasta ja demokratiasta ja vapaudesta, kun kaupallisen television kautta saamme päivittäin nähdä filmissä, joissa teurastetaan ihmisiä. Luin kerran, kuinka monta murhaa tapahtui viikon aikana, ja niitä oli vähän yli äöo.

Voimme näin todeta, että huviteollisuudella, joka maassamme vallitsee, on omat lonkeronsa myrkyttääkseen ihmisten mielipiteitä. Tämä mielipiteitten myrkytys on yhtä tuhoisaa, ellei vielä tuhoisampaa, kuin alkoholi. Sen vuoksi on työväen itsensä nähtävä, millä tavoin se haluaa näitä asioita hoitaa. Haluaisin korostaa, että siirtesämme todella tuoteen aikaan ja päästöksemme siihen, että meillä on a vapaata päivää ja että nämä voitaisiin käyttää terveesti, sen edellytyksenä on terve vapaa-ajan vietto. Rohkenen esittää valitusvaliokunnalle lähetettäväksi seuraavan ponnen:

Kokous kehottaa työvaliokuntaa asettamaan toimikunnan, jonka tehtävänä on valmistaa ehdotus toimenpiteistä terveen vapaa-ajan vieton edistämiseksi.

Jos me näin menettelemme ja jos tämä toimikunta suorittaa hyvän työn ja sitä myöskin toteutetaan, niin silloin on edellytyksiä myöskin huolehtia siitä, että tämä yhteinen järjestöme, SAK, säilyy terveenä ja taistelukykyisenä.

Kauko Oksanen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit. Ammattiyhdistysliikkeen ja erityisesti SAK:n valistustyössä esiintyneet puutteet ovat ilmeisesti eräs syy siihen, että hajoittajien on onnistunut jonkin verran vaikeuttaa yhteisen järjestöme toimintaa. Periaatteellisesti selvä ja luokkakantaisen valistustyön puutteellisuus on vaikuttanut mm., että ammattiyhdistysliike ei ole kyennyt riittävän tehokkaalla tavalla puolustamaan jäsenistönsä taloudellisia etuja, eikä jäsenistö ole ollut riittävän tietoinen tehtävästään ja asennoitumisestaan kulloinkin esilläoleviin kysymyksiin. Ja sen mukaisiin tavoitteisiin. Jos keskusjärjestöme olisi harjoittanut sellaista valistustyötä, jonka punaisena lankana olisi ollut työväen yhteistoiminnan merkityksen, työn ja pääoman välisen luokkataistelun selvittäminen, olisivat vaikeutemme oleet paljon pienemmät, kuin mitä ne tällä hetkellä ovat. Yksinpä sellainenkin amatillisen keskusjärjestön valistustyön ensiarvoinen tehtävä kuin järjestäytyneisyyden merkityksen selvittäminen, on jäänyt liian vähäiseksi. Sitäpaitsi tehdyinkin tyyn arvoa on vähentänyt

se, että SAK ja eräät sen jäsenliitot ovat syyllistyneet toimenpiteisiin, joilla työntekijäin kokoaminen yhteisen järjestön piiriin on estetty.

Ryhtymättä luettelemaan lukuisia aikaisempia tapauksia, mainittakoon vain eräs tällä hetkellä esiintyvä tosiasia, että SAK:n jäsenliitto Tekstiilityöntekijäin Liitto ja eräät sen jäsenosastot ovat torjuneet kutomatyöläisten pääsyn likon jäseneksi.

Ammattiyhdistysliikkeen valistustyössä on varsin vähän kiinnitetty huomiota siihen, että työväenluokan etuja puolustavan taistelun tehokkuus on suoraan verrannollinen taistelua käyvän järjestön voimaan ja yhteishengen sekä sen tietoisuustasoon. Valistustyössä on suorastaan syyllistytty käsitteitten sekoittamiseen järjestämällä porvarillisten kansantalousmiesten yksipuolisia ja vain työnantajia palvelevien teorioitten opiskelua, ei kriittisessä mielessä- vaan täysin omaksuen ne.

Näihin esittämiini epäkohtiin ovat useat perusjärjestöt kiinnittäneet huomiota ja samoin jäsenliitot edustajakokouksille tekemissään esityksissä. Niissä kiinnitetään huomiota siihen, että SAK:n pitäisi tehostaa valistus- ja opintotyötä ja ohjata sitä työväenliikkeen periaatteitten hengessä. Esityksissä on aivan oikein tähdennetty sitä, että porvaristo tekee kaikkensa sekoittaakseen työväen periaatteellisia käsitteitä omaksi edukseen ja vaadittu, että SAK:n valistustyön pitäisi omalta osaltaan muodostaa vastapaino tälle propagandalle, jonka perimmäisenä tarkoituksena on heikentää työväestön toimintaa omien luokkaetujensa puolesta.

Työvaliokunta on omassa lausunnossaan SAK:n valistustyöstä yhtynyt monista niistä ehdotuksista, joita valistustyössä tehdyt liittojen ja järjestöjen esitykset sisältävät. Kuitenkin pääkysymys, valistustyön ohjaaminen siten, että se lujittaa ja laajentaa työväenliikkeen maailmankatsomuksen omaksumista myös ammattiyhdistysliikkeessä ja sen laajassa jäsenkentässä, on mielestäni sanottu varsin hämärästi. Ehdotankin, että valiokunta muotoilisi järjestökasvatustyön tavoitteita koskevan päätösehdotuksen, kohta 2 esitysvihkosen sivulla 116, siten, että ammattiyhdistysliikkeen valistustyön on tapahduttava työväenliikkeen periaatteiden mukaisesti. Sitä vaativat mm. SAK:n työvaliokunnan tälle edustajakokoukselle esittämän talouspoliittisen ohjelman toteuttamiseen liittyvät toimenpiteet, sillä tokkopa ohjelma on tarkoitettu pelkästään vain kannanilmaisuksi; sitä en haluaisi uksoa. Päätöksen muotoilulle antaa mielestäni hyvän lähtökohdan esitysvihkon sivuilla 106 — 107 oleva Yleisen Lehtimiesliiton valistus- ja opinto-toimintaa koskeva esitys.

Aleksi S e m i (Rakennustyöläisten Liitto): Ammatillisilla paikallisjärjestöillä on vuosikymmenien ajan ollut varsin keskeinen tehtävä valistus- ja opintotyön järjestämisessä sekä työllisyyskysymyksen hoitamisessa. Mutta sen jälkeen kun osa paikallisjärjestöistä erotettiin SAK:n jäsenyydestä siksi, että ne olivat mukana vappujuhlia järjestämässä, on paikallisjärjestöjen osuus valistustyössä ollut varsin mitätön. Vain siellä, missä paikallisjärjestöjen johtoelimet eivät noudattaneet SAK:n johtomiesten taholta tulleita poliittisiin syihin perustuvia syrjimisohjeita, -vaan paikallisjärjestöt ovat pitäneet ovet avoinna kaikille perusjärjestöille, on menettely ollut terveellä pohjalla.

Tällä kertaa tilanne ammatillisten paikallisjärjestöjen kohdalla on varsin sekava. Osa niistä edelleenkin jatkaa eräiden ammattiosastojen syrjimistä ja siitä johtuu täysin hedelmätön ja kituva olemassaolo. Osa paikallisjärjestöjen johtoelimistä on siirtynyt hajoitustarkoituksessa perustetun SAJ:n holhouksen alaisuuteen ja toisissa jatketaan edelleenkin kissanhännän vetoa siitä, otetaanko järjestöjä jäseneksi vai erotetaanko niitä. On selvää, että tällaisen olotilan jatkuminen ei ole mikään suositus asioiden hoitamistavalle keskusliittosamme.

Edustajakokoukselle jätetyissä esityksissä vaaditaan toimenpiteitä asiantilan korjaamiseksi ja ennen muuta kaikille SAK:n jäsenliitoille oikeutta päästä paikallisjärjestön jäseneksi. -

SAK:n työvaliokunnan lausunto on niiltä osilta paikallaan, joissa korostetaan valistustoiminnan tehostamista ja laajentamista, mutta tämän lisäksi olisi odottanut selvää esitystä myös järjestömuodon osalta. Mainittakoon tässä yhteydessä, että eräät am-

mattiyhdistysjohtajat ovat tuoneet esille mm. sellaisia suoraan sanoen hämmästyttäviä mielipiteitä, että paikallisjärjestöt pannaan ennen hajalle, ennen kuin SAK:n alaisten paikallisjärjestöjen ovat avataan kaikille jäsenjärjestöjen osastoille. Tällaiset mielipide-ilmaitus kuvastavat pyrkimystä ratkaista paikallisjärjestökysymyksiä puhtaasti puoluepoliittisten intressien eikä yhteisen ammattiyhdistysliikkeen valistus- ja opintotyön tehostamisen pohjalta. Jos työvaliokunnan lausunnolla tähdätään tämänlaatuisiin organisaatorisiin muutoksiin, on suoraan sanottava, että ammattiosastot eivät tule olemaan siinä mukana. Mistä syystä meidän olisi ryhdyttävä hajottamaan järjestömuotoa, joka varsin hyvin soveltuu osastojen yhdyssiteeksi valistus-, ja opinto- sekä joukkotyötä koskevasta työstä.

Tämän johdosta ehdotan, että edustajakokous päättää velvoittaa SAK:n työvaliokuntaa huolehtimaan siitä, että SAK:n järjestöverkoston piiriin kuuluvat ammatilliset paikallisjärjestöt velvoitetaan ottamaan jäsenyyteensä kaikki sitä haluavat SAK:n jäsenjärjestöjen osastot ja että SAK:n toimesta perustetaan paikallisjärjestöjä kaikille niille paikkakunnille, missä on useampia SAK:n jäsenliittojen osastoja.

Lauri Louhivaara (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Hyvät edustajatoverit! Suuremmita huomautuksitta minä olen valmis yhtymään sivulla 108 liittotoimikunnan antaman lausunnon sisältöön tämän asian varsinaiseksi ratkaisuksi. Mutta tämän lisäksi sallittaneen minun kuluttaa tämän kokouksen kallista aikaa ja sallittaneen erällä lailla vähän käydä polemiikkia jopa siitä valituksen osasta, joka koskee tämän kokouksen kulkua ja sen sisältöä.

Osaksi edellisen asian käsittelystä johtuen mutta myöskin muusta syystä minä olisin valmis huomauttamaan, että sen yhteydessä on, paitsi kulutettu paljon aikaa, niin myöskin puheenvuorojen yhteydessä on tuotu esille hyvin vahvasti eräänlainen propagandistinen sävy puheenvuorojen sisällössä. Tämän kokouksen tarkoitus ei liene se, että näin tehdään minkään asian kohdalla, että kulutetaan ikään kuin varsinaiselta asialta aikaa hukkaan. Tehtäköön kunkin poliittisen mielipidesuunnan mielipidemuokaus nimenomaan heille koollekutsuissa tilaisuuksissa eikä täällä. Olen sitä mieltä, että niin kauan kuin tässä maassa on niinkin vahva joukko kommunistisen mielipiteen omaavia ihmisiä kuin on tänä päivänä, niin meidän samalla kuin muidenkin puolesta minä toivoisin, että tulevassa toiminnassa juuri valistustyöaralla voitaisiin käyttää ehkä vähän paremmin ymmärrettävää mielipidettä, jotta ei tällä kielteisellä mielipiteellä tällä lailla kasvatettaisi ja ruokittaisi tätä mielipiteen vahvistamista, joka on käsitkyeni mukaan kielteisistä kaikesta huolimatta kansakunnallemme sen parasta ajatellen.

Ammattiyhdistysliike jos mikäkin tässä maassa on perustettu ja ehkä kautta maailman juuri nimenomaan sitä varten, että siihen rintamaan, joka koskee palkkatyöntekijäin olotilaa ja sen elinehtojen parantamista, voitaisiin hyväksyä tasavertaisina jäseninä yhtä hyvin kommunisti ja kokoomuslainen kuin sosialidemokraatti. Se toiminta, mikäli sen menestymistä edes vakavasti toivotaan, olisi pitänyt aina muistaa ja rakentaa myöskin tälle edellytykselle ja sitä myöskin tulevaisuudessa ohjelman sisältönä noudattaa.

Monet sodanjälkeiset vuodet niin hyvin ammattiyhdistysliikkeessä kuin yleisessäkin politiikassa on käytetty monenlaisia erilaisia reseptejä, jopa kommunistisiakin, mutta tulokset ovat olleet mielestäni peräti kehnot. Vahvimmatkin saumat tällä hetkellä vapisevat liittokysymyksissä tänä päivänä ei yksistään sosialidemokraattisessa puolueessa vaan muuallakin tässä maassa ja koko maailmassa. Tämä on valitettava tilanne, ja meidän juuri tämän kysymyksen yhteydessä olisi syytä erikoisemmin muistaa, että meidän pitäisi pyrkiä aina ohjelmamme toteuttamisessa parempaan eikä, niin kuin tähän saakka on tapahtunut, aina huonompaan päin. Käsitkyeni mukaan meidän pitäisi voida olla suuremmassa määrin yksinisiä kuin on oltu ja vielä helpommin yhdestä asiasta kuin kaikista muista mahdollisesti. Näin saisi nyt hyvän sään aikana tapahtua mielestäni meidän ammattiyhdistysliikkeemme kohdalla tulevana päivänä, vuosina ja vuosikymmeninä. Näissä puitteissa sitten ratkeaisivat normaalisemmalla tavalla ne monen monet yksityisproblemat, joita eilen esim. täällä kokouksessa yritettiin sovittaa tämän kokouk-

sen sisältöön ja myöskin tämän kokouksen välittömästi valmistelematta ratkaistavaksi. Minun mielestäni ne eivät tällä lailla kuulu ratkaistavaksi, vaan päinvastoin ne kuuluvat valmistelun jälkeen ja välillisesti vain tämän kokouksen tietoon saatettavaksi. Nyt olisi mielestäni yhdestoista hetki edes näin todeta tapahtuvaksi tämän asian kohdalla, jossa puhutaan järjestökasvatus-, valistus- ja opintotyöstä.

Pentti K i n h a (Yleinen Lehtimiesliitto): Kiitän toveri Oksasta siitä, että hän kannatti liittomme valistustyöstä tekemää esitystä. Se säästää hyvin paljon sekä minun vaivojani että myös tämän kokouksen aikaa puheenvuoroni osalta. Samalla käytän tilaisuutta hyväkseni kannattaakseni toveri Janne Hakulisen tekemää ponsiehdotusta, jossa ehdotettiin, että eräänlainen komitea asetettaisiin tutkimaan niitä mahdollisuuksia, joita olisi terveen vapaa-ajanvieton järjestämiseksi olemassa ammattiyhdistysliikkeen toimesta. Esittäisin tähän lisäksi sellaisen toivomuksen, että komiteaa muodostettaessa huomioitaisiin erikoisesti nuorison osuus.

Yleensä tästä ammattiyhdistysliikkeen valistus toiminnan menestyksellisyydestä tulevaisuutta silmällä pitäen toteaisin lyhyesti, että tärkein sen menestyselälytyksistä on se, että ammattiyhdistysliike toiminnassaan menettelee siten, että se täyttää ne lupaukset, joita ammattiyhdistysliikkeen valistusmiehet työntekijäin etujen puolustamisesta työntekijöille antavat.

Eino T u r k i a (Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto): Hyvät toverit! Minun käsitykseni mukaan valistustyöhön yleensä työväenliikkeen piirissä pitäisi uhrata enemmän aikaa, enemmän vaivaa ja enemmän varoja. Kun me olemme syntyneet tähän maailmaan alkupuolella vuosisataa, niin emme voi luottaa enää niihin kasvatusmetodeihin, mitä silloin oli meillä olemassa. Näin ollen meidän pitäisi pystyä muuttamaan yhteiskunnan muuttumisen rinnalla myöskin kasvatus työssä jatkuvasti. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Me vielä itsepintaisesti joissakin tapauksissa ainakin sanomalehtikirjoituksiin nojautuen luotamme siihen, että tuollainen luonnollinen kasvatus työ, mitä silloin tapahtui, niissä puitteissa mitä emme lähimainkaan toivo enää tällä kertaa kenenkään kokevan, auttaisi vielä meitä näissä asioissa. Mutta toivottavasti tilanne näin ei ole ja toivottavasti se ei enää sellaiseksi tulekaan. Sellainen kasvatus työ, mitä meikäläisen vuosikerran omaavat ihmiset saivat syntymästään lähtien on poispyyhitty, ja hyvin miellyttävää todeta, että se on poispyyhitty. Siihen aikaan saattoi tulla työväenliikkeen ihmisiä kasvattamatta niissä olosuhteissa, joissa silloin elettiin. Se oli pakko, joka joistakin ihmisistä teki työväenliikkeen ihmisiä, vaikkei heille kukaan olisi puhunut työväenliikkeen päämääristä ja toiminnasta yhtään mitään. Nyt huomaamme hyvin selvästi varsinkin kentällä rakentuneen sellaisen olotilan, kun olemme yleensä työväenliikkeen piirissä tapahtuneella, toiminnalla kohentaneet asemaamme, että kapitalismi käyttää sitä meitä itseämme vastaan. Kapitalismi pyrkii kaikella tavalla sekoittamaan meidän ajatuksiamme työväenliikkeen toimenpiteistä, päämääristä ja pyrkimyksistä vetoamalla meidän taloudelliseen kehityksemme ja meidän omaan asemaamme mikä se taloudellisesti lienee kunkin kohdalla tässä yhteiskunnassa ja pyrkii pyyhkimään pois sen periaatetavoitteen — sosialismin — niinkuin täällä Hakulisen puheenvuorossa eilen mainittiin. Meistähän tämän päivän työväenliikkeen ihmisistä yritetään juuri kapitalistien jai heidän apureittensa toimesta tehdä kaikkea muuta kuin sosialismin kelvollisia ihmisiä. Meiltä yritetään ottaa se tavoite pois, mikä on kaikkein edellytyksenä työväenliikkeen ihmisen kasvamiselle. On hyvin valitettava olotila, että tässä propagandatyössä on kyllä kentällä jonkin verran onnistuttukin. On ikävä todeta, että joku työläistoveri myy 80.000 markan omistamansa henkilöauton vielä sosialismin pelossa. Tällaisella propagandalla yritetään vieroittaa työväenliikkeen ihmisiä työväenliikkeen piiristä, minä tarkoitan kaikkea työväenliikettä, niin poliittista kuin ammatillistakin.

On kai hiukan väärin, että puututaan menneisiin aikoihin SAK:n kasvatus työssä, mutta en voi olla sitäkään tekemättä. Hiukan yli 10 v. takaperin, kun minä yritin nä-

perrellä ammatillisen liikkeen piirissä niinkuin tänäkin päivänä, jouduin keskustelemaan erään liiton valistussihteerin kanssa, mihin keskusteluun osallistui kaksi varsin suuren teollisuuslaitoksen pääluottamusmiestä. Yritin jollakin lailla saada itselleni tietoja siittämiten nykyajan työväenliikkeen ihmiselle voitaisi pitää tuota ainutta tavoitetta ohjenuorana kaikelle toiminnalle. Minulle todistettiin kahden pääluottamusmiehen taholta, että nykyinen järjestelmä mikä meillä vallitsee on paras mahdollinen, mikä voi suomalaisen yhteiskuntaan sopia. Hyvät toverit! Olin oikein mielsiäni eilen Janne Hakulisen puheenvuorossa käyttämästä maininnasta, että sittenkin meidän päämäärämme on sosialismi. Tämä valistussiheeri yritti kyllä jollakin tavalla sokeaa asiaa siinä vaiheessa, että nämä pari pääluottamusmiestä olisivat antaneet erheellisen lausunnon, mutta tänä päivänä hän varmaankaan ei enää tuota peruuttaisi. Hänen nimensä on Veikko Kaljunen. Jos ammatillisen liikkeen kasvatustyö on saavuttanut terveläisiä tuloksia, niinkuin se on saavuttanut tässä ihmisessä ja hyvässä ystävässäni toveri Järvelässä, niin jotakin vikaa meidän kasvatustyössämme on silloin ollut. Ei ollut kysymys sellainen silloin, kun toveri Järvelä toimi valistuspäohjaajana SAK:ssa, että se olisi ollut yksinomaan vain hänen asiansa. Voi hyvät toverit! Se rikos, minkä hän teki yhteistä työväenliikettä vastaan, on paljon valtavampi. Ei meistä yksilö niin ihmeen paljon sanele, vaikka jokainen tietysti olemme tärkeitä omalla paikallamme, joskaan emme minun käsitykseni mukaan koskaan ole korvaamattomia. Mutta kun tuollainen henkilö pääsee tekemään valistustuötä näin suuressa jäsenkentässä ja tuollaiset ohjeajukset omistaen, niinkuin nyt tiedämme, niin ei ole ihmeteltävää, jos tulos on se, mikä se tällä hetkellä on.

Minun käsitykseni mukaan SAK:n valistustyötä pitäisi ohjata, katsomatta siihen, mihin poliittiseen ryhmään SAK:n jäsenet kuuluvat — mehän tiedämme, että meillä on jäseninä maalaisliittolaisiakin — kaikin mokomin sosialismin näkökenttää ajatellen. Ainoastaan sellaisella kasvatustyöllä me tosiaan luomme mahdollisuuden vahvalle SAK:lle. Jos puhumme valistustyöstä ammatillisen liikkeen piirissä ja poliittisen työväenliikkeen piirissä, niin silloin olemme aivan eri asioissa. En hyväksy sellaista kasvatustyötä alkuunkaan ammatillisen yhdistysliikkeen piirissä, joka kasvattaa poliittiseen syrjintään. En puutu siihen minkälaista pitäisi minun käsitykseni mukaan olla poliittisen kasvatustyön, mutta en malta olla sanomatta siitä, minkälainen sen minun käsitykseni mukaan pitäisi olla ammatillisen liikkeen piirissä. Jos missä niin ammatillisen liikkeen piirissä kasvatustyön pitää ensisijaisesti pohjautua toisen ihmisen suvaitsemiseen. On hyvin väärin toverit, että sellainen henkilö, joutuu ammatillisessa liikkeessä johonkin paikkaan, missä hänellä on jonkinlainen päättänytvalta tai puhevalta, joskin on hyvin valitettavaa, että sellainen on varsinainen rivimieskään, joka hyväksyy toisen poliittisen syrjinnän silloin, kun ammatillisen liikkeen asioiden hoitamisesta keskustellaan. Silloin kun ja jos kasvatustyö lähtee tälle linjalle, olemme joka hetki oman järjestöme hajaannuksen edessä. Meidän on tunnustettava, että ihmisellä on oikeus omata erilaisia poliittisia mielipiteitä ja meidän on annettava heidän rauhassa pitää omat poliittiset mielipiteensä. Meidän on kasvatettava ammattiyhdistysliikkeen ihmisiä siihen, että heidän kaikkien pitää tämä tunnustaa. En halua tällä puuttua minkäänlaiseen valintaan tai siihen onko ne suoritettu poliittista syrjintää harrastaen tai harrastamatta. Halusin vain tämän sanoa kasvatustyön periaatteista ja perusteista, mihin sen minun käsitykseni mukaan pitäisi pohjautua.

Tällaisen järjestön koossapitämisestä, sen tulevaisuuden turvaamisesta ja myöskin tämän hetken asioista jokunen sana. Minä omalla työpaikallani olen joutunut keskustelemaan hyvin paljon 15 vuoden ajan kaikista näistä kysymyksistä, joista olen edellä jotakin sanonut, aina liittorajakysymyksiä myöten. Minä uskallan olla sitä mieltä, että meidän poliittinen toimintamme tai ammattiyhdistyspoliittinen toiminta ei olisi niin hajanaista, jos jokainen itse paneutuisimme hiukan itseemme, karsisimme hiukan pois itsekkyyttä itsestäme emmekä olisi niin kovin nafteja siitä, jos meitä hiukan tönäistään jossakin ja rupeamme katsomaan syrjäkarein kaveria. Meissä itsessämme on huomattava vika. Siinä ajatuksessa yhdyin täällä Janne Hakulisen aikaisemmin käyttämään puheen-

vuoroon, että tässä mielessä olemme itse kukin yhtä voimakkaan kasvatuksen alaisia jatkuvasti, kuin meidän on tarvis tosillemmekin sitä jakaa.

Hyvin tärkeänä osana ammattiyhdistysliikkeen tulevaisuudelle on myöskin kotikasvatus. Minä en ole suuren perheen omistaja, mutta tiedän sen, että erilaiset asemat yhteiskunnassa tällä kertaa asettavat nuorisolle hyvin suuria vaikeuksia omata ne näkemykset, mitkä ammatillisen liikkeen toiminnan parasta katsoen olisivat tarpeellisia. Se johtuu hyvin monista eri tekijöistä, joita ei ole tässä syytä lähteä luettelemaan. Minä erikoisesti painostaisin sitä, että kotikasvatuksella pitäisi jo nuoriso kasvattaa siihen, että sen asema, kun se palkannauttijana työskentelee jossakin, ei muutu siitä mille sektorille hän sattuu töihin joutumaan.

P u h e e n j o h t a j a : Kokous keskeytetään ja sitä jatketaan tasan kello 13.

Kokous keskeytettiin kello 11.58.

Kokousta kello 13. jatkettaessa ryhtyi puhetta johtamaan Lauri Grönberg, sihteerinä Helvi Raatikainen.

Keskustelua työjärjestyksen 12. kohdasta jatkettiin.

Rauha Ruohonen (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Ennen ruokailutaukoa täällä eräs toveri käytti puheenvuoron, ja hänen esittämiänsä ajatuksiin pyydän yhtyä, sillä kuulun niihin, jotka noin sydän vähän syrjällään katselevat sellaista kehitystä, jossa periaatteellinen kasvatus ja periaatteelliset näkökohdat pääsevät unohtumaan. Tässä puheenvuorossani aion kuitenkin kosketella hiukan valistustyötä naisten keskuudessa.

Meillähän on SAK:ssa sekä eri liitoissa, ei tosin kaikissa, naisjaostot. Naisjaostotyö siis suuntautuu työelämän piirissä olevien naisten keskuuteen ja sen tarkoituksena on ollut järjestäytymisen lisääminen naisten keskuudessa. Viime aikoina on kuitenkin herätty huomaamaan, että naisten toiminta pitäisi luoda vähän laajemmalle pohjalle. Tällaista ajatusta on SAK:n naisjaostossa, johon minulla on ollut ilo kuulua siitä lähtien, kun eräät naisjaoston jäsenet katsoivat arvolleen sopimattomaksi enää työskennellä täällä. Minä puolestani pidin sen. suurena kunniana.

Tähän asti on teemana käytetty aina ammattiyhdistysnaiset, jolloin on saattanut muodostua sellainen kuva, että se on joku sellainen erikoinen ryhmittymä tässä yhteiskunnassa. Meidän on kuitenkin syytä purkautua ulos tällaisesta kotoiloitumisesta ja mennä ulos yhteiskuntaelämään ja viedä sinne ammattiyhdistysliikkeen ajatuksia. Oli erittäin kuvaavaa, kun nykyinen SAK:n naissihteeri Raatikainen kertoi eräässä naisten kokouksessa hänelle heti ilmoitetun, kun hän sinne meni, että älä hyvä ihminen vain enää puhu siitä samapalkkaisuuskysymyksestä. Tämä merkitsee sitä, että samapalkkaisuuskysymys ja kaikki naisen asemaa työelämässä yhteiskunnassa koskevat asiat, niin vahvasti oikeita ja ammattiyhdistysliikkeen periaatteisiin ja tavoitteisiin kuuluvia kuin ne ovatkin, eivät yksinomaan pysty kiinnostamaan vähemmän asioista perillä olevia naistyöntekijöitä, ja on oikein ehkä pysähtyä ajattelemaan, päästäänpö aina parhaaseen tulokseen näin yksiviivaisesti.

Minusta tuntuu, että näidenkin kysymysten hoitamista edesautamme parhaiten niin, että tosiaankin menemme ulos yhteiskuntaelämään ja hankimme uusia, naisia kiinnostavia toimintamuotoja. Tällaisia uusia toimintamuotoja on mm. taloudellinen kasvatus. On erittäin tärkeää, että meillä on kohtuullinen palkka, mutta aivan yhtä tärkeätä on, että me perheenäiteinä osaamme parhaalla mahdollisella tavalla käyttää tämän palkan. Eikä minusta ole syytä antaa esim. kotitaloudellista kasvatusta yksinomaan porvarillisten naisten etuoikeudeksi eräine Martta-liittoineen ja muine järjestöineen, vaan meidän on otettava ohjelmaamme samanlaisia naisia kiinnostavia kysymyksiä, kunhan vain emme sitten sokeudu näihin niin, että laiminlyömme nimenomaan naisten periaatteellisen kasvatuksen työväenliikkeen parhaimpien periaatteiden hengessä. Tästä syystä on myöskin naisten rohjettava ottaa osaa ammattiyhdistysliikkeessä kaikkiin niihin toimintamuotoihin ja ottaa vastaan kaikkia niitä tehtäviä, joita mies-

toveritkin hoitavat. On ehkä syytä tässäkin tilaisuudessa alleviivata sitä, että naisten erikoistoiminta ammattiyhdistysliikkeessä, SAK:ssa ja liitoissa ei ole eikä saa olla itse-tarkoitus. Se on vain eräs keino, eräs toimintamuoto, jolla me lisäämme voimaamme ja jonka avulla pyrimme omiin tavoitteisiimme.

Viimeisten vuosien aikoina on eri ammattiliittoihin otettu myös naispuolisia toimitsijoita. Kokemus on osoittanut, että nämä toimitsijat hoitavat tehtävänsä aivan yhtä hyvin kuin miehetki%. pääsevät naisvoittoisilla työaloilla ehkä läheisempään kosketukseen naisten kohdalla. Kuitenkin on havaittavissa, että vielä eräissä liitoissa, joissa on aika suuri naisjäsenistö, ei ole tätä kysymystä hoidettu. Minun tarkoitukseni eikä edes oikeuteni ei ole antaa ohjeita millekään itsenäiselle liitolle, mutta on lupa aina lausua toivomuksia, ja sellaisen toivomuksen lausuisin, että olisi syytä ottaa tällainen kysymys kaikissa liitoissa käsiteltäväksi, jos niissä on paljon naisjäseniä tai jos niiden järjestäytymiskentässä on runsaasti naistyöntekijöitä. On siinäkin suhteessa oikeutettua näin sanoa, koska ammattiyhdistyspistossakin opiskelee myöskin hyvin paljon naisopiskelijoita ja on oikein, että me tämän asiantuntemuksen käyttäme hyväksi myöskin paikallisissa tehtävissä.

Niin kuin alussa jo mainitsin, kun me puhumme ammattiyhdistysnaisista ja naisjaostoista, niin saattaa ehkä tulla sellainen mielikuva, että naiset pyrkivät johonkin itsenäiseen erikoistoimintaan. Minä haluaisin kuitenkin omasta puolestani ja luulisin, että se on yleensä aktiivisten naisten ajatus, sanoa, että meidän tarkoituksemme ei ole tuoda minkäänlaista naisasiaa sellaisessa muodossa kuin se on käsitetty ammattiyhdistysliikkeeseen, ja miesten ei tarvitse sen vuoksi ryhtyä puolustustaisteluun perustamalla esim. miesjaostoja. Meidän tarkoituksemme on kehittää naistyöntekijöistä tähän yhteiseen taistelurintamaan tasa-arvoisia taistelutovereita miesten rinnalle.

Aarne Koivunieni (Metallityöväen Liitto): Valistus- ja kasvatustyö maamme työväenliikkeessä on vielä tällä hetkellä lapsenkengissä. Tämän hetken valistus- ja kasvatustyössä on päähuomio minun nähdäkseni kiinnitettävä nykyiseen nuorisoon. Kun seuraamme tämän päivän nuorisoa kaduilla, työpaikoilla ja kotona, niin joudumme valittua toteamaan, että nuoriso ei ole kiinnostunut syventymään työväenliikkeen eri toimintahaaroihin. Kun on kysymys SAK-sta ja sen valistus- ja kasvatustyöstä, niin liikumme työsaralla, josta työ ei koskaan lopu ja jonka hyväksi ei koskaan tehdä liian paljon. Täällä SAK:n valistussihteeri Piitulainen mainitsi, että tämä toiminta on jäänyt nyt liian vähälle huomiolle. Olen aivan samaa mieltä, että tällä työsaralla pitäisi SAK:n puitteissa tehdä paljon enempi. Hän lausui, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota. Toivonkin, että myöskin käytännössä näin tulee käymään. Jos SAK:n valistus- ja kasvatustyö olisi nyt jo ollut paljon laajempaa, niin tuskin olisimme tässä tilanteessa SAK:n puitteissa kuin olemme.

Alussa mainitsin, että tämä työ pitää kohdistaa juuri nuorisoon. Nuoriso pitää saada ymmärtämään, että työväenliikkeen ja erityisesti ammattiyhdistysliikkeen turvana on tulevaisuudessa vain valistunut työläisnuoriso. Nuorison piirissä on hyviäkin voimia, mutta niitä on tällä hetkellä vielä liian vähän. Täällä hyvä ystävämmme Hakulinen melko laajassa puheenvuorossaan selvitteli niitä vaikeuksia ja vaurioita ja ehkä myöskin mitä saattaa syntyä lauantaipeheelle asian kohdalla, kun vapaa-aika lisääntyy, joten en lähde tässä enempää selostamaan sitä, vaari yhdyinkin Janne Hakulisen tekemään esitykseen.

Pauli Nieminen (Rakennustyöläisten Liitto): Haluaisin pienenä reunahuomautuksena toveri Piitulaisen esityksen johdosta sanoa, että jo vuosia ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksena olleesta 40-tunnin työviikosta puhuttaessa ei pitäisi korostaa lisää vapaapäivää lauantaita eikä ymmärtää sitä minään probleemana, sillä se käsittääkseni ikäänkuin lyö takaisin varsinaisen työajan lyhentämisvaatimuksen. Jos työväenliike ja ammattiyhdistysliike olisivat aina kaikissa vaatimuksissaan etsineet probleemoja omista

ammattiyhdistysliikkeen jäsen pystyy hyödyttämään yhteiskuntaa myös laajemmalti kuin pelkistään oman liikkeensä piirissä. Erityisesti ammattiyhdistysliikkeen jäsenenä, SAK:n ja liittojen kasvatus- ja valistustyön tulisi opastaa ja ohjata työntekijöitä tuntemaan työmarkkinaelämän menettely- ja toimintatapoja, tajuamaan ammatillisen järjestäytymisen laajentamisen tarve ja merkitys sekä toimimaan kaikkialla niin, että ammattiyhdistysliikkeen voima ja merkitys jatkuvasti kasvavat, koska se merkitsee samalla työväestön elämänedellytysten parantamisen mahdollisuuksien lisääntymistä. Jos taas tehtävä nähdään yleisen selvitystason kohottamisen kannalta, niin tällöin ammattiyhdistysliikkeen on mahdollisuuksiensa mukaan pyrittävä tarjoamaan jäsenilleen myös mahdollisuudet henkiseen kehittymiseen ja avartumiseen ihmisinä, kasvamaan ihmisinä. Tässä mielessä on pyrittävä myös edistämään edellytysten luomista sille, että myös työntekijät, palkannauttijat, pystyvät omaksumaan kulttuurielämän korkeimpia saavutuksia, ja tällä tavoin saamaan mutta myös antamaan henkisesti enemmän kuin aikaisemmin. Tällaisina me voisimme ehkä nähdä ammattiyhdistysliikkeen opinto- ja kasvatustehtävät kaikkein laajimmin otettuina.

Jos me ajatellaamme ammattiyhdistysliikkeen toimintakentää, me havaitsemme, että sen toimintapiirissä on muodostunut tietynlainen jako, mitä mikään porras suorittaa. Keskusliiton tehtäviin nähdään kuuluvan ammattiyhdistysopintojen toiminnan käynnissä pitäminen, kesäkouluksisitoiminnan ylläpitäminen ja tiettyjen erityisryhmien, erityishenkilöiden, kuten työpaikkaluottamusmiesten, tuotantokomiteoitten jäsenten jne. kouluttaminen. Tätä keskusliiton suorittamaa koulutustyötä täydentävät sitten eräät muut erityiskurssit, kuten kurssit ruotsinkieliselle jäsenistölle, naistyöntekijöille eri tehtävissä jne. Liittojen suorittama koulutus- ja kasvatustyö liittyy tähän kiinteästi lähinnä siten, että liitot sävyttävät toiminnan omien tarkoituksensa ja päämääriensä mukaisesti sekä sen lisäksi ottavat huomioon liittojen omat käytännölliset tarpeet. Tällöin varsinaisten järjestötoimitsijain kouluttaminen jää lähinnä liittoportaan tehtäväksi. Paikallisjärjestöt puolestaan vastaavat lähinnä toimihenkilöiden lyhytaikaisesta koulutuksesta, luottamusmiesterhoitonnasta, yleisten luontotilaisuuksien järjestämisestä jne. Varsinaisesti ammattiosastojen vastaava toiminta jäänee useimmissa tapauksissa tilapäisen kurssitoiminnan, opintokerhotoiminnan ja kokouksissa tapahtuvan opastus- ja valistustoiminnan asteelle, tällöin kuitenkin unohtamatta sitä varsin monipuolista ja laajaa omatoimista itsekasvatustyötä, jota ammattiyhdistysliikkeen jäsenistö harjoittaa.

Tässä kokouksessa on kritikoitu ammattiyhdistysliikkeen, nimenomaan SAK:n tähänastista opinto- ja kasvatustyötä. Tähän on varmasti ollut aihetta. Minäkin haluaisin viitata muutamaa sellaiseen seikkaan, jotka ovat rajoittamassa sitä, että ammattiyhdistysliike pystyisi mahdollisimman tehokkaasti tässä mielessä tehtävänsä täyttämään.

On todettava, että toisaalta on olemassa koulutusaloja, joilla tarve pystytään melko hyvin täyttämään, mutta «myös puutteita, se on myönnettävä, esiintyy.

Ensimmäinen tällainen puute on mielestäni se, että toiminta ei ole riittävän laajaa. SAK:n jäsenmäärä on noin 230000 hengen suuruinen. Jos me lähdemme siitä, että jokaiseen perheeseen kuuluu keskimäärin neljä jäsentä, niin ammattiyhdistysliike, SAK, jo tätä tietä tavoittaa noin miljoona ihmistä vaikutuspiiriinsä. Jos tätä orkesteria voitaisiin kasvatustyössä käyttää riittävän tehokkaasti hyväksi, sen vaikutus saattaisi olla käänteentekevä. Nykyisin kuitenkin vain varsin pieni osa jäsenistömme, puhumattakaan ulkopuolisista, joutuu tai tulee suunnitellun opinto- ja kasvatustyön piiriin. Kokouksissakin nähdään aika vähän jäsenistöä; kun vielä otetaan huomioon se, että kokousten merkitys on tässä suhteessa tilapäinen, se vähentää tätä vaikutusta. Mutta myöskään ammattiyhdistysliikkeen jäsenistö ei ole vailla vastuuta siitä, että tilanne on sellainen, että arvostelua toiminnan suhteen voidaan esittää. On selvästi havaittavissa myös se, että riittävä vastaanottoalttiutta jäsenistön taholla ei kaikin ajoin ja kaikin osin esiinny. Ei omaehtoisesti riittävässä määrässä hakeuduta käyttämään hyväksi niitä muotoja, jotka jo nyt ovat tarjolla. Halun opiskeluun ja itsensä kehittämiseen nimit-

täin täytyy herätä asianomaisissa itsessään; ennenkuin työ tuottaa tuloksia. Tästä johdetaan, että huomattavalta osalta koulutus- ja kasvatustyössä on jouduttu jäämään herätteiden antamisen ja vaikuttajayksilöiden kouluttamisen asteelle. Toivottavasti kuitenkin saadaan aikaa myöden tämä herätys työ niin laajaksi, että sen kautta sitten myös yhä enemmän tullaan käyttämään hyväksi niitä muotoja, joita ammattiyhdistysliike jo pystyy tarjoamaan.

On vieläkin eräs rajoitusryhmä, ja tähän kuuluvat taloudelliset rajoitukset. Osallistuminen esim. kahden viikon kursseille merkitsee melkoista taloudellista riskiä asianomaiselle itselleen ja tällä hetkellä osallistuminen SAK:n tai sen jäsenliittojen järjestämille kursseille saattaa merkitä työpaikan menettämisestä, ja tämänkin seikka meidän tietenkin on nähtävä. Tosin monet liitot varsin auliisti korvaavat kursseille osallistumisesta aiheutuvia kuluja, mutta useimmissa tapauksissa korvaukset ovat vähäisiä menetettyyn ansioon verrattuna. Toisaalta sitten on myös liittoja, joissa havaitaan selvästi, että koulutustarvetta esiintyy, mutta ei ole taloudellisia edellytyksiä tällaisen koulutuksen aikaansaamiseen.

Tässä mielestäni ovat ne päärajoitukset, jotka tällä kertaa ovat meillä haittaamassa tämän toiminta-alueen laajenemista.

Miten sitten tästä eteenpäin? Meidän täytyy tietenkin pyrkiä näiden entisten toimintamuotojen tehostamiseen sekä taloudellisten mahdollisuuksien luomiseen koulutustoiminnan järjestämiselle ja siihen osallistumiselle, mutta meidän täytyy myös olla jatkuvasti valmiit ottamaan mukaan uusia koulutusaloja tämän työkentän piiriin, ja näistä uusista koulutusaloista voin tässä viiteenomaisesti mainita muutaman, osan jo täällä esilletulleitakin. Käsittäkseni esim. työturvallisuuslaitosten työntekijäjäsenten kouluttaminen on saatava ammattiyhdistysliikkeen tehtäväksi. Meidän on lähdettävä siitä, että ammattiyhdistysliike itse kouluttaa ne jäsenensä, jotka työpaikoilla tai muualla luottamustehtäviin osallistuvat, koska silloin voidaan varmistaa se, että juuri työntekijäpuolen näkemykset saadaan näissä paikoissa esille.

Myös nuorisokasvatustyön järjestäminen ammattiyhdistysliikkeessä kuuluu näihin mielestäni mukaan otettaviin uusiin aloihin. Meidän ei tarvitse SAK:sta tai sen jäsenliitoista muodostaa nuorisojärjestöjä. On nimittäin lukemattomia sellaisia toimintamuotoja, joita voidaan ammattiyhdistysliikkeen piirissä käyttää nuoriin jäseniin tai ulkopuolisiin nuoriin kohdistuvina ilman, että voitaisiin sanoa, että SAK:sta tai jostakin jäsenliitosta on tehty nuorisojärjestö, joka kilpailee joidenkin muiden nuorisojärjestöjen kanssa. Me olemme viime vuosina saattaneet havaita, että esim. Kulutusosuuskuntien Keskusliitto on aloittanut varsin voimakkaan nuorisotyön ja tuskinpa nuorisotyö noin muuten on niin kovin lähellä KK:takaan, mutta se haluaa tätä tietä turvata tulevaisuuden yhteiskunnassa asemansa ja paikkansa. Me emme myöskään ammattiyhdistysliikkeen piirissä saa aliarvioida sitä työkenttää, minkä liikkeessämme mukana oleva ja sen ulkopuolella oleva nuoriso tarjoavat. Käsittäkseni pitäisi harkita niin pitkälle menemistä* että me pyrkisimme aikaansaamaan jo lapsiin kohdistuvaa toimintaa, jotta tuo ensimmäinen kosketus ammattiyhdistysliikkeen tapahtuisi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, ennenkuin asianomainen on tullut varsinaisen työelämän piiriin. Monta kertaa tuollainen ensimmäinen kosketus saattaa olla ratkaiseva kosketus. Tässä suhteessa työvaliokunnan lausunto jättää ovet auki ammattiyhdistysliikkeelle, SAK:lle ja jäsenliitoille nuorisotyön suorittamiseen niissä muodoissa, mitkä kussakin elimessä ja portaassa katsotaan tarpeelliseksi, ja tässä suhteessa tämä päätöslauselma merkitsee täydellistä käännettä edellisen edustajakokouksen vastaavaan lauselmaan verrattuna. Silloinkin oltiin sitä mieltä, että ammattiyhdistysliikkeen tulee seurata nuorten työelämään liittyviä kysymyksiä, tehdä niistä esityksiä valtiovalle ja muille elimille, mutta että varsinaista nuorisoon kohdistuvaa muuta toimintaa ammattiyhdistysliike ei voi tai saa harjoittaa. Nythän ovat niinkuin täällä on viitattu, suuret ikäluokat tulossa, tai osittain jo tulleetkin työelämän piiriin. Meidän on pystyttävä nämä ottamaan vastaan. Ellemme me niitä saa järjestöme piiriin, niin ne menevät muiden järjestöjen piiriin, sellaisten piiriin, jotka ovat SAK:n ja sen jäsenliittojen toiminnalle

vastakkaisia tai kilpailevia, tai jäävät harhailemaan ammatillisesti järjestäytyneen palkkatyöväen ulkopuolelle, ja se on menetys ei yksinomaan ammattiyhdistysliikkeelle vaan koko työväenliikkeelle.

Myös aatteelliseen kasvatustyöhön ja sen tehostamiseen on viitattu täällä ja siitä on tehty myös alustus. On pakko todeta, että aatteellinen kasvatustyö on ollut sattumanvaraista eikä aina ehkä oikeita lähtökohtia mielessä pitävää, ja voi olla niinkin, niinkuin täällä on todettu, että hajoitustyön osittainkin onnistuminen on saattanut saada pohjaa siitä, että aatteellinen kasvatustyö on tullut laiminlyödyksi. Tämän vuoksi onkin kaikille ammattiliittojen ja keskusliiton kursseille pyrittävä saamaan aatteellista kasvatustyötä palvelevia luentoja ja keskusteluja ja myös ammattiyhdistysopistot läheisesti nivelletyiksi SAK:n opinto- ja kasvatustyön kokonaisuuteen. Jos täällä tavalla päästään riittävän hyvin jäseneltyyn ja riittävän monipuolisesti toteutettuun aatteelliseen kasvatustyöhön, me vastaisuudessa voimme varmasti torjua liikettämme häiritsemään pyrkivät voimat tehokkaammin kuin ehkä tällä kertaa.

Opinto- ja kasvatustyön merkitystä ei aina jakseta nähdä, saatetaan tuijottaa liikaa esim. tämän aiheuttamiin kustannuksiin ja siihen, että se ei tuota tuloksia välittömästi. Kasvatustyön tulokset eivät ole heti mitattavissa. Niiden vaikutus tulee näkyviin vasta myöhemmin, ja tämän vuoksi saatetaan tuntea pettymystä. En kiellä, etteikö pettymyksiä olisi saattanut sattua, mutta useimmiten kuitenkin tämä on todettu liian hätäisten johtopäätösten perusteella. Meidän tulisi ammattiyhdistysliikkeen kaikissa portaissa oivaltaa, että ammattiyhdistysliikkeen opinto- ja kasvatustyön voimakkuudesta puhuttaessa on pohjimmiltaan kysymys ammattiyhdistysliikkeen menestymisen perusedellytyksistä, sillä käsitykseni mukaan ammattiyhdistysliikkeen menestys ja saavutukset ovat riippuvuussuhteessa jäsenistön yhteiskunnalliseen valvutuneisuuteen ja kehittyisyyteen.

Kerttu Vainio (Elintarviketyöläisten Liitto): Täällä ovat naistoverit kiinnittäneet huomiota puheenvuoroissaan naisten toiminnan merkitykseen ammattiyhdistysliikkeessä ja käyttäneet siitä varsin hyviä puheenvuoroja. Tämä kokous onkin aivan elävä esimerkki siitä, miten suurta huomiota meidän tulisi tosiaan kiinnittää naisten toimintaan, sillä me 11 naisedustajaa täällä tuskin vastaamme sitä suhdetta, joka naisilla on SAK:n jäsenjoukossa. Käytännön toimenpiteenä näkisin, että SAK:n naisjaosto valittaessa tulisi siinä huomioida kaikkien liittojen edustus, ja pitäisin myös tärkeänä, että tämä naisjaosto tulisi vataisessa toiminnassaan myös suunnittelemaan naisten neuvottelukokouksen järjestämistä kaikkia liittoja käsittävänä, jossa me naiset voisimme pohtia niitä toimintamuotoja, joita meidän tulisi harrastaa ja järjestää, jotta me saisimme järjestäytyneisyyden ja toiminnallisuuden naisten keskuudessa kehityksi ja pääsisimme parhaimpiin tuloksiin, ja sama koskee tietysti nuorisokysymystä, ja tässä yhtäisinkin Rakennusliiton tekemään esitykseen.

Onni Puustinen (Valtuusto): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit! Täällä on keskusteltu ja jätetty esityksiä opinto- ja kasvatustyön saralta ammattiyhdistysliikkeen piirissä. En aio tehdä varsinaista ehdotusta tälle kokoukselle, mutta toivoisin, että SAK:n tuleva työvaliokunta ja johtoelimet huomioisivat tämän seikan.

Ammattiyhdistysliikkeen piirissä on nuoria jäseniä, mutta meillä olisi, ottaen huomioon nykyiset työolosuhteet, varaa myös siihen, että näitä nuoria jäseniä olisi liikkeen piirissä vieläkin enemmän. Kun menemme tuonne työpaikoille ja keskustelemme näistä asioista niiden kavereiden kanssa, jotka joutuvat työskentelemään yhdessä meidän kanssamme jopa järjestöelämän piirissä, mutta ainakin työpaikoilla, me varsin usein syyllistymme siihen, me keskupolven edustajat ja vanhemmat, ainakin silloin, kun on tinka näiden nuorten jäsenten kanssa jostakin käytännöllisestä kysymyksestä, sääntökysymyksistä tai niin edelleen syntyä, syyllistymme siihen, että tokaisemme hyvin äkkiä, sinä olet niin nuori kaveri tässä liikkeessä, et sinä paljonkaan tästä tiedä. Luulin, että meiltä keneltäkään tämä ei ole oikein. Meidän pitäisi päästä niin työpaikoilla,

järjestöelämässä kuin myös täällä johtoportaan olevien henkilöiden siihen, että näiden kanssa pyrittäisiin keskustelemaan ja jätätisiin keskustelmaan asiallisesta hengessä ja nimenomaan opastamalla heitä niiden sääntöjen puitteissa, mitä olemme itsellemme hyväksyneet.

Nuorisokysymys ei myöskään käsittäkseni riipu siitä, että me jonkin poliittisen ryhmittymän — meillä jokaisella täytyy olla myös poliittinen kanta — nimissä olemme kokoavinamme ammattiyhdistysliikkeen nuoria jäseniä jonkin kuppikunnan nimissä yhteen kokoamalla, sen jälkeen jonkin poliittisen vankkurin eteen ja vedättämällä tätä poliittista vankkuria eteenpäin, kuten viime aikoina varsinkin monella paikkakunnalla on tapahtunut. SAK:n tulevan johdon olisi käsittäkseni harkittava tätä kysymystä tarkoin ja päästävä siihen, että tosiaan nuoriso työskentelisi niin, että se olisi koko meidän jäsenistökentässämme meidän kaikkien yhteisenä apuna eikä ainoastaan, kuten mainitsin, poliittisten vankkureiden vetäjänä.

Eräs asia, johon haluaisin vielä kiinnittää edustajakokouksen huomiota, on se, että kun meillä toimii kaikenlaisia kouluja ammattikouluina ja sen sellaisina, olisi käsittäkseni päästävä jokaisella paikkakunnalla siihen kunnallista tietä tai valtiollista forumia hyväksi käyttäen, että keskustelua tulisi olemaan kunnan johtolimissä tästä kysymyksestä ja se keskustelu päättyisi siihen, että me kaikkiin ammattikouluihin mm. niihin, missä on 15—25 vuotiaita, jos sanoisin noin karrikoiden tämän ikärajan, sen ikäisiä kansalaisia, ja niissä varmasti on myös meille myötämisiä ihmisiä, näiden keskuuteen saataisiin enemmän kuin tällä hetkellä olemme kokonaisuutena saaneet keskustelua siitä, mikä on ammattiyhdistysliikkeen tarkoitus ja mihin se tosiaan täällä vuosikymmenellä pyrkii.

Erkki Lindström (Metallityöväen Liitto): Täällä on useissakin puheenvuoroissa eri yhteyksissä todettu, että SAK:laisessa ammattiyhdistysliikkeessä on sen hajotustyön, jota viime aikoina on tehty, aiheuttama aallonpohja sivuutettu ja meillä on jälleen mahdollisuus päästä normaalilla tavalla rakentamaan tätä yhteistä ammattiyhdistysliikettä.

Se, että hajotustyö ei parhaimmillaankaan saavuttanut odotettua menestystä, on varmasti aiheuttanut ihmettelyä. Niin tätä työtä suorittavien ihmisten keskuudessa kuin myös meidän omassa keskuudessamme on pohdittu niitä tekijöitä, jotka ovat pidättäneet jäsenistön näissä vankkumattomissa, tunnustetuissa vanhoissa itsenäisissä järjestöissä. Rohkenisin väittää, että eräs hyvin tärkeä, joskaan ei tietysti ainoa momentti, joka tämän on aikaansaanut, on se opintotyö, nimenomaan se aikuiskasvatustieteessä suoritettu opintotyö, jota ammattiyhdistysliikkeen piirissä viime vuosien aikana on tehty. Meidän täytyy, jos suoritamme jonkinlaista analyysiä jäsenistön piirissä, todeta, että henkinen tietoisuustaso ammattiyhdistysliikkeen mielessä on noussut verrattuna esim. siihen tasoon, joka vallitsi nimenomaan heti sodanjälkeisinä vuosina. Minun käsittäkseni tämän tason nostamiseen on päästy vain sen opintotyön avulla, jota ammattiyhdistysliikkeen piirissä on tehty. Tämä opintotyö on epäkiitollista työtä, se on työtä, jonka tulokset monta kertaa tulevat näkyviin vasta vuosien kuluttua. Tällainen pitkäjännitteisyys estää usein mahdollisuuden täysin arvioida opintotyön merkitystä ja tuloksellisuutta.

Meidän on kuitenkin tänä ajankohtana syytä todeta, että nyt vasta me voimme noin reaalisessa mielessä punnita opintojemme aikaansaamaa kehitystä tässä ammattiyhdistystietoisuuden tasossa. Lieneekin niin, että SAK:n toimistonkin piirissä vasta viime aikoina on todella päästy ymmärtämään kasvattavan opintotoiminnan merkitys. Tahtoisin tässä yhteydessä viitata vain SAK:n kurssivuosi nimiseen broshyriin, jonka minä esim. sinä vähäisenä aikana, jonka olen ammattiyhdistysliikkeen piirissä ollut, ensimmäistä kertaa olen todennut noin systemaattisena opintotoiminnan almanakkana aikaansaaduksi. Tässä mielessä SAK:n valistus- ja opintoasiain jaostolle täytyy tässä tilaisuudessa antaa tästä tunnustus ja kiitos.

Yhtyisin noin periaatteellisessa mielessä työvaliokunnan tästä asiasta esittämään päätösehdotukseen, mutta toivoisin keskusliiton valittavan työvaliokunnan tulevaisuudessa siirtävän mikäli mahdollista taloudellisen tuen painopistettä valistustyön puolelta nimenomaan enemmän opintotoiminnan puolelle.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyheeksi.

P u h e e n j o h t a j a : Kun asiasta käydyin keskustelun yhteydessä on tehty esityksiä, jotka eivät ole yhdenmukaisia työvaliokunnan esityksen kanssa, lähetettäneen asia valistusasiainvaliokuntaan.

Järjestökasvatus-, valistus- ja opintotyötä koskevat esitykset päätettiin lähettää valistusasiainvaliokuntaan.

Puhetta ryhtyi johtamaan Toivo Helander.

Sosiaalipoliittiset esitykset

P u h e e n j o h t a j a : Siirrytään käsittelemään esityslistan 13. asiaa, Sosiaalipoliittiset esitykset siv. 120—170.

K e s k u s t e l u :

Aarne Koskinen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Yhteiskunnassamme alkavat koneet yhä suuremmassa määrässä korvata ihmistyövoiman, mutta koneita Tuuoltamaan ja käyttämään tarvitaan edelleenkin yhteiskuntajärjestelmässämme ihmisen aivoja ja käsiä, joten ihminen jatkuvasti tulee säilyttämään asemansa tuotannon keskeisenä tekijänä.

Ihminen on myös tuotannon herkin ja arvokkain osa, joka helposti särkyy ja tuhoutuu. Tavallisimpana syynä tähän ovat erilaiset sairaudet, ammatitaudit ja tapaturmat. Maassamme sattui viime vuonna jokaista arkipäivää kohden 528 työtapaturmaa, joten jokaista työpäiväminuuttia kohden sattui enemmän kuin yksi tapaturma. Näistä johti päivittäin enemmän kuin yksi kuolemaan. Kaiken kaikkiaan ilmoitettiin tapaturmavakuutusyhtiölle ja Valtion tapaturmatoimistolle 158,263 tapaturmaa eli 15—17 % enemmän kuin vuonna 1959, ilmoittaa vakuutusyhtiöiden tiedotuskeskus. Vakuutusyhtiöiden tähän mennessä saamien lopullisten työpaikkailmoitusten perusteella voidaan todeta maksettujen palkkasummien kasvaneen vuonna 1960 edelliseen vuoteen verrattuna 15—20 %. Ansiotason nousu on vastaavasti ollut vain 5—6 %, joten työllisyyden lisäyksestä aiheutunut kasvu on 10—15 %. Kun tilastoitujen työtapaturmien luvun lisäys on työllisyyden lisäystä suurempi, voidaan tapaturmien luvun lisäystä pitää merkinä siitä, että tottumaton ja siten tapaturmille altista työvoimaa on tullut lain säätämän tapaturmavakuutuksen piiriin, sekä myös lain noudattamisen valvonnan heikkoudesta.

Tilastoitujen työtapaturmien luku on kasvanut myös kuluvan vuoden puolella. Viime tammikuussa ilmoitettiin tapaturmavakuutusyhtiöille ja Valtion tapaturmatoimistolle 13,911 tapaturmaa, joten kasvu viime vuoden tammikuuhun verrattuna on 1.565. Tämän vuoden tammikuun työtapaturmissa kuoli 34 henkeä, vuosi sitten 33. Nämä luvut olisivat huomattavasti suurempia, jos luetteloitaisiin kaikki pienetkin työtapaturmat. Esim. rakennusalalla tapahtuu huomattava määrä pienempiä tapaturmia, jotka ovat sitä laatua että työntekijä enempää kuin työnantajakaan eivät ilmoita tällaisia tapauksia. Useilla teollisuuden aloilla on työturvallisuustoimintaa jonkin verran olemassa. Mutta rakennusalalla, jossa tapaturmatiheys ja tapaturmien lukumäärä on suurin, ei ole minkäänlaista keskitettyä työturvallisuustoimintaa. On ennen kaikkea todettava, että rakennusala edustaa laajuudeltaan suurta työalaa ja tapaturmavaara on rakennustöissä erittäin suuri. Rakennustyömaiden työturvallisuus jää riippuvaiseksi

ennen kaikkea työnjohdon toimenpiteistä sekä toisaalta työntekijäin ammattitaidosta ja huolellisuudesta. Tilastot rakennusalalla todistavat, että tapaturmien suurimpina aiheuttajina rakennustyömailla ovat esineiden putoamiset, puristukset, kaatumiset ja ennen kaikkea kontrollin heikkous tai puuttuminen. Työturvallisuutta ajatellen on siis kiinnitettävä huomiota varsinkin työpaikkojen järjestykseen, telineisiin, kulkuteihin, koneiden suojalaitteisiin sekä niiden kuntoon. Rakennustyömaiden puutteelliset telineet aiheuttavat useimmat tapaturmat huolimatta siitä, että ne olisi tarkistettava joka viikko, kuten huonerakeimustöiden järjestysohjeiden §:ssä 17, joka on täydennetty vuonna 1956, selvästi määrätään.

Rakennustyöläisten Liiton liittotoimikunta käsitteli viime vuonna kokouksessaan rakennustyömaiden työturvallisuuskysymystä. Keskustelussa todettiin, että tapaturmien lisääntymisen estämiseksi olisi liiton ryhdyttävä toimenpiteisiin, koska voidaan selvästi havaita, että jos rakennustyöläiset odottavat työnantajien ryhtyvän omatoimisesti parantamaan työturvallisuutta, saattaa tämä odotus saattaa kestää vuosikausia. Työnantajien haluttomuus tähän asiaan on tunnettua, koska se heidän mielestään on kannattamatonta varojen sijoitusta. Rakennusteollisuuden piirissä ei tahdota myöntää sille sitä arvoa, minkä monen muun alan kokemukset ovat osoittaneet, nimittäin, että tehokas työturvallisuustoiminta vähentää työtapaturmien lukua. Työtapaturma saattaa maksaa muutamasta kymmenestä tuhannesta useampaan miljoonaan markkaan. Tavallisesti tällainen suojalaitte, joka on muutaman sadan markan asia, hankitaan työpaikalle vasta sen jälkeen, kun tapaturma on sattunut.

Näihin asioihin olisi SAK:n ja koko ammattiyhdistysliikkeen kiinnitettävä suurempaa huomiota. Ei riitä, että todetaan nämä virheet, vaan pitäisi kiireellisesti ryhtyä tehokkaisiin toimenpiteisiin. Sama koskee myöskin tapaturmakorvauksia.

Jos tutkimme tapaturmavakuutuslakia, niin havaitsemme siinä olevan huomattavia heikkouksia. Jos otamme vain yhden esimerkin tästä laista, kuten elinkorkokysymyksen, niin havaitsemme, miten epäoikeudenmukaisesti se muodostuu. Elinkpron muodostaa peruskorko ja täydennyskorko. Peruskorko on haitta-asteen osoittama osa elinkoron puolikkaasta. Näin ollen työntekijä, jonka vuosiansio on ollut 500.000 markkaa, saa peruskorkoa 60 % eli 300.000 markkaa ja täydennyskorkoa 150.000 mk, mikä edellyttää, että invalidilä pitää olla vaimo ja vähintään 4 alaikäistä lasta. Jos haitta-aste on 50 %, niin hän saa samasta vuosiansiosta peruskorkoa 150.000 mk ja täydennyskorkoa 5/10 eli 75.000 mk, yhteensä 225.000 mk. Koska haitta-aste ratkaisee kuinka suuri täydennyskorko tulee olemaan, niin vakuutusyhtiö pyrkii saamaan haitta-asteen niin alhaiseksi kuin mahdollista. Vakuutusyhtiöt ovat määrävässä asemassa ja pystyvät aina rajoittamaan haitta-asteen paljon alemmaksi, kuin mitä se todellisuudessa on. Tässä on suuri epäkohta, johon SAK:n ja koko ammattiyhdistysliikkeen olisi puuttuttava.

SAK:n olisi syytä saada työterveyslaitokseen sellainen edustaja, joka todella ajaa työntekijäin etua. Tämän perusteella esitän edustajakokoukselle, että se päättäisi velvoittaa SAK:n työvaliokunnan ryhtymään toimenpiteisiin, että tapaturmavammaisten ja ammattitautia sairastavien haitta-astemääritelmä siirrettäisiin vakuutusyhtiöstä riidattoman valtion elimen määriteltäväksi, samalla kuin vakuutus ulotettaisiin kaikkia kansalaisia ja kaikkia vuorokauden aikoja koskevaksi, että invalidiraha korotettaisiin sekä sen saajien piiriä samalla laajennettaisiin ja että yleisen ja yhtenäisen sosiaalivakuutuslain aikaansaamista nykyisiä erilaisia lakeja yhdistämällä lyhdyttäen valmistelemaan.

Arvo Tuomi (Rakennustyöläisten Liitto): Kannatan sitä ehdotusta, jonka edustaja Koskinen tässä äsken teki.

Hyvät edustajatoverit! Työajan lyhentämisestä puhuttaessa ei yksin riitä se, että työaika saataisiin lyhennetyksi lainsäädännöllisesti 40-tuntiin viikossa, ellemmme samanaikaisesti saa estetyksi sitä suurta ylitöiden teon määrää, joka on ominaista kaikilla työaloilla. Työn antajien pyrkimyksenä jatkaa työntekijän työpäiviä viitoita teettä-

mällä omien voittojensa lisäämiseksi on kaikilla teollisuuden ja elinkeinoelämän aloilla valtavasti yleistynyt, joka ei suinkaan pysy lain säätämässä puitteissa.

Nykyisin voimassaoleva työaikalaki antaa työnantajalle mahdollisuuden teettää ylitöitä aoo tuntia vuodessa ja sen lisäksi eri anomuksesta työneuvostolta 150 tuntia, yhteensä siis ns. laillisten ylityöuntien määrä voi vuodessa nousta 350 tuntiin. Tämä merkitsee sitä, että työnantajilla on mahdollisuus teettää työntekijöillään 8 viikkoa ylimääräistä työtä vuodessa yli normaalin työajan melkoisen vaatimattomalla lisäkorvauksella. Voidaan sanoa, että ylityön tekeminen on vapaaehtoista, mutta asia ei ole niin selvä, sillä työnantajat suorastaan painostavat työntekijöitä tekemään ylitöitä. Ei ole niinkään harvinaista, että työntekijä, joka ei ole tietoinen asiasta, lopputilin pelossa tekee mukisematta ylityötä. Lisäksi meidän teollisuuslaitosten työäänneissä on ylityöt tehty pakolliseksi. Vaikka työ sääntöjä ei pitäisikään hyväksyä kuulematta ensin työntekijäin mielipidettä, niin kuitenkin työnantajat voivat yksipuolisesti saada hyväksytyksi tällaiset säännöt sosiaaliministeriössä. Ei ole niinkään harvinaista, että teollisuuslaitosten työäänneistä voidaan lukea mm. seuraava kohta: »Ylityötä sitoutuu työntekijä suorittamaan, ellei hänellä ole pätevää estettä laissa määrätyn rajoituksen». Tätä määrystä työnantajat pitävät velvoittavana ja pakottavat työläiset myös sitä noudattamaan.

Ammattiyhdistysliikkeen on lähdeävä toimintaan ylitöiden lopettamiseksi tai niiden rajoittamiseksi vain ns. hätätyötä koskevaksi ja että kaikki muu ylityö kiellettäisiin kokonaan. Tätä vaatii erikoisesti se, että ylityöt muodostavat tekijälleen usein kohtuuttoman rasituksen. Ammattiyhdistysliikkeen pitää kiinnittää tähän asiaan suurempaa huomiota myös siksi, että yleensä niillä aloilla, joilla ylityötä teetetään paljon, ovat varsinaiset vakinaiseen työaikaan perustuvat palkatkin keskitason alapuolella ja että näillä aloilla ammatillinen järjestötoiminta on kehittymätöntä tai se on kokonaan lammassa. Ylitöiden rajoittaminen tai niistä kokonaan luopuminen on myöskin työllisyyden vaikuttava tekijä. Täsmällisiä laskutoimituksia on vaikea suorittaa siitä, miten monelle uudelle työntekijälle voitaisiin varata työpaikka, jos ylityöstä luovutaan. Luulin, että useat tuhannet ammattityöläiset ja ammatin oppimiseen halukkaat nuoret saisivat itselleen vakinaista työtä.

On selvää, että työläiset eivät halua tehdä ylitöitä. Mutta pienet ansiot pakottavat osan heistä tekemään sitä ja, huonot ansiot, jotka johtuvat myöskin heikosta ammatillisesta järjestäytyneisyydestä, mutta myöskin heikoista työehtosopimuksista, jotka johtavat tähän. Tunnetaan useita tapauksia, jolloin työntekijät kieltäytymällä ylityöstä ovat pystyneet huomattavasti kohottamaan ansiotaan. Eräs tällainen esimerkki on Kotkan satamassa kuluvan vuoden alkukuukausina käyty työtaistelu työläisille epäedullisia vuosilomia vastaan. Parempien lomaetujen puolesta kamppaillessaan työläiset kieltäytyivät ylitöistä. Useita viikkoja kestäneen kamppailun tuloksena oli useimmille tilapäisille satamatyöläisille jatkuvasti työtä ja merkityksellisintä oli se, että normaalityöajan ansio tuntia kohden nousi 80—100 markalla tunnilta. Toisin sanoen työläiset pystyivät ylitöitä tekemättä säilyttämään ansionsa samalla tasolla kuin aikana, jolloin he tekivät yli- ja sunnuntaityötä.

Vaikka kamppailu johti työtuomioistuimeen ja varsin suuriin sakkoihin, niin työläisten enemmistö oli vakuutunut, että taistelu oli kuitenkin kannattanut. Antoihan se heille aikaisemmat ansiot normaalityöviikkoja tehden ja lisäksi jäi entistä enemmän aikaa ammatti- ym. toimintaan, ja perhettäkin varten.

Kamppailu ylitöiden kieltämiseksi ei ole helppo asia, mutta se voi johtaa myönteisiin tuloksiin, jos ammattiyhdistysliikkeen kaikki voimat käytetään myös tällä loholla suoritettavaa valistustyötä tehostamalla. Voidaan tietysti sanoa, että työnantajia on vedettävä useammin lakitupaan työaikalain rikkomisesta. Niinkuin pitääkin tehdä, mutta rangaistusmääräyksiä olisi myös kovennettava. Nykyiset sakot ovat lakia rikkoenille työnantajille pikkurahoja, joten he sietävät ne kernaasti. Mutta asiaan vaikuttaa tehokkaasti ammattiyhdistysliikkeen tiukka kielteinen kanta.

Yhdyn kannattamaan SAK:n työvaliokunnan ja varsin monien ammattiliittojen liittotoimikuntien asiasta antamia lausuntoja sillä lisäyksellä, että työehtosopimusteitse on tässäkin asiassa pyrittävä etenemään ja että SAK:n työvaliokunta antaa liitoille sellaiset ohjeet, joissa kehoitetaan luopumaan ylityöstä ja saman aikaisesti pyritään tarkokkaasti työaikalakia uudistamalla saamaan ylityöhön nähdn kielteinen lausunto.

Tauno Kaivola (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Ammattiyhdistysliikkeen ajankohtaisena vaatimuksena on 40-tuntisen työviikon saaminen. Tuosta mainoksesta »lauantai kuuluu perheelle» ja tästä vaatimuksesta olemme ehdottomasti kaikki yksimielisiä. Kun vaatimus on esitetty jo vuosikymmeniä sitten, on yhteiskunnan jo vihdoin tajuttava se, että se on myöskin toteuttamisen arvoinen asia.

Kun autoliikenteen piirissä ponnistellaan teidän muiden teollisuuden piirissä olevien ihmisten kanssa siihen, että 40-tuntinen työviikko saavutetaan, niin me myöskin ponnistelemme päivittäisestä työajasta. Meidän työehtosopimuksissamme on jaksottainen työaika määritelty kahden viikon jaksoissa, 94 tuntiin linja-autoliikenteessä ja kuorma-autoliikenteessä 45 tuntiin viikossa. Edellisessä tapauksessa on päivittäinen työaika rajoitettu 12 tuntiin ja jälkimmäiseen tapaukseen 8 tuntiin päivässä. Työehtosopimukset koskevat kuitenkin vain suhteellisen pientä määrää työntekijöitä ja erittäin suuri määrä automiehiä suorittaa jokapäiväistä työtään liikenteessä välittämättä laista, asetuksista tai työehtosopimuksista. Työajan määrittelemisen autoliikenteen piirissä ei yksinomaan kuulu työntekijälle eikä työnantajalle, vaan sanoisin, että se on mitä suurimmassa määrin myöskin yhteiskuntapoliittinen kysymys. Meille ei kai ole samantekevää kuinka monta uhrin päivittäin, viikottain tai vuosittain tulee, koska me yhteiskunnan ihmisinä ja yhteiskuntana joudumme joka tapauksessa näistä uhreista pitämään huolta.

Viime viikkojen aikana on linjaliikenteen piirissä sattunut tapauksia, jolloin linja-auton kuljettaja on lyhystynyt ohjauspyörän päälle ja pääsyynä on lääkärintodistuksen mukaan on ollut se, että ao. kuljettaja on ollut todellakin yliväsynyt. Helsingin linja-autohenkilökunnan esityksestä, joka on siellä esitysvihkosessa todetaan, että eräissä tapauksissa saattaa linja-autonkuljettajan lepoaika jäädä 3—4 tuntiin vuorokaudessa. Hyvin useasti tapahtuu niin, että kuljettaja on lähiliikenteessä ajanut täyden päivän lopettaen yhden-kahden aikaan yöllä, noustakseen jälleen aamulla kello 6 tai 5 lähtevälle vuorolle. Monissa tapauksissa päivittäiset työajat ovat 12—14 — ja monissa tapauksissa jopa 16-tuntia.

Meidän käsityksemme, jotka olemme itse joko olleet ohjauspyörässä tai joutuneet tätä seuraamaan, on se, että vähintään 8 tuntia päivässä pitää automiehelle riittää. Tämän 8 tunnin jälkeen pitää olla myöskin riittävästi lepoaikoja.

Edelleen on tilanne kaukoliikenteen piirissä varsin surullinen. Olemme joutuneet ihossamme ajamaan varsin monia oikeusasioita ja olemme tutkineet näiden työntekijöitten tekemiä työtuntien määriä kuukausittain ja niitä on ollut jopa 250 ja muutamissa tapauksissa yli 350:kin tuntia kuukaudessa. Että nämä ovat tulleet päivänvaloon, on johtunut vain siitä, että isäntä, auton omistaja ja kuljettaja ovat joutuneet riitaan ja riitautunut kuljettaja alkaa hakea ylityökorvauksia.

Eräissä tapauksissa tässä aivan hiljattain, kun kyselimme kiitolinjaliikenteen pojilta, minkälainen tilanne heillä on, niin he kertoivat, että se on aika mukava: »Olemme saaneet viimeisestä ajosta, jonka suoritimme urakalla, kaiken kaikkiaan 15.000 markkaa». Kysyimme, mistä mihin te ajoitte ja kun laskimme käytetyn kilometrimäärän ja laskimme niinkin korkean keskinopeuden kuin 45 km/t. niin tämä asianomainen autonkuljettaja sai palkkaa 67 markkaa tunnilta. Ajo kesti silloin jo useampia vuorokausia.

Toivoisimme, että tässä suhteessa muut ryhmät pyrkisivät myöskin kiinnittämään huomiota tähän kiitolinjaväkeen silloin, kun vain heitä tapaatte. On nimittäin erittäin valitettavaa, että tämän ammattikunnan keskuudessa on tullut vallalle sellainen käsitys, että toinen autonkuljettaja ei ole autonkuljettaja, ellei hän tee vähintään 250—300 tuntia kuukaudessa työtä. Meidän pitäisi tässä suhteessa päästä eteenpäin ja varsin voi-

makkaasti. Olemme pyrkineet työehtosopimusneuvotteluissa myöskin pääsemään eteenpäin, mutta se ei ole ainakaan tässä vaiheessa lähinnä heikosta järjestövoimasta johtuen johtanut tulokseen. Kun tämä ei ole johtanut tulokseen, olemme olleet verrattain kiinteässä yhteydessä eduskuntaryhmiin ja myös sosiaaliministeriöön saadaksemme jonkinlaista järjestystä aikaan maantielle ja siellä olevien työntekijäin piiriin.

Kansainvälinen työjärjestö on jo v. 1939 tehnyt esityksen siitä, millä tavalla eri maissa maantiekuljetustyö ja lepoajat pitäisi järjestää. Tässä suosituksessa sanotaan, että autonkuljettajalle riittää 8 tuntia päivässä ja erittäin vaativissa tapauksissa voidaan työaikaa lisätä yhdellä tunnilla. Edelleen tässä samassa mietinnössä todetaan se, kuinka paljon tiettyinä viikonaikoina pitää olla lepoaikoja.

Tämä esitys on ollut myöskin eduskunnassamme käsiteltävänä jo 1945. Se on siellä silloin todennäköisesti kansanedustajien asiantuntemattomuudesta johtuen hylätty ja siirretty harmaaseen tulevaisuuteen. Liittomme on toimitannut tämän suosituksen kansanedustajien välityksellä myöskin näille valtiopäiville jälleen käsiteltäväksi. Toivoisimmekin, että tämän 16 vuoden aikana myös kansanedustajien piirissä oltaisiin niin paljon järkiinnytty, että tämä esitys voitaisiin hyväksyä. Todettava kyllä on, että eräissä muissakin maissa, voisin sanoa hyvin monissa maissa, tämä sama esitys on parlamentin taholta tullut hylätyksi. Kun tilanne on sellainen kuin se on, me emme tässä suhteessa pääse eteenpäin, joten toivoisimme, että SAK:n työvaliokunta ja valtuusto myös aikanaan kiinnittäisi tähän kuljetusalaan huomiota. Tässä mielessä esitänkkin, että SAK:n työvaliokunta ja valtuusto myös aikanaan kiinnittäisi tähän kuljetusalaan huomiota. Tässä mielessä esitänkkin, että SAK:n edustajakokous velvoittaa SAK:n työvaliokunnan kääntymään hallituksen puoleen kiireimmiten, että tämä asianomainen kansainvälisen työjärjestyksen suositus n:o 67, joka koskee maantiekuljetusten työ- ja lepoaikoja, saatetaan eduskuntakäsittelyyn ja myös samanaikaisesti hyväksytyksi.

P u h e e n j o h t a j a : Edustaja Aarne Rayn pyydettyä vapautusta tältä päivältä kello 15 kokouksen loppuun asti järjestävä valiokunta on sitä mieltä, että tämä vapautus voidaan hänelle myöntää. Kokous hyväksyy tämän.

Hyväksyttiin.

Ossian H a s a (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Aluksi pyydän saada kannattaa toveri Arvo Tuomen tekemää esitystä.

Suomalaisessa yhteiskuntaelämässä havaittavissa olevasta eri yhteiskuntaluokkien ja etupiirien välisestä kilvoittelusta on todettavissa, että taloudellisia ja poliittisia kysymyksiä ei niinkään helposti voitane irroittaa toinen toisistaan. Yhä enemmän aletaan ymmärtää, että useissa tapauksissa tärkeät esim. palkkatyöntekijäin taloudelliseen asemaan vaikuttavat asiat tulevat kuntien ja valtion elimissä ratkaistuksi nimenomaan poliittisten voimasuhteiden mukaisesti. Näin on tapahtunut kuntien portaissa silloin kun kunnanvaltuustot päättävät kunnan työläisten työehtosopimusten, vuosiloma- ja eläkesääntöjen tai työllisyyden turvaamista tarkoittavien ehdotusten hyväksymisestä. Näin on tapahtunut silloinkin, kun kunnanvaltuustot tekevät päätöksinsä sairaalamaksujen kohottamisesta, veroäyrin hinnasta ja sen määräämisistä, kunnalliset verolautakunnat yhtiöiden poisto-oikeuksien laajentamisista, mikä välittömästi tietää veroäyrin hinnan kohoamista muiden veronmaksajien kohdalla tai mistä muusta kunnallisesta asiasta hyvänsä. Kaikki nämä päätöksethän tulevat tavalla tai toisella vaikuttamaan kunnan alueella asuvien palkkatyöläisten toimeentuloon ja siihen, miten he voivat turvata tyydyttävän elintason itselleen ja perheelleen. Vielä suuremmissa määrässä tämä on havaittavissa valtiovallan puitteissa, koska eduskunta ja muut hallintoviranomaiset joutuvat päättämään koko työkansaa koskevista kysymyksistä, jotka sittemmin ratkaistuna vaikuttavat kaikkien maamme työläisperheiden elämään ja olosuhteisiin. Ei ole yhdentekevää tämän maan palkannautijoille, miten verotuskysymystä hoidetaan, pyritäänkö sillä helpottamaan nykyistä raskasta palkkatulojen verotusta, niin kuin jo SAK:n

V. edustajakokouksessa julkilausumaluontoisesti päätettiin, vai jatketaanko edelleenkin suurpääomia suosivaa veropolitiikkaa, joka on ollut niin ominaista viimeisille vuosille. Maamme palkkatyöläiset ja ennen kaikkea ammattiyhdistysliike joutuvat nykyaikaisessa jatkuvasti teollistuvassa ja kehittyvässä yhteiskunnassamme toteamaan, että enää eivät työtekevien kansalaisten työ- ja palkkaehtoja säätele yksinomaan työmarkkinajärjestöt keskenään, vaan yhteiskunnan harjoittaman talous-, verotus-, kulttuuri- ja sosiaalipolitiikan avulla vaikutetaan kaikkien kansalaisten elintason ja elämään. Tästä syystä ammattiyhdistysliikkeessään joudutaan kerta toisensa jälkeen pohtimaan, miten tämän politiikan suuntaan voitaisiin vaikuttaa siten, että se entistä paremmin koituisi kaikkien työtekevien kansalaisten onneksi ja menestykseksi.

On myönnettävä, että maamme tyväestö saavutti sodan jälkeisissä oloissa huomattavaa menestystä omien elinehtojensa kohentamisessa sosiaalipolittista lainsäädäntö-tietä. Vuoden 1947 edustajakokouksen päätöslauselmassa tämä myönteinen ajatus tote-taankin seuraavasti:

»Sodan jälkeen on työlainsäädännössä saatu aikaan useita palkkatyöntekijäin olo-suhteisiin suotuisasti vaikuttavia muutoksia. Ne ovat kohdistuneet työoikeuden eri aloi-hin, työntekijäin suojeluun, sosiaalivakuutukseen ja eräisiin muihin sosiaalisiin kysy-myksiin. Samalla on todettava tehdyksi merkittäviä valmisteluja useiden lainmuutosten ja uudistusten aikaansaamiseksi».

Nämä uudistukset todettiin sauduksi aikaan työväenliikkeen yhdistetyin voimin ja vaikutusvallan kasvun avulla sekä vahvistuneen ammattiyhdistysliikkeen ratkaisevalla myötävaikutuksella. Kun mainitussa edustajakokouksessa oltiin sitä mieltä, että sosi-aalisen lainsäädännön ja uudistusten alalla on jatkettava toimenpiteitä, jotka tarkoittavat palkkatyöntekijäin aineellisen ja henkisen hyvinvoinnin edistämistä sekä yhteis-kunnallisen aseman parantamista, niin lienee paikallaan tässäkin yhteydessä katsoa, minkälaisia sosiaalisia uudistuksia katsottiin silloin tarpeelliseksi aikaansaada ja miten tässä työssä olemme edenneet.

Vuoden 1947 edustajakokouksen vaatimusohjelma käsitti kaikkiaan viisi kohtaa. Kokouksen ajan säästämiseksi en lähde toistamaan enkä kertaamaan näitä kohtia, vaan pyydän, että ne sitten liitetään puheenvuorooni pöytäkirjan kirjoittamisen yh-tydessä.

Näin jälkeensä on nyt todettava, että vaivalloisen hidasta on vuodesta 1948 lukien sosiaalisen lainsäädäntömme kehitys ollut. Tosin silloin hyväksytystä ohjelmastamme on vuosilomien pidentäminen, tapaturmavakuutuslain uudistaminen ja kansaneläkelain parantaminen saavutettu näiden yli kymmenen vuoden aikana; mutta aiheelliselta tun-tuu kysyä näittenkin lakien tiimoilta, ovatko ne tulleet parannetuiksi ammattiyhdistys-liikkeen ratkaisevalla myötävaikutuksella, niin kuin silloin oletettiin. Mitä teki SAK vuosilomalain ja tapaturmavakuutuslain hyväksi? Käyttikö SAK joukkovoimaansa, kun kansaneläkelain parannus tapahtui työntekijäin rasiuksia lisäämällä? SAK:n joh-don epäroivästä, vaatimattomasta esiintymisestä näiden uudistusten kohdalla voisi ennemminkin tehdä sen johtopäätöksen, että sen on vallannut ne totunnaiset ennako-käsitykset ja yksipuoliset laskelmat kansantaloutemme kantokyvyn rajoituksista, joista mainittu SAK:n edustajakokous totesi työnantajain ja muiden sosiaalisia uudistuksia vastustavien voimien ammentavan vastaväitteensä. Nämä väittämät on moneen ker-taan kumottu vuosilomauudistuksen toteuttamisella maamme poliittisen työväenliik-keen ja kansalaistemme yhtenäisen esiintymisen tuloksena. Kansantaloutemme kestää kidenneyt vuosilomat ja se kestäisi myös paljon suuremmat sosiaaliset uudistukset, jos ja kun myös SAK:n voimaa käytettäisiin ohjelmamme läpiviemiseen.

Hyvät toverit! Eduskunnassa on viime vuosina hyväksytty useita muitakin sosiaali-politiittisia lakeja kuin edellä mainitut työläisten elämää helpottavat lait. Niiden sisältö on kuitenkin saanut sellaisen muodon, että niiden avulla ei kansalaistemme elämisen mahdollisuuksia helpoteta, mutta saadaan sanoa tämän kaltaisen sosiaaliturvankin ole-van olemassa. Erikoisesti työllisyyslaki ja siihen liittyvä työttömyyskorvauslaki, laki työttömyysavustuskassoista jne., ovat jo käytännössä osoittautuneet riittämättömiksi

turvaamaan niitä palkkatyöläistovereitamme, jotka joutuvat kapitalistisen talousjärjestelmän seurauksena olemaan vailla ansiotyötä. Tosiasiaksi näiden lakien kohdalla jää se, että työllisyyslaki ei turvaa työtä kaikille tämän maan kansalaisille, jotka haluavat elantonsa hankkia ansiotyöllään omalla paikkakunnallaan. Ei anna edes turvaa surullisen kuuluisilla siirtotyömaillaakaan. Parhaillaan on eduskunnasta tulossa toinen sosiaalilaki, joka on tarkoitettu turvaamaan yksityisoikeudellisissa työsuhteissa oleville kansalaisille eläketurvan heidän vanhuudenpäivikseen. Myös tämä laki on saanut sen muodon, että sosiaalisesta laista ei tässä yhteydessä voida puhuaakaan, koska suurin osa maamme työntekijöistä jää kokonaan lain piirin ulkopuolelle, ja ne onnelliset, jotka sen vaikutuspiiriin tulevat, saavat sen perusteella täyden eläkkeen vasta joskus vuonna 2000. Tämän lain seurauksena maamme työnantajat saavat siirtää osan voitoistaan verovapaina omiin omistamiinsa eläkesäätiöihin ja vakuutuslaitoksiin, ja joskus vuosien kuluttua pieni osa maamme työntekijöitä saa mahdollisuuden eläkkeeseen, jota kapitalistit maksavat valtiolta ja kunnilta pihistämillään verovaroilla. (Puheenjohtaja: Kymmenen minuuttia. Puhe aika on kulunut.) Tämän kaltaiset lait ovat maamme sosiaalipoliittisten lakien irvikuvia. (Puheenjohtaja: Aika on täysi!) \

P u h e e n j o h t a j a : Täällä on a8 pyydettyä puheenvuoroa ja koska meillä tänä päivänä kokouksen työaika päättyy vähän tavallista aikaisemmin SAK:n työvaliokunnan tarjoaman edustajakokouspäivällisen vuoksi, esittäisiin, että puhe aika rajoitettaisiin viiteen minuuttiin. •Voiko kokous hyväksyä tällaisen?

Kokous hyväksyi yksimielisesti puheajan rajoittamisen viiteen minuuttiin.

O n n i P ä ä k k ö n e n (Rakennustyöläisten Liitto): Aluksi haluan kannattaa Ossian Hasan esityksiä, vaikka hän ei kerinnyt niitä täällä esittääkään.

Hyvät edustajatoverit! Mieli pidevaino ja sen varsin oleellinen muoto työmaierori on kuulunut koko itsenäisyytemme ajan »suomalaisen demokratian» menettelytapoihin. Nykyisin tosin tehtaiden patruunat eivät enää voi työnsaannin ehdoksi vaatia työläisiä liittymään suojeluskuntiin tai muihin vastaavanlaisiin järjestöihin eikä mustalista-järjestelmä ole niin julkista kuin joskus 1930—30-luvulla. Mutta se ei merkitse sitä, että työnantajat olisivat tulleet kesymmiksi ja luopuneet vanhoista menettelytavoistaan. Muodot ovat hiotumpia mutta tarkoitus on täsmälleen sama. Niinä aikoina, jolloin työväenliike on ollut voimakas ja ammatilliset järjestöt yhtenäisiä, on työnantaja pakotettu luopumaan mielipiteiden perusteella tapahtuvasta työllisten seulonnnasta. Mutta aikoina, jolloin hajaannus on heikentänyt työläisten voimaa ja jolloin ammatillisten järjestöjen johtolimmisäkin on ollut aineksia, jotka ovat pitäneet tarkoituksen mukaisena myöällä työnantajia ns. tyytymättömien työläisten erottamisessa, on terroria tehostettu. Tästä olisi lukuisia esimerkkejä niin turkulaisilta kuin myös Naantalissa olevilta työmailta, mutta ajan lyhyiden vuoksi jätän nämä esimerkit mainitsematta. Asioiden näin ollessa on ammattiyhdistysliikkeen vakavasti puututtava tällaisen työnantajien-harjoittaman musta-lista- ja terrorijärjestelmän poistamiseksi. Ammattiyhdistysliikkeen on huolehdittava siitä, että perustuslain 6 §: määräys, jonka mukaan kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa, sekä muut kansanvaltaiset oikeudet turvataan työläisille ja ammattiyhdistysliikkeen jäsenille.

Viitaten edustajakokoukselle jätettyihin esityksiin, joiden yhteydessä on kosketeltu työnantajien harjoittamaa työmaaterroria, esitän, että edustajakokous päättää kehoittaa työvaliokuntaa ryhtymään toimenpiteisiin perustuslain takaamien oikeuksien turvaamiseksi työläisille lainvastaisen mustalista-järjestelmän ym. sen tapaisen työläisiä vastaan kohdistetun väkivallan ja terrorin lopettamiseksi ja että tätä koskevat määräykset sisällytetään myöskin työehtosopimuksiin.

I s a k R ä m e t (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöntekijäin Liitto): Hyvät toverit! Työajan lyhentämistä koskevassa lausunnossaan SAK:n työvaliokunta viittaa edellisessä edustajakokouksessa tehtyyn päätökseen ja toteaa, että siinä asetettua tavoitetta ei

ole vielä saavutettu sekä toteaa samalla, tuotantomenetelmien kehittymisen automaation ja rationalisoinnin luoneen työajan lyhentämisellä entistä paremmat edellytykset. Vaikka ammattiosastot ovat esitystensä perusteluissa selvästi osoittaneet työajan lyhentämisen välttämättömyyden ja vaikka työläiset ovat työpaikoillaan ja ammattiosastoistaan lähettäneet esityksiä työvaliokunnalle toimenpiteiksi sen toteuttamiseksi, ei työvaliokunnan lausunnossa esitetä edustajakokoukselle, minkälaisin keinoin vaatimus olisi vietävä voittoon. Siinä vaan lyhyesti todetaan pyrittävän edellisen edustajakokouksen asettamaan tavoitteeseen. On tietenkin hyvä, että on pyrkimystä asioiden hoitamiseen, mutta tuloksiin pääseminen vain pyrkimällä ilman toimintaa on liian hidasta. Automaation ja rationalisoinnin avulla tapahtuva työvauhdin kiihdyttäminen ja työvoiman voimaperäistämisen aiheuttaa vakavan vaaran työntekijäin henkiselle ja fyysiselle kunnolle, ellei vapaa-aikojä voidaan viipymättä lisätä. 5-vuotiskautena 1954—1958 teollisuuden tuotantovolyyymi-indeksi teollisuustilaston mukaan osoittaa 13%:n lisäystä työntekijämäärän samana aikana vain lisääntyessä 0.28 %:lla. Kenkäteollisuudessa tilastojen mukaan työntekijäin määrä aleni vv. 1956—58 11 %, mutta kenkien parimääräinen valmistus aleni vain 4 %. Tästä esimerkistä näemme, että työvoiman huomattavasta vähentämisestä huolimatta kapitalistisen rationalisoinnin ja työvauhdin kiihdyttämisen ansiosta parimääräinen valmistus on pysynyt melkein samana. Tämä osoittaa selvästi, että tuotannon lisäys on valtaosaltaan kiskottu työläisten selkänahasta. Viime aikoina rationalisointitoimenpiteitä ja työn voimaperäistämistä on entisestään kirstutettu. Maatalouden koneellistumisen kautta vapautuneen työvoiman sekä suurten ikäluokkien sijoittamiseksi työelämän piiriin, samoin kuin yleisen työllisyyden säilyttämisen kannalta on välttämätöntä työajan kiireellinen lyhentäminen. Työajan lyhentäminen ansiota alentamatta on myös taistelua palkkojen korottamisen puolesta. Silloin, kun työtaluuksia on riittävästi saatavissa, ovat työläiset edullisemmassa asemassa pyrkiessään korottamaan palkkoja ja parantamaan muita työehtoja. Yli 40 vuotta sitten saavutettu 8-tuntinen työpäivä oli tulosta työläisten yhtenäisestä ja päättäväisestä taistelusta. Työnantajapiirien suhtautuminen työajan lyhentämiseen on tänä päivänä ainakin yhtä kielteinen kuin silloin. Eivät he ole valmiit myönnetyksiin hurrikaanin toivomuksista huolimatta. SAK:n työvaliokunnan olisi ollut lausunnossaan syytä ottaa tämä huomioon ja esittää täsmällisempiä toimenpiteitä kysymyksen hoitamiseksi. Liittomme liittotoimikunta on esitysvihkosessa olevassa lausunnossaan esittänyt erääksi käytännön toimintamuodoksi, että SAK:n VIII edustajakokous velvoittuu valtuuston ja työvaliokunnan toimimaan yhdessä työväen eduskuntaryhmien kanssa niin, että 5-päiväinen ja enintään 40 tuntia käsittävä työviikko ansiota alentamatta kiireellisesti toteutetaan. Tähän onkin olemassa kaikki edellytykset, sillä kaikki 3 työväen ryhmää ovat tehneet asiasta eduskunta-aloitteen. (Aika loppui.)

Olavi Pellinen (Metallityöväen*Liitto): Hyvät toverit. Kun tässä edustajakokouksessa viitoitamme tietä ammattiyhdistysliikkeemme lähimmän viiden vuoden ajaksi, on meidän vakavasti kiinnitettävä huomiota niihin sosiaalisiin kysymyksiin, jotka tänä päivänä ovat ratkaisuvaiheessaan. Me olemme havainneet, että poliittisella sektorilla tapahtuneet ratkaisut eivät suinkaan ole sellaisia, joita ammattiyhdistysliike on toivonut. Ammattiyhdistysliikkeen on pidettävä huolta siitä, että ne ratkaisut, joiden on ajateltu toteutuvan joskus vuonna 2.000 tai sen jälkeen, toteutuisivat huomattavasti aikaisemmin, että meidänkään, jotka nyt tänä päivänä istumme tässä SAK:n 8. edustajakokouksessa, ei tarvitsi aivan välttämättä viettää 100-vuotissyntymäpäiviä saadaksemme esim. eläkkeen täysimääräisenä. Näiden kysymysten ratkaisun nopeus riippuu ratkaisevasti siitä, millainen ammattiyhdistysliike meillä on. Meidän on käytettävä kaikki voimamme siihen, että ammattiyhdistysliike saa sen vaikutusvallan, mikä sille kuuluu ja että SAK myös käyttää kaiken voimansa sosiaalisen turvallisuuden lisäämiseksi niin työehtosopimusteitse kuin lakisääteisestikin.

Mutta eräs asia on meille itsellemme tehtävä selväksi, nimittäin se, kun me vaadimme lyhyempää työviikkoa, pitempää lomaa jne., että on tosiaankin, niinkuin täällä jo on

useammassa puheenvuorossa aikaisemmin mainittu, osattava käyttää oikein näin saatut edut. Meillä on valitettavasti omassa joukossamme sellaisia henkilöitä, jotka omasta halustaankin pyrkivät rikkomaan nykyistään työaikalakia. Meillä on porukoita, jotka haavevat niin loma-ajaksi kuin muuksikin vapaa-ajaksi ns. omia urakoita. Minä myönnän, että meillä työläisillä tosin ei ole vielä sellainen palkkataso, että meillä olisi sanottavasti sijoitusvaikeuksia, mutta siitä huolimatta tämä tällainen toiminta tulee joskus neuvotteluissa meidän eteemme. Työnantajat varmaankin sanovat, että ettehan te jaksaa käyttää nykyistäkään vapaa-aikaanne siihen tarkoitukseen kuin te olette sen taistelleet! Niinpä toivonkin, että asianomainen valiokunta etsii sellaisen ratkaisun, joka tehostaa näiden aloitteissa mainittujen hyvien asioiden toteutumista ja tarpeeksi tehokkaasti. Yhdyn niihin ajatuksiin vapaa-ajan vietosta, joita täällä aikaisemmin mm. Janne Hakulinen niin tehokkaasti esitti, ja moniin muihin niihin, jotka ovat myöhemmin täällä puhuneet. En halua käyttää tämän kokouksen aikaa tämän kauemmin, vaan toivon, niinkuin sanoin, että ao. valiokunta näihin aloitteissa mainittuihin juttuihin paneutuu erittäin vakavasti.

Eino T a p o n e n (Rautatieläisten Liitto): Kun tarkastelemme tätä sosiaalipoliittista esityslistaa tässä kohdalla 13 ja niillä seuraavilla sivuilla, havaitsemme, että eräs hyvin tärkeä kysymys on jäänyt vaille huomiota, nimittäin työläistarkastajien asema ja heidän asemansa turvaaminen. Tästä kysymyksestä on laadittu kaksikin eri komitean mietintöä, ja haluan tässä muutamain sanoin selvittää tätä kysymystä.

Komitea mietinnössään korostaa erittäin voimakkaasti sitä, että insinööritarkastajia ja erikoisesti diplomi-insinöörejä on lisättävä ammattitarkastuspiireihin Piiritarkastajan tulisi komitean mietinnön mukaan ottaa itse valvontaansa kaikki suurimmat työpaikat. Insinööritarkastajat suorittaisivat tarkastukset vaativimmissa työpaikoissa ja työläistarkastajat pienemmissä työpaikoissa. Tämä merkitsisi sitä että työläistarkastajilla ei olisi asiaa tehtaisiin eikä suurempiin liikelaitoksiin. Heille jäisivät pääasiassa ne työpaikat, jotka kuuluvat voimassaolevan ammattitarkastuslain mukaan kunnan ammattitarkastajille, kuten rakennustyöt, sairaalat, huoltolaitokset ja tuollaiset nyrkkipajat syrjäisemmillä seuduilla. Tämä työnjako ehkä johtaisi siihen, että suurteollisuustyöpaikat tarkastettaisiin tehtaiden kerhoilta käsin. Tosiasia kuitenkin on ja sen on kokemus osoittanut, että työläistarkastajat ovat kyenneet ja vieläpä hyvällä menestyksellä suorittamaan tarkastuksia myös suurteollisuuden piirissä. Tämän todistaa ennen kaikkea se, että piiritarkastajat useimmissa tapauksissa ovat jättäneet vaikeimmin selvitettävät asiat suurteollisuustyölaitoksissa työläistarkastajien hoidettaviksi. Monissa tapauksissa ovat työläistarkastajat joutuneet hoitamaan myös kirjeenvaihtoa, valistus- ym. asioita, piiritarkastajain vain allekirjoittaessa näitä pöytäkirjoja. Ns. Nurmisen komitean mietintö lisäksi avaa mahdollisuuden siihen, että työläistarkastajat voidaan verrattain lyhyen ajan kuluttua poistaa kokonaan ammattientarkastuksesta. Mietinnön mukaan sosiaaliministeriö määrää tarkastushenkilökunnan lukumäärän, ja luonnollisesti, minkä asteen tarkastajia lisätään ja mitä vähennetään. Jos esim. työläistarkastajan paikka tulee täytettäväksi, se voidaan muuttaa apulaispiiritarkastajan viraksi. Kelpoisuusehona työläistarkastajan toimeen vaaditaan komitean mietinnön mukaan ammattikoulun oppimäärä. Tämän kelpoisuusvaatimushan ei ole varsin suuri, mutta aivan hyvin riittävä kansakouluoppimäärän ohella. Esim. luottamusmiehinä toimineet ja ammattiyhdistystoiminnassa mukana olleet järjestäytyneet työläiset tuntevat sekä työolosuhteet että työläinsäädäntöä useimmissa tapauksissa paremmin kuin monet suhteellisen vähäisen asiantuntemuksen omaavat, koulutuksen saaneet henkilöt. Määrätyltä taholta on esitetty sellainen näkemys, että ammattijärjestö pyrkii esittämään työläistarkastajiksi vain omaa väkeään ja toimitsijoitaan. Tämä ei mielestäni olekaan mitenkään väärä kysymys, sillä juuri järjestyneen työväen piirissä mahdollisuus saada pätevintä työvoimaa myös työväensuojelutyöhön on merkillepantavaa. (Aika loppui).

Urpo V i r t a n e n (Elintarviketyöläisten Liitto): Hyvät tovert. Tein täällä jo

aikaisemmin esityksen työsuhde-eläkettä koskevasta asiasta, esityksen, joka perustui siihen yksimieliseen kantaan, joka liittolamme tähän kysymykseen on. Liittomme tekemät yksimieliset päätökset ovat ohjeena myös meille, jotka täällä liittoamme edustamme, ja sen vuoksi esitän edustajakokouksen päätettäväksi ja työvaliokunnan lausunnon muutettavaksi seuraavaksi:

i) että työvaliokunta veloitetaan kiirehtimään lain valmistamista ja valvomaan järjestövoiman avulla sitä, että työsuhde-eläkkeen piiriin tulevat myös ne työntekijäryhmät, jotka työskentelevät lyhytaikaisten työsuhteiden varassa eri työnantajilla;

2) että lain piiriin tulevat 18 vuotta täyttäneet ja että 300 työssäolokuukautta oikeuttaa täyteen eläkkeeseen sekä että eläkeikärajaksi määrätään korkeintaan 60 vuotta;

3) että täyseläke turvaksi eläkkeelle siirtyvälle työntekijälle 60 % omaa ammattia vastaavassa työssä maksetusta keskimääräisestä ansiotasosta, kuitenkin vähintään 18.000 markkaa kuukaudessa nykyisen elinkustannustason mukaan sekä että eläke-oikeus maassamme yhdenmukaistettaisiin samalle tasolle valtion, kuntien ja yksityisten palveluksessa oleville, julkisoikeudellisissa ja yksityisoikeudellisissa virka- ja työsuhteissa oleviin nähden;

4) että työsuhde-eläkejärjestelmän rahoittaisivat työnantajat ja että siirtymävaiheen aikaa ja lain nopeaa toimeenpanoa ajatellen on käytettävä myös tarkoitukseen julkisia varoja;

5) että työsuhde-eläkkeen toimeenpanoa varten ei muodosteta erillistä organisaatiota, vaan eläkelain käytännöllisenä toimeenpanojana olisi kansaneläkelaitos ja että tulkintaa ja sovellutusta varten tarvittavissa elimissä turvattaisiin palkkatyöväestölle riittävä edustus.

Kerttu V a i n i o (Elintarvikeliitto): Kannattaisin ensinnäkin Urpo Virtasen tekemiä esityksiä täällä.

Hyvät toverit. Lakisääteisen sairausvakuutuksen puuttuminen on suuri epäkohta aikamme kehittyneessä yhteiskunnassa. Työn voimaperäistyminen ja kiireellinen elämänyrtyminen aiheuttavat lii karasittumista, josta on seurauksena monia sairauksia. Kun samanai Eaisesti maassamme harjoitettu talouspolitiikka ja monopolien aiheuttama hintakiskonta on kohottanut kulutustarvikkeiden hinnat niin korkealle, ettei työläisillä ole varaa lievästi sairastuttuaan jäädä pois ansiotyöstä, sairauden saatua vakavamman oteen, aiheuttaa se monestikin työläisperheissä kestäättömän tilanteen. On selvää, että ellei lääkärin puoleen käännyt ajoissa, saattaa sairaus kehittyä niin pitkälle, ettei sitä enää voida parantaa. Näin tapahtuukin varmaan melko yleisesti, ja sen seurauksena saattaa työläisperhe menettää ainoan huoltajansa. Työläisten reaali ansiotason alentuminen on jo johtanut siihen, että niin pitkälle kuin mahdollista on kaikkien perheenjäsenten ansiotyöhön osallistuminen käynyt välttämättömäksi. Sairauden sattuessa järkkyy perheen talous jonkun perheenjäsenen jäätyä pois työstä ja jouduttua turvautumaan kalliiseen lääkärinapuun ja lääkkeisiin. Eri sairauksien voittamiselle on usein myös tärkeää se, ettei potilaalla ole taloudellisia vaikeuksia. Kun ottaa huomioon yhteiskunnallisen kehityksen, mm. lääketieteellisen tason ja ne aineelliset mahdollisuudet, jotka ovat olemassa sosiaalisten olojen parantamiselle, on edesvastuutonta olla korjaamatta tällaista epäkohtaa. Yhteiskunnan velvollisuus on ryhtyä suojelemaan kallisarvoisinta omaisuuttaan, työtätekevien kansalaistensa työvoiman säilyttämistä, sillä se on yhteiskunnan rikkauten ja hyvinvoinnin luoja. Eräiden liittojen työehtosopimuksiin on saatu sovittua velvoitteita työnantajille sairausajalta maksettavasta palkasta. Tällaiset velvoitteet ovat kuitenkin riittämättömiä turvaamaan työläisten työeläntulon silloin, kun kysymyksessä on vakavampi sairaus. Sen lisäksi yksityisille työnantajille asetettu velvoite sairausajan palkan maksamisesta johtaa usein työläisten Seulontaan siten, että työnantajat pyrkivät ottamaan töihinsä vain parhaassa iässä olevia terveitä työläisiä, vanhempien ja heikompien joutuessa entistä turvattomampaan asemaan. Tätä kuvaa työnantajain ilmaisema vaatimus työnvälitystoimistoille, ettei työhön oteta yli 40 vuotta täyttäneitä.

Nyt kun eduskunnassa eri eduskuntaryhmien aloitteista on jätetty aloitteita sairausvakuutuslaiksi, joka myös kuvaa sitä polttavaa tarvetta, mikä esillä on, on ammattiyhdistysliikkeen käytettävä kaikki mahdolliset keinot ja koko arvovaltansa myönteisen ratkaisun aikaansaamiseksi. Sairausriskuun pohjana tulee olla, että sen kustannukset suoritavat työnantajat ja valtio. Vakuutusurvan tulisi olla niin täydellinen, että se vapauttaa sairastuneen kaikista toimeentulon vaikeuksista.

T. K a i v o l a (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Asia, jonka johdosta pyysin puheenvuoron on lähinnä veropoliittinen, mutta kun se on kuitenkin tässä esitysviikossa käsiteltävän asian yhteydessä sivulla 166, niin katson aiheelliseksi myös sitä käsitellä, ja tämä koskee ammattiajokorttia, josta KTV on tehnyt tälle edustajakokoukselle esityksen.

Nuori ihminen, joka joutuu työelämän piiriin, valitsee autonkuljettajan ammatin, joutuu käymään koulun, josta maksaa 30—40 000 riippuen paikkakunnasta, ja tämän jälkeen hän saa todistuksen, että on autonajotaitoinen. Se ei vielä yksinään riitä. Tämän jälkeen hän on velvollinen lunastamaan ajokortin paikallisilta poliisiviranomaisilta. Sen hinta on tällä hetkellä ammattimaisessa liikenteessä 2 500 mk. Tämä ajokortti on voimassa 5 vuotta. Kun asianomainen henkilö sitten joutuu uusimaan ajokortin, niin hän joutuu hyvin useissa tapauksissa myös käymään lääkärissä, ja lääkärinkulut hänen pitää itse kustantaa. Kun laskemme yhteen, kuinka paljon autonkuljettaja ensiksi hankkiessaan ajo-opetuksen, ja sen jälkeen lunastaessaan ensimmäisen kortin, toisen kortin jne. ja maksamaan lääkärinkulut, niin ollessaan ammattissa, hän joutuu verrattain suuren summan käyttämään siihen, että hän saa tehdä työtä.

Varsin monien ammattiliittojen työehtosopimuksissa on erilaisia määräyksiä työkalukorvauksesta. Korvaukset ovat markkamääräisiä korvauksia sekä myös prosentuaalisia korvauksia riippuen hieman alasta. Meidän mielestämme on erittäin epäoikeudenmukaista, että autonkuljettaja, jonka ansiotaso on verrattain pieni, joutuu myös itse siitä työoikeudestaan suorittamaan valtiolle veroa. Olemme tehneet asiasta esitykset eri kansanedustajille, ja näillä valtiopäivillä tulee myös tämä veropoliittinen kysymys käsitteilyyn. Mutta käsityksemme on, että sen läpimeno on erittäin vaikea. Siihen on parikin syytä. Jokainen haluaa ajokortin, ja ehkä vielä voitaisiin sanoa, että ajokortti tällä hetkellä kuuluu n.s. yleissivistykseen. Mutta ihmiset, jotka joutuvat autoa kuljettamalla ansaitsemaan jokapäiväisen leipänsä, kyllä heille pitäisi tuon ajokorttiveron olla poistettuna. Rajan vetäminen on erittäin vaikeata, ja tässä mielessä liittomme toivoisi, että niiden monien liittojen piirissä, joissa automiehiä työskentelee, seuraavissa työehtosopimusneuvotteluissa tähän seikkaan kiinnitettäisiin myös huomiota.

Olemme työehtosopimusneuvotteluissa jo tässä vaiheessa esittäneet työnantajapuolelle sitä, että he osallistuisivat ajokortin lunastamiseen joko vuosittain tai sitten kokonaisuudessaan, mutta he ovat pikkuisen pitäneet sitä noin huonona ajatuksena. Tässä mielessä liittomme tarkoituksena on, että seuraavia työehtosopimusneuvotteluja valmisteltaessa lähettäisimme kaikille liitoille perustellun esityksen siitä, mikä on meidän käsityksemme tämän ajokorttiveron korvaamisesta ja että pyrittäisiin noin yhteisrintamassa eteenpäin ja sillä tavalla myös tuo epäkohta saamaan pois.

Yhdyn kannattamaan KTV:n esitystä siitä, että SAK:n työvaliokunta myös tässä tekisi jotain tämän epäkohdan poistamiseksi.

Esitysviikosen sivulla 155 on työvaliokunnan ponnet, jotka käsittelevät kysymystä luottamusmiehestä. Meidän tiedämme, että luottamusmiesrengas työpaikkaelämässä on meidän ammattiyhdistysliikkeemme ehdottomasti tärkein rengas. Tämä on vain kaksijakoinen sikäli, että meitä edustavat siellä ammattiyhdistysliikkeen valitsemat luottamusmiehet ja tämän lisäksi on vielä sitten työväenlainsäädännön edellyttämät luottamusmiehet.

Työvaliokunta sanoo ensimmäisessä ponnessaan: »Työvaliokunta ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin, että maassamme aikaansaataisiin laki palkansaajien luottamusmiesten aseman ja toiminta-alueiden turvaamisesta». Tässä suhteessa olen työvalio-

kunnan kanssa hieman eri mieltä. Perustelen kantaani sillä, että jos me ammattiyhdistysliikkeen ihmiset annamme tuolle »porvarilliselle» eduskunnalle käsiteltäväksi kysymyksen luottamusmiehen oikeuksista ja velvollisuuksista työpaikoilla, niin tiedämme, että siitä laista tulee sellainen, että emme voi sitä itse hyväksyä.

Arvo Aalto (Rakennustyöläisten Liitto): Sosiaalipoliittisten lakiesitysten joukossa esityslistallamme on myös kohta työsäännöistä. Kuitenkin, koska puheaika on niin rajoitettu kuin se on, niin päädyn tässä esittämään muutamia kysymyksiä, mitä olen eräiden työpaikkojen työsääntöjä tutkiessani havainnut.

Toteamme, että työsäännöt moneltakin kohdaltaan ovat vanhentuneet sen johdosta, että useimmat aikaisemmin työsääntöihin sisältyneet määräykset ovat nykyisin jo työehtosopimusten varassa ja niillä vahvistettuja. Tarkastellessamme nykyisiä työsääntöjä voimme todeta, että ensisijaisina niissä esiintyvät monestikin kurinpidolliset toimenpiteet. Toiseksi niissä rajoitetaan työläisten vapaa-aikoja, esitetään, mitä he saavat ruokautuaan luettavakseen tuoda ja minkälaista luettavaa saavat sinne tuoda. On huvittaviakin määräyksiä työsäännöissä. Niissä mainitaan, että mm. vessassa käynti on suoritettava ruokatunnilla tai muina virallisina vapaa-aikoina. Sen on vielä tapahduttava lyhintä tietä. Koska työsäännöistä on jäänyt jäljelle ainoastaan tällaisia pykälä, niin ryhtyisin elintarviketyöläisten ja kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain esitykseen, jossa he toteavat, että työsäännöt ovat vanhentuneet ja että he toivovat myös, että SAK:n tuleva työvaliokunta kiinnittää työsääntöihin huomiota.

Lisäksi ehdotan, että edustajakokous antaa työvaliokunnan tehtäväksi toimenpiteet, joilla ahdas ja vanhentunut työsääntöläki kumotaan, jotta työntekijäin kansalaisoikeudet työpaikoilla turvataan.

Tauno Roihola (Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Koska oli odotettavissa, että työjärjestyksen tällä kohdalla, jossa käsitellään sosiaalipoliittiset esitykset, tullaan käyttämään hyvin runsaasti puheenvuoroja, en käytäkään tällä kohdalla puheenvuoroa, asian tärkeystä huolimatta.

Paikkakuntakalleusluokittelu on aikanaan laadittu eräänlaiseksi puntariksi, jonka pitäisi olla säätämässä hintojen jääpaikkojen välistä eroa eri paikkakuntaryhmien välillä. Nykyisinhän se on jo menettänyt merkityksensä hintojen kohdalla ja vaikuttaa ainoastaan palkkojen osalle. Hintojen kohdaltahan kalleusluokittelu ei ole vaikuttanut enää useina vuosina, vaan on hinnat nostettu myös maaseudulla ainakin samaan luokkaan kuin ne ovat ensimmäisellä kalleuspaikkakunnalla.

Voin esimerkiksi mainita Imatran, jossa ollaan jo monessa suhteessa Helsinkiä edellä useissa hinnoissa. Tätä asiaa on varmasti useiden paikallisjärjestöjen piirissä pohdittu. Kun tämä asia oli meidän paikallisjärjestömme työvaliokunnassa esillä useampia kertoja, niin havaittiin, että tämä asia on merkitty myös tämän kokouksen esityslistaan, ja päätimme, että täällä se tulee varmasti parhaiten käsitteelyyn.

Kun esityskirjan sivulla 161 on esitys, että maa jaettaisiin ainoastaan kahteen kalleusryhmään nykyisten neljän asemesta, niin katsoisin, että muutos tekisi oikeutta enemmän myös maaseutukaupungeissa ja kauppaloissa asuville palkansaajille, jos kaupungit ja kauppalat kuuluisivat I ja maalaiskunnat II kalleusryhmään. Esim. kuluneena talvena nykyisestä järjestelmästä oli työttömyystyöläisille, joidenka kohtaa muutenkaan ei ole kadehdittava, suurta haittaa. Jouduttuaan I kalleuspaikkakunnalta jonkin maaseudulle tietoihin he saivat sen paikkakunnan mukaista palkkaa, joka esim. IV kalleusryhmässä on täysin elintasoa vastaamaton.

Esittäisin, että edustajakokous velvoittaisi valittavan työvaliokunnan toimimaan niin, että paikkakunnat jaetaan kahteen kalleusryhmään. Muilta kohdin yhdyin työvaliokunnan asiasta antamaan lausuntoon.

Veikko Mannermaa (Työläisliitto): Kannatan Kaivololan tekemiä esityksiä.

Vilho K o m u l a i n e n (Rakennustyöläisten Liitto): Toveri Taponen käytti puhevuoron samoista asioista, joista minäkin olen valmistanut puheenvuoroni. Pyydän kannattaa toveri Taposen puheenvuoroa ja esitän vain valmistamani puheenvuoron loppuosan. Pyydän sen jälkeen, että puheenvuoroni liitetään pöytäkirjoihin.

Nurmisen komitean mietinnössä on monia muitakin huononnuksia voimassa oleviin lakeihin verrattuna, joita ei saisi hyväksyä. Luulisi, että vuonna 1961 on edellytyksiä paljon paremmalle laille kuin vuonna 1927 jolloin nykyinen laki säädettiin. Siksi pidän tarpeellisenä että SAK:n VIII edustajakokous lausuu tästäkin asiasta mielipiteensä ja velvoittaa valitun työvaliokunnan puuttumaan asioihin työläisten ja ammatillisten järjestöjen etuja vastaavalla tavalla.

Kalle A s i k k a l a (Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto): Hyvät toverit! Käytännössä oleva sosiaalinen lainsäädäntö antaa hieman omituisen kuvan, jos sen pohjalta olojamme tuntematon muodostaa käsityksensä. Suurelta osaltaan se on puutteellista ja vanhentunutta, ja moni tärkeä laki — joista muutamat ovat synnytystuskissaan juuri näillä hetkillä — puuttuu kokonaan. Jäsenistömme kannalta, jonka etua meidän lähinnä on ajateltava, olisivat asiat oikein, jos puuttuva lainsäädäntö voitaisiin hoitaa työehtosopimustietä. Mutta tiedämme, että tätä tietä mahdollisesti saatavat tulokset eivät riitä.

Siksi tulevan työvaliokunnan on, kuten nykyinen päätösehdotuksessaan sanookin[^] määrätietoisesti pyrittävä vaikuttamaan sosiaalisen lainsäädännön kulkuun. Niiden eri aatesuuntia omaavien työväen eduskuntaryhmien, jotka asioita ratkovat, luulisi juuri silloin, kun on kysymyksessä sosiaalinen lainsäädäntö, kaikkein parhaiten löytävän yhteisen tien myönteisiin tuloksiin pääsemiseksi. Mutta käytäntö osoittaa toista. Näin ollen keskusliiton tulevan johdon ja työvaliokunnan tehtävä on vaativa, josta syystä myöskään tavoitteiden saavuttamiseksi ei ole asetettava ehdottomia vaatimuksia.

Mielestäni työvaliokunnan päätösehdotus asiasta on paikallaan.

Pentti G u s t a f s s o n (Metallityöväen Liitto): Ajatuksenani oli, että en kuluttaisi tämän kokouksen aikaa tältä paikalta. Mutta kun kokouksen aikana sain Metalliliiton toimistosta hyvin kyseenalaisen laintulkinnan asiasta, joka meillä on ollut ajankohtainen ja josta esityskirjan sivulla 138 on esitys olemassa, totean, että samassa asiassa taitaa olla vaikeuksia muillakin, ja sentakia tämän puheenvuoroni pyysin.

Työlainsäädännössä, joka monessa suhteessa on melko vanhaa ja voisi sanoa vanhentunutta, yksi tällainen on työsopimuslaki. Sen ao §:n 2. kohdassa on maininta, että työntekijällä on oikeus saada palkkaa siltä ajalta, kun hän esim. tapaturman sattua tulee olemaan osan päivästä poissa työstä lääkärissäkäynnin tai muun hoidon saamisen takia. Kuitenkin tämä on hyvin epäselvä.

Kun tästä asiasta on pyydetty eri tuomareiden lausuntoja, ne ovat hyvin erilaiset, suorastaan keskenään ristiriitaiset. Asia tuntuu olevan melko paljon riippuvainen siitä, millä tavalla työnantaja haluaa asiaan suhtautua. Tässä minulla on työriitojen sovittelijan Lehtisen antama lausunto asiasta, joka tukee tätä työnantajan harkintaa, haluako hän kyseisessä tapauksessa työntekijälle sanotun työpäivän korvata vai ei. Kun asia on näin epäselvä ja laki niin vanha kuin vuodelta 1922, olisin sitä mieltä, että SAK:n taholta puututtaisiin siihen ja pyrittäisiin saamaan se selväksi ja työväestölle oikeudenmukaiseksi.

Pentti M ä n t y s a l o (Lasi- ja Posliinityöväen Liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit! Yleistyöehtosopimuksen eräässä kohdassa, 7 §:ssä sanotaan työ- ja aikatutkimuksista mm. seuraavaa: »Kumpikin keskusliitto toteaa, että työpaikoilla järjestettävät työ- ja aikatutkimukset ovat tarpeellisia ja tarkoittavat paitsi työn tulosta myös työntekijän ansiotason parantamista». Samalla todetaan, etteivät niiden johdosta ehkä tapahtuvat muutokset töiden järjestelyssä saa aiheuttaa työntekijäin ylläsuruttamista eikä myöskään haitallisesti vaikuttaa heidän normaaliin palkkatuloonsa.

Tässä sanotaan aika kauniisti ja aika lupaavasti. Mutta valitettavasti ainakin sillä alalla, posliinialalla, jota minä edustan, tätä työntutkimusta sovelletaan hyvin yksipuolisesti.

Esimerkikään tavallisella työntekijällä ei ole minkäännäköistä tuntemusta aikauttumuksiin, että pääsisi itse kontrolloimaan, miten tässä pelataan. On ehkä hyvin harvoja tapauksia työ- ja aikauttumuksia, joista on työntekijälle langennut jonkinlainen lisäansio, sillä työnantajan aikauttumuksien toimeenpanijoilla on erilaiset käsitteet esim. työvauhdista kuin meikäläisellä työntekijällä. Ne ovat taipuvaisia katsomaan työvauhtia ainoastaan normaalivauhtina ja siltä perusteelta maksetaan urakkataksat. Valitettavasti näin on. Siksi pyydän yhtyä kannattamaan Rautatieläisten Liiton ja Metallityöväenliiton esityksiä tästä asiasta kehoittamalla SAK:n työvaliokuntaa ryhtymään selaisiin toimenpiteisiin, että työ- ja aikauttumuksissa noudatetaan kirjaimellisesti yleis-sopimuksen määräyksiä tai harkitsemaan olisiko syytä haudata koko työ- ja aikauttumuksivanhus.

Viljo Ronkainen (Rakennustyöläisten Liitto): Teknillinen kehitys ja sitä seurannut työn voimaperäistäminen ovat lisänneet viimeisinä vuosina työntekijöille työpönnistuksia siinä määrin, että työntekijöitten enenaikainen loppuunkuluminen on saavuttanut vaaralliset mittasuhteet. Tunnettuahan on, että varsin suuri osa työläisiä on siinä määrin 40-ikävuoden saavutettuaan loppuun kuluneita, että entisen työpaikan menetettyään heidän on melko vaikea, ellei suorastaan mahdottomuus saada uutta pysyvää työpaikkaa.

Samoin teknillinen kehitys ja työn tuottavuuden lisääminen ovat luoneet tarvittavat taloudelliset edellytykset lisätä jatkuvasti palkallista lomaa ja lyhentää työaikaa. Käytännön edistysaskelet ovat olleet varsin hitaita ja lyhyitä ja tulokset ovat jääneet esim. vuosiloman kohdalla monelle työläiselle melko harmaaksi teoriaksi.

Viime vuoden toukokuussa voimaan tullutta uutta parannettua työntekijäin vuosilomalakia tervehdittiin yleensä tyydytyksellä. Mutta vaikka lain henki ja kirjain on selvä, työntekijälle pitää antaa palkallista lomaa kesällä, niin suuret määrät lyhyitten työsuhteitten varassa työskenteleviä työläisiä eivät saa palkallista lomaa pelkän lain kirjaimen mukaan. Tällaisia työläisryhmiä ovat valtaosa mm. maamme rakennustyöläisiä.

Meidän kohdaltamme tilanne on muuttunut liiton toimenpitein perustetun kesälomakassan ansiosta. Vastaavanlaisia kesälomasysteemejä ovat ajaneet ja saaneet aikaan jo ennen meitä esim. Skandinavian ammattiyhdistykset.

Taistelu palkallisesta vuosilomasta ja sen turvaamisesta kaikille työläisille kesän aikana on eräs ammattiyhdistysliikkeen perustehtävistä ja siksi jo saavutettu vuosilomaehtu ei ole mikään lakikorkeus, vaan sitä olisi jatkuvasti pyrittävä ammattiyhdistysliikkeen toimenpitein lisäämään sekä lainsäädäntöteitse että työehtosopimusteitse ja käytännöllisin toimenpitein pyrittävä saamaan se todellisen lomaetuna käsittämään kaikkia palkkatyöläisiä eikä antaa jäädä kuolleeksi lain kirjaimeksi kuten lyhyitten työsuhteitten varassa työskentelevien työläisten kohdalla asianlaita yleensä on. He ovat ottaneet lisäkorvauksen jonkinlaisena pienen palkan hyvityksenä, eikä sillä ole työläisen suojelemisen kanssa mitään tekemistä, mihin suojelemiseen palkallisella vuosilomalla pyritään.

Nuorison suojeleminen liiallisilta työpönnistuksilta on ensiarvoisen tärkeä ja heille pitäisi varata riittäviin aikaa kuntonsa kehittämiseen ja tietojensa kartuttamiseen ja sen vuoksi on välttämätöntä, että mahdollisimman pian saataisiin vuosilomalakiin korjaus siten, että alle 18-vuotiaat saisivat vähintään 2 päivää lomaa kuussa ja että niin vuosilomalain kuin lähes valmiissa työsuhde-eläkelaisissa loman pituus määräytyisi työsuhteitten yhteisestä määrästä eikä vain yhdestä työsuhteesta. Asiallisesti tämä on jo toteutetun meidän työehtosopimuksessamme.

Kannatan esitysvihkosen sivulla 132 tästä asiasta tehtyjä esityksiä sekä toveri Komulaisen esitystä SAK:n suhtautumisesta Nurmisen komitean mietintöön.

Pauli Nieminen (Rakennustyöläisten Liitto): Kannatan elintarviketyöläisten liiton edustajan Kerttu Vainion tekemää esitystä.

Kun tuli tietoon, että allekirjoittanut tuli valituksi tähän edustajakokoukseen, niin Valkeakosken Säterin työläiset pyysivät minua esittämään täällä niitä asioita, joiden parissa he joka päivä työpaikoillaan joutuvat kamppailemaan ja pyysivät, että edustajakokous erikoisesti kiinnittäisi huomiota työturvallisuuslain uudistamiseen.

Ajan voittamiseksi pyydän, että puheenvuoroni liitetään edustajakokouksen pöytäkirjaan.

Lisäksi kannatan työläisliiton tekemää esitystä, joka koskee kemian teollisuuden talvilomien järjestämistä.

John Lannervo (Kiinteistöyöntekijäin Liitto): Hyvät toverit!

Kysymys talonmiehen työajan lainsäädännöllisesti järjestämisestä on ollut eräs keskeisimmistä asioista alan ammattiyhdistyksen toiminnassa. Nimenomaan viime vuosina, jolloin talonmiesten järjestötoiminta pääsi toden teolla vauhtiin, alettiin siihen kiinnittää varsin vakavasti huomiota. V. 1946, jolloin säädettiin uusi työaikalaki, otettiin ennen lain käsittelyä ja sen aikana talonmiesten ammattiosastojen toimesta yhteyksiä eri eduskuntaryhmiin ja selostettiin kansanedustajille niitä vaikeita työsuhteita, joissa talonmiehet joutuvat työskentelemään ylipitkien työpäivien, viikkolevon puuttumisen ja monien muiden epäkohtien vuoksi. Samalla korostettiin sitä, että talonmiehen työn sijoittaminen työaikalain piiriin on ehdottoman välttämätöntä.

Uusi työaikalaki ei tullut kuitenkaan koskemaan talonmiehiä. Jo hallituksen esityksessä suhtauduttiin talonmiesten oikeutettuihin pyrkimyksiin kielteisesti. Esityksen perusteluissa näet todettiin, että tämä työ ei sido työntekijää jatkuvasti vaan sitä suorittavat yleisesti myös perheen kulloinkin kotona olevat jäsenet ja että se sikäli on lisäksi epäsuosittavaa, että sen sopeuttaminen lakimääräiseen tuntijärjestelmään.

Samoilla perusteilla hylkäsi eduskunta v. 1953 eräitten kansanedustajien tekemän aloitteen talonmiesten ja keskuslämmittäjien työajasta. Myöskin valtioneuvoston asettama komitea, joka oli saanut tehtäväkseen tutkia mahdollisuuksia talonmiesten työn sijoittamisesta työaikalain piiriin, päätyi mietinnössään kielteiseen tulokseen. Eduskunta joutuu jälleen käsittelemään talonmiesten ja keskuslämmittäjien työaikakysymystä, sillä asiasta on tehty vuoden 1960 valtiopäivillä lakialoite. Talonmiesten työaikaosuoja tulisi jo vihdoinkin toteuttaa, sillä onhan se muiden työntekijäryhmien osalta toteutettu jo 43 vuotta sitten.

Talonmiesten työaikakysymystä on käsitelty tätä ennen myös kahdessa SAK:n edellisessä edustajakokouksessa. Edustajakokoukselle on talonmiesten työajasta tehty kaksi esitystä, toinen Valtion Virkailijain Liiton ja toinen Suomen Kiinteistöyöntekijäin Liiton taholta. Vuonna 1951 teki SAK:n edustajakokous päätöksen, että talonmiehen työ on soveltuvain osin pyrittävä saamaan työaikalain alaisuuteen. Käytännölliset toimenpiteet asian hoitamiseksi tähän suuntaan ovat jääneet kuitenkin olemattomiksi.

Kun SAK:n työvaliokunta on tälle kokoukselle tehtyjen esitysten johdosta antamassaan lausunnossa esittänyt, että kiinteistöyöntekijät olisi kiireesti saatava työaikalain piiriin niin on toivottavaa, että edustajakokous yhtyisi tähän yksimielisesti ja että asian eteenpäin viemiseksi vedetään SAK:n koko joukkovoima, jotta talonmiehen työ tulisi jo yleisen työajan lyhennyksen yhteydessä toteutetuksi samatavotteisena muiden työntekijäryhmien vaatimusten kanssa.

Lopuksi viittaan Suomen Kiinteistöyöntekijäin liiton Helsingin osasto I:n ja Valtion Talonmiesten ja Lämmittäjien Ammattiosaston esityksiin, jotka ovat esitysvihkossa sivuilla 166—167. •

Kalervo K a n n i n e n (Työvaliokunta): Meillä on käsiteltävänä täällä sosiaalinen lainsäädäntö, jossa kosketellaan varsinaisesti erittäin laajaa lainsäädäntökenttää. Mutta on kiinnitettävä huomiota siihen, kun täällä valistus- ja kasvatustyössä puhuttiin erittäin

voimakkaasti ammattiyhdistysliikkeen tavoitteista nuorisokysymyksen kohdalla, niin sosiaalisen lainsäädännön kohdalla ei ole kiinnitetty rahtuakaan huomiota siihen, että nuorisoa koskeva lainsäädäntö liittyy myöskin sosiaalisen lainsäädännön piiriin. On myöskin valitettavaa, että SAK:n työvaliokunta, johon allekirjoittanutkin on muutamia aikoja kuulunut, ei tälle edustajakokoukselle liittynyt nuorisoa koskevaa lainsäädäntöä tähän sosiaalisen lainsäädännön piiriin.

Vaikk" a näin on tapahtunut, niin rohkenen ehdottaa edustajakokoukselle, että varsinaiselle valiokunnalle, joka käsittelee asiaa, annettaisiin tehtäväksi ottaa nuorisoa koskevat kysymykset myöskin lausumassaan tähän sosiaalisen lainsäädännön piiriin ja ehdotan seuraavaa:

Että tuleva työvaliokunta velvoittaa ottamaan huomioon nuorisoa koskevat kysymykset sosiaalista lainsäädäntöä kehitettäessä ja pyydän, että valiokunta huomioisi tekemäni ehdotuksen.

Veikko Verho (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Käsiteltävänä olevaan asiaan »Sosiaalipoliittiset esitykset» liittyy myöskin kysymys luottamusmiesten aseman turvaaminen. Kaikki tiedämme, miten tärkeä on luottamusmiehen tehtävä työpaikalla. Siitä huolimatta hänen asemansa useassa tapauksessa on varsin heikko ja varmasti vähemmän houkutteleva. Erikoisesti tämä on havaittavissa silloin, kun on kysymys virkasuhteesta olevasta luottamusmiehestä. Ei ole suinkaan harvinaista se, että työnantajan taholta saa kuulla huomautuksen, ettei laki tunne tämäntapaista luottamusmiestä, kun heille tehdään ilmoitus järjestön valitsemasta viranhaltijain luottamusmiehestä.

Kun näin on tilanne, se tuottaa tiettyjä vaikeuksia tehtävän hoitamisessa. Jo yksinomaan virasta vapautuminen tuottaa vaikeuksia, koska työnantaja ei halua hänen luottamusmiesasemaansa tunnustaa. Tämän johdosta yhdyn liittoni tekemään esitykseen, että edustajakokous velvoittaa työvaliokunnan viipymättä ryhtymään toimenpiteisiin niin työ sopimus- kuin virkasuhteissa työskentelevien luottamusmiesten aseman turvaamiseksi lainsäädännön avulla.

Aarne Koivuniemi (Metallityöväen Liitto): Työajan lyhentäminen on ollut jo edellisessä SAK:n kokouksessa esillä. Asia on nyt kuitenkin paljon ajankohtaisempi, sillä koneellistuvan teollisuuden aikana siihen pitäisi olla täydet mahdollisuudet. Onhan selvää, että koneellistuvan yhteiskunnan aikana tuotanto jatkuvasti lisääntyy pienemällä ihmistyövoimalla. Teollisuuden tuottavuuden nousu ja työn rationalisoinnin kehittymisen ansiosta on työntekijäin rasitus jatkuvasti kasvanut johtaen erällä aloilla työpaikoilla työntekijäin kohdalla vakaviin sairaustapauksiin. Työntekijäin lepoaikaa lisäämällä voidaan edellämainittua ylirasittumista välttää. Sen vuoksi onkin 40-tuntinen 5-päiväinen työviikko toteutettava ansiotasoa alentamatta. Tähän pitäisi olla vielä tällä hetkellä täydet mahdollisuudet, koska eduskunnassamme on vasemmistoenemmistöisyys, vaikka kaikkiin työväenedustajiin ei olekaan luottamista, niinkuin käytäntö on osoittanut.

Samalla kun työaika lyhennetään, pitäisi myöskin huolehtia siitä, että ylityömääräyksiä myös korjataan ja tiukennetaan mitä tällä hetkellä on käytännössä. Erällä työpaikoilla tehdään ylityötä yli lain salliman määrän. Tällä hetkellä vielä työaikalaki ja työehtosopimukset ovat ristiriidassa, koska laki määrää 47 tuntisen työviikon, mutta työehtosopimus 45-tuntinen, mikä sitten voidaan huomioida ylityötä teetettäessä ja siten lisätään ylityötä. Näin ollen myöskään työnantaja ei voida vetää työuomioistumiin ylimääräisten ylityötuntien teettämisestä. Näin ollen koko työaikalaki olisi saatava uudistetuksi.

Mitä tulee sitten muihin sosiaalisiin lakiesityksiin, kuten sairausvakuutus-, työsuhde-eläkkeen turva, tuotantokomitea ym. tärkeät lakiesitykset, niin ajankohtaisimpana pitäisin kuitenkin 40-tuntista 5-päiväistä työviikkoa, sairausvakuutusta, eläketurvaa, tuotantokomitean lakiehdotusten läpiviemistä nykyisen» vasemmistoenemmistöisen edus-

kunnan aikana. Vaikka onkin todettava, että monet muutkin lakiesitykset ovat tärkeitä, niin meidän pitää ymmärtää, että eduskunnassa on muitakin asioita kuin nämä sosiaaliset kysymykset. Myös täytyy vastuuntuntoisen ammattiyhdistysliikkeen ottaa huomioon, mitä kansantaloutemme kestää uudistusten kohdalla.

Samalla kun näitä uudistuksia toteutetaan, on myöskin huomioitava, että käytännössä hoitavia virastoja ei muodosteta liikaa, vaan samansisältöiset lait hoitaa sama virasto, esim. kansaneläkelaitos hoitaisi työsuhde-eläke ja sairausvakuutukset, ym. vakuutukset, niin että kansaneläkelaitoksen piiriin muodostetaan näitä koskevia eri jaostoja.

Täällä työvaliokunnan jäsen Kanninen puuttui nuorisoa koskevaan lakiesitykseen. On tosiaan valitettavaa tällä kohdalla, että nuoriso on jätetty lasten asemaan. Pyydän kannattaa tätä esitystä, että työvaliokunta ryhtyy tutkimaan tätä asiaa vakavasti.

Eino T u r k i a (Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto): Minä yhdyn kannattamaan toveri Pellisen tekemää ehdotusta 40 tunnin työaikalain kiirehtimisestä, samoin työsuhde-eläkkeen lakiesityksen parannusten läpiviemiseksi ym. niihin sosiaalisin lakiesityksiin, joita täällä työelämässä työskentelevien elinehtojen parantamiseksi on tehty.

Tämän lisäksi olisi hiukan kiinnitettävä huomiota niihin asioihin, mihin nämä lait nykyisellään ovat olotilan työelämässä johtaneet. Eräissä aikaisemmassa puheenvuorossa mainittiin, että esim. se valtava ylityömäärä, joka tänä aikana tehdään teollisuuden piirissä, johtuisi pienistä palkoista. Minä pyytäisin teille, hyvät toverit, huomauttaa, että onkohan asiantila näin. En halua tällä lausunnollani korostaa sitä, että meidän palkkatasomme olisi suhteellisen korkea taikka riittäväkään, ettei meidän tarvitsisi työskennellä palkkaehtojen parantamiseksi. Mutta kuitenkin jos me haluamme olla tosirealistejä, niin asia on tosiasiaa niin, että juuri suurempipalkkaisten kohdalla on ylkyömäärä suurempi. Näin on asia. Jos se meitä hävettää tunnustaa sen takia, että siinä on hyvin suuri rike meidän omaa virhettä, niin minä en toivoisi, että me kainos-teleemme sen tunnustamista. Kyllä meidän ihmisten, jotka työskentelemme työelämän piirissä, pitäisi yrittää poistaa nuo rikkeet eikä vieritellä niitä sille sektorille, mihin ne eivät kuulu. Jos asia tosiasiaa olisi näin, niin olisi jollakin lailla ymmärrettävää se, mitä varten nykyisin olevaa työaikaa niin paljon ylitetään. Silloinhan perustana olisivat juuri taloudelliset vaikeudet. Tosiasiaa asia ei ole näin. Minä totean, että ylityöt olisivat hyvin tarpeellisia juuri pienipalkkaisten kohdalla, mutta jos haluamme asiaa katsoa aivan realistisesti, niin pienempi palkkaiset hyvin harvoin tekevät ylityötä. Tämä on hyvin valitettava olotila, mikä käsitykseni mukaan meidän kaikkien pitäisi pyrkiä poistamaan työelämän piiristä.

Täällä on eräessä yhteydessä mainittu työneuvoston jäsenten taholta pääluottamusmiesten käyttäytymisen virheellisyys siinä, että me puollamme näitä ylityöanomusehdotuksia. En minä haluaisi sitäkään aivan yleistää. Toveri Hirosella lienee paremmat tiedot, koska hän on työneuvoston jäsen. Minä en ole. Mutta olen käsitellyt luke-mattomia näitä anomuksia. Ei ole lainkaan helppo poistaa ylityöntekemistä teollisuuslaitoksesta sellaisilla toimenpiteillä, vaikka teollisuuslaitos olisi joutunut kahden vuoden ajaksi erikoisvalvontaan sosiaaliministeriön taholta juuri ylityön teettämisen takia. Virhe on kokonaan muualla. Ensinnäkin virhe on siinä suomalaisten perusluonteessa, että emme paljon kaihda sitä, millä tavalla saamme rahaa, kunhan vain saamme sitä mahdollisimman paljon. Eiköhän tosiasiaa ole, toverit, näin, jos me kaihtaisimme sitä, niin me yrittäisimme kaikissa tilanteissa osoittaa vanhemmillekin työtovereille, että heidän pitäisi pidättäytyä ylityön tekemisestä kaikkia mahdollisia keinoja käyttäen. Minun käsitykseni mukaan jos tilanne kaikille teollisuuslaitoksille olisi' tällainen, niin ylityötuntien määrä laskisi huomattavasti.

Vielä kiinnittäisin erikoisesti huomiota ns. komennusmieskysymykseen, mitä olen eräissä arvovaltaisissa tilaisuuksissa nimittänyt valkoiseksi orjakaupaksi. Minun käsitykseni mukaan se on puhtaasti sitä. Näitä liiketoiminnan harjoittajilta, jotka myyvät toisen ihmisen työvoimaa, ei vaadita yhtään mitään edellytyksiä liiketoiminnan harjoittamiselle, vaan kaikki edellytykset ovat olemassa työnantajan taholta järjestettyinä,

kunhan vaan ihminen viitsii myydä toisen. He saavat tästä toimeentulonsa. Minun käsitkseni mukaan se on likaista rahaa, mutta tämä on eräs niitä tekijöitä, millä juuri edesautetaan ylitöiden teettämistä. On hirveän vaikea nykyisen sosiaalisen lainsäädännön piirissä, kuka sitä hiukankin on tutkinut, estää tällainen. Siinä kierretään kirjanpidollisesti juuri tuollaiset ylitöiden teettämiset, niin että ne muutetaan työurakoiksi ym. Kyllä te sen tiedätte ilman minun selittämistäkin. Tämänkin liiketoiminnan lopettamiseksi meillä lienee hyvin vähän mahdollisuuksia kentältä päin. Ei auta se, mihin useat toverit ovat langenneet, että syytetään näitä komennusmiehiä. Eihän syy ole heissä. Olen keskustellut hyvin usein tällaisten työntekijäin kanssa, jotka olisivat valmiit ottamaan vastaan vakituisen vakanssin, mutta vakituiseseen työelämään sisältyvien etujen neutralisoimiseksi työnantajille on tärkeätä pitää tällainen irrallinen työvoimamäärä.

Johan Mikonvesa (Muurarien Liitto): Hyvät toverit! Useat osastot sekä liitot ovat tehneet hyvinkin perusteltuja esityksiä työttömyysvakuutuslain aikaansaamisen tarpeellisuuteen ja tähän on antanut aiheen vakava tilanne itse työmarkkinoilla. Kuluvan vuoden helmikuussa virallisten tilastojen mukaan maassamme oli työttömiä 12.290 sekä valtion ja kuntien työllisyysmäärärahojen työhön sijoitettuja 96.000, joten siis virallisten tilastojen mukaan työllisyystöissä, jollaisiksi näitä hätäaputoita nykyisin sanotaan, oli kokonaisuudessaan 108.000. Tuo 108.000 muodostaa täysimääräisen reservin maamme työnantajakapitalisteille. Lisäksi on huomattava, että nämä viralliset tiedot, niin selvänä kuin ne esiintyvätkin, eivät pidä paikkaansa todellisuuden kanssa. Erikoisesti on pantava merkkeille, että tämä kuva on maamme työllisyystilanteesta ajalta, jolloin talouselämässä on vallinnut korkeakonjunkturi eli hyvä aika, kuten sitä on tapana nimittää. Joudumme pakostakin sen kysymyksen eteen, millaiseksi tilanne muodostuukaan, kun talouselämä kääntyy noususuhdanteesta laskuun ja kun siihen vielä EFTA-työttömyys ja suuret ikäluokat tuovat omat lisänsä. Työttömyydestä on tullut rikos yhteiskunnassamme, sillä omatta syyttään työttömiksi joutuneita kohtelee valtiolta kuten yleensäkin rikollisia. Vähäinkin tutustuminen työllisyyslakiin antaa aihetta epäillä, että lailla olisi alkuunkaan pyritty pitämään kansalaisten työvoima valtion erikoisessa suojeluksessa, kuten perustuslaissa veloitetaan. Työllisyyslaki on täynnä määräyksiä, kenelle työtä annetaan ja kenelle ei, ja määräyksiä siitä, että ellei suostu työskentelemään tarjotuilla palkka- ja työehdoilla tai jos haluaa käyttää itselleen kuuluvia oikeuksia lausunto- ja kokoontumisvapaudesta, tuomitaan määrääjäksi kokonaan lain suojaattomaksi. Mielestäni ammattiyhdistysliikkeen ei tulisi sietää tällaista olotilaa, vaan sen tulisi vakavasti asettua puolustamaan porvarillisen yhteiskunnan hylkäämiä ihmisiä. Yleensäkin tähän työllisyyslakiin olisi hyvin paljon puuttettava, mutta koska täällä aika rajoitettiin tästäkin, niin minä joka tapauksessa haluan jättää tämän kokonaisuudessaan pöytäkirjan merkittäväksi. Luen pääkohdat siitä, mitä katson nyt merkiväni.

Tosin meillä on olemassa työttömyyslaki ja -kassoja, jotka suovat edes vaatimattoman toimeentuloturvan jäsenilleen osa-ajalta työttömyyden sattuessa, mutta tämä lieviittää vain hiukan sitä työkansan elinehtoihin kohdistuvaa kielteistä vaikutusta, minkä turvattomien työttömien armeijaan joutumisen uhka muodostaa, sillä suurimmalla osalla maamme työkansasta ei ole olemassa työttömyyden varalta minkäänlaista toimeentuloturvaa. Esimerkiksi virallisten tilastotietojen mukaan edellä mainitsemastani viime helmikuun työttömien luvusta vain vajaa kolmannes oli työttömyyskassojen jäseniä ja työttömyysavustuslain tarkoittamaa työttömyyskorvausta saaneiden luku varsin mitätön.

Olen pyrkinyt lyhyesti eräitä näkökohtia tuomaan esille, joiden uskon kuitenkin sitovasti osoittavan, että toiminnan järjestäminen nykyistä paljon paremman toimeentulon luomiseksi työttömyyden varalta on ammattiyhdistysliikkeen ja koko työkansan edun mukaista sekä välttämätöntä, joten yhdyn varauksetta kannattamaan Rakennustyöläisten Liiton, Puuteollisuustyöväenliiton, Metallityöväen Liiton sekä Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton tekemiä esityksiä yleisen työttömyysvakuutuslain aikaansaamiseksi. Mutta sen lisäksi toivon, että SAK:n työvaliokunta ja kaikki SAK:n jäsen-

järjestöt ottavat vakavan pohdinnan alaiseksi työllisyyslain uudistamisen sellaiseksi, että se joka suhteessa vastaa nykyaikaiselle kapitalistisellekin yhteiskunnalle asetettavia velvoitteita työttömien taloudellisen aseman ja oikeuksien turvaamiseksi.

Keijo Niittoaho (Rautatieläisten Liitto): Täällä Veikko Verho Kunnantyöntekijäin Liitosta käytti puheenvuoron luottamusmieskysymyksestä. Kannatan häntä. Tämä olisi äärettömän tärkeä asia, jos saisimme tämän asian hoidetuksi.

Meillä rautatien viran- ja toimenhaltijoilla, jotka olemme työaikalain alaisia, on niin monimutkainen työaika. Se on sekoitettu niin monimutkaiseksi, että uskallan väittää, että hyvin harva tässä kokouksellisissa on perillä tästä asiasta, koska emme ole me rautatien viran- ja toimenhaltijakkaan, jotka aktiivisesti toimimme näissä ammattiyhdistystehtävissä. Työaikalaisiamme ei ole muuta ehdotonta kuin 141 tuntia 3-viikkoisessa työajassa. Rautatiehallitus on nimittäin laatinut soveltamismääräykset siitä, mitenkä tätä yleistä työaikalakia sovelletaan rautatieliikenteessä. Eräs suurimmista epäkohdista on meillä ns. yötyö, jolla tarkoitetaan sitä työaika, jolloin työskentelemme kello 22 ja 6 välillä. Ainoa korvaus, jonka saamme yötyön rasittavuudesta, on 150 markkaa tästä yöajasta. No, tähän on markkoja. Ei se ole mitään korvauksia. Jäsenistömme onkin sitä mieltä, ettei yötyön rasittavuutta yleensä rahalla korvata. Tämä esitys on sivulla 142. Esityskirjassa liittomme on tehnyt tästä esityksen. Toivon, että SAK kiirehtisi, valtiovaltaa toteuttamaan valtioneuvoston 24. 10. 57 asettaman komitean mietinnön. Tämä komitean mietintö valmistui 15. 2. 60. Sen jälkeen on mietintö hävinnyt valtion virastojen laatikkoihin monien papereiden alle. Komitean mietintö edellyttää, että valtion työaikalain alaisen viran- ja toimenhaltijoiden ylityön rasittavuutta lievennetään antamalla yörauhan asemesta aikahyvitystä 15 minuuttia tuntia kohden sellaisesta työstä joka on tehty 21 ja 6 välillä. Lisäksi tähän runkoon on tehty eräitä lisämuutoksia, joissa on huomioitu rautatien liikenteen työn luonne, joka suuresti eroaa muista valtion laitoksista. Meidän työvuoromme alkamis- ja päättymisajat tapahtuvat eri vuorokauden aikana. Olemmekin yleisesti sanoneet, että työomme on säännöllisesti epäsäännöllistä. Tämä yötyöasia on ollut jo vuosikautia vireillä. Siksi katsokin, että olisi jo aika saada korjaus tähän epäkohtaan. Esitänkin, että nyt valittava SAK:n työvaliokunta hoitaisi myönteisesti tämän asian.

Taimi Jokinen (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Edellisessä puheenvuorossani mainitsin, että meillä naisilla on eräitä erikoiskysymyksiä, jotka kuitenkin ovat koko työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteisiä kysymyksiä, ja puuttuisin tässä lyhyesti erääseen sellaiseen. Valtaosa teollisuutemme työntekijöistä on naisia ja sen vuoksi onkin aivan luonnollista, että naisia koskevien erikoiskysymysten pitäisi olla ensisijaisina ammattiyhdistysliikkeessämme. Juuri sosiaalisen lainsäädännön kohdalla on olemassa varsin suuria puutteita. Työnantajalle kuuluvan sosiaalisten velvoitteiden saaminen sopimuksiin on jäänyt sängen vähäiseksi johtuen osittain naisten heikosta järjestäytymisestä ja osittain työnsuojelulainsäädäntömme heikosta tasosta. Nämä lait ovat yleensä vanhoja eivätkä sopeudu enää nykyajan käytäntöön. Ensisijaisena puutteena on lainsäädännön alaisen synnytysloman puuttuminen. Tähän liittyy myös raskaana olevan naisen työoikeuden turvaaminen. Työnantajat usein antavat lopputilin odottavalle äidille päästäkseen täten työehtosopimusten asettamissa velvoitteista. Tiedän erään esimerkin, jolloin työntekijä otettiin aamulla työhön, ja iltana mennessä työnantaja oli saanut tietää, että kysymyksessä oli äiti, joka odotti lasta. Hänelle sanottiin illalla, että sai mennä konttorin kautta, ottaa tilin sieltä ja toivotettiin tervetulleeksi uudelleen heti, kun uusi ihminen olisi maailmaan saatettu. Tällaista saattaa tapahtua ja sille me emme voi mitään, koska ei ole olemassa mitään lakia, joka velvoittaa edes vanhoja työntekijöitä pitämään työssä. Työnantaja voi erottaa, koska hänellä on siihen ilman rajoituksia kaikki mahdollisuudet. Yleisen työnsuojelun ohella olisi kiinnitettävä erikoista huomiota myös naisten terveydenhoitoon ja siihen sisältyvään sosiaaliseen huoltoon. Naisten keskuudessa ilmenee valitettavan lukuisissa tapauksissa sairauk-

sia, jotka olisi voitu välttää, jos terveydenhoitoon olisi ollut riittävästi mahdollisuuksia.

Edelläolevaan viitaten esitän, että edustajakokous päättäisi:

i) velvoittaa SAK:n työvaliokunnan ja valtuuston ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta laki vähintään 12-viikon pituisesta palkallisesta synnytyslomasta mahdollisimman pian aikaansaataisiin,

2) että laissa tulisi huomioida myös raskaana olevan naisen terveydenhoidon ja työoikeuden turvaaminen,

3) että työpaikkojen välittömään läheisyyteen on varattava tarpeelliset peseytymis^j huoneet ym. välttämättömät terveydenhoitoon tarvittavat välineet ja

4) että edustajakokous velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään yhteistoimintaan kaikkien työtätekevien puolueitten eduskuntaryhmien kanssa, jotta laia^t saataisiin työntekijöitä tyydyttävä.

Harry P a j u (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Ensiksi pyydän kannattaa Taimi Jokisen tekemiä esityksiä naisten suojelulain aikaansaamiseksi.

Hyvät toverit! Maamme ammattiyhdistysliikkeessä on työajan lyhennys ollut yksi sen pää tavoitteita ja kun huomioimme teknillisen kehityksen, niin 40-tuntiseen työviik-
ko on siirtyminen on tällä kertaa olemassa mahdollisuuksien rajoissa. Huolimatta siitä, vaikka maassamme vallitsee korkeasuhdanne, niin siltä esiintyy useilla aloilla työttö-
myyttä, varsinkin kotimarkkinateollisuuden aloilla. Esim. nahka-, jalkine- ja kumiteol-
lisuudessa on jatkuvasti ollut 4—5-päiviäisiä työviikkoja useissa tehtaissa. Myös pakko-
lomien järjestely on hyvin yleistä. Työttömyyden luomaa tilannetta hyväkseen käyttäen
ovat työnantajat voineet kiihdyttää työvauhtia, josta työläiset eivät ole saaneet vastaa-
vaa korotusta palkkoihinsa, vaan ovat ansiot jopa työntuloksiin nähden laskeneet.
Työväuhdin jatkuva kiristyminen, jota harjoitetaan kaikilla aloilla oikein tieteellis-
luonteisin toimenpitein erilaisin aika- ja työtutkimusmenetelmin, on johtanut siihen,
että varsinkin urakatöissä on työn teko muodostunut siinä määrin ylläsiirtäväksi ja
työntekijää niin ruumiillisesti kuin henkisestikin kuluttavaksi, että työajan lyhentämi-
nen on tullut suorastaan välttämättömäksi.

Nykyinen tilanne on kestämaton, sillä samanaikaisesti, kun yksi osa työläisistä on
ilman työtä, samanaikaisesti toiset kärsivät äärimmilleen kiihdytetystä työvauhdista,
josta on olemassa terveydellekin vaarallisia seurauksia.

Edellä olevaan viitaten esitänkin, että SAK:n edustajakokous velvoittaisi kokouksen
valitseman työvaliokunnan ryhtymään kaikkiin sen käytettävissä oleviin toimenpiteisiin
5-päiväisen ja 40-tuntisen työviikon aikaansaamiseksi maassamme siten, että työajan
lyhennys ei aiheuta ansion alentamista.

Helge T a p a n i (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto): Minä ensiksi
pyydän kannattaa liittoverini Verhon esitystä luottamusmieskysymyksestä.

Sitten samalla pyydän kiinnittämään edustajakokouksen huomiota tähän, mitä
Kunnallisten työntekijäin ja Viranhaltijain Liitto on esittänyt perusjärjestöjen vaati-
muksesta. Tämä koskee työntekijäin vuosilomapalkan maksamista. Tässä nykyisessä
laissa muuten — lakiahan on tervehditty tyydytyksellä, koska tämä laki on tuonut
loman pidennystä ja rmiutenkin tämän loman laskenta eräässä mielessä on tuonut
parannusta. Siinähan huomioidaan ylityöt ja muut tällaiset seikat ja lasketaan esim.
koko vuoden keskiansio, joka jossain mielessä ja monessakin mielessä tuo oikeutta, koska
siinä työnantaja ei pääse millään tavalla harjoittamaan sellaista, että esim. loma edel-
täneeltä ajalta, mm. lyhentäisi työpäiviä, mutta jossain mielessä aikatyötä tekevien Joh-
dällä tämä ei anna täyttä oikeutta nimittäin tämä keskipalkan laskeminen aikatyössä
työskenteleville. Se tuo vähemmän, mitä he saisivat työssä ollessaan, ja niin liittomme
onkin esittänyt tässä, että edustajakokous velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään toi-
menpiteisiin vuosiloma-ajan palkkaa koskevien määräysten muuttamiseen siten, että
loma-ajalta maksetaan vähintään sama palkka kuin mitä asianomainen saisi sinä ai-
kana, kun hän on työssä.

Alfons Koskimies (Elintarviketyöläisten Liitto): Edustajakokoukselle on tehty useita esityksiä, jotka koskevat luottamusmiehen asemaa. Sellainen kohta on myös sivulla 122 Elintarviketyöläisten liiton esityksestä. Onkin hyvin tärjettä, että luottamusmiehen asemaan kiinnitetään jatkuvasti mitä suurinta huomiota, sillä sitä mukaa kuin luottamusmiesten merkitys työpaikoilla on kasvanut sitä mukaa ovat myös työnantajan torjuva asenne ja vainotoimenpiteet entistä suuremmin kohdistuneet luottamusmiehiin.

Niin SAK:n kuin eri liittojenkin tekemissä sopimuksissa on määräyksiä, jotka koskevat luottamusmiehen asemaa, mutta ne ovat niin ylimalkaisia, ja tulkinnanvaraisia, että työnantajan on verrattain helppoa vapautua hankalaksi käyneestä luottamusmiehestä. Heidän on verrattain helppo kiertää niitä kohtia, joilla sopimuksissa yritetään luottamusmiesten asemaa turvata. Onkin varsin usein tapahtunut tosiasia, että työläisten etuja voimakkaasti ajanut ja tähän tarkoitukseen erikoisen soveltuva luottamusmies on saanut lähteä työpaikaltaan, eikä tehtyihin sopimuksiin viitaten ole pystytty hänen asemaansa turvaamaan. Hyvin järjestyneillä ammattialoilla ja toimintaan valmiin järjestöväen avulla on pysytty jossain määrin turvaamaan luottamusmiesten asemaa, mutta tämä ei suinkaan ole käynyt päinsä kaikilla ammattialoilla. Sen tähden yhdynkin Elintarvikeliiton ja muidenkin taholta tehtyyn esitykseen siitä, että on ryhdyttävä kaikkiin toimenpiteisiin, jotta lainsäädäntötieta voidaan luottamusmiehille se turva, joka heiltä nyt puuttuu. On ymmärrettävää, että laki sinänsä ei pysty turvaamaan luottamusmiehiä, mutta se antaa kuitenkin järjestöille entistä paremmat mahdollisuudet ryhtyä toimenpiteisiin silloin, kun selvä vääryys kohdistuu työläisten kannalta niinkin tärkeällä paikalla olevaan henkilöön niinkuin luottamusmieheen.

Kaivola täällä keskeytyneessä puheenvuorossaan ehti esittää yllättävän ajatuksen siitä, että tätä asiaa ei olisi päästettävä eduskunnan käsiteltäväksi, koska on pelko siitä, että laista tulee kelvoton, että se ei tule takamaan minkäänlaista etua tässä asiassa. Mutta eiköhän tämä sitten pidä paikkaansa kaikkiin lakeihin nähden, joiden tarkoitus on turvata työntekijän asemaa? Onko tämä jollakin tavalla erikoisessa asemassa tämä luottamusmiehiä koskeva laki, jos sellainen tulee säädettäväksi? On varsin valitettavaa, että Kaivola ei ehtinyt puheenvuorossaan lähemmin perustella asennettaan sillä olisi varmaan ollut helpompi ymmärtää häntä, jos hän olisi ehtinyt selvittää, mihin ajatuksiin tämä hänen lausumansa käsitys pohjautuu.

Kerttu Vainio (Elintarviketyöläisten Liitto): Hyvät toverit. Viime vuosina on teollisuudessa yhä enemmän siirrytty 3-vuorotyöhön, mikä merkitsee yötyötä tekevien työläisten suhteellisen osuuden kasvamista muuhun työväestöön nähden. Erikoisesti pyrkivät työnantajat lisäämään yötyön teettämistä naisvaltaisilla aloilla, koska naistyövoima on miestyövoimaa halvempaa. Vuonna 1946 hyväksytyssä työaikalaisa kielletään naisten pitäminen yötyössä. Tästä lain säännöksestä myönnettiin kuitenkin silloin poikkeuksia sallimalla naisten yötyö miltei kaikilla aloilla sen takia, että silloin oli työvoimasta puutetta ja pyrkimyksenä oli sodan lamauttaman teollisuuden nopea elvyttäminen. Tekijät, jotka niissä oloissa puolsivat yötyön teettämistä, ovat nyt miltei kokonaan olemattomat, mutta siitä huolimatta yötyön teettämistä yritetään jatkuvasti laajentamaan. Rautatieläisten Liiton esityksessä aivan oikein kiinnitetään huomiota niihin haittoihin, joita yötyön tekeminen aiheuttaa työläisille. Yötyön tekemisestä on työläisille kuitenkin paljon vakavampiakin haittoja kuin yksistään yötyön aiheuttamat rasitukset. Se johtaa elintason alentumiseen ja lisääntyvään työttömyyteen, joita haittoja ei voida poistaa riittävän suurella vuorotyölisilläkään. Otan esimerkin kovaleipäteollisuudesta. Kovaleivän kulutus meidän maassamme on suhteellisen vakio. Kulutus ei ainakaan viime vuosien kuluessa ole osoittanut noususuuntaa, päinvaTstoin. Käynnissä olevissa laitoksissa on tuotanto koneellistamisen ja automation ansiosta huomattavasti noussut. Tästä on ollut tällä alalla seurauksena jatkuvat pakkolomat. Kun eduskunnassa hyväksyttiin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän myötävaikutuksella leipomotyöaikalain huononnuks, joka sallii yötyön teettämisen keksi- ja kovaleipäteollisuudessa, merkitsee se tällä alalla 3-vuorotyöhön siirryttäessä sitä, että osa teollisuudesta

joutuu lopettamaan toimintansa, tai jos koko teollisuutta yritetään pitää käynnissä, joutuvat lfovaleipäalan työläiset olemaan pakkolomalla vuosittain 30—40 % varsinaisesta työajastaan nykyisen 5—8 % :n asemesta. Samanlainen suuntaus tulee tapahtumaan myös keksiteollisuudessa. Keksiteollisuudessa erällä osastoilla lämpötila saattaa nousta jopa yli 40 asteenkin. Tällaisessa ilmanalassa työskentely, ottaen huomioon vielä työn raskauden, muodostuu erittäin suuressa määrässä työntekijää rasittavaksi. Tällaisilla aloilla siirryttäessä yötyön tekemiseen, merkitsee huomattavaa työntekijöiden yllärasittamista. Yötyötä tekeville maksettavilla erikoisilla korvauksilla on oma merkityksensä, mutta yötyön aiheuttamia haittoja sillä ei voida työläisille edes osaksikaan korvata. Ainoa oikea tie yötyön synnyttämien haittojen ja rasitusten edes osittaiseksi poistamiseksi on työajan lyhentäminen ja yötyön kieltäminen niillä aloilla, joilla se ei ole ehdottoman välttämätöntä.

Esitänkin, että edustajakokous kehoittaisi työvaliokuntaa ryhtymään kiireellisesti toimenpiteisiin yötyön teettämisen rajoittamiseksi mahdollisimman vähiin ja että työvaliokunta ryhtyy toimenpiteisiin yötyötä tekevien työajan lyhentämiseksi.

Veikko Hietasaari (Puuteollisuustyöväenliitto): Hyvät edustajatoverit. Vaikka onkin tapahtunut hyvin paljon myönteistä uuden vuosilomalain merkeissä, on siinä kuitenkin hyvin paljon puutteellisuuksia, joita myös työnantajat käyttävät hyväkseen. Tästä osoituksena on Enso-Gutzeit, jossa on valtiojohtoinen osake-enemmistö ja joka käyttää nimenomaan työntekijäin vuosilomalakiuudistuksen heikkoja puolia hyväkseen, ja tässä mielessä nyt tänä kesänä määrätty sahalaisten vuosilomat määräsi alkaviksi sunnuntaipäivälle, koska työneuvosto, joka antoi äänestyksen mukaisen päätöksen, että vuosiloman alkaminen voidaan määrätä myös alkavaksi vapaapäivänä, ja tätä on nyt käytetty hyväksi myös ja ainoastaan 24 työpäivää voivat nämä työläiset nauttia kesälomastaan. Samoin työnantaja voi katsoa parhaan mahdollisen kuukauden, milloin tulee mahdollisimman vähän työpäiviä loma-ajan sisälle ja määrätä loman tällaisena ajankohtana. Tämähän on luonnollisesti herättänyt työläisten tahotta hyvin voimakasta vastarintaa, mutta kuten tiedämme, siihen on mahdollisuus vain parantamalla vuosilomalakia, ja tässä mielessä tahtoisin esittää lyhyesti seuraavaa:

Esitän, että työvaliokunta veloitetaan valmistamaan kiireellisesti esitys vuosilomalain muuttamiseksi niin, että työntekijöille turvattaisiin yhtäjaksoinen loma: 26 työpäivää 10 vuoden yhtäjaksoisesta palveluksesta, että loma-ajaksi tulisi määräytyä kesäkuun 1 päivän ja elokuun 30 päivän välinen aika, että tulkintaa aiheuttaneet kohdat selvennettäisiin ja että SAK on kiinteässä yhteydessä työväen kaikkien eduskuntaryhmien kanssa.

Jussi Aro (Puuteollisuustyöväenliitto): Pyydän saada kannattaa liittoni edustaja Hietasaaren esitystä, jonka hän äsken teki vuosilomalain parantamiseksi.

Rauha Ruohonen (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Pyytäisin ensin yhtyä niihin ajatuksiin, jotka edustaja Taimi Jokinen esitti täällä naisten äitiys-suojelua ja työpaikkojen terveydenhoitoa koskevasta asiasta. Myös Rautatieläisten edustaja jo kiinnitti huomiota puheenvuorossaan niihin epäkohtiin, jotka ovat ominaisia kaikille niille viranhaltijaryhmille, joihin sovelletaan työaikalain 6 pykälää. Siihen mm. kunnallisella sektorilla sisältyy myös yötyö sairaaloissa, huoltolaitoksissa ja niihin verrattavissa. Yötyö rinnastetaan normaaliin päivätyöhön, eikä siitä ole minkäänlaista korvausta. Tämä on yksi epäkohta.

Toinen, joka nyt, kun Kaupunkiliiton ja Kunnallisten työntekijäin ja Viranhaltijain Liiton välillä päästiin sopimukseen työajan lyhentämisestä 45 viikkotuntiin, on astunut uudelleen päiväjärjestykseen ja se on kysymys arkipyhistä. Työaikalain 6 § antaa oikeuden pitää viranhaltijaa työssä 141 tuntia 3 viikon aikana, ja tässä lyhennetyssä, sopimuksella aikaansaadussa muutoksessa työaika lyhenee 135 tuntiin 3 viikon aikana. Työnantajat pitävät mielellään kiinni siitä, että tämä korkein sallittu työtuntimäärä

tulee varmasti tehdyksi, jolloin kaikkien sellaisten viranhaltijoiden, joiden työn laatu on sen luontoinen, että heidän ei tarvitse työskennellä pyhinä, ei myöskään arkipyhinä, joka aiheuttaa sen, että tämä korkein tuntimäärä sellaisella viikolla, jossa on arkipyhiä, ei tule täyteen, jolloin pyritään teettämään tämä kiinni jakson arkipäivinä. Pyritään pitämään esim. 9—10 tuntia joinakin arkipäivinä työssä, jotta saadaan kiinni tämä arkipyhän työtuntivajaus. Tämä on lain kirjaimen mukaan oikein, mutta ei lain hengen mukaan. Varsinkin nyt, kun jo työehtosopimuksilla on päästy työntekijäin kohdalla siihen, että useat arkipyhät lasketaan palkallisiksi vapaapäiviksi, on aivan kohtuutonta, että viranhaltija-asemassa olevat joutuvat sitten tekemään nämä tunnit vielä arkiDäivänä.

Tämä on sellainen suuri epäkohta, joka pitäisi lähiaikoina saada lainsäädännöllisesti korjatuksi. Meidän liittomme lausunnossa sivulla 138 on näihin kysymyksiin kiinnitetty huomiota, ja nimenomaan tästä työaikalain 6 §:n alaisia viranhaltijoita koskevasta epäkohdasta on liiton osasto 15 tehnyt hyvin perustellun esityksen. Kun nyt on eduskuntaan tulossa lakiehdotus 40-tuntisesta työviikosta, niin olisi toivottavaa, että SAK voisi vaikuttaa niin, että tällaisia haittatekijöitä, joita työaikalain epämääräisyyden vuoksi on viranhaltijain keskuudessa, voitaisiin samassa yhteydessä korjata, koska näyttää olevan vaikea päästä muuten niitä sopimusteitse korjaamaan.

Kauko Oksanen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät edustajaverit! Täällä on useammissa puheenvuoroissa puututtu kysymykseen nuorisoinen asemasta ja myös vuosilomalaista. Mutta koska yhdessäkään puheenvuorossa ei ole kannatettu liittoverini Viljo Ronkaisen tekemää esitystä vuosilomalain korjaamiseksi, pyydän kannattaa tätä puheenvuoroa.

Aarne Nieminen (KTV): Ammattiyhdistysliikkeen piirissä, kuten kaikki tiedämme, luottamusmiessivosto on tärkeä. Tästä kysymyksestä ovat täällä jo liittoverini puhuneet. En lähdekään tätä asiaa toistamaan tältä kohdalta. Aivan viime kuukausina on todettu, että luottamusmiehen asema nykyisen lain puitteissa ei vielä kestä työntekijäin kohdallakaan, puhumattakaan sitten viranhaltijojen.

Sitten oli tarkoituksenani esittää tämä ajokorttikysymys, josta jo ekspertti Kaivola kerkesi edelle. Tästä on keskusjärjestömme tehnyt lukemattomia esityksiä meidän omalle liitollemme, mutta liiton voimat tämän asian hoitamiseksi eivät ole riittäneet. Yhdynkin tässä Kaivolain asialliseen esitykseen, että tämäkin kysymys vihdoin voitaisiin poistaa päiväjärjestyksestä autonkuljettajia tyydyttävällä tavalla.

Sitten edelleen liittoverini Roiha esitti kalleuspaikkakysymyksen. Myös me tamperelaiset toteamme, että meitä ei tyydytä tämä kalleuspaikkaluokittelu, joka tänä päivänä on käytännössä. Emme myönnä sitä, että eläminen Tampereella on sen halvempaa kuin jossakin Helsingissä tai jossakin muualla maamme paikkakunnilla. Myös tässä mielessä yhdyin esittäjään, että SAK:n työvaliokunnan on vihdoinkin tähänkin kysymykseen puututtava, jotta kysymys voidaan hoitaa.

Edelleen talonmiesten asiassa olen jo kahdessa edellisessä SAK:n kokouksessa joutunut käyttämään puheenvuoron. Nyt yhdyin tähän esittäjään, en muista hänen nimeään joka esiintyi tässä talonmiesten kysymyksessä. Toivon, että 40 vuoden »karanteeni» yhden työntekijäryhmän kohdalla riittää päästä työehtosopimuslain piiriin.

Erkki Koskela (Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto): Hyvät edustajaverit! SAK:n työvaliokunnan lausunnossa jäsenliittojen ja niiden ammattiosastojen esityksiin sosiaalipoliittisten uudistusten aikaansaamisesta mainitaan sivulla 133 kohdassa 2. eräitä periaatteita, jotka on otettava huomioon vanhuudenturvan järjestämiseksi työntekijöille. Tässä lausunnossa edellytetään, että asia olisi järjestettävä kansaneläkkeen lisäksi työsuhde-eläkkeen avulla. Itse työsuhde-eläkkeistä ja palkkatyöntekijöille edullisimmasta ratkaisusta on tässäkin kokouksessa käytetty puheenvuoroja.

Eläke-etujen turvaaminen on kuitenkin vain yksi puoli asiassa. Monet läsnäoleista tuntevat varmaan sellaiset lehti-ilmoitukset ja eri teollisuuslaitosten työkonttorien hoitajien lausunnot, että uutta työvoimaa otettaessa yli 40-vuotiaat eivät voi tulla* kysymykseen. Eräillä aloilla tämä ikäraja saattaa olla kymmentä vuotta alhaisempi. Totean esim., että rautatiehallitus ei ota yli 30-vuotiaita. Kun on odotettavissa, että meidänkin maamme teollisuudessa tulee, kuten kaikissa muissakin maissa, tapahtumaan varsin suuria rakennemuutoksia, jotka merkitsevät mm. suurempia vaatimuksia ammattitaidon soveltuvuudesta ynnä työtekijöiden suhteen, niin edellä mainittujen ikärajavaatimusten noudattaminen tulee entistä ankarammaksi. Teollisuuden rakennemuutoksen johdosta vapautetaan teollisuuden palveluksesta sellaista työvoimaa, jolle ei työnantajan käsityksen mukaan kannata antaa korkeampaa ammattikoulutusta, jota uusittu teollisuuslaitos tarvitsee. Seurauksena on, että yli 40-vuotiaitten työttömien lukumäärä tulee jatkuvasti lisääntymään. Kun on oletettavissa, että keski-ikäisiä teollisuuden palveluksesta vapautuvia tuskin voidaan menestyksellisesti sijoittaa muiden elinkeinojen piiriin, niin on aihetta kysyä, mikä ihmisten kohtalo tulee olemaan. He eivät ole vielä eläkeiässä, eläkkeestä ei siis ole turvaa. He eivät kelpaa muille aloille. Onko niin, että ammattiyhdistysliike voi unohtaa nämä ihmiset? Mielestäni asia ei ole näin. Saattaa olla, että yli 40-vuotiaitten sijoittuminen työmarkkinoille joidenkuiden mielestä ei ole läheskään vakava ongelma eikä näin ollen vaatisi ammatillisten järjestöjen toimenpiteitä. Niin asianlaita ei kuitenkaan ole. Kaikissa kapitalistisissa maissa kiinnitetään tähän ongelmaan suurta huomiota. Mm. Amerikan Yhdysvaltojen työministeriön valmistamassa ennusteessa 1970-luvun työkehityksestä päädytään siihen, että asia tulee olemaan varsin vaikeasti ratkaistavissa, ja siitä johtuen on otettava vakavamminkin harkinnan alaiseksi se, että eläkkeeseen oikeuttavaa ikärajaa nykyistestään tuntuvasti alennetaan.

Edellä sanomallani olen halunnut kiinnittää tämän kokouksen huomiota asiaan. Esitän, että edustajakokous velvoittaisi työvaliokunnan ryhtymään asian selvittelyyn ja määrittelemään ne toimenpiteet, jotka meillä ilmeisesti ovat tarpeen työkykyisten yli 40-vuotiaiden ongelmien ratkaisemiseksi ammattikoulutuksen tai muiden sopivien toimenpiteiden avulla. Heille ei ole syytä tarjota työttömyystöimäiden sietämättömiä oloja, turvattomuutta, köyhyyttä ja nälkää.

Veikko Veckman (Tekstiilityöväen Liitto): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Täällä on jo paljon keskusteltu luottamusmiehen aseman turvaamisesta. Haluan vain lyhyesti mainita muutamia esimerkkejä omalta työsaraltani.

Työnantajapuolella yleensä myönnetään luottamusmiehen tärkeys noin virallisissa neuvotteluissa, mutta käytännössä tulee esille sellaista, mikä on hyvin paljon ristiriidassa heidän antamiinsa lausuntoihin verrattuna. Vielä tarjotaan allekirjoitettavaksi sopimuksia, joilla pyritään rajoittamaan pääluottamusmiehen ja osastojen luottamusmiesten toimintaa. Yleensäkin luottamusmiehen työ on raskasta ja kysyy voimia. Mutta toisaalta tämä raskaus lisää taistelutahtoa ja antaa voimaa. Mutta silläkin on oma rajansa.

Allekirjoittaneelle on työpaikalla esitetty ehdotus, jonka haluan tässä lukea:

»1. Työehtosopimuksen luottamusmiehiä koskevien määräysten käytännöllisessä soveltamisessa noudatetaan seuraavia menettelytapoja.

2. Arkitiistaisin ja -keskiviikkoisin on pääluottamusmiehellä kerta aamu-, kerta ilta-päivällä tilaisuus tutustua niiden osastojen luottamusmiesten esityksiin, jotka ovat kosketuksen ottoa pyytäneet, edellytyksellä, että ko. käynnistä ilmoitetaan asianomaisen työn johdolle. Osastojen luottamusmiehiin nähden noudatetaan työehtosopimuksen 27 §:n pöytäkirjamerkinnän n:o 1 määräyksiä

3. Arkitorstaisin kello 14.30:stä lähtien on pääluottamusmiehellä tilaisuus ottaa yhteys työnantajan edustajien neuvottelujäsen varten, ellei asian kiireellisyys toisin vaadi.

4. Arkitorstaisissa neuvotteluissa sovitaan, milloin seuraava neuvotteluyhteys otetaan ko. asiasta tai asioista.

5. Tällä työnantajan edustajien ja pääluottamusmiehen välisellä sopimuksella on pyrkimyksenä päästä työtehtävien ja neuvottelujen sekä joustavaan että keskitettyyn hoitamiseen».

Tässä on viimeinen pykälä sellainen, joka oli allekirjoittaneen laatima. Se, jonka laadin tässä kokonaisuutena, hylättiin. Tämä oli kolmas ehdotus meiltä, ja tämä meni sitten siihen malliin, että minä en voinut nimeäni panna tähän paperiin.

Sen jälkeen tuli ilmoitustaululle vielä ilmoitus, että pääluottamusmiehen tehtäviin kuuluvassa kiireellisessä asiassa saa pääluottamusmies ottaa työaikana yhteyden a.o. työntekijöihin ensin sopimalla soveltuvasta ajasta osaston mestarin kanssa ja ilmoittamalla ko. osaston konttoriin saapumisestaan. Alkuun suullisesti ilmoitettiin, että olisi pitänyt asian sisällöt kertoa työnantajille, mitä siellä keskusteltiin. Mutta tämä sitten virallisesti näissä papereissa jätettiin pois. Otin nämä esimerkkinä vain sitä varten, että tältä pohjalta on hyviä todisteita, kuinka yleensä luottamusmiehen tehtävää pyritään rajoittamaan.

Työvaliokunta on antanut luottamusmiehen aseman parantamista koskevaan esitykseen lausuntonsa ja esityksen edustajakokoukselle, sivut 153—155. Yhdyin kannattamaan tätä esitystä.

Sitten lyhyesti haluan yhtyä tuotantokomitean uudistamista koskevaan esitykseen. Onhan totta, että kiinnostusta tuotantokomiteaan oikein vakavassa mielessä pyritään sammuttamaan työnantajan puolelta, ja siksi tämä lakiuudistus on tärkeä.

Arvi N u p p o n e n (Työläisliitto): Hyvät edustajatoverit! Meillä on työjärjestyksen kohdan 13 sivulla 132 kemian teollisuuden talvilomat mainittuna esityksenä. Yhdyisin tähän esitykseen, jonka Suomen Työläisliiton kemian työntekijät ovat esittäneet SAK:n 8. edustajakokoukselle, koskien talvilomien järjestämistä näille työntekijäryhmille. Kuten tunnettua, joutuu tämä työntekijäryhmä työskentelemään olosuhteissa, jotka aiheuttavat työntekijöille sairauksia, jotka olisi katsottava ammattisairauksiksi, mutta joita ei nykyinen ammattitautilainsäädäntö tunne. On todettava, että esim. Säteri Oy:n työntekijöitä on tämän kaltaisiin sairauksiin joutunut noin 10% nykyisen työpaikan työntekijöistä. Koska näin on, on työolosuhteet tässä teollisuuden haarassa järjestettävä siten, että he saisivat riittävästi vapaa-aikaa terveytensä ja työkuuntensa säilyttämiseksi. Toivommekin, että edustajakokous hyväksyisi esityksen, joka tarkoittaa tämän päämäärän saavuttamista. Tosin Suomen Työläisliitto on jo kääntynyt eduskuntaryhmien puoleen ammattitautitilanteen tutkimiseksi, ja saamiemme tietojen mukaan se tulee lähinnä syysistuntokaudella käsiteltäväksi. Tämä siitä.

Ensio K o i v i k k o (Metallityöväen Liitto): Hyvät edustajatoverit! Eräänä tärkeänä edellytyksenä ammattihdistysliikkeen jatkuvalle kehitykselle ja eteenpäin viemiselle on työpaikoilla tapahtuva luottamusmiehen toiminta. Tämän toiminnan tärkeänä edellytyksenä on kuitenkin, että luottamusmies on turvatussa asemassa. Tällä hetkellä työläinsäädäntö eikä työehtosopimus anna sitä turvaa. Tosin työehtosopimukseen on saatu viime aikoina eräitä pienempiä parannuksia ja selvennyksiä luottamusmiehen asemasta. Kuitenkaan ei tämä estä mitenkään työnantajaa painostamasta ja eräillä verukkeilla erottamasta luottamusmiestä. Olen ollut pari kolme kertaa tilaisuudessa toteamassa, kuinka voimattomia työntekijät ovat olleet, kun luottamusmies on sanottu irti. Viikkoa ennen tähän edustajakokoukseen tuloani sain läheltä todeta, kuinka viisi vuotta takaperin luottamusmiehenä ollut työntekijä tänä päivänä joutuu kärsimään tästä silloisesta asemastaan. Ei ole tarpeen lähteä tässä selostamaan tapausta. Totean vain, että tämän työn tekijän kohdalla ovat Kotkassa ja Karhulassa työpaikan portit suljettu tältä asianomaiselta henkilöltä. Luottamusmiehen aseman turvaamiseksi meidän täytyy päästä parempiin tuloksiin, mikä on kerta kaikkiaan välttämättömyys, jos me haluamme viedä ammattiyhdistysliikkeen eteenpäin, niinkuin varmasti kaikki haluamme. Uskoisin, että tämä vakava epäkohta lainsäädännössä saadaan korjattua, jos me sitä

vakavasti yritämme. En lähde tekemään tästä mitään eri esitystä, vaan minä yhdyin niihin esityksiin, joissa työvaliokuntaa kehoitetaan kiireellisesti ryhtymään toimenpiteisiin tämän asian korjaamiseksi.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Järjestömuotovaliokunnan mietintö kohtaan »Ammattiyhdistysliikkeen jäsenten oikeudet ja velvoitteet».

O. Saari (Työvaliokunta): Järjestömuotovaliokunta on käsitellyt esitysviikon sivulla 83 olevan Rautatieläisten Liitto ry:n esityksen ja ehdottaa kokoukselle sen hyväksymistä työvaliokunnan lausunnon mukaisesti.

Asian käsittely keskeytettiin.

Hietalahden telakkatyöväen ammattiosaston kirjelmä työjärjestyksen kohtaan 13 »Sosiaalipoliittiset esitykset».

Puheenjohtaja: Tässä käydyssä keskustelun aikana tänne on saapunut kirjelmä Hietalahden telakkatyöväen ammattiosastolta, jossa muistutetaan näistä samoista kysymyksistä, mitä tämä keskustelu on pitänyt sisällään ja samalla toivotetaan menestystä SAK:n 8. edustajakokoukselle.

Tämä Hietalahden telakkatyöväen ammattiosaston lähettämä kirjelmä merkittävään pöytäkirjaan.

Merkittiin.

Yleisvaliokuntaan lähetettäviä esityksiä

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on jätetty kohtaan 13 liittyviä esityksiä, jotka lähetetään yleisvaliokuntaan.

Tehdyt esitykset lähetettiin yleisvaliokuntaan.

Järjestömuotovaliokunnan mietinnön jatkokäsittely

Puheenjohtaja: Olavi Saari esitti järjestömuotovaliokunnan esityksen. Voiko kokous hyväksyä tämän järjestömuotovaliokunnan esityksen?

Järjestömuotovaliokunnan mietintö hyväksyttiin.

Asia oli loppuun käsitelty.

Puheenjohtajaksi siirtyi Viljo Pousi.

Sekalaisia esityksiä (siv. 171—182)

Puheenjohtaja: Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen 14. kohtaa.

Keskustelu :

Arvo Hautala (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Useimmat näistä kysymyksistä, joita maamme ammattiyhdistysliike pitää työläisten kannalta tällä hetkellä ensi arvoisina toteutettaviksi, ovat päivän polttavia myös muissa kapitalistisissa maissa. Niinpä

vaatimus 5-päiväisestä ja 40-tuntisesta työviikosta ansiotasoa alentamatta on Euroopan sekä muidenkin pitemmälle taloudellisessa kehityksessä päässeiden kapitalististen maiden työväenluokan ensisijaisena vaatimuksena. Esteenä tämän vaatimuksen toteuttamiselle on edelleenkin suurpääoman vastustus. He perustelevat kantaansa kaikissa kapitalistisissa maissa samalla tavalla ja samoilla väittämillä. Nämä väittämät ovat meidän maassamme työnantajilta tuttuja. He uskottelevat työläisille, että kun ei naapurimaissa ole voitu työaikaa lyhentää, niin ei sitä voida meilläkään tehdä, koska työajan lyhentäminen merkitsee tuotantokustannustasoa nousua, kilpailukyvyä heikentymistä kansainvälisillä markkinoilla, josta taas on seurauksena tuotannon lasku ja työttömyys. Että kysymys on voitoista, sen he tietysti salaavat. Näin työajan lyhentäminen kuten muutkin työläisten vaatimukset saavat kansainvälisen luonteen. Siksi kansainvälistä kapitalismia vastaan on pantava kansainvälisen työväenluokan yhteinen voima. Työläisten ja ammatillisten järjestöjen kansainvälisellä yhteistoiminnalla on nykyaikana erikoisen suuri merkitys. Se tulee sitä merkittävämmäksi mitä enemmän nämä maat liittoutuvat ja mitä suurempi teknillinen taso on tuotannossa. On selvää, että nyt, jolloin osittain todellisissa ja osittain keinotekoisista syistä syntyy hajaannusta, niin se haittaa mmattiyhdistysliikettä ja vaikeuttaa yhteisten päämäärien toteuttamista. Vaikka työläisten käsitykset poliittisissa ym. suhteissa eroavat toisistaan, niin kuitenkin nähdään, että heidän etunsa ovat yhtäläiset ja siksi ne pitävät kansainvälistä yhteistoimintaa oikeana ja välttämättömänä, koska yhteistoiminta sen toteuttamisessa työväenluokan etujen pohjalta tuo aina parhaimmat tulokset. Organisaatorisesti on yhteistoimintaa haitannut ja vaikeuttanut eräiden kansainvälisten ammattiyhdistysliikkeen johtajien ottama asenne ja erikoisesti vieläpä työläisille vihamielinen aatteellisuus. Heidän kansainvälisen yhteistoiminnan perustana ei ole työväenluokan yhteinen etu, vaan useimmiten poliittiset tavoitteet. Tästä huolimatta on eri suuntiin lukeutuvien ammatillisesti järjestyneiden työläisten ja heidän kansallisen järjestönsä menestyksellisen yhteistyö ollut mahdollista.

Eräänä esimerkkinä tästä on viime vuoden toukokuun alussa Wienissä pidetty Euroopan työläisten ja ammatillisten järjestöjen edustajien kongressi, jossa keskusteltiin 40-tuntisen työviikon toteuttamisesta ja niistä toimenpiteistä, joihin olisi ryhdyttävä tämän tärkeän vaatimuksen aikaansaamiseksi ja toteuttamiseksi. Siellä käsiteltiin siis samaa asiaa, jota käsitellään myös omassa edustajakokouksessamme.

SAK:n ja Neuvostoliiton ammatillisten järjestöjen keskinäisten suhteiden ja yhteistoiminnan kehittämisestä voimme todeta, huolimatta siitä, että ne kuuluvat erilaisiin kansainvälisiin keskusjärjestöihin, että yhteistoiminta ja keskinäinen vuorovaikutus on ollut mahdollista ja se on tapahtunut ystävällisessä hengessä ja molempien osapuolen eduksi. Tahdon korostaa tätä seikkaa sen vuoksi, että eräät ammattiyhdistysjohtajat eivät tahdo tunnustaa tällaisen yhteistoiminnan mahdollisuutta eivätkä halua tämän suuntaisen kehityksen jatkuvan. Tällainen yhteistoimintaa vieroksuva kanta ei tietystikään voi olla meidän maamme työläisten etujen mukaista. Kun me olemme vastuussa siitä panoksesta, jonka maamme ammatillinen liike vastaisuudessa tulee antamaan kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen toimintaan, on meidän erittäin vakavasti harkittava niitä toimenpiteitä, joilla kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen toimintayhtenäisyyttä voitaisiin parantaa ja siten edistää koko työväenluokan asiaa. On varmaa, että emme ole oikealla tiellä torjussamme tämän tai tuon kansainvälisen keskusjärjestön piirissä syntyneen aloitteen tai toimenpiteen, joka tähtää työläisten elin- ja työehtojen tai sosiaalisten oikeuksien parantamiseen. Päinvastoin asiaa on otettava siten, että kaikissa toimenpiteissä, jotka auttavat kokoamaan ja järjestämään ammattiyhdistysliikkeen voimia työläisille tärkeissä asioissa eri asioiden ratkaisemisessa, tuota yhteistyötä pyritään lujittamaan. Tämä auttaisi niyös toisaalta kansainvälisen ammatillisen liikkeen eheyttämistä, jonka rakentamisessa me olemme aina halunneet olla mukana.

Kun täällä ensimmäisenä päivänä jo kiinnitettiin erityistä huomiota kansainvälisiin kysymyksiin ja kun kysyttiin, mistä johtuu, että täältä puuttuvat kansainväliset vieraat ja kysyttiin, onko yhteistoiminta rikkoutunut, niin tässä täytyy todeta se tosiasia, että

kun me olemme vakavin mielin käsittäneet, että me olemme rajattoman kansainvälisen yhteistoiminnan kannalla ja haluamme luoda hyvät ja luottamukselliset suhteet kaikkien maiden ammatillisiin järjestöihin, niin ei voi olla meidän syyämme, jos meillä ei ole edustajakokouksessa kaikkien niiden veljesjärjestöjen vieraita, joille me olemme kutsun esittäneet. Poissaolo voinee johtua vain siitä, että kansainvälisessä ammattiyhdistysliikkeessä vaikuttaa kahden suuntainen politiikka: Toinen politiikka, joka pyrki vakavasti rakentamaan ammatilliseen yhteistyötä siitäkkin huolimatta, että valtiolliset järjestelmät ovat eri laatuja. Tämän srfuntainen yhteistyöpolitiikka ei ole koskaan takertunut muutoseikkoihin, vaan on pyrkinyt tekemään kaikkensa yhteistyön rakentamiseksi ja syventämiseksi. Toisaalta tiedämme hyvin, että meidän maassamme on myöskin sellaisia ammattiyhdistysliikkeen varsin vastuullisilla paikoilla olevia tovereita, jotka ovat valmiita hyväksymään yhteistyön vain silloin, kun yhteistyön kohteena on sellainen maa, jossa on sama yhteiskuntajärjestelmä kuin meillä, ts. vain kapitalististen maiden kanssa. Meidän, jotka ymmärrämme kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen ja työväenluokan solidarisuuden suuren merkityksen, täytyy varmaankin asettaa sille kannalle, että me olemme edesauttamassa rajatonta yhteistyötä yhtä hyvin kapitalististen kuin sosialististenkin maiden ammatillisiin järjestöihin.

Erityisesti toivon, että tällaisena yhdistävänä ja rakentavana renkaana esiintyisi ja toimisi SAK. Tämä edellyttää sitä, että SAK ja jäsenliittomme entisestäänkin tehostetaan toimintaan ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisen politiikan kysymysten käsitelyssä ja että nimenomaan meidän työomme perustuu tähän työväenluokan Solidarisuuteen ja laajenee myöskin kansainväliselle alueelle.

Yhdyn SAK:n työvaliokunnan kansainvälisiä suhteita koskevaan lausuntoon. Ehdotan sen lisäksi, että SAK:n edustajakokous päättää:

i. Kehoittaa nyt valittavaa valtuustoa ja työvaliokuntaa aktivoimaan SAK:n toimintaa kansainvälisten suhteitten ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi ja syventämiseksi kaikkien maiden ammatillisten järjestöjen kanssa sekä tekemään oman järjestönsä keskuudessa tunnetuksi kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen sekä eri maiden kansallisten ammatillisten järjestöjen saavutuksia sekä kansainvälisen yhteistoiminnan merkitystä taistelussa työtätekevien elinehtojen parantamiseksi ja rauhan turvaamiseksi maailmassa.

2. Että SAK kansainvälisessä toiminnassaan pyrkii edistämään ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisen yhtenäisyyden aikaansaamista sekä osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan kansainvälisiin kokouksiin ja neuvotteluihin, jotka tarkoittavat kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen yhteistoiminnan aikaansaamista ja kehittämistä. Samoin SAK suhtautuu myönteisesti kaikkiin kansainvälisiin kongresseihin, joita eri maiden ammatillisten järjestöjen keskusjärjestöt tai ammatilliset maailmanjärjestöt järjestävät edistääkseen yhteistoimintaa työväenluokalle tärkeitten kysymysten ja päämäärien ratkaisemiseksi.

3. Kehoittaa kaikkia jäsenliittoja pitämään ohjeena edellä olevaa periaatteellista päätöstä kansainvälisen yhteistoiminnan järjestämisessä.

Toivo Lang (Muurarien Liitto): Ensinnä pyydän saada kannattaa Hautalan äskeisessä puheenvuorossaan tekemää ehdotusta.

Arvoisat kokousedustajat! Rauhankysymys on aina ollut ammatillisen liikkeen eräs suurimpia ja hyvin, suurella yksimielisyydellä omaksuttuja kysymyksiä. Varustelun aiheuttama rasitus jo rauhan aikana on työtätekevien suurena taloudellisena vitsauksena puhumattakaan sodan aiheuttamista onnettomuuksista ja siitä, että sodan yhteydessä sotalaivallitessa mitätöidään ammatillisen liikkeen saavutukset. Juuri nykyisenä ajankohtana on taistelu rauhan säilymisen puolesta tullut erittäin ajankohtaiseksi.

Huolimatta siitä, että toisesta maailmansodasta on kulunut vasta noin 16 vuotta, työskentelee tällä kertaa maailmassa noin 100 miljoonaa ihmistä välittömästi sotalaivituksen ja varustamisteollisuuden piirissä, ja näistä 20 miljoonaa on armeijan palveluksessa, loput sota- ja varusteluteollisuuden tehtävissä. Usein tuntuu, kuin olisi unoh-

tunut kansoilta se, että edellinen sota maksoi 32 miljoonaa kaatunutta rintamalla, 15 — 20 miljoonaa naista, lasta ja vanhusta kuoli ilmapommituksissa. Noin 30 miljoonaa ruhjottiin työkyvyttömiksi, noin 45 miljoonaa teljettiin vankilaan tai karkoitettiin pois kotipaikoiltaan ym. Puhumattakaan suunnattomista aineellisista menoista, päinvastoin yritetään sotamuistoista jälleen tehdä sankaruuden ja maineen kysymyksiä. Sotakiikoin lunta tilaisuuksiksi on tehty erinäiset sotamuistomerkkitilaisuudet ja luvassa on edelleen mm. kymmenennen divisioonan ja sen lottien sotahuuto Lappeenrannasta, johon eduskunnassakin on kiinnitetty huomiota.

Tämän suuntainen henkinen muokkaus ja tähtitieteellisiin summiin nousevat varustelumenot merkitsevät lopullisena päätepiteenä sotaa ja tuhoa.

Maassamme valtaa pitävät piirit yrittävät kulkea varustelujen lisäämisessä muiden kapitalististen maiden tahtiin. Kun puolustuslaitoksen menot vuonna 1948 olivat noin 8 miljardia markkaa, ovat ne kuluvalle vuodelle hyväksytyssä menoarviossa jo 28 miljardia markkaa, eikä tähän summaan sisälly vielä väestönsuojelusta ja varmuusvarastojen hankinnoista aiheutuvat kulut. Kun varustelumenojen kehitystä rinnastaa Aravamäärärahoihin, jotka ovat markkamääfaisestikin pysyneet paikallaan, tulee suhde yhä räikeämmäksi. Kyseisellä 28 miljardilla markalla rakennettaisiin esim. 14.000 kaksi miljoonaa markkaa maksavaa omakotitaloa, taikka kymmenen keskussairaala, hinnan ollessa noin 3000 miljoonaa markkaa. Suomen osalta sotilasmenot, vaikka nekin on huomattavat, ovat sentään pientä siihen nähden, miten vastaavat luvut ovat muissa maissa. Maksaahan esim. yksi B-70-tyyppinen suihkupommikone 150 miljoonaa dollaria, jolla summalla saisi 38 nykyaikaista sairaalaa, joiden keskihinta olisi 1300 miljoonaa Suomen markkaa.

Maailman rauhanneuvoston suorittamien laskelmien mukaan käytetään joka minuutti 61 miljoonaa maikkaa sotavarusteluihin maailmassa.

Tällaisten huimaavien lukujen esiintyminen osoittaa parhaiten se, kuinka suuri rasiusten lisääminen on sotavarustelu, johon ovat pakotetut kaikki sosialistisetkin maat silloin, kun kapitalististen maiden hallitukset eivät suostu varustelujen vähentämiseen.

Kapitalismin vallitessa pääoma suuntautuu sinne, missä niillä on parhaat saalistamismahdollisuudet: ne ovat juuri varusteluteollisuudessa. Esimerkkinä voidaan mainita, että Yhdysvaltain General Dynamic-yhtiön voitto oli kasvanut varustelun ollessa parhaimmillaan viimeisten 10 vuoden aikana 1.8 miljoonasta dollarista 91.8 miljoonaa dollariin.

Suomen ammatillisessa liikkeessä olisi rauhankysymyksen kannalta kiinnitettävä erikoista huomiota Länsi-Saksan jälleenaseistamiseen, joka tapahtuu Hitlerin aikaisessa hengessä ja osaksi samojen voimien johdolla. Länsi-Saksan laivastovpimien siirron Itämeren satamiin tulisi muistuttaa meitä vuoden 1940 lokakuussa pidetyn SAK:n edustajakokouksen ajasta ja siitä tiedosta, jota silloin levitettiin edustajakokoukseen, että saksalaisia joukkoja oli noussut Ahvenanmaalle. Tulisi muistaa poltetun Pohjois-Suomen jälleenrakentamisen vaikeat ja paljon muuta verta, hikeä ja kyyneleitä, joita sen jälkeen seurasi.

Kielteistä suhtautumista rauhan työhön eivät varustelujen lisäämisen kannalla olevat voi millään asiallisilla perusteilla puolustaa. Mutta sen jälkeen kun nämä piirit ovat tehneet voitavansa rauhantyon vastustamiseksi, he ovat leimanneet rauhantyyöhön liittyneet oman edun tavoittelijoiksi, jotka ovat monopolisoineet itselleen rauhan asian. Kuitenkin kysymys on kaikkia tavallisia ihmisiä koskeva suuri asia, jonka työhön liittymistä olisivat kaikkein kiitollisimpia juuri ne, jotka jo ovat rauhantyyössä mukana ja ymmärtävät sen suuren merkityksen. SAK:n johdon suhtautuminen rauhantyyöhön on ollut liian passiivista. On hyvä, että periaatteessa on asia tunnustettu oikeaksi, mutta se ei riitä, vaan käytännöllistä toimintaa tarvitaan. Myöskin ammatillisen liikkeen tehtävänä on selvittää, että vain rauhan vallitessa kapitalistista riistoa rajoittamalla voidaan työtekevä kansan elintasoa korottaa, luoda mahdollisuudet hyvinvoinnille ja paremmalle elämälle. Olen esittänyt vain eräitä esimerkkejä, jotka mielestäni velvoittavat

SAK:n piirissä tehokkaampaan työhön rauhan säilyttämisen hyväksi. Ei ole sopivaa vetäytyä YK:n selän taakse, kuten SAK:n työvaliokunta tekee esitysvihkoon sisältyvässä ehdotuksessa. YK:han on kansainvälinen valtioliitto ja SAK-taas kansallinen joukkojärjestö. Sen vuoksi ehdotan valiokunnalle käsittelyn pohjaksi mm. Muurarien Liiton Lahden osaston tekemää sekä liittomme Jyväskylän osaston tekemää aloitetta ponsineen, jotka ovat esitysvihkon sivuilla 174—175 viimeksijaetussa esitysvihkossa, kuten liittotoimikuntammekin lausunto.

Toivo Kuivana (Metallityöväen Liitto): Asiani koskee SAK:laista työtaistelupankkia. Jokainen SAK:n jäsen on valmis lausumaan: SAK vahvaksi ja taistelukelpoiseksi järjestöksi, kun on kysymys palkka- ja työehtosopimusneuvotteluista työnantajan kanssa. Tämä sanonta on sinänsä oikea sekä hyväksyttävä, mutta todellisuus lienee, etteivät pelkät korulauseet riitä, kun käydään taistelua työn ja pääoman välillä. Ammattiyhdistysliikkeen tulee tässä taistelussa aina edustaa työtä. Siksi lienee paikallaan, että omat järjestömme varustautuvat kaikilla mahdollisilla laillisilla sekä demokraattisilla keinoilla puolustamaan työn arvoa pääomaa vastaan. Yksi keino ja tehokas sellainen olisi SAK:n piiriin perustettava työtaistelupankki, joka hoitaisi kaikki ammattiyhdistysliikettä koskevat raha-asiat. Tämä työtaistelupankin nimellä kulkeva esitys tarvitsee tarkemmat perustelut, miksi tarvitsemme tällaista tukea. On palattava vuoden 1956 maaliskuuhun. Tosin vastaavia esimerkkejä löytyy koko ammattiyhdistysliikkeen kulkemalta tieltä aina sen aamunkoitosta. Mutta vuoden 1956 tapaukset lienevät tuorein kouluesimerkki siitä, mitä on kulkea lakon tietä ilman taloudellista turvaa. Yleislakon luultiin olevan sellainen pommi, -että kaikki järjestyy viikossa, mutta se kestitkin 19 päivää, joka oli heikoille liitoille kestokyvyn rajamaita. Tilanteen pelastavi silloin taloudellisesti vahvimmat liitot. Miksi näin oli? Vain siksi, että me työntekijät emme olleet varustautuneet kaikilla keinoilla kapitalistien hyökkäystä vastaan. Jos olette ja tiedän, että olette seuranneet ns. paremman luokan työtaistelua, niin heillä on hyvät ja tehokkaat keinot aina taistelunsa voittamiseen. Heillä on avainasemat ja muut sellaiset tekijät. Meitä ei auta kukaan muu kuin me itse ja silloin se on tehtävä, kun siihen on tilaisuus. Tämän kokouksen edustajat ovat jo sitä luokkaa työväenliikkeessä, että heidän on käsitettävä, kuinka ammattiyhdistysliike selviää voittajana kaikissa tilanteissa. Työtaistelupankin perustamista kiirehtivät jo kansainväliset tekijätkin, sillä hajottajat ovat saaneet ainakin sen aikaan, että pohjoismaitten veljesjärjestöt yrittävät meitä painostaa tavalla jos toisella. Jos syntyisi suurempi työtaistelu, olisi kyseenalaista, saisimmeko apua muualta. Meidän on luotava SAK taloudellisesti vahvaksi ja aatteellisesti suomalaista ajattelutapaa noudattavaksi liikkeeksi, jossa jokainen palkkatyöläinen tuntee olevansa turvattu. On valitettavaa, että nyt istuva SAK:n työvaliokunta ei ole asian hyväksi tehnyt mitään, sillä tämä asia oli esillä jo VII edustajakokouksessa. Silloin jo toin esiin, miksi työtaistelupankki tarvitaan. Puheenvuoroni on pöytäkirjassa sivulla 206. Tiedän, että tätä asiaa ei ratkaista lopullisesti tässä kokouksessa, mutta tiedän myös sen, että vastustajia tulee löytymään jopa meidän omasta piiristämme, mutta meidän on jotakin tehtävä turvallisuutemme hyväksi työmakkinoilla käytävää taistelua silmälläpitäen. Nyt joku voi sanoa »ei jäsenmaksujen korotuksia». Pankkiasia juuri varmistaisi sen, ettei niitä tarvitse suhteettomasti korotella. Olisi tämä pankin nimi mikä tahansa, se toimisi kuten rahalaitokset yleensä vain sillä edellytyksellä, että ammattiyhdistysliikkeen jäsenet ja keskusliitot vastaisivat sen toiminnasta. On turha tässä puheenvuorossa yrittää tehdä pankille ohjesääntöä eikä se ole tarpeenkaan, sillä meillä on käytettävissämme juristeja, jotka taitavat teknilliset puolet, kunhan periaate on selvä.

SAK:n 8. edustajakokous velvoittaa nyt valittavan valtuuston ja työvaliokunnan kiireellisesti tutkimaan ja perustamaan SAK:lle rahalaitoksen, jonka nimeksi pantakoon osuuskassa tai pankki, sekä ryhtymään toimenpiteisiin, että kaikki SAK:n alaiset järjestöt yhtyvät tähän rahalaitoksen perustamistoimenpiteeseen.

Svante Ala - H ä y h t i ö (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit. Tälle edustajakoukselle ovat useat ammattiliitot tehneet esityksiä toiminnan tehostamiseksi rauhan puolesta. SAK:n työvaliokunta on lausunnossaan aivan oikein todennut mm. seuraavaa:

Työväestö on joutunut sodista aina kärsimään raskaimmin. Tästä syystä työväenliike onkin eri maissa kansainvälisesti omaksunut itselleen sodanvastaisen ja rauhan turvaamisen tehtävän asenteen. Vaikka lausunnossa onkin esitetty myönteinen suhtautuminen rauhan kysymykseen, niin siinä mielessä on sittenkin vajavaisuutta. Se johtuu siitä, että lausunnossaan työvaliokunta ei yhdy eri esityksissä oleviin konkreettisiin määritelmiin. Erikoisesti olisi mielestäni Rakennustyöläisten Liiton liittotoimikunnan lausunto otettava vähimmäistavoitteeksi. Se on sivulla 176. Ei nyt riitä yksin se, että todetaan rauhan olevan välttämätöntä työväenluokan eteenpäin menolle ja ammattiyhdistysliikkeen ponnistuksille työläisten elinehtojen puolesta. Täytyy myös olla täysin selvä ja johdonmukainen asenne siihen nähden, miten voidaan toimia rauhan säilymistä puolesta. Usein kuulee sanottavan, että me emme voi ottaa mitään ratkaisevaa kannanmäärittelyä tässä yhteydessä, koska se on toimintamme kytkemistä politiikkaan. Jos me näin ajattelemme, niin silloin meidän on varottava tekemästä ratkaisevia päätöksiä esimerkiksi työaikakysymyksessä, koska sekin kytkeytyy politiikkaan. Eduskunnassa porvarilliset puolueet vastustavat työajan lyhentämistä. Jos me emme halua astua porvarien varpaille, niin silloin emme saa ottaa esiin työaikakysymystä. Ei ole kysymystä joka ei samalla olisi poliittinen. Sama asia on rauhankysymyksessä ja suhtautumisessa erillisten järjestöjen toimintaan. Meidän päävastustajamme ei kaihda mitään, mikä palvelee sen etuja. Maamme suurpääoman edustajat ovat aina liittoutuneet niiden voimien kanssa, jotka voimakkaaimmin hyökkäävät työväestöä vastaan. Aivan samoin kuin 30-luvulla maamme porvaristo ylisti, ja ihaili Hitlerin Saksaa, riin aivan samoin se ihailee tänä päivänä Adenauerin Saksaa. Jos kerran meidän vastustajamme liittoutuvat sodan valmisteli jäin kanssa ja ylistävät sotavarusteluja, niin kyllä meillä on korkea aika liittoutua kaikkien niiden kanssa, jotka vastustavat sotaa. Meistä on varmaan moni kuullut sanottavan »Itämeri rauhan mereksi». Tämän tunnuksen merkeissä on Saksan demokraattinen tasavalta järjestänyt Itämeren kansojen ystävyyyden viikon joka kolmantena vuonna ja tänä vuonna tämä viikko järjestetään heinäkuun 18—26 päivien aikana. Viikon tarkoituksena on lähentää Itämeren kansoja toisiinsa ystävyyyden merkeissä. Viikon aikana on erilaisia tiede-, taide- ja urheilu- ym. tilaisuuksia. Myöskin järjestetään työläisten kongressi, jossa käsitellään vain yhtä asiaa, ammattillisesti järjestäytyneiden työläisten mahdollisuudet toimia kansojen ystävyyyden ja rauhanomaisen rinnakkaiselon puolesta. Tämä Saksan demokraattisen tasavallan aloite ystävyysviikon viettämiseksi edellämäinillä tunnuksella on jo nyt saavuttanut hyvin laajan kannatuksen kaikissa asianomaisissa maissa. Länsi-Saksassa, jossa Adenauerin politiikka päättyy sotavalmisteluihin ja sodalla uhkaamiseen, ovat monet ammatilliset järjestöt yhtyneet ajatukseen »Itämeri rauhan mereksi». Monet Länsi-Saksan ammatilliset järjestöt ovat tuoneet selvästi julki, että Itämeren rannoille ei ole sijoitettava sotilaallisia tukikohtia eikä sotavoimia Länsi-Saksassa saa lisätä. Kun Bonnin hallitus vaatii rakettiasiaita, niin Länsi-Saksan työläiset vaativat rauhanomaista rinnakkaiseloa. Länsi-Saksan työläisillä on sama ajatus kuin kaikkien maiden työläisillä. Itämeren viikon tilaisuuksissa ovat Saksan toverit yhtyneet kaikkien Itämeren maiden työläisten vaatimuksiin: Ei sotilaallisia tukikohtia eikä sotalaivoja Itämerelle.-Kuten jo sanoin, minulla on ollut tilaisuus olla Itämeren viikon aikana Rostockissa. Toivoisin, että sen viikon tunnus saisi jakamattoman kannatuksen myös tässä kokouksessa. Tälläkin edustajakokouksella on mahdollisuus antaa tukensa ajatukselle »Itämeri rauhan mereksi». sYhtymällä saksalaisten toverien aloitteeseen maamme ammatillisten järjestöjen pitäisi ottaa entistä käytännöllisempi kanta toiminnassaan rauhan puolesta. Kuten jo sanoin, ei riitä, että toteamme rauhan välttämättömyyden, vaan pitäisi olla myös tekoja sen puolesta. Tänä päivänä uhkaa Itämeren rauhaa lähinnä Länsi-Saksan uusnatsismi. Tänä päi-

vänä on meidän oltava liitossa niiden kanssa, jotka vastustavat tämän uusnatsismin toimintaa ja pyrkimyksiä. Pyydän yhtyä Rakennustyöväen Liiton lausumaan.

Emil A v i k a i n e n (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Pyysin puheenvuoron »Sekalaisia»-esityksen osastossa, viimeisen esityksen johdosta, jonka on tehnyt Kotkan mekaanisen puunjalostusteollisuuden työntekijäin osasto ja johon Puuteollisuustyöväen Liitto on yhtynyt. En ole niitä ihmisiä, jotka pulloon sylkäreivät ainakaan silloin, jos se on täysi, mutta olen ollut raittiusliikkeessä mukana vuodesta 1954 ja teki niin mukavaa, kun Janne Hakulinen epäili tämän vapaan lauontain, joka on toivomuksemmaa, muodostuvan eräältä kohdista jopa surulliseksi. SAK:n ohjelmaan on tietääkseni alun perin kuulunut raittiusasian ajaminen, mutta se on jäänyt nykyään taka-alalle. Kerta kaikkiaan siis työmaajuopotteluun pitäisi kiinnittää huomiota enemmän. Vapaa-ajat saa jokainen pitää miten haluaa, se on melkein jokaisen oma asia, mutta seurataksemme työmailla tapauksia, ja siellä on katkeria tapauksia ja vielä katkerampia ovat niistä tapauksista johtuvat seuraukset perheissä ja kotona, joihin tapauksiin olen joutunut puuttumaan ihan henkilökohtaisesti. Tässä asiassa minä yhdyn tähän esitykseen, mutta sillä lisäyksellä, että tämä ei koskisi vain ammattiyhdistyksen toimitsijoita, kuten tässä mainitaan, vaan myös kaikkien alojen ammatissa olijoita. Mitään poikkeuksia siinä suhteessa ei ole! Tietysti on hyvä toimitsijotakin pitää kurissa, mutta kyllä pitäisi pitää koko työväkeä kurissa. Tämä on naurettava asia! Minä arvaan sen ja minä olen joutunut sormella osoitettavien joukkoon jopa omalla työmaallanikin, ja ne kaihtavat kyllä minua jonkin verran, mutta minä en ole siitä piitannut, koska minä olen sen periaatteen ottanut ja niin minä sen myös pidän enkä ole Alkon ovia avannut vuoden 1954 jälkeen, jolloin sen ratkaisun" tein, ja varmaa on, että en ole lukeutunut siihen joukkoon, johon Hakulinen epäili jonkin vapaan lauontain johtavan, ja niitä on paljon sellaisia ihmisiä, joten minäkin tähän epäilyyn yhdyn, että se lauontai voi mennä tosiaan Alkole eikä perheelle! Tässä mielessä minä vain kannatan tätä tehtyä esitystä edellä mainitulla lisäyksellä.

Olavi S a a r i n e n (SAK): Täällä Hautala käytti puheenvuoron tästä meidän kansainvälisestä työstämme, ja tulin tänne pönttöön sanoakseni, että Hautalan tyyli ja tapa käsitellä näitä asioita on vähän samankaltainen kuin SAJ:n miesten. On turhaa hänen luulla, että ystävällisiä suhteita voidaan rakentaa länteen ja itään, jos täältä käsin yritetään antaa sellainen kuva, että lännessä kaikki ammattiyhdistysmiehet ovat enemmän tai vähemmän epäiltäviä henkilöitä. Edelleen Hautala heitti semmoisen väitteen, että ammattiyhdistysliikkeen piirissä aivan johtavilla paikoilla, niin kuin hän sanoi, on henkilöitä, jotka haluavat yhteistyötä vain, sellaisten maiden ammattiyhdistysliikkeitten kanssa, joissa on samanlainen talousjärjestelmä kuin meillä. Minä haluaisin Hautalalta tiedustella, mistä tämän SAK.-laisen ammattiyhdistysliikkeen piiristä sinä löydät näitä johtajia? Minä sanoisin sinulle, että asianlaita on kai niin, että ne johtajat, jotka edustivat sitä kantaa, että suhteita pitää ylläpitää vain länteen, ovat siirtyneet SAJ:hin!

Heikki T o m p u r i (Muurarien Liitto): Hyvät toverit! Sodan jälkeen lakkautettu 10. divisioona kokoontuu tulevan kuun 4 päivänä Lappeenrantaan viettämään sotarikkeitä muistojaan. Siellä tullaan käyttämään Lappeenrannan varuskunnan alaisia laitteita niiden sotaurhojen huoltamiseen. Tuollaisten tilaisuuksien järjestäminen on lainvastaista, rauhansopimuksen vastaista, ja siinä mielessä me lappeenrantalainen järjestöväki emme voi hyväksyä tuollaisten tilaisuuksien järjestämistä. Me tulemme samana päivänä järjestämään mielenosoitustilaisuuden osoituksena siitä, että me emme hyväksy vanhojen sotapoliitikkojen muistojen verestämistä ja ehdotan ja toivon, että tämä edustajakokous tuomitsee tuon tuollaisen työn ja samalla kannatan toveri Langin tekemää esitystä.

Arvo Hautala (Elintarviketyöläisten Liitto): Minä en tiedä, mitä Olavi Saari-
nen kysymyksellään tarkoitti, mutta jos hän pyrki tiedustelemaan juuri sitä, mitä hän
sanoi, niin minä toivon kaikella vilpittömyydellä, että todellakaan SAK:sta ei löytyisi
mistään sellaista ammattiyhdistysliikkeen ei ainakaan johtavaa toveria, joka asettuisi
sille kannalle, mistä hän mainitsi, että haluaa olla yhteydessä vain länteen. Hän oli
täysin oikeassa todetessaan, että SAK:sta ovat lähteneet ne henkilöt, (kokouksesta:
Lähetetty!) jotka nimenomaan ovat olleet vain yksipuoliseen yhteistyön kannalla. Tämä
toteamus on tarpeen sen vuoksi, että ammattiyhdistysliikkeen keskuudessa saattaa olla
harhakäsityksiä kansainvälisen yhteistyön merkityksestä. Minä juuri tarkoitinkin lau-
sunnollani sitä, että SAK ei ole syyppää siihen, että täällä ei ole kaikista veljesjärjestöistä
edustajia, vaan se on nimenomaan niiden poliitikkojen syy, jotka ovat ottaneet poli-
tiikanteon itse asiaksi ja unohtaneet työväen asian myös kansainvälisten kysymysten
käsittelyssä. Minun mielestäni on kovin lapsellista se, niin kuin eräässä valtuuston ko-
kouksessa tapahtui, että SAK:n silloinen puheenjohtaja esitti valtuustolle uhkailuja *
mainiten, että jos ei määrättyyn suuntaan muuteta politiikkaa, nimenomaan sinne oi-
kealle päin, niin, niin kuin hän sanoi, »pojat, teidän päksyt eivät kestä sitä painetta,
joka kohdistuu». No, minä luulen, että Suomen palkkatyöväestö kestää melkoisen paine-
neen, jos on kysymys sellaisen paineen vastustamisesta, joka ilmenee oikeistolaisessa
politiikassa. Minä vielä haluan kerrata ja tähdentää sitä, ettei olisi viisasta tehdä sel-
laisia päätöksiä SAK:ssa, jolloin pyrittäisiin luomaan hyviä suhteita vain yhteen suun-
taan. Minun mielestäni on aivan luonnollista, että kun suuret poliittiset johtajatkin
voivat siitä huolimatta, että he ovat täysin poliittisesti eri mieltä, keskustella suurista
kansainvälisistä kysymyksistä yhdessä samojen pöytien ääressä, niin miksi ei tämän
päivän ammattiyhdistysliikkeen johto voi käsitellä näitä yhteisiä asioita yhteisten pöy-
tien ääressä siitä huolimatta, että he saattavat olla poliittisesti erimielisiä. Sen vuoksi
meidän ehdotuksemme siitä, että olisi SAK:n edesautettava kansainvälisen yhteistyön
aikaansaamista omine pienine voimineen, se on minun nähdäkseni nykyisenä ajankoh-
tana hyvin perusteltu.

Leo Piitulainen (SAK): Täällä on esitysvihkossa useampiakin esityksiä vap-
pujuhlista. Sopinee, että kerran SAK:n toimitsijoidenkin taholta puututaan tähän kysy-
mykseen, koska siihen ei ole aikaisemmin puututtu.

Täällä näissä alustuksissa mainitaan, että on tärkeätä saada yhteisiä vappujuhlia
aikaan, jolloin voidaan näyttää, mikä on työntekijöiden voima. Samalla voitaisiin
näyttää ne tunnukset, joita ammattiyhdistysliikkeellä on. Tämä on kaikki oikein, ja
luulenkin, että koska täällä ei ole puututtu tähän vappujuhlakysymykseen, niin se
johtuu seuraavista seikoista:

SAK ei antanut vappujuhlaohjeita tänä vuonna, vaan Itatsoi, että koska kaikki
mielipideryhmät olivat sitä mieltä, että vappujuhlat voitaisiin viettää mahdollisesti
yhteisinä ilman mitään poliittisia tunnuksia, niin tällä ehkä voisi olla mahdollisuuksia
onnistua. Niinpä kaikki ne ammattiosastot, jotka aikaisemminkin olivat esittäneet esi-
tyksiä yhteisistä vappujuhlista, esittivät myöskin tänä vuonna eri paikallisjärjestöissä,
että yhteisiä vappujuhlia järjestettäisiin. Kaikki ryhmät olivat myös sitä mieltä, että
poliittisia tunnuksia ja poliittisia vappujuhlia näistä ei pidä tehdä. Kaikki ovat olleet
siitä yksimielisiä. Mitä tapahtui? Porvoossa sekä Keravalla (Kokouksesta: Ja Joen-
suussa!) — Joensuussa, se on tapaus erikseen, Porvoossa sekä Keravalla tuotiin vappu-
juhliin poliittiset liput. Esim. Keravalla Nahkatyöntekijäin Liiton puheenjohtajalla,
joka on myös puhunut siitä, ettei ammattiyhdistysliikkeessä pitäisi harrastaa politiikkaa,
ei ollut mitään sanottavaa siitä, että siellä vappujuhlissa liehuivat poliittiset tun-
nukset.

On harkittava, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä, jotta tällaiset tapaukset eivät
pääse uusiutumaan. Me olemme kokeilleet viime vappuna, voimme viettää yhteisiä
vappujuhlia. Muutamilla paikoilla ne ovat onnistuneetkin. Minkä vuoksi ei voi tässä
noudattaa johdonmukaista linjaa? Vappujuhlia valmisteltaessa erällä paikoilla, mm.

Lappeenrannassa, pyydettiin, että eikö voisi edes käärittyinä tuoda poliittisia lippuja juhlapaikalle! Minä luulen, että tuuli olisi ollut niin kova, että kääreet olisivat repeytyneet ja liput mahdollisesti hulumenneet siellä juhlassa. Pitää muuten paikkansa!

Joensuussa kaatuivat vappujuhlat siihen, nimenomaan yhteiset juhlat, ettei tuotu poliittisia tunnuksia juhliin. Ehkä tästä johtuu, että ei tähän vappujuhlaesitykseen ole käytetty puheenvuoroja. Tästä asiasta on vihdoinkin tehtävä selvä ja meidän on tehtävä selvä myös siitä, vedämmekö politiikan tähän ammattiyhdistysliikkeeseen ja vappujuhliin, vai pidämmekö sen erillään tänä vappuna, tarkoitan viime vappua. Siinä me emme onnistune!

Me kokeilimme pitkästä aikaa näitä vappujuhla ja nähtävästi siinä olemme epäonnistuneet.

Minun oli pakko käyttää tästä asiasta puheenvuoro, koska se koskee erittäin tärkeältä osaltaan järjestöissä olevaa yhteiseiintymistä ja sitä, niiltä pohjalta tämä yhteiseiintyminen voi lähteä — onko se reilua ammattiyhdistysliikkeen osalta tapahtuvaa yhteistoimintaa vai tapahtuuko jatkuvasti välistä vetoja, onko tämä jatkuvan yhteistoiminnan sabotointia ammattiyhdistysliikkeessä.

Asian käsittely keskeytettiin.

P u h e e n j o h t a j a : Kokous päättyi nyt tältä päivältä. Sitä jatketaan huomenna kello 10. Ryhmät kokoontuvat kello 8.30.

Kokouspäivä päättyi kello 18.32.

NELJÄS KOKOUSPÄIVÄ

Keskiviikkona toukokuun 31 pnä 1961 klo 10.00

Puhetta johti Pekka Virtanen, sihteerinä toimi U. Nokelainen.

P u h e e n j o h t a j a : Edustajia kehoitetaan ottamaan paikkansa. Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton 8. edustajakokouksen neljäs kokouspäivä alkaa.

Nimenhuudossa todettiin kaikki kokousedustajat läsnäoleviksi.

P u h e e n j o h t a j a : Eilispäivänä keskeytettiin edustajakokous työjärjestyksen 14. asian kohdalla. Keskustelu tästä asiasta jatkuu.

Kokous jatkoi keskustelua työjärjestyksen 14. kohdasta.

K e s k u s t e l u :

Arvo Hautala (Työvaliokunta): Eilen käytti täällä viimeisen puheenvuoron SAK:n valistussihteeri Piitulainen, joka käsitteli varsin tärkeää kysymystä meidän suhtautumisestamme yhteiseen vapun viettoon.

Minusta tuntuu, että valistussihteeri Piitulainen ei ollut harkinnut sitä, mitä hän tulee täältä korokkeelta edustajille lausumaan. Hän ilmeisesti haluaisi vierittää syytä vasemmiston niskoille, kun hän lausui, että eräissä tapauksissa oli sovittu yhteisestä vapun vietosta ja sen jälkeen kaiketikin työntekijät olivat vaatineet kulkueseen otettavaksi poliittisia tunnuksia. Minäkin olen kuullut tästä samasta asiasta ja vähän ihmetellyt SAK:n toimiston eräitä tovereita, jotka ovat pitäneet sellaista vaatimusta,

kuin 40-tuntisen työviikon toteuttaminen niin poliittisena, ettei se sovi yhteiseen työväen kulkueeseen. Minusta tuntuu myöskin siltä, että kun hän esitti kysymyksen, että vappukulkueet ja juhlat on pidettävä politiikan ulkopuolella, on tietysti hyvin tärkeää, että me päätämme yhdessä siitä, minkälaisen vaatimusten ja tunnusten merkeissä vappujuhlia yhdessä vietetään. Se on tietysti tärkeää. Mutta minun mielestäni ei liikuta realisella pohjalla, jos sanotaan, että yhteinen vappujuhla on vain epäpoliittisille palkkatyöläisille. Vappujuhlien onnistumisen mahdollisuudet tulevat silloin, kun kommunistit, kansandemokraatit ja sos.demokraatit sopivat yhdessä vappujuhlien järjestämisestä. Turhaa tätä toiseikkaa on salata. Jos Piitulaisella on sellainen käsitys, että poliittiset juhlat onnistuisivat siitä huolimatta, että annetaan porttikielto poliittisesti järjestäytyneille työläisille, niin minä luulen, että yhteisten vappujuhlien onnistumiselle tulee mahdollisuus vain hyvin harvoilla paikkakunnilla, sillä Suomen palkkatyöväestökkin on varsin voimakkaasti poliittisesti järjestäytyneitä joukkoa.

Tämän vuoksi olisi nähtävästi seuraavinakin vuosina vakavammin kuin aikaisemmin pyrittävä neuvottelun avulla löytämään sellaiset yhteiset tunnukset, joiden puolesta voidaan vappujuhlat viettää ja joissa voidaan ilmaista palkkatyöväestön yhteinen käsitys ja esiintyä yhteisten ajankohtaisten vaatimusten toteuttamisen puolesta.

Kun hän mainitsi, että SAK:n työvaliokunta ei tehnyt mitään päätöstä vappujuhlasta, niin se pitää paikkansa. Ja jos on asianlaita, niinkuin Piitulainen mainitsi, että täällä halutaan auttaa vappujuhlien järjestämisasiä, niin sekin on hyvä asia. Mutta on aihetta kysyä, mistä Piitulainen ja hänen toverinsa saavat ohjeet, miten vappujuhlat on pidettävä, kun työvaliokunta ei tehnyt asiasta mitään päätöstä. On toivottavaa, että tätä asiaa tuleva, tässä kokouksessa valittava työvaliokunta käsittelee erittäin perusteellisesti ja pyrkii löytämään sellaiset ratkaisut, jotka tyydyttävät kaikkia niitä ryhmiä, niitä poliittisia suuntia, jotka ammattiyhdistysliikkeessä ovat ja varmaankin yhteisten vappujuhlien järjestäjänä SAK:lla on tulevina aikoina erittäin suuri merkitys.

•Haluan vielä lopuksi korostaa sitä, että vappujuhlat voivat yleensä onnistua yhteisinä juhlina vain siten, että nimenomaan otetaan huomioon, että meidän maassamme on eri tavalla ajattelevia ihmisiä, joiden kanssa täytyy näiden juhlien järjestämisestä sopia ja on luovuttava kokonaan siitä, että nämä järjestyvät jonkun pienen ryhmän toimesta, joka sanelee minkälaiset tunnukset siellä ovat. Minusta päätösvalta vappujuhlien järjestämisessä täytyy jättää paikallisille ammatillisille järjestöille, heidän jäsenilleen ja SAK:n työvaliokunnan tulisi tässä asiassa menetellä siten, kuin palkkatyöväestö on itse omissa järjestöissään päättänyt.

Erkki Niva (Puuteollisuus työväen Liitto): Hyvät toverit! Haluan kiinnittää edustajakokouksen huomiota tapaturmatorjuntatyöhön, sillä maassamme tapahtuu vielä luvattoman paljon kuolemaan johtaneita tapaturmia ja koko iäksi jonkin vaikean ruumiinvamman aiheuttaneita tapaturmia.

Edustan sellaista teollisuuslaitosta, että muistini mukaan viimeisen kymmenen vuoden ajalta voin luetella toistakymmentä kuolemaan johtanutta tapaturmaa. Siksi edustajakokouksen ja tulevan työvaliokunnan on kiinnitettävä tähän asiaan entistä suurempaa huomiota. SKDL:n eduskuntaryhmä on tehnyt eduskunnassa lakialoitteen päätoimisen pääluottamusmiehen toimen perustamisesta suurimmille tehdasalueille ja työpaikoille. Pidän tärkeänä, että tällainen laki saadaan ja sen parempi mitä pikemmin, sillä äsken mainitsemani kuolemaan johtaneet hyvin useat tapaturmat ehkä olisi voitu välttää ...

P u h e e n j o h t a j a : Puhujalle huomautetaan, että tämä asia ei kuulu nyt käsiteltävään aihepiiriin.

Puhuja jatkaa: Kuitenkin esitän, että tuleva työvaliokunta ryhtyy toimenpiteisiin, että tämä laki saataisiin säädetyksi.

Lauri Lohivara (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Hyvät edustajatoverit!

Olemme aloittaneet SAK:n 8. edustajakokouksen neljännen päivän ja kaikki varmaan toivovat, että se olisi tällä kertaa viimeinen. Esityslista, joka on kahlatu loppupuolelle, sisältää vieläkin varsin paljon puhuttavaa. Kun otamme vielä huomioon, että valiokunnat antavat tänään lausuntonsa, joissa on ratkaiseva päätösehdotus jo käsitellyistä asioista, niin voimme todeta, että tämän päivän ohjelma on erittäin runsas ja tiukempi siinä mielessä, että jos kokous tosiaan aiotaan tänään lopettaa, ei voida asioita enää siirtää seuraavaan päivään. Tämän kokouksen sisältöön kuuluu vielä mainitsemieni lisäksi tämän järjestön jatkuvasta toiminnasta ja käyttökelpoisuudesta vastuussa olevien luottamushenkilöiden nimeäminen, mikä ei ole, niinkuin tiedämme, mikään toisarvoinen kysymys.

Tämä kaikki osoittaa, että meiltä kokousedustajilta vaaditaan erikoista valppautta ja toimintakykyä nyt tänään tulevina hetkinä. Toivokaamme, että me näissä edes suurin piirtein onnistuisimme, sillä kysymys SAK:n arvovallan säilymisestä on edelleen aktiivinen, elintärkeä ja välttämätön maamme työväenluokan elinehtojen säilyttämisessä ja niiden kehittämisessä edullisempaan suuntaan.

Tässä maassa ovat meidän luottamusmiehemme kyllä jo käyttäneet niinkin varomatonta kieltä, että Suomen työmiehen sosiaaliturvallisuus olisi jo nyt kohtuuttoman korkea ja maamme taloudellisten resurssien vastainen. Sen vuoksi meidän on välttämätöntä ja avoimin silmin toiminnassamme syytä herätä osoittamaan tämänlaiset tiedot tuulesta temmatuiksi ja paikkansa pitämättömiksi.

Tämä kokous on jo tähän mennessä todennut monta parannuskohdetta, jotka ovat liitettävissä maamme kehityksen pyörään vaarantamatta vähääkään taloudellisia resurssejamme, vaan ne liittyvät vain pienenä osana kansantulomme entistä oikeudenmukaisempaan jakautumiseen.

Varsinaisesti on, esillä olevan asian kohdalta, niinkuin alussa sanoin, paljon tärkeätä keskusteltavaa, mutta päästäksemme näistä kysymyksistä vähän helpommin, olisi mielestäni ne jaettava vaikka kolmeen ryhmään: Ensiksi rauhan kysymys, johon erällä tavalla liittyisi myöskin SAK:n kansainväliset suhteet, sillä ei kai liene sentään meidän kenenkään halu täällä omassa maassamme muodostaa välejämme siihen suuntaan, että voitaisiin kutsua sotatilaksi, vaikka me emme eräistä asioista sopsikään neuvottelemaan samassa karsinassa. Toiseksi ryhmäksi työtaistelupankkiaasia, joka on mielestäni erittäin tärkeä ja kolmanneksi kysymys vapunpäivän saamisesta palkalliseksi, johon voisi ikäänkuin kaunistukseksi liittää kysymys yhteisten vappujuhlien aikaansaamisesta. Viimeksi mainittu asia on siksi selvä, että siihen ei voida tehdä muuta, kuin puhua paljon ja kauniisti sen puolesta ja joka on minunkin mielestäni kysymys, johon kannattaisi uhrata aikaa, mutta josta vielä tällä hetkellä minun mielestäni puuttuvat käytännön edellytykset.

Toteaisin, että ensimmäisessä tapauksessa on rauhasanan merkeissä paljon turhaa sanahelinää, josta ei varsinaisesti asian kehitykselle tässä vaiheessa ole paljonkaan apua, ellei nyt puhuessaan aina muista sitä vanhaa sota-aiheista fraasia, joka kuuluu: jos haluat puhua rauhasta, valmistaudu sotaan. Minun harras toivomukseni on, ettei tämä eikä tulevatkaan sukupolvet koskaan tulisi näkemään sodan kurimusta.

Suhteesta SAK:n ja ulkovaltojen välillä olemme mielestäni saaneet jo kokouksen aikana riittävän selvityksen ja se on se, ettei oman pesän likaaminen, mikäli siihen ihminen yleensä alentuu ja antautuu, tule tyydyttämään. Tämänantapaisia vetoja ei ole voitu kokonaan aikaisemminkaan estää. Tämän laatuinen paikkaseutu voidaan kyllä myöhemminkin siivota ja puhdistaa, mutta eräissä tapauksissa jää pysyviäkin merkkejä. Ja tässä tapauksessa, jos ne näkyvät, niin muistuttakoon ainoastaan sen tekijä häpeästä eikä muusta. Toisessa tapauksessa katson työvaliokunnan ehdotuksen tyydyttävän minua, samoin kolmannessakin, joka on kylläkin vaikeampaa kysymysluokkaa, mutta joka ei myöskään paljon puhumisesta parane.

Toivoisin lopuksi, että kaikki kysymykset, joita me tämän kokouksen aikana olemme käsitelleet, saisivat tulevaisuudessa myönteisiä edellytyksiä toteutuakseen käytännössä ja etteivät ne jäisi vain paperille, sillä siinä muodossa ne eivät paljonkaan meitä auta ja että seuraava SAK:n 9. sääntömääräinen kokous pääsisi entistä intensiivisemmin valmistelemaan maamme palkkatyöväestön etujen ja ehtojen parantamiskysymystä sekä vielä, että niidenkin silmät aukenisivat, jotka vielä tänä päivänä syyllystävät oman pesänsä likaamisen lisäksi työväenluokan vastaisiin ajattelumattomiin tekoihin hajottamalla muutenkin vielä liian pientä joukkovoimaamme, joka välttämättä tarvittaisiin Suomen pääomapiirejä ja kapitalistisia aineksia vastaan käytävässä taistelussa.

Veikko Hietasaari (Puuteollisuustyöväen Liitto): Hyvät edustajatoverit! Äskeinen edustaja, toveri Niva, esitti tälle kokoukselle erittäin tärkeän asian ja toivoisin, että vaikka tämä lipsahti väärään asiaryhmään, että edustajakokous huomioisi hänen tekemänsä esityksen. Kuten kuulumme, hänen perusteluistaan, on asia sitä suuruusluokkaa, että toivoisin edustajakokouksen ottavan tämän asian huomioon. Yhdyn kannattamaan hänen tekemänsä esitystä.

Valto Kettunen (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Ensiksikin minun on sanottava, että me KTV:n edustajakokousedustajat olemme käyttäneet tässä kokouksessa hyvin varovaisesti puheenvuoroja. Me emme ole halunneet pitkittää tämän kokouksen kestämisäikää niinkuin eräitten liittojen edustajat ovat tehneet, lukemalla täällä valmiiksi koneella kirjoitettuja luntteja.

On ilman muuta selvää, että tällaisessa arvovaltaisessa kokouksessa kuin SAK:n edustajakokous, on asioita käsiteltävä, mutta kun eräitten liittojen edustajat ovat systemaattisesti mies mieheltä esiintyneet täällä ja puhuneet samasta asiasta, niin tämä ei liene oikeudenmukaista. Tämä SAK:n edustajakokous maksaa liitolle huomattavia summia. Voin noin karkeasti mainita, että meidän liittomme osuus tämän edustaja-kokouksen kuluissa on noin 1,5 milj. Jos me kaikki ja kaikkien liittojen edustajat puhuisimme täällä samalla tavalla, kuin eräitten liittojen edustajat ovat tehneet, niin tämä kokous kestäisi 2 viikkoa tai se saattaisi kestää kuukaudenkin. Siinä tapauksessa kulut nousisivat huomattavan suuriksi (Kokouksesta: asiaan) Hyvä ystävämme Janne Hakulinen, joka on käyttänyt täällä erittäin pontevia merkittäviä ja myöskin koväänisiä puheenvuoroja, mainitsi eilen tuolla käytävällä, kun keskustelimme näistä asioista, että jokainen puheenvuoro, mitä tässä edustajakokouksessa käytetään, maksaa 15.000 markkaa. En tiedä, pitääkö tämä Hakulisen teoria paikkansa, mutta kun Janne on SAK:n tilintarkastaja ja tunnettu tilimies, niin ei liene aihetta epäillä hänen matemaattista laskutaitoaan.

Olemme päässeet tässä edustajakokouksessamme 14. asiaan. En halua pitkittää tämän kokouksen aikaa. Täällä SAK:n valistussihteeri Piitulainen käytti eilen vappujuhlaesityksestä puheenvuoron ja siihen ei ole paljon lisättävää. Mehän muistamme sodan jälkeiset vuodet. Silloin tätä maata hallitsi Mauno Pekkala-vainajan hallitus ja silloin yritimme poliittisten puolueitten kesken järjestää yhtenäisiä vappujuhlia. Silläkkin paikkakunnalla, josta olen kotoisin, järjestettiin tuollainen juhla, mutta ei ole sen jälkeen järjestetty. Siellä oli molempien silloisten poliittisten puolueiden edustajat puhumassa, oli sos.demokraattisen puolueen ja myöskin SKDL:n puhujat. Nämä veljet olivat tukkanuottasilla ja haukkuivat toisiaan ja niin tuolta juhlaolta oli kaikki pohja pois. Tällaisiin juhlisiin ei ole >syitä palata.

Eräs >toveri tässä muutamana päivänä mainitsi, että meillä on nyt ammattiyhdistysliikkeen piirissä varsinaisesti 3 työväen puoluetta, on sos.demokraattinen puolue, soS, demliitto ja SKDL. Tämän lisäksi hän mainitsi, että on maalaisliittolaisiakin meidän järjestöme jäsenissä. Minä voin sanoa, että meillä on porvareitakin jäseninä. Jos nyt ajateltaisiin, että me järjestämme yhteisen vappujuhlan ja niihin täytyisi jokaisen intressipiirin edustaja saada puhumaan, ymmärrätte minkälaisiksi nuo vappujuhlat

menisivät, jos 3 työväenpuolueen lisäksi olisi maalaisliittolainen ja kokoomuslainenkin puhumassa.

Tästä kysymyksestä ei kannata enempää käyttää kokouksen aikaa.

Toinen kysymys, joka myöskin liittyy vappuun ja jonka myös aion esittää, koskee sitä, että meillähän on lähinnä virkasuhteessa olevien piirissä myöskin sellaisia työntekijöitä, jotka joutuvat tekemään työtä vapunpäivänäkin. Sairaaloiden on otettava potilaat vastaan, liikennelaitoksen on pyörittävä myöskin vapunpäivänä, samoin palokunnan on kuljetettava sairaat ja sammutettava tulipalot myöskin vapunpäivänä. Tuo laki, joka säättää työntekijöille palkan vapunpäivästä, ei koske viranhaltijoita. Minä olen tästä kysymyksestä joutunut keskustelemaan myös hallitusneuvos Vehilän kanssa, ja hän vetoaa juuri tuohon, että laissa sanotaan, että se on laki työntekijäin vapunpäivän palkasta eikä koske siis viranhaltijoita. Tietysti voidaan ajatella, että saavathan viranhaltijat palkkansa, kun heillä on kuukausipalkka, mutta minä toivoisin, että vapunpäivä rinnastettaisiin samanlaiseksi kuin meillä on itsenäisyyspäiväkin, josta me saamme tuon varsinaisen korvauksen. Kyllä minä pitäisin vappua, joka on työväestön kansainvälinen juhlapäivä, yhtä arvokkaana päivänä kuin mitä itsenäisyyspäiväkin on. Toivoisinikin, että tämän edustajakokouksen jälkeen valittava uusi keskusliiton johto ryhtyisi sellaisiin, toimenpiteisiin, että vapunpäivästä, joka kuten täällä jo tuli mainituksi, on työväestön kansainvälinen juhlapäivä, myöskin viranhaltijaryhmille maksettaisiin ylimääräinen korvaus niin kuin maksetaan tavalliselta sunnuntaipäivältä ja myös itsenäisyyspäivältä.

Esko Piilonen (Metallityöväen Liitto): Hyvät edustajakokousterit! Kun vappujuhlan järjestämisestä näyttää täällä edustajakokouksessamme kehittyvän paljon keskustelua, niin en malta olla kuluttamatta kokouksen kallista aikaa selostaakseni, miten omalla paikkakunnallani on viime vuosien vappujuhlista selvitty, ketä on syrjitty ja ketkä ovat syrjineet.

Me kaikki tunnemme SAK:n antamat vappujuhlaohjeet viime vuosilta, joten niistä ei ole mitään sanottavana. Me Äänekoskella olemme vuosia olleet sitä mieltä, että vappujuhlat olisi rakentavampia, jos ne järjestäisi SAK. Tästä syystä me vuonna 1959 paikallisjärjestömme edustajakokouksessa teimme yksimielisen päätöksen siitä, että paikallisjärjestö järjestää vappujuhlat poliittisten puolueiden kaikkien antamalla luvalla. Saimme luvan, jonka jälkeen työvaliokunta ryhtyi suunnittelemaan juhlaa. Silloin yllättäen kävi ilmi, että SKDLäinen järjestöväki ilmoitti vastoin edustajakokouksen yksimielistä päätöstä, että »tulemme juhliin ehdolla, että saamme tuoda poliittiset liput mukaan». Koska isomman instanssin edustajakokouksen päätös nimenomaan edellytti, että juhlamme on ilman poliittisia tunnuksia, mutta osastojen liput mukana ja työvaliokunnan hyväksymät tunnuksat tulevat kulkueeseen, niin silloinen vappujuhla kaatui siihen.

Vuonna 1960 näköalat avartuivat kauppalassamme niin paljon, että tuli yhteinen vappujuhla. Puhujia oli kaksi, molemmista mielipideyhmistä, ja juhla oli onnistunut. Samoin kävi tänä vuonna, siis 1961. Suoritimme tiedustelun poliittisille puolueille. Kaikki ryhmittivät sen taakse, että he eivät järjestä vappujuhlia, vaan että APJ saa tämän tehdä, ja tulos oli se, että paikkakunnallamme oli onnistunut vappujuhla. Puhujina oli Suomen Paperityöväen Liiton sihteeri Penttilä ja Muurarien Liiton järjestäjä, oliko Saarinen, en muista nimeä. Juhla oli joka tapauksessa onnistunut tänäkin keväänä.

Kun nyt taitetaan peistä siitä, kenen pitäisi saada järjestää vappujuhlat, olemme Äänekoskella sitä mieltä, että näin ne onnistuvat parhaiten. Kuten edellä käyneestä selostuksestani ilmenee, onnistuvat vappujuhlat, jos niihin voivat osallistua kaikki työläiset, mutta silloin se samalla edellyttää sitä, että kaikki puolueyhymät ovat joko lipuineen tai ilman poliittisia lippuja mukana ja että juhlan jokainen osanottaja tuntee oman arvonsa, mutta antaa myös arvon toiselle, vaikka tämä ehkä omistaisikin hiukan erilaisen käsityskannan työväenliikkeen toimintatavoista.

*

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana on tehty eräitä lisäyksiä varsinaisiin esityksiin, jonka johdosta tämä asiaryhmä lähetetään yleisasiainvaliokuntaan.

Asiaryhmä lähetettiin yleisasiainvaliokuntaan.

Yleisasiainvaliokunnan mietintö kohdasta 10 »Palkka- ja talouspoliittiset esitykset»

Puheenjohtaja: Nyt palaamme työjärjestyksen kohtaan 10 Palkka- ja talouspoliittiset esitykset. Yleisvaliokunnan mietintöä selostaa Vihtori Rantanen.

Vihtori Rantanen: Hyvät toverit! Yleisvaliokunta on käsitellyt työvaliokunnan sekä liittojen tekemät esitykset sekä täällä kokouksessa tehdyt muutosesitykset kohtaan 10.

Yleisvaliokunta ehdottaa, että sivulla 15 työvaliokunnan lausunnossa, jossa puhutaan SAK:n talouspoliittisista tavoitteista »Perustavoitteet» kohta 1 muutetaan kuulumaan seuraavasti: »Mahdollisimman korkean täystyöllisyysasteen saavuttaminen.»

Sivulla 31, jossa on kahdessa kohdassa »Palkkapolitiikka», sivun alussa oleva Palkkapolitiikka-osa siirretään ensimmäiseksi kappaleeksi sivun alaosassa olevaan Palkkapolitiikka-kohtaan.

Tämän lisäksi yleisvaliokunta on laatinut lyhyemmän yhteenvedon niistä päämääristä, jotka ammattiyhdistysliikkeellä on. Se kuuluu seuraavasti:

»Hyväksyessään SAK:n työvaliokunnan VIII sääntömääräiselle edustajakokoukselle laaditun talouspoliittisen ohjelman edustajakokous toteaa erityisesti nykyisten korkeasuhdanteiden — oikein ohjattuina — tarjoavan mahdollisuuden pysyviin kansantaloudellisiin saavutuksiin. Näin ollen on olemassa työvaliokunnan laatimalle ohjelmalle reaaliset toteuttamismahdollisuudet.

Edustajakokous pitää erittäin tärkeänä suunnitelmallisen tuotantotoiminnan kehittämistä, jonka päämääränä on täystyöllisyys ja vakaa rahanarvopolitiikka. Tähän liittyvän määrätietoisien työllisyyspolitiikan tavoitteena tulee olla pysyvien työkohteiden lisääminen. Näitä pyrkimyksiä toteuttaen olisi myös maan rahapolitiikka ohjattava siten, ettei pääasiassa tuotanto- ja liike-elämää palvelevalla, liikeperiaatteiden mukaan ohjattavalla rahapolitiikalla aiheuteta työttömyyttä tai muita haittoja palkansaajille.

Uuden tuotantotoiminnan suunnittelussa ja rakentamisessa tulisi kiinnittää aikaisempaa suurempaa huomiota koko kansan tarpeita palvelevan ja nykyistä tasaisemmin jakautuvan tuotantotoiminnan rakentamiseen erikoisesti ns. alityöllisyysalueille. Kansantaloudellisesti tasapainoinen tuotantoelämä edellyttää myös sitä, että SAK:lle ja sen kautta palkansaajille varataan nykyistä suuremmat mahdollisuudet tuotantoelämän hallinnassa ja ohjaamisessa.

Maamme kansantaloudellisen aseman riippuessa ratkaisevalta osaltaan ulkomaankaupasta, pitää edustajakokous välttämättömänä, että valtiiovallan taholta ylläpidetään poliittisista sitoumuksista riippumatonta kauppapolitiikkaa kaikilla käytettävissä olevilla markkina-alueilla.

Palkkapolitiikkaa koskevassa päätöksessään edustajakokous pitää tavoitteena reaali-palkkatason nousua, joka vastaa tuottavuuden kasvua. Näihin pysyviksi tarkoitettuihin peruspyrkimyksiin liittyy sellaiset palkkapolitiikan rakennetta koskevat uudistukset: kuten samapalkkaisuuden toteuttaminen, säännöstelyn aikaisten virheellisyyksien korjaaminen ja epävarmaksi osoittautuneiden palkkatekijöiden vakiinnuttaminen suhdannevaihteluista riippumattomiksi palkkaperusteiksi. SAK:n palkkapolitiikka perustuu kuluttajahintojen vakaana pysyttämiseen. Sen vuoksi edustajakokous edellyttää.

että valtiovallan ja yksityisen elinkeinoelämän taholta noudatetaan rahanarvoa vakiinnuttavaa hintapolitiikkaa. Kauppapoliittiset rakennemuutokset huomioiden pitää edustajakokous tuontiin sidottujen kulustarvikkeiden hintojen alennusta mahdollisena eikä se voi hyväksyä todennäköisten tullihelpotusten siirtämistä jakeluliikkeiden hyväksi.

Tulevaisuuden kannalta erityistä merkitystä tulee olemaan valtiovallan toimenpiteillä, jotka koskevat verotuspolitiikan uudistamista. Tällöin tulisi kiinnittää pääasiallinen huomio niihin kiireellisiin toimenpiteisiin, jotka koskevat välttämättömien verojen alentamista ja kunnallisverotuksen uudistamista. Edustajakokous pitää välttämättömänä, että veronhuojennukset kohdistetaan ensisijassa pienempituloisiin palkansaajaryhmiin. Koko kansantalouden — ja ennen kaikkea vakaan rahanarvopolitiikan — kannalta on merkitystä liikevaihtoveron korotuksista pidättäytymisellä, eikä niitä missään tapauksessa saisi laajentaa kulustuotteita koskevien tavararyhmien osalta.

Käsiteltävään talouspoliittiset ohjelmakohdat edustajakokous on pitänyt päämääränään yleistä elintason kohottamista ja palkansaaja-asemassa olevan kansanosan hyvinvoinnin lisäämistä.»

- Siis valiokunta yhtyy työvaliokunnan lausuntoon näillä muutoksilla ja lisäyksillä. Tämän lisäksi valiokunta ehdottaa, että edustajakokous päättäisi kehoittaa työvaliokuntaa laatimaan kansantajuisen ja kasvatuksellisia pyrkimyksiä palvelevan kirjasen tästä kansantaloudellisesta ohjelmasta.

Valiokunnan ehdotus oli yksimielinen, paitsi että keskustelun kuluessa esitettiin myöskin toisen tapaisia ajatuksia.

Aarne Saarine* (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Lyhyt huomautus kokouksemme työstä. Täällä on huomautettu siitä, että mm. Rakennustyöläisten Liiton edustajat käyttävät paljon kokouksen aikaa ja aiheuttavat sillä tavoin SAK:lle menoja. Minä huomautan, että Rakennustyöläisten Liitto maksaa noin 20 % SAK:n jäsenmaksutuloista, nykyisellä jäsenmäärällä noin 10 milj. mk vuodessa. Se merkitsee, että viiden vuoden aikana me maksamme SAK:lle 50 milj. mk, ja meillä täytyy olla oikeus puhua tässä kokouksessa.

Mitä valiokunnan ehdotuksiin tulee, niin valiokunnassa on esiintynyt erilaisia ehdotuksia. Suurin erimielisyys koski kysymystä, mihin toimenpiteisiin SAK:n työvaliokunnan olisi ryhdyttävä, ellei valtiovallan ja yksityisen elinkeinoelämän taholla pystytä ylläpitämään todella vakavaa hintatasoa. Ehdotimme, että päätösehdotukseen sisällytettäisiin myöskin kohta, jossa edustajakokous velvoittaisi työvaliokunnan ryhtymään toimenpiteisiin palkkatyöntekijäin etujen turvaamiseksi ja hyvityksen aikaansaamiseksi, ellei hintatasoa pystytä pitämään vakaana. Tätä ei kuitenkaan valiokunnan enemmistö tahtonut hyväksyä. Puheenjohtaja Rantanen vastusti erityisesti ehdotusta sillä, että edustajakokous, jos se tällaisen lausuman hyväksyisi, sitoisi liian suurena määränä työvaliokunnan käsiä. Minä ymmärrän puheenjohtaja Rantasen perusteet. Jos edellytetään, että puheenjohtaja Rantanen valitaan edelleen SAK:n puheenjohtajaksi, niin hän ei luonnollisesti halua kovin sitovia päätöksiä omaa toimintaansa silmälläpitäen.

Me emme kuitenkaan valiokunnassa ole halunneet tästä asiasta äänestää. Lähdemme siitä, että täällä olevien edustajien ja SAK:n jäsenistön on pidettävä huolta siitä, että SAK ryhtyy toimenpiteisiin palkansaajain etujen turvaamiseksi, jos hintatasossa tapahtuu kohoamista.

Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Käsittelemme yleisvaliokunnan tekemät esitykset ja samalla esitysvihon kohdat, jotka ovat sivuilla 5 — 70.

Yleisvaliokunta on ehdottanut, että sivulle 15 voitaisiin »Perustavoitteet» 1 kohdalle merkitä muutos »Mahdollisimman korkean täystyöllisyysasteen saavuttaminen». Voita-
neen hyväksyä.

Hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Esitysvihon sivulla 31 yleisvaliokunta ehdottaa, että Palkka-
politiikkaa koskevat kohdat voitaisiin yhdistää ja näin saada samaan kokonaisuuteen.
Ehdotus tuntune loogilliselta.

Edustajakokous hyväksyi yleisvaliokunnan ehdotuksen, että sivulla 31 ylhäällä
oleva kappale »Palkkapolitiikka» siirretään alempana olevan Palkkapolitiikka-kohdan
ensimmäiseksi kappaleeksi.

P u h e e n j o h t a j a : Sitten me kuulimme puheenjohtajan esittämänä kunnan
määrittelyesityksen päätöslauselmaksi lisäesityksenä siihen, mitä työvaliokunta nyt
esillä olevan kohdan osalta aikaisemmin on jo esittänyt.

Yleisvaliokunnan ehdotus palkka- ja talouspolitiikkaa koskevaksi päätöslauselmaksi
hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Sitten meillä on sivulla 61 alareunassa työvaliokunnan
lausunto niistä esityksistä, joita osastot ja liitot ovat tehneet.

Työvaliokunnan lausunto osastojen ja liittojen tekemistä esityksistä sivulla 61 hyväk-
syttiin. *

Samoin hyväksyttiin sivulla 63 oleva työvaliokunnan lausunto^

K e s k u s t e l u sivulla 70 olevasta SAK:n työvaliokunnan lausunnosta:

Aarne Saarinen (Työvaliokunta): Pyydän huomauttaa, että valiokunta ei ole
käsitellyt näitä erillisiä työvaliokunnan lausuntoehdotuksia, joten pyydän, että tältä
osin asia palautetaan vielä valiokuntaan. Kysymyksessähän on työvaliokunnan lausunto,
joka koskee samapalkkaisuutta. Kuten sanottu, siis valiokunta ei ole käsitellyt näitä
erillisiä työvaliokunnan lausuntoja, joten minusta on väärin, että asia tuodaan edustaja-
kokoukselle niin, että valiokunnalla ei ole ollut tilaisuutta lausuntoja käsitellä.

P u h e e n j o h t a j a : Katson, että yleiskeskustelun aikana ei ole tehty sellaisia
muutosesityksiä, joita yleisvaliokunnan olisi pitänyt käsitellä, ja sen vuoksi on aiheel-
lista, että työvaliokunnan lausunto myöskin tältä osalta voidaan hyväksyä.

Aarne Saarinen (Työvaliokunta): Asia on, niinkuin sanoin, että valiokunta
ei ole käsitellyt näitä erillisiä työvaliokunnan lausuntoehdotuksia, ja pidän ehdottomasti
vääränä sellaista menettelytapaa, jos edustajakokoukselle ehdotetaan hyväksyttäväksi
lausuntoja, joita asianomainen valiokunta ei ole käsitellyt. Jos kuitenkin niin aiotaan
tässä väkivaltaisesti menetellä niin ehdotan, että työvaliokunnan lausunnon sijasta
hyväksyttäisiin Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton asiaa koskeva ehdotus,
joka on sivulla 66 ja joka kuuluu seuraavasti:

Edellä olevaan viitaten esitämme, että SAK:n VIII edustajakokous toimii siten,
1. että Kansainvälisen Työjärjestön sopimus • samapalkkaisuudesta viipymättä
ratifioidaan;

2. että SAK:n edustajakokous velvoittaisi valittavan työvaliokunnan työskentele-
mään siten, että miesten ja naisten erilaiset palkkaluokittelut ja -ryhmittelyt poistetaan

ja että ammatilliset järjestöt SAK:n tuella pyrkivät määrittelemään kokonaispalkat niin naisille kuin miehillekin;

3. että ratkaisua ei viivästytetä asian siirtämisellä samapalkkaisuusneuvostolle, vaan SAK:n ja STK:n tulisi valmistaa konkreettiset ehdotukset seuraavia työehtosopimusneuvotteluja varten;

4. että riittävän ajoissa valmistaudutaan ammattiyhdistysliikkeen yhteisin voimin samapalkkaisuusperiaatteen toteuttamiseksi käytäntöön työehtosopimuspoliittisin keinoin.

Arvo Hautala (Työvaliokunta): Minusta olisi vähän outoa, jos tänne tuodaan asioita käsiteltäväksi siten, että valiokunta ei ole voinut niihin määritellä kantaansa. Jos nyt kuitenkin käy todella tällä tavalla, niinkuin nyt näyttää käyvän, niin minä yhdyn kannattamaan Saarisen tekemää esitystä, että edustajakokous päättäisi tällä kohdalla niinkuin hän täällä esitti.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: On ymmärrettävissä, että laajassa ja monia asioita käsittelevässä kokouksessa on vaikea valiokuntien kaikkia asioita yksityiskohtaisesti käsitellä, mutta koska nyt on tehty muutosesitys sivulla 70 olevaan SAK:n työvaliokunnan lausuntoon "nähdén, niin katson, että tälle kokoukselle on esitetty kaksi kannatettua ehdotusta ja kokouksen mielipiteen selville saamiseksi asiassa on suoritettava äänestys.

Puheenjohtajan selonteko hyväksyttiin ja päätettiin toimeenpanna koeäänestys.

Koeäänestys SAK:n työvaliokunnan sivulla 70 olevasta lausunnosta.

Puheenjohtaja: Ehdotan, että meneteltäisiin seuraavalla tavalla. Ne, jotka ovat SAK:n työvaliokunnan lausunnon hyväksymisen kannalla, nostavat ensiksi edustajakorttinsa ylös. Kysymyksessä on koeäänestys. Sen jälkeen nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat Saarisen tekemän muutosehdotuksen kannalla, joka löytyy esitysvihkon sivulla 66. Äänestysesitys hyväksyttäneen?

Koeäänestys hyväksyttiin.

Koeäänestys ja päätös.

Äänestystoimituksen jälkeen totesi puheenjohtaja, että esitysvihon sivulla 70 oleva työvaliokunnan lausunto, on tullut edustajakokouksen päätökseksi.

Asia oli loppuun käsitelty.

Puheenjohtaja: Järjestömuotovaliokunnalla on lausunto kokoukselle esitettäväksi.

Järjestömuotovaliokunnan mietintö järjestömuotoasiasta.

Olavi Saarinen: Järjestömuotojaosto on käsitellyt esitysvihkon sivulla 82 olevan työvaliokunnan lausunnon järjestömuotoasiasta ja valiokunnan enemmistö esittää kokoukselle työvaliokunnan lausunnon hyväksymistä.

Keskustelu :

Arvo Hautala (Työvaliokunta): Valiokunnassa käytiin keskustelua siitä, miten olisi edustajakokouksen suhtauduttava niihin erimielisyyksiin, joita on olemassa ja jotka koskevat liittorajakysymyksiä. Meillähän on jo aikaisempienkin edustajakokousten päätökset siitä, että olisi toteutettava teollisuusliittoperiaate myöskin käytännössä, ja SAK:n työvaliokunnan lausunnossa mainitaan, että SAK:n on edelleenkin toimittava tämän teollisuusliittoperiaatteen toteuttamiseksi. Nyt on kuitenkin tilanne jatkuvasti sellainen, että näistä hyvistä päätöksistä huolimatta ei ole työvaliokunnalla ollut mahdollisuuksia toteuttaa tätä hyvin tärkeätä ratkaisua sen vuoksi, että eräät ammattiliittojen johtajat näyttävät olevan sitä mieltä, että jäsenkalastus on paljon tärkeämpää kuin sellaisen pohjan luominen, joka antaa mahdollisuuden tehokkaan palkka- ja työehtosopimuspolitiikan hoitamiseen. Sen vuoksi valiokunnassa esitettiin, että sivulla 83 olevaan työvaliokunnan lausuntoon viimeisen kappaleen edelle lisättäisiin kappale, joka kuulisi:

. »Ennen vuoden 196a loppua on työvaliokunnan pyrittävä lopullisesti ratkaisemaan nyt esiintyvät liittorajoja koskevat erimielisyydet "teollisuusliittoperiaatetta noudattaen. Tässä tarkoituksessa on työvaliokunnan ohjattava liittojen keskeisiä neuvotteluja.»

Tälle lisäehdotukselle voisi vielä perusteluna mainita, että tämän tärkeän kysymyksen ratkaisua jouduttaisi se, jos edustajakokous asettaisi tällaisen päämäärän ja aikamäärän, jonka kuluessa tästä asiasta päästäisiin täällä yläportaassa yksimielisyyteen. Sen jälkeen tulisi tistysti sitten käytännössä järjestötyö ohjattavaksi tämän suuntaisesti. Meidän käsityksemme mukaan tämä auttaisi työvaliokuntaa ja nopeuttaisi teollisuusliittoperiaatteen toteuttamista.

Pentti Kinha (Yleinen Lehtimiesliitto): Kannatan Hautalan tekemää esitystä. Odotin, että valiokunta olisi lausunnossaan myös maininnut edes jotakin siihen esitykseen, jonka minä tein täällä Sähköalan Työntekijäin Liiton jäsenille annettavasta vetoamuksesta. Valiokunta näyttää kuitenkin katsoeneen, ettei asia anna aihetta minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Totean edelleen, että kysymys SAK:n sähkömiehiin suhtautumisen selvittämistä ja tämän kannan selvästi sanomisesta on varsin tärkeä sähkömiehille nimenomaan juuri nyt, kun he joutuvat äänestämään siitä, menevätkö he mahdollisesti tähän puoluepoliittiseen SAJ:hin, joka toivoo voiman lisää tuosta seitsemäntuhantisesta sähkömiesliitosta, vai tulevatko he tähän meidän yhteiseen rintamaamme. Pidän edelleenkin kiinni siitä, että SAK:n edustajakokous antoisi lausunnon, jossa se ilmoittaisi sähkömiehille, että SAK turvaa sähköalan työntekijöille mahdollisuuden järjestää jäsenpiiriinsä siten, että SSTL voi säilyttää nykyisen järjestömuotonsa ja jos SSTL liittyy SAK:n jäsenjärjestöksi, tulee SAK tukemaan alan työntekijöitä yhdistävän voimakkaan järjestön rakentamisessa ja tukemaan myös liittoa sen pyrkimässä solmimaan jäsenkuntaansa koskevia palkka- ja työehtosopimuksia. Edelleen totean, etten voi käsittää sitä, miksei tällaisesta kysymyksestä voitaisi tällaista lausuntoa antaa. SAK:n työvaliokuntahan on jo tehnyt päätöksen siitä, että liitto hyväksytään SAK:n jäseneksi. Nyt on kysymys siitä, että Sähköalan Työntekijäin Liiton jäsenille myös sanotaan selvästi, se, että SAK on halukas ottamaan Liiton piiriinsä. Pidän siis esityksestäni edelleen kiinni.

Ossian Hasa (Rakennustyöläisten Liitto): Myöskin minä ihmettelen sitä piittaamattomuutta, mitä valiokunta on nyt osoittanut sähköalan työntekijäin osalta. Muodostuu todella varsin omalaatuinen tilanne SAK:n kannalta, kun sähkömiehet nyt suorittavat järjestöäänestystään, ja me otamme tällaisen asenteen, että me emme selvästi määrittele kantaamme tähän kysymykseen. Tällä perusteella minä kannatan toveri Kinhan tekemää esitystä.

Olavi Saari nen (Työvaliokunta): Sanoin jo valiokunnassa ja haluan kokouksen edessä vielä toistaa, että minä toivoisin Kinhan vetävän tämän esityksensä pois. SAK:n työvaliokunta on ilmoittanut Sähköalan Työntekijäin Liitolle, että Sähköalan Työntekijäin Liitto on tervetullut SAK:n jäsenyyteen. Tämän pitäisi tässä vaiheessa riittää. Jos Kinha pitää esityksestään kiinni, me joudumme siitä äänestämään ja seuraus on, että esitys hylätään. Siitä on seurauksena, että julkisuudessa sanotaan, että SAK ei haluaakaan Sähköalan Työntekijäin Liittoa jäseneksi.

Pentti Kinha (Yleinen Lehtimiesliitto): Toveri Olavi Saarinen sanoi, että olisi varsin ikävää, jos jouduttaisiin julkisuudessa toteamaan, että SAK:n edustajakokous otti kielteisen kannan tähän asiaan. Totean tämän johdosta, että jos näin joudutaan toteamaan julkisuudessa, se on ikävää, mutta se on tosiasia. Lehtimiehenä ilmoitan myös, että tunnen erittäin suurta kiinnostusta tämän asian selvittämiseen ja esitän vielä lisäksi, että jos tässä nyt käy, niinkuin Saarinen mainitsi, että äänestys tulee, että suoritetaan nimenhuutoäänestys, jolloin nähdään kuka täällä puolustaa sitä, että SAK:n järjestövoimaa lisättäisiin ja sähkömiehet otettaisiin SAK:n jäseniksi, ja kuka haluaa sitä, että se jäisi ulkopuolelle ja menisi SAJ:hin. Kyllä meidän pitää vastata niihin propagandavetoihin, mitä SAJ sähkömiehiä kalastaessaan esittää. Hänen selittävät työvaliokunnan päätöstä sillä tavalla, että se merkitsisi liiton täydellistä hajottamista, ja sähkömiehet ovat sitä mieltä, etteivät he halua liittoa hajoittaa. Asia pitää ottaa vakavasti nyt siltä kannalta, lähdetäänkö meidän yhteistä koko ammattiyhdistysliikkeemme järjestövoimaa rakentamaan vai pelataanko sillä tässä asiassa joillakin hämärillä lähtökohdilla, joita minä en voi ollenkaan käsittää. Minä en käsitä, mikä tässä Saarisen ilmoituksessa on takana, että tästä jouduttaisiin äänestämään. Asian pitäisi olla täysin selvä, koska SAK:n työvaliokunta on tehnyt päätöksen siitä, että liitto otetaan SAK:n jäseneksi. Minun esityksessäni pyritään siihen, että edustajakokous sanoisi niin selvän kannan asiasta, ettei kenelläkään sähkömiehellä olisi epätoisuutta siitä, että he pääsevät SAK:hon. (Kokouksesta: hyvä!)

Kalervo Kanninen (Työvaliokunta): Täällä erittäin voimakkaasti Kinhan taholta esitetään, että tämä kokous tekisi päätöksen sähköalan työntekijäin ottamisesta keskusliiton piiriin. Ei voi käsittää, mikä on tämän tuijotuksen tarkoitus. On itsestään selvää, että liittojen ottaminen ja liittojen hyväksyminen ei voi olla tämän edustajakokouksen asia siinä mielessä, että näistä lähdetäisiin täällä päättämään, mikä jäsenliitto otetaan ja mikä ei. SAK:n tuleva työvaliokunta tulee varmaankin tekemään kaikkensa, että sähkötyöläisten asema SAKdaisessa ammattiyhdistysliikkeessä tulisi turvatuksi ja ne tulisivat tänne. On itsestään selvää, että jos lähdetään eri liitoista, on kahlattava koko jäsenkenttä. Ei ole Sähköalan Työntekijäin Liitto silloin erikoisasemassa. On lähdeittävä kahlamaan valtion virkamiesliitot, postimiesliitto ja mielisairaanhoitajat, joissa on myös pyrkimystä tulla tänne. Periaatteesta täällä päätetään tai ohjeesta. Ei yksityisen jäsenliiton osalta voida lähteä kokouksessa päätöstä minun mielestäni tekemään. Me voimme antaa jonkin kokouksen julkilausuman ja toivoa, että sähkötyöläiset äänestyksessään tulisivat tälle kannalle, mutta periaatteessa ei sitä voi lähteä tekemään. Yhdyn täydellisesti SAK:n sihteeri Saarisen tekemään esitykseen ja katson, että asia on silloin vietävä äänestykseen, jos ei Kinha sitä pois ota.

Aarne Koskinen (Rakennustyöläisten Liitto): Minä täällä kannatan toveri Kinhan tekemää ehdotusta, että asiassa suoritetaan nimenhuutoäänestys.

Keijo Vähätalo (Työvaliokunta): Hyvät toverit! On aivan tarpeetonta, että tämän asian kanssa kinastellaan. Tämä kohta on yleensäkin saanut kehittyä koko sodanjälkeiseltä kaudelta osittain varsin suuren yksimielisyyden merkeissä. Täytyykin (jättää sellaiset poliittiset intohimot hiukan syrjään ja katsella myös asioita täysin vaka-

vasti ja rauhallisesti. Eivät ne ole helppoja olleet SAK:n työvaliokunnassakaan nämä liittorajariidat. Tunnetusta ja kuuluisasta helmikuun 8. päivän SAK:n työvaliokunnan kokouksesta on puhuttu varsin paljon ja voimakkaasti. Olen yksi niistä paljon parjatuista »kuutosista», jotka aikanaan jouduimme vastaamaan siitä »manttelista», kuten puheenjohtaja Heinonen sanoi, että »te otatte niin suuren palltoon päällenne, että te ette jaksa sitä kantaa». Se kriisikausi on kyetty kantamaan! Kysymys oli silloin aivan samasta asiasta, jonka täällä edustaja Kinha toi esiin. Liittorajakysymys ja siinä muodossa kuin täällä toveri Saarinen toi ja kuten järjestömuotojaosto on tuonut esille, on täysin objektiivinen ja vastaa niitä perusteita, jotka myös palvelevat ammattiyhdistysliikettä kokonaisuudessaan. Minä rohkenen vieläkin esittää toivomuksen, että edustaja Kinha vetää esityksensä pois.

Lienee aiheellista todeta, että Sähköalan työntekijäin Liitto ei ole esiintynyt riittävän korrektilisti, ja sen papereita ei ole tänäkään päivänä SAK:lle esitetty, että se haluaisi tulla SAK:n alaiseksi jäsenliitoksi. Jos tällainen kylmä vesiryöppy tehdään arvovaltaiselle SAK:n edustajakokoukselle, se on suurta tyhmyyttä, toveri Kinha! (Kinha: Tyhmyys on sinun puolellasi!)

Olavi Saarinen (SAK): Järjestömuotojaoston esitys on »erittäin tiivis. Siihen *on vielä Hautala esittänyt lisäyksen määräajasta teollisuusliittoperiaatteen toteuttamiseksi. Seuraavassa vaiheessa sitten edustaja Kinha nousee tähän pönttöön ja tekee päätösehdotuksen, joka merkitsisi nimenomaan sitä, että yhdeltä osalta teollisuusliittoperiaatetta ei voida toteuttaa. Jotakin johdonmukaisuutta pitäisi näissä asioissa olla!

Minä haluan täsmentää äsken tekemäni ehdotusta ja ehdotan, että kokous tässä Sähköliiton asiassa hyväksyy työvaliokunnan toimenpiteen.

Arvo Hautala (Elintarviketyöläisten Liitto): En minä halua käyttää niin voimakkaita sanoja kuin täällä Vähätalo. Jos edustajat tekevät jonkin esityksen, niin kyllä se on vakavassa mielessä tehty. Kun tästä liittorajakysymyksestä oli keskustelua asianomaisessa jaostossa, niin siellä tehtiin jo esitys, että pyrittäisiin tässä muotoilemaan sellainen sanamuoto, joka tyydyttää kaikkia. Mutta kun näyttää olevan tilanne sellainen, että eräät ovat ottaneet sellaisen kannan, että varsinaisilla kokousedustajilla ei ole mitään mahdollisuuksia muuttaa sitä siitä, mitä työvaliokunta on päättänyt, niin meidän käsityksemme mukaan tämä edustajakokous on korkein päättävältainen elin, eikä sellaista asennetta voida ottaa! Mutta jotta tästä ei tarvitsisi jatkaa keskustelua, minä esitän, että tämä asia vielä palautettaisiin yleisvaliokuntaan — (Kokouksesta: ei se sinne kuulu!) — vaikka tämä ei varsinaisesti ole näitä tämän valiokunnan käsiteltyyn piiriin kuuluvia asioita, mutta katsoen sen, ettei tarvitsisi tällaisesta asiasta tehdä liikaa, niin yleisvaliokunta ilmeisesti olisi sellainen elin, joka voisi tästä tehdä sellaisen esityksen, joka tyydyttäisi kaikkia kokousedustajia.

Kalle Salonen (Työvaliokunta): Minä pyydän saada kannattaa täällä sihteerin Saarisen tekemää ehdotusta ja pyytäisin myös lisäyksenä tähän mainita edustaja Kinhan esityksen johdosta, että jos edustaja Kinhan esitys otetaan täällä äänestyksen alaiseksi, niin siihen liittyy nyt sitten muitakin liittoja, jotka ovat SAK:n ulkopuolella, ulkopuolella on mm. Valtion Työnjohtajain Liitto, joka vasta äskettäin on perustettu. Se ei tosin ole vielä mikään tekijä työmarkkinoilla, mutta saattaa olla hyvinkin nopeassa tempossa myös tulossa itsenäisenä liittona pyrkimään SAK:hon. Tältä osalta emme ilmeisestikään voi tehdä yksityiskohtaisia päätöksiä vain joitakin liittoja koskien, vaan liittojen hyväksyminen pitäisi jättää työvaliokunnan ja valtuuston tehtäväksi edustajakokouksen väliajalla.

Toivoisin, että edustaja Kinha ystävällisesti vetäisi tuon esityksensä takaisin, niin päästäisiin asiassa sovintoratkaisuun.

Pentti K i n h a (Yleinen Lehtimiesliitto): Ilmoitan tässä ystävällisesti, että pidän edelleenkin kiinni esityksestäni, mutta ilmoitan samalla, että olen suostuvainen siihen, mitä toveri Hautala täällä esitti, että asia lähetettäisiin valiokuntaan ja että jos tämä minun esittämäni sanamuoto ei nyt kaikkia tyydytä ja jos asiasta noin periaatteessa päästään yksimielisyyteen ja saadaan sellainen sanamuoto, josta voitaisiin tältä pohjalta, mitä minä esitin, päästä yhteisymmärrykseen, niin olen valmis tähän. En siis luovo esityksestäni!

Täällä eräät puheenvuoron käyttäjät ovat kovasti selvittäneet, että kysymys on teollisuusliittoperiaatteesta. Minä nyt täällä lehtimiehenä totean, että tässäkin kokouksessa ovat edustettuina kaksi lehtimiesliittoa, ja se puoli juuri, joka äsken esitteli, että pitää pitää jyrkästi näistä kiinni, se on ollut hyväksymässä tätä Toimittajaliittoa SAK:hon, liittoa, jossa on parisenkymmentä jäsentä. Me olisimme kyllä, Yleinen Lehtimiesliitto, voineet järjestää heidän järjestäytymisensä SAK:n piirissä meidän liittomme puitteissa. Me olisimme olleet valmiit ottamaan heidät jäsenyyteemme, mutta eipäs silloin kelvannut! Minä ihmettelen edelleenkin hyvin syvästi sitä, että tässä asiassa, jossa on kysymys varsin huomattavasti SAK:n voiman lisäyksestä, tehdään semmoinen riitakysymys, ettei sitä nyt voitaisi antaa selvää kantaa ja selvittää asiaa niin, että jokaisella Sähköalan Työntekijäin Liiton jäsenellä olisi varmasti selvä tämä SAK:n myönteinen kanta heidän esitykseensä. (Vähätalo: Sinähän sitä teet!) Sinä sitä teet siellä, Vähätalo!

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

P u h e e n j o h t a j a : Keskustelun aikana on Hautala esittänyt esillä olevan kysymyksen lähettämistä yleisvaliokuntaan, ja tulkitsen, että Kinha tätä esitystä kannatti, vaikka hän ei suoraan sitä maininnut. Ennen kuin asiasta voidaan tehdä ratkaisua on päätettävä siitä, lähetetäänkö asia yleisvaliokuntaan, vai ei.

Selonteko hyväksyttiin.

Koeäänestysesitys:

P u h e e n j o h t a j a : Ehdotan asian ratkaisemista koeäänestyksellä.

Hyväksyttiin toimitettavaksi koeäänestys.

P u h e e n j o h t a j a : Ne, jotka ovat sitä mieltä, että asia voidaan jo käsitellä lähettämättä yleisvaliokuntaan tätä asiaa, nostavat ensin edustajakorttinsa, ja sen jälkeen nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat sillä kannalla, että asia lähetettäisiin yleisvaliokuntaan.

Äänestys hyväksyttäneen.

. Koeäänestys hyväksyttiin.

Koeäänestys ja -päätös

Äänestyksen tapahduttua totesi

P u h e e n j o h t a j a : Koeäänestyksen perusteella on asia lähetettävä yleisvaliokuntaan.

Asia lähetettiin yleisvaliokuntaan.

Puheenjohtaja : Erehdysten välttämiseksi huomautan, että kysymys koskee vain sitä osaa, joka liittyy tähän sähkömiesten järjestäytymistä koskevaan kysymykseen.

Sihteeriksi siirtyi U. Hiironen.

Edustaja Hautalan muutosehdotus järjestömuotovaliokuntaesitykseen.

Puheenjohtaja : Järjestömuotovaliokunnan esitykseen on Hautala esittänyt muutosehdotuksen, jonka hän täältä esitti, joten en hänen esitystään ryhdy tässä enää toistamaan. Koska tätä esitystä on kannatettu, meillä on kaksi äänestyskelpoista ehdotusta, ja esitän tämänkin kysymyksen selvittämiseksi koeäänestystä.

Puheenjohtajan selvitys myönnettiin oikeaksi ja hyväksyttiin toimitettavaksi koeäänestys.

Koeäänestysesitys:

Puheenjohtaja : Ne, jotka ovat sitä mieltä, että työvaliokunnan lausunto, johon järjestömuotovaliokunta on yhtynyt, tulisi kokouksen päätökseksi, nostavat edustuskorttinsa; sen jälkeen nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat Hautalan esittämän muutosesityksen kannalla, joka merkitsee lisäystä järjestömuotovaliokunnan esitykseen.

Arvo Hautala (Elintarviketyöläisten Liitto): Selvyden vuoksi sanon, minä en ole vastustanut työvaliokunnan esitystä. Siitä on kai turha äänestää. Kysymys on vain lisäyksestä. Me hyväksymme yksimielisesti tämän, mitä työvaliokunta on esittänyt, mutta esitämme siihen lisäystä!

Puheenjohtaja : Kyllä minä ymmärrän tämän tarkoittavan lisäystä tähän päätösesitykseen, ja sen vuoksi kytken nämä esitykset yhteen.

Koeäänestys hyväksyttiin.

Koeäänestys ja päätös:

Koeäänestys toimitettiin ja todettiin enemmistön olevan järjestömuotovaliokunnan esityksen kannalla.

Puheenjohtaja : Näin on tullut järjestömuotovaliokunnan esitys tämän edustajakokouksen päätökseksi esillä olevassa asiassa.

Asia oli loppuun käsitelty.

Järjestömuotovaliokunnan mietintö PuuteoUisuustyöväenliiton esityksestä ammattiyhdistysliikkeen aseman vahvistamisesta

Olavi Saarinen (SAK): Esitysvihkosen sivulla 84 olevasta PuuteoUisuustyöväenliiton tekemästä ammattiyhdistysliikkeen aseman vahvistamista koskevasta esityksestä järjestömuotovaliokunta on yksimielisesti todennut työvaliokunnan esityksen siitä, rettä asia liittyy sosiaalipoliittisiin ja palkkapolitiittisiin kysymyksiin, on oikea.

P u h e e n j o h t a j a : Voitaneen yhtyä tähän järjestömuotovaliokunnan kantaan tässä asiassa!

Keskustelua ei syntynyt. ~"

Järjestömuotovaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Järjestömuotovaliokunnan mietintö jäsenten kansanvaltaisten oikeuksien turvaamista koskevista esityksistä.

Olavi Saارينен (SAK): Työvaliokunnan lausunto jäsenten kansanvaltaisten oikeuksien turvaamisesta koskevista esityksistä on esitysvihon sivulla 99. Järjestömuotovaliokunta yksimielisesti toteaa, että tämä asia liittyy sääntöasioihin, joskin osittain esitykset poikkeavat normaalista sääntömuutosesityksistä. Näin ollen valiokunta esittää, että asia käsitellään sääntövaliokunnan mietinnön yhteydessä.

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

P u h e e n j o h t a j a : Järjestömuotovaliokunnan esitys tässä kohdin hyväksytäneen.

Järjestömuotovaliokunnan esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli tältä osin loppuun käsitelty.

Järjestömuotovaliokunnan mietintö esityksestä »Suhde poliittisiin puolueisiin.«

Olavi Saارينен (SAK): Seuraava asia koskee suhdetta poliittisiin puolueisiin. Työvaliokunnan lausuntoesitys on sivulla 104. Tältä osin valiokunnan enemmistö esittää kokoukselle, että työvaliokunnan esitys hyväksyttäisiin kokouksen päätökseksi.

K e s k u s t e l u :

Arvo Hautala (Elintarviketyöläisten Liitto) I Täällä jaostossa käydyssä keskustelussa jo kävi ilmi, että ei ole riittävän hyvin vielä selvitetty tätä meidän maamme tilannetta nykyiseltä uudelta kannalta tarkastellen, ja sen vuoksi työvaliokunnan lausuntokin tuli tämän valiokunnan enemmistön päätökseksi. Mutta varmaan jokainen täytyy tunnustaa meidän maassamme, että sen jälkeen kun SAK perustettiin, on meidän maassamme tapahtunut erittäin suuria muutoksia, ja ottamalla huomioon sen, että meidän maassamme on työväenliikkeen piirissä poliittinen jakautuneisuus myös tosiasia, ja tosiasia on lisäksi se, että ammattiyhdistysliikkeään ei ole yhtenäinen. Sen vuoksi olisi välttämätöntä edustajakokouksen nyt määritellä uudelleen tämän uuden tilanteen pohjalta kanta siihen, miten ammattiyhdistysliikkeen olisi suhtauduttava eri poliittisiin puolueisiin ja minkälainen asema ammattiyhdistysliikkeellä on suhteessa näihin poliittisiin ryhmittymiin.

Edustajakokoukselle on tehty Suomen Rakennustyöläisten Liiton taholta esitys, joka on hyvin «perusteellisesti valmisteltu. Jokainen edustaja, joka on tutustunut tähän, voi todeta, että tämä toisaalta perustuu SAK:n perustavan kokouksen päätöksiin ja

että tähän on lisäyksenä vain se, että tässä esityksessä on otettu huomioon myös nykyinen tilanne. Tämän vuoksi esitän tämän edustajakokouksen päätettäväksi, että se hyväksyisi sivulta 99 alkavan ja sivulla 103 päättyvän Suomen Rakennustyöläisten Liiton esityksen suhteesta poliittisiin puolueisiin.

Pentti Kinha (Yleinen Lehtimiesliitto): Kannatan tätä Hautalan esitystä. Kun keskustelun yhteydessä esitin tämän hyväksyttäväksi SAK:n edustajakokouksen päätökseksi, esitin myös, että hyväksyttäisiin sivulla 104 olevan Helsingin Sataman Purkaajat ja Lastaajat r.y:n esityksen mukainen kannanmäärittely yhteistyöstä työväenpuolueiden ja työväen eduskuntaryhmien kanssa. Pidän edelleen kiinni tästä esityksestä, jonka tein keskustelussa ja joka tarkoittaa sitä, että SAK:n on näissä kaikissa suurissa sosiaalisissa kysymyksissä pyrittävä yhteistyöhön oman ohjelmansa pohjalta ja luonnollisesti itsenäisyytensä säilyttäen, siten että ratkaisut tulevat mahdollisimman hyviä.

Totean tässä vain, että tämä olisi tarpeellista ja on välttämätöntä myös eräiltä kohdin palkkakysymyksen hoitamiseksi. Meillä on SAK:n jäsenenäkin valtion viranhaltijoita, joiden palkka-asioita ei edes kunnolla voida hoitaa, jos otetaan kielteinen asenne yhteistoimintaan esim. eduskuntaryhmien kanssa. Viranhaltijain palkathan ratkaistaan eduskunnassa, ja tämän asian kunnolliseksi hoitamiseksi on välttämätöntä, että yhteistyötä kehitetään.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on esiin tullut pääehdotuksen lisäksi yksi kannatettu esitys. Järjestömuotovaliokunnan lausunto on esitysvihon sivulla 104, ja muutosehdotus, jonka on tehnyt Hautala, Kinhan kannattamana, löytyy esitysvihon sivuilta 102 ja 103.

Selonteko myönnettiin oikeaksi.

Puheenjohtaja: Edustajakokouksen mielipiteen selville saamiseksi on toimitettava äänestys.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Teen seuraavan äänestysesityksen, joka perustuu, koeäänestykseen: Ensin nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat järjestömuotovaliokunnan esityksen kannalla, ja sen jälkeen nostavat korttinsa ne, jotka ovat täällä esitetyn muutosehdotuksen kannalla.

Äänestysesitys hyväksyttiin ja toimitettiin äänestys.

Äänestyksen perusteella todettiin, että järjestömuotovaliokunnan esitys oli tullut hyväksytyksi.

Kokous keskeytettiin kello 11.35.

Kokousta jatkettiin kello 14.

Puhetta johti Viljo Pousi ja sihteerinä toimi Helvi Raatikainen.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu.

Puheenjohtaja: Asian käsittelyä jatketaan sääntövaliokunnasta tulleilla asioilla.

Sääntövaliokunnan mi&intö

Keskustelu :

Uuno Hiironen (SAK): Esitän sääntövaliokunnan mietinnön, joka on syntynyt äänestyksen jälkeen.

Suomen Muurarien Liitto on esittänyt SAK:n sääntöihin seuraavat muutokset:
i. 7 §:än seuraava lisäys: »Palkattuja toimihenkilöitä sekä edustajia tai jäseniä edustus-, luottamus- ja asiantuntijatehtäviin samoin kuin SAK:n jaostoihin valittaessa on noudatettava tasapuolisuutta ja vältettävä puoluepoliittista syrjintää.»

2. 9 §:n i momentti seuraavaksi: »Ylin päätävältä kaikissa SAK:n asioissa on joka neljäs vuosi vuoden alkupuoliskolla Helsingissä kokoontuvalla varsinaisella edustajakokouksella.»

3. 9 §:n 6 momentin alkuosa seuraavaksi: »Edustajain ja ehdokkaiden valinta SAK:n edustajakokoukseen ja valtuustoon suoritetaan kussakin liitossa jäsenäänestyksellä. Jos liiton osastojen, jotka edustavat vähintään 1/4 liiton jäsenmäärästä, taholta vaaditaan äänestyksen suorittamista suhteellista vaalitapaa käyttäen, on niin meneteltävä», sekä

4. 13 §:än seuraava lisäys: »Milloin SAK:n työvaliokunta pyrkii jäsenliittojen suostumuksella kaikkia aloja käsittävään keskitettyyn työehtosopimusratkaisuun, on asia alistettava jäsenliittojen käsiteltäväksi. Keskusliittojen välinen sopimus voidaan SAK:n puolelta allekirjoittaa sen jälkeen, kun liitot sen hyväksyvät.»

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto on esittänyt edustajakokouksen päätettäväksi seuraavaa:

1. Edustajakokous päättää sääntöjen muutoksista, joilla estetään ns. paperiosastojen hyväksyminen ammattiliittojen jäseneksi. Tässä tarkoituksessa SAK:n säännöissä määrätään.

a) että osasto voidaan hyväksyä SAK:n jäsenliiton jäseneksi vain siinä tapauksessa, että jäsenliiton liitto toimikunta yksimielisesti on jäseneksi hyväksymisen kannalla. Vastaava muutosesitys tehdään myös jäsenliitoille toimeenpantavaksi;

b) että jäsenliiton edustajat SAK:n edustajakokoukseen ja jäsen ehdokkaat SAK:n valtuustoon valitaan kustakin liitosta jäsenäänestyksellä. Vastaava muutosesitys tehdään myös jäsenliitoille sääntöjen muutoksista.

2. Päättää sääntöjen muutoksesta, joka edellyttää, että ratkaistaessa koko SAK:ta tai jäsenliittoa koskevaa kysymystä, kuten esim. työehtosopimuksen irtisanomista ja uusimista, asia jätetään jäsenliittojen osastojen käsittelyyn ja vasta niiden antamien lausuntojen perusteella jäsenliiton tai SAK:n johto tekee ratkaisun.

3. Turvataksaan ammatillisille järjestöille ja jäsenten valitsemille johtaville elimille sääntöjen edellyttämän päätävävallan myös käytännössä, muodostetaan jäsenliittojen ja SAK:n johtoelementtien yhteyteen työjaosto tärkeimpien kysymysten valmistelua varten. Työjaosto muodostetaan eri mielipidesuuntiin lukeutuvista ko. elimien jäsenistä.

Jäsenliittojen toimitsijoita ja toimistohenkilökuntaa valittaessa on perustana pidettävä paitsi asianomaisen pätevyyttä myös sitä, että eri mielipidesuuntaa edustavat jäsenet tulevat oikeudenmukaisessa suhteessa huomioonotetuksi valinnassa.

4. Kehoittaa SAK:n työvaliokuntaa ja valtuustoa kehittämään itsenäisyyden ja tasa-arvoisuuden pohjalta neuvottelusuhteita työtaen poliittisten järjestöjen ja eduskuntaryhmien kanssa yhteistoiminnan aikaansaamiseksi työväen etuja koskevista asioista.

5. Kehoittaa SAK:n työvaliokuntaa huolehtimaan siitä, että kaikilla palkkatyöntekijöillä olisi oikeus liittyä alansa ammatilliseen järjestöön ja että ammattiosastoilla olisi esteetön pääsy SAK:n alaisiin ammatillisiin paikallisiin järjestöihin.»

Samaa tarkoittavia esityksiä ovat asianomaisen jäsenliiton välityksellä tehneet Rakennustyöläisten Liiton, Muurarien Liiton, Auto- ja Kuljetustyöväen Liiton, Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväenliiton, Metallityöväen Liiton, Kiinteistötyöntekijäin Liiton ja Rautatieläisten Liiton, useat ammattiosastot.

Esitysten johdosta sääntövaliokunta ehdottaa edustajakokouksen päätettäväksi:

i. SAK:n sääntöjen 7 §:n mukaan työvaliokunnan tehtävänä mm. on ottaa ja erottaa toimitsijat ja toimistotyöntekijät. Kun työvaliokunta on kaikista toimenpiteistään vastuussa valtuustolle ja edustajakokoukselle, edustajakokous edellyttää, että työvaliokunta ottaessaan toimihenkilöitä SAK:n palvelukseen sekä valitessaan henkilöitä edustus-, luottamus- ja asiantuntijatehtäviin, ottaa huomioon henkilön sopivaisuuden ja asiantuntemuksen.

Edellä sanotun perusteella sääntöjen 7 §:n muuttamiseen ei ole aihetta.

2. Sääntöjen 8 §:n 3 momenttiin ja 9 §:n 6 momenttiin ehdotettujen muutosten johdosta edustajakokous toteaa, että SAK:n säännöt, joskin ne asettavat jäsenliitoille eräitä velvoituksia, jättävät liitoille mahdollisuuden laatia sääntönsä ja hoitaa sisäiset asiansa kunkin liiton toimialalla vallitsevien olosuhteiden mukaisesti.

Kun kokemus on osoittanut, että jäsenliitot varsin haluttomasti ovat täyttäneet SAK:n sääntöjen niille asettamat velvollisuudet, jopa useassa tapauksessa laiminlyöneet sääntöjen noudattamisen, ei ole aihetta sisällyttää SAK:n sääntöihin uusia, jäsenliittojen itsenäisyyttä rajoittavia määräyksiä.

3. SAK:n sääntöjen 9 §:n 1 momentin mukaan varsinainen edustajakokous kokountuu joka viides vuosi. Edustajakokousten välisenä aikana valtuustolla, johon valitaan jäseniä kaikista jäsenliitoista, on päätäntävalta niistä asioista, joista edustajakokous ei ole tehnyt nimenomaista päätöstä.

SAK:n varsinaisen edustajakokouksen tehtävänä on määritellä ammattiyhdistysliikkeen järjestölliset ja toiminnalliset tavoitteet pitempää ajanjaksoa varten ja kun ylimääräinen edustajakokous voidaan tarvittaessa kutsua koolle valtuuston päätöksellä kahden viikon kuluttua ja ottaa huomioon edustajakokouksesta johtuvat kustannukset, ei tarvetta varsinaisten edustajakokousten välitajan lyhentämiseen ole olemassa.

Näin ollen ei sääntöjen 9 §:n 1 momentin muuttamiseen ole aihetta.

4. Edustajakokous ei pidä tarpeellisena tehdä SAK:n sääntöjen 13 §:än Suomen Muurarien Liiton esityksen mukaista lisäystä. Kokous kuitenkin edellyttää, että työvaliokunta ennen koko jäsenistöä koskevien palkkapolitiittisten ratkaisujen tekemistä tiedustelee jäsenliittojen mielipidettä.

Urho Kilpinen (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Esitän vielä sääntöihin muutokset, jolla edustajakokous velvoitettaisiin valitsemaan SAK:lle puheenjohtajan ja toisen puheenjohtajan lisäksi kolmas puheenjohtaja.

Perustelen esitystäni seuraavasti. Maamme poliittinen työväenliike on jakautunut kolmeen osaan ja SAKm jäsenistö koostuu pääosaltaan näiden kolmen työväenpuolueen jäsenistä ja kannattajista. Olisi kohtuullista ja oikeudenmukaista, että SAKm puheenjohtajisto muodostuisi näiden kolmen mielipidesuunnan edustajista. Jos puheenjohtajisto valittaisiin esittämälläni tavalla, olisi se omiaan ehkäisemään SAKm alistamista yhden puolueen vaikutus- ja komentovaltaan. Olisi suuri vahinko maamme palkkatyöväestölle, jos hajaannustila ammattiyhdistysliikkeessä jatkuisi ja kaksi toisiaan vastaan taistelevaa keskusjärjestöä jäisi pysyväksi olotilaksi maassamme.

Tämä seikka meidän on otettava huomioon ja ryhdyttävä luomaan jo tässä edustajakokouksessa vankkaa pohjaa ammattiyhdistysliikkeemme yhtenäisyydelle ja itsenäisyydelle. Kun kaikki kolme mielipidesuuntaa ovat edustettuina SAKm puheenjohtajistossa, vahvistaa se myös jäsenjoukkojen luottamusta keskusliittoamme kohtaan. Rakentakaamme SAK:sta itsenäinen, yhtenäinen ja voimakas palkkatyöväestön taistelulinnake, jonka lippujen alle voivat kaikki työläiset luottamuksella ryhmittä. Sen puolesta olisi käytettävä kaikki mahdollisuudet. Valitsemalla eri suuntia edustavat kolme puheen-

johtajaa, pudotamme myös pohjan pois hajoitustoiminnalta. Ehdotan SAK:n sääntöjen 10 §:n i kappaleen alkuosan kuulumaan seuraavasti:

»SAK:n palveluksessa jridetään varsinaisen edustajakokouksen valitsemina SAK:n puheenjohtaja sekä toinen ja kolmas puheenjohtaja.»

Säännöissämme tosin sanotaan, että jäsenliittojen esitykset on jätettävä kirjallisesti työvaliokunnalle viimeistään neljätoista viikkoa ennen edustajakokouksen alkamista. Käsitkykseni mukaan sellaisen järjestön, jolla on "täysi itsemääräämisoikeus sääntöjen muutoksiin nähden, varsinainen edustajakokous on oikeutettu hyväksymään tämän luontoisen sääntöjen muutoksen, vaikka muutos esitetään vasta nyt tässä edustajakokouksessa.

Lauri Grönberg (Rakennustyöläisten Liitto): Kannatan toveri Kilpisen tekemää sääntöjen muutosesitystä.

Hyvät toverit! Kun tämän asian yhteydessä lyömme sen nuijalla lukkoon, niin toteamme, että sen korjaamiseen avautuu mahdollisuus vasta viiden vuoden kuluttua, ja sen vuoksi käsitykseni mukaan meidän pitäisi tarkalleen harkita sitä ennen nuijan kolkkaamista asian päätökseksi, että todellakin pysyisimme kehityksen mukana, tarkistaisimme perustuslakiamme, millä tavalla se sovetuu nykyisiin oleviin olosuhteisiin.

Kokoussalista katsellessa näkyy kokoustunnuus ja me kaikki yhdessä toteamme, että SAK:n yhteistyötä ajatellessa tälle kokoukselle on tehty monien ammattiosastojen taholta esityksiä ja samoin liittojen taholta siinä mielessä, että syrjintä olisi lopetettava liikkeemme piirissä ja tasavertaisuus saatava sen tilalle.

Tälle pohjalle perustuu myöskin toveri Kilpisen esitys. Minä totean, että sen hyväksyminen merkitsee todellakin tässä kokouksessa olevan päätunnuksen käytännössä toteuttamista. Ei auta yksistään asian eteenpäin viemistä se, että asetetaan tunnuksat ja että tehdään esityksiä, vaan tunnuksien toteuttaminen edellyttää myös sen mukaisia päätöksiä.

Olen varma siitä, että näin menetellen teemme päätöksen, joka kokoaa SAK:n yhtenäisyyttä, lisää sen voimavaroja, irroittaa sen hajoittajat hajoitustyöstä ja tämän kautta muodostuu koko ammattiyhdistysliikkeelle eduksi ja hyödyksi.

Puheenjohtaja: Koska täällä työvaliokunnan jäsen Kilpinen on tehnyt kokonaan uuden muutosehdotuksen sääntöihin, niin ehdotan, että käsiteltäisiin tämä muutosehdotus ensiksi ja sitten vasta mentäisiin sääntövaliokunnan mietintöön.

Hyväksyttiin.

Keskustelu muutosehdotuksesta

Tauno Kaivola (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Edustaja Kilpinen esitti, että SAK:n sääntöjen 10 § muutettaisiin. Pyydän vastustaa tätä esitystä ja perustelin sitä seuraavalla tavalla: Hän sanoi, että SAK:ssa pitää olla kolme puheenjohtajaa ja että ne edustaisivat kolmea eri mielipidesuuntaa. Tältä puhujakorokkeelta on varsin monessa yhteydessä jo aikaisemmin mainittu, että meidän keskusjärjestömme jäsenyyteen kuuluu ihmisiä laidasta laitaan. Jos me haluamme, että kaikkien niiden poliittisten mielipidesuuntien edustajat tulevat myöskin SAK:n puheenjohtajiksi, näitä puheenjohtajia pitäisi olla vähintään seitsemän, silloin Vennamokin saisi oman edustajansa puheenjohtajaksi. SAK:n toimintaa johdetaan sen sääntöjen mukaisesti ja esitän, että säännöt tältä osin pidetään ennallaan ja että tätä Kilpisen esitystä ei otettaisi huomioon.

Emil Avikainen (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Yhdyin kannattamaan Kaivolain esitystä.

Erkki M a k k o n e n (Metallityöväen Liitto): Tämän muotoista sääntömuutos-ehdotusta ei ole tehty tälle kokoukselle sääntöjen mukaisessa järjestyksessä. Säännöissä sanotaan: »Jäsenliittojen ehdotukset on jätettävä kirjallisesti työvaliokunnalle viimeistään 14 viikkoa ennen edustajakokouksen alkamista». Katsoisin, ettei näin suureen sääntöjen muutokseen tässä edustajakokouksessa ole aihetta eikä oikeastaan sääntöjen mukaan oikeuttakaan.

Keskustelu edustaja Kilpisen ehdotuksesta julistettiin päättyneeksi.

P u h e e n j o h t a j a : Ehdotus lähetetään sääntövaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lähetettiin.

Jatkettiin keskustelua sääntövaliokunnan mietinnöstä.

Jalmari K a n e r v a (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Kun sääntövaliokunta käsittelee näitä kysymyksiä, niin siinä oli eriäviä mielipiteitä taikka voidaan sanoa, että siellä ei päästy yksimielisyyteen oikeastaan mistään kysymyksestä. Tässä ovat Muurarien Liiton esitykset, jotka olivat sääntövaliokunnan keskeisiä kysymyksiä ja jotka ovat sivulla 85.

Tämä 7 § on sen luontoinen, josta oltiin yksimielisiä sikäli, että se ei sovi sääntömuutoksiin, mutta kuitenkin ehdotetaan SAK:n edustajakokouksen päätettäväksi siitä seuraavaa, siis vähemmistön esitys.

SAKui sääntöjen 7 §:n mukaan työvaliokunnan tehtävänä mm. on ottaa ja erottaa toimitsijat ja toimistotyöntekijät. Kun työvaliokunta on kaikista toimenpiteistään vastuussa valtuustolle ja edustajakokoukselle, edustajakokous edellyttää, että työvaliokunta ottaessaan toimintajäseniä SAK:n palvelukseen sekä valitessaan henkilöitä edustus-, luottamus- ja asiantuntijatehtäviin ottaa huomioon henkilön sopivaisuuden ja ammattialan asiantuntemuksen.

Vähemmistö yleensä perustelee kantaansa sillä, että meidän järjestömmehän on, kuten tiedämme, kokoonpantu erilaisista poliittisista suunnista ja voidaan sanoa, että kansandemokratian omaksuneet jäsenet muodostavat SAK:n edustajajäsenistössä erittäin suuren määrän, ja voidaan sanoa, että kentällä voidaan puhua enemmistöstäkin. Tuntuu hiukan oudolta, että jatkuvasti juuri kansandemokraattisia jäseniä kaikissa SAK:n johtoportaisissa ja yleensä kaikissa sen elimissä syrjitään.

Sääntöjen 9 §:n kohta, joka on samalla vähemmistön esitys, kuuluu seuraavasti:

Ylin päättävältä kaikista SAK:n asioista on joka neljäs vuosi vuoden alkupuoliskolla Helsingissä kokoontuvalla varsinaisella edustajakokouksella.

Me perustelemme tätä kysymystä sillä, että pitäisi jäsenistön päästä yleensä useammin sanomaan asiansa koko kenttää koskevista suurista kysymyksistä. Tällä tavalla demokratiaa myöskin siinä tavallaan laajennetaan jäsenistön päästessä useammin määräämään kysymyksistensä. On totta, kuten täällä Hiironen sanoi, että ylimääräinen kokous voidaan kutsua melko nopeassakin tahdissa. Se pitää paikkansa. Mutta ylimääräinen kokouhan kutsutaan kokoon ainoastaan joissakin erikoisissa kysymyksissä.

Sääntömuutoksen 9 §:n 6 mom. vähemmistö ehdottaa seuraavaksi:

Edustajien ja ehdokkaiden valinta SAK:n edustajakokoukseen ja valtuuston suoritetaan kussakin jäsenliitossa jäsenäänestyksellä. Jos liiton osastot, jotka edustavat vähintään 1/4 liiton jäsenmäärästä, vaativat äänestyksen suorittamista suhteellista vaalitappaa noudattaen, on niin meneteltävä.

Tämä asia on ollut erittäin usein varmasti kaikkien osastojen piirissä keskustelun alaisena. Allekirjoittanut on melko paljon joutunut toimintansa aikana myös keskustelemaan näistä kysymyksistä osastoissa. Voidaan sanoa, että osastoissa ollaan melkein yksimielisiä siitä, että valintaperusteen pitäisi olla samanlainen ja ennenkaikkea juuri sellainen, että joka ikinen jäsen pääsisi vaikuttamaan, silloin kun tällaiseen arvovaltaiseen kokoukseen edustajia valitaan, myöskin omalla panoksellaan. Sanoisin vielä, että

jos tämä valinta suoritetaan äänestyksen perusteella, niin se nostaa myös huomattavasti SAK:n arvovaltaa. Sillä totuushan on se, että tämän edustajakokouksen edustajisto ei edusta sitä suhteellisuutta, mikä kentällä todellisuudessa on olemassa. Siitä olemme varmasti kaikki yhtä mieltä. (Kokouksesta: Emme ole.)

Muurarien esityksen 13 §:stä, joka koskee palkkapoliittista kysymystä sekä sen ratkaisuja ja päätöstä, vähemmistö ehdottaa seuraavaa:

Suomen Muurarien Liiton esityksen mukaisesta lisäyksestä — tämä tulisi siis edustajakokouksen päätettäväksi — kokous kuitenkin edellyttää, että työvaliokunta ennen koko jäsenistöä koskevien palkkapoliittisten ratkaisujen tekemistä tiedustelee jäsenliittojen mielipidettä.

Minä en ihan tarkalleen kuullut, oliko Hiironen esittämänä tämä kohta sellainen, kuin se oli valiokunnassa ensimmäisessä käsittelyssä, mutta enemmistö ainakin sanoi siellä, että jos eivät kaikki nämä esitykset mene yksimielisillä, niin he vetävät tämänkin muutosesityksensä pois. Minä olin kyllä kuulevinani, että Hiironen kohta oli tässä samanlainen, joten siinä me olemme samalla linjalla. Tämä on sellainen kysymys, josta varmasti kaikkein eniten kentällä keskustellaan. Suurten palkkaratkaisujen edessä ollessamme ja kun on sellaisesta asiasta kysymys, joka koskee ja velvoittaa myös jokaista liittoa, niin kuin usein on sanottu,, niin on kohtuutonta, että palkkapäätökset thdään suppeassa piirissä eivätkä edes liittojen johtoelimet pääse asiaan millään tavalla vaikuttamaan, joten tämäkin esitys perustuu varmasti jäsenenemmistön ajatuksiin.

John Lannervo (Kiinteistöyöntekijäin Liitto): On erittäin valitettavaa, että enemmistöryhmän sääntövaliokunnan jäsenet eivät hyväksyneet vähemmistöryhmän sääntövaliokunnan jäsenten varsin pieniä, mutta asiallisia muutosehdotuksia, joita esitettiin. Jos sääntövaliokunta olisi voinut antaa lausuntonsa yksimielisenä, olisi se merkinnyt hyvin paljon SAK:n arvovallan kohottamiselle jäsenten keskuudessa. Toivon, että tätä asiaa vielä käsitellään, jotta siihen tulee toisenlainen päätös.

Uuno Hiironen (SAK): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Kyllä Kanerva kuuli aivan oikein tämän sääntövaliokunnan mietinnön. Sääntövaliokunnassa pyrimme saamaan yksimielisen mietinnön ja tätä silmällä pitäen valiokunta olisi ollut myöntyväinen tekemään nyt esitettyyn mietintöön pari pientä lisäystä. Mutta sen jälkeen kun osoittautui, että valiokunta ei saa yksimielistä lausuntoa, niin valiokunnan enemmistö oli sitä mieltä, ettei tehdä mitään lisäyksiä, vaan että mietintö hyväksytään valiokunnassa sellaisenaan, kuin sen täällä esitin.

Uuno Kuutti: (Rakennustyöläisten Liitto): Kannatan Kanervan tekemää esitystä sääntöjen muutoksissa.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Täällä on sääntövaliokunnan mietintöön edustaja Kanerva tehnyt muutosesitykset, jotenka voidaan todeta, että on kaksi äänestyskelpoista ehdotusta asiasta, joten asiasta on äänestettävä.

Asiasta suoritetaan äänestys. Ehdotan, että mielipide otetaan selville koeäänestyksellä. Hyväksyttäneen?

Koskeeko edustaja Kanervan puheenvuoro tätä?

Jalmari Kanerva (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Ehdottaisin, että suoritettaisiin nimenhuutoäänestys jo senkin syyn takia, koska tässä on niin tärkeä asia esillä kuin tärkeitten sääntöjen pykälien muuttaminen entistä kansainvaltaisemmiksi. (Kokouksesta: Kannatetaan).

John Lannervo (Kiinteistötyöntekijäin Liitto): Kannatan edellisen puhujan esitystä, että asiasta suoritetaan nimenhuutoäänestys.

Puheenjohtaja: Suoritetaan nimenhuutoäänestys. Ehdotan, että ne, jotka kannattavat sääntövaliokunnan mietintöä, ilmoittavat »jaa», ja ne, jotka hyväksyvät edustaja Kanervan ehdotuksen, lausuvat »ei.»

Äänestys hyväksyttiin.

Äänestys ja päätös.

Puheenjohtaja: Äänestysvaliokunnan jäseniä pyydetään tulemaan tarkistamaan merkintää, ettei tule äänestyksen jälkeen mitään huomautuksia. (Äänestysvaliokunta asettui puheenjohtajapöydän taakse!)

Äänestys-suoritus alkaa

Toimitettiin nimenhuutoäänestys.

Puheenjohtaja: Todetaan äänestys suoritetuksi. Äänestyksen tulos: Sääntövaliokunnan mietintö 126 ääntä, edustaja Kanervan muotosehdotukset 46 ääntä. Näin ollen todettaneen, että sääntövaliokunnan ehdotus on tullut hyväksytyksi.

Sääntövaliokunnan ehdotuksen todettiin tulleen hyväksytyksi.

Valitusasiainvaliokunnan mietintö

Puheenjohtaja: Seuraavana asiana käsitellään valitusasiainvaliokunnan ehdotus. Sen esittelee valitussihteeri Piitulainen.

Leo Piitulainen (SAK): Valitusasiainvaliokunta on tehnyt pieniä muutoksia työvaliokunnan tälle kokoukselle tekemiin esityksiin. Luen ainoastaan nämä muutokset.

Järjestökasvatustyö

Kohtaan 1 (s. 116), joka käsittelee eri työmuotoja valistustoiminnassa, on tehty muutos, niin että kappale kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti:

»1. järjestää monipuolista kurssitoimintaa ammattiyhdistysliikkeen tarpeita silmälläpitäen, noudattaen asianmukaista tasapuolisuutta valintoja suoritettaessa.»

Kohtaan 7. tuli lisäys, ja se kuuluu seuraavasti:

»7. kehittää naisten, nuorten, ruotsinkielisten jne. opinto-, sivistys- ja järjestötoiminnan työmuotoja ja tällä perusteella edistää nais- ja nuorisotoimintaa siellä, missä se on mahdollista.»

Tämä koskee sitä mietinnön osaa, joka on työvaliokunnan lausumana kasvatustyo-ohjelmaksi.

Paikallisjärjestöjen valitus- ja opintotyö

Työvaliokunnan lausuntoon paikallisjärjestöjen valistus ja opintotyöstä esitetään viimeinen kappale näin kuuluvaksi:

»SAK:n edustajakokous velvoittaa SAK:n työvaliokuntaa tekemään suunnitelman SAK:n valistustyön tehostamiseksi siten, että se ulottuu koko järjestökenttään. Koska tällainen muutos tulee nähtävästi vaatimaan myös organisaation muutosta, on SAK:n valtuuston tehtävä siitä päätös. Asia on valmistettava huolella ja löydettävä ratkaisu, joka varaa kaikille perusjärjestöille mahdollisuuden osallistua tähän toimintaan.» -

Vapaa-ajan' vietto

Valiokunta esittää vielä erään toimikunnan asettamista:

»Edustajakokous kehoittaa työvaliokunnan asettaman toimikunnan, jonka tehtävänä on valmistaa ehdotus toimenpiteistä työntekijäin vapaa-ajan vieton edistämiseksi.»

Lahjoitus työväen muistitiedon keräystoimikunnalle

Valitusasiainvaliokunta esittää samoin seuraavaa:

»että edustajakokouksen nimissä lahjoitetaan työväen muistitiedon keräystoimikunnalle 100 000 mk käytettäväksi ammattiyhdistysliikkeen veteraanien haastattelemista varten.»

Valiokunta on ollut kannanotoissaan yksimielinen.

Keskustelu:

Sulo Peltonen (SAK): Valitusasiain valiokunnassa pyrittiin löytämään keinoja, joilla voitaisiin estää poliittista syrjintää ammattiyhdistysliikkeessä. Samoin pyrittiin löytämään keinoja, joilla voitaisiin saada nais- ja nuorisotoimintaa kehitettyksi ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Tämä valiokunnan mietintö ei ole paras mahdollinen, mutta siitä huolimatta valiokunta yksimielisesti suosittelee sen hyväksymistä.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kokous yksimielisesti yhtyneen valitusasiainvaliokunnan tekemään ehdotukseen, joten se tulee tämän edustajakokouksen päätökseksi.

Valitusasiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin.

Asia oli loppuun käsitelty.

Yleisvaliokunnan mietintö sosiaalipoliitikasta

Puheenjohtaja: SAK:n puheenjohtajalla Vihtori Rantasella on puheenvuoro.

Vihtori Rantanen: Yleisasiainvaliokunta on käsitellyt esitysviikkossa olevan 13. asian kohdalla tehdyt esitykset ja päättänyt esittää seuraavaa:

»Edustajakokous toteaa, että kuluneen viisivuotiskauden aikana ei sosiaalisen lainsäädännön alalla ole tapahtunut kaikilta osilta ammattiyhdistysliikettä tyydyttävää kehitystä. Samalla edustajakokous kuitenkin lausuu tyytyväisyytensä vuosilomalain ja työttömyyskassalain uudistamisesta. Edustajakokous hyväksyy työvaliokunnan kokoukselle laatiman lausunnon sosiaalipoliittisesta kehityksestä ja tavoitteista, mutta kehoittaa työvaliokuntaa toimimaan aktiivisesti yleisen työturvallisuuden sekä muun sosiaalisen lainsäädännön kehittämiseksi. Toimintaohjeenaan työvaliokunnan tulee käyttää työvaliokunnan ja liittojen edustajakokouksille tekemiä esityksiä sekä kokousedustajani tekemiä ehdotuksia.

Edustajakokous ei ole ollut tilaisuudessa tutustumaan eduskunnan hyväksymään työ-suhde-eläkelakiin eikä näin ollen voi yksityiskohtaisempaa kannanmäärittelyä mainitusta laista lausua, ja tästä syystä edustajakokous kehoittaa työvaliokuntaa tarkoin tutustumaan hyväksytyyn lakiin, ja mikäli työvaliokunnan ja edustajakokouksen käsitykset eivät ole tulleet hyväksytyksi, ryhtymään toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi.»

Samalla yleisasiainvaliokunta esittää, että työvaliokunnan lausunto sosiaalipoliittisista kysymyksistä hyväksyttäisiin. Yllämainittu tulisi lisäyksenä siihen.

Puheenjohtaja : On kuultu yleisasiainvaliokunnan lausunto sosiaalipoliittisista kysymyksistä. Se hyväksyttäneen yksimielisesti ja tulee tämän edustajakokouksen päätökseksi.

Yleisasiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Sähköalan työntekijäin liittoa koskeva yleisvaliokunnan mietintö

Vihtori Rantanen (SAK): Kokous lähetti Sähköalan Työntekijäin Liittoa koskevan asian yleisvaliokuntaan, vaikka se on selvästi järjestömuotovaliokunnan asia, mutta yleisvaliokunta saamansa tehtävän täytti ja lausuu seuraavaa:

Edustajakokous toteaa, että sähköalan työntekijäin paikka on SAK:n jäsenriveissä, ja hyväksyy työvaliokunnan toimenpiteet tämän päämäärän toteuttamiseksi.

Päätös oli yksimielinen.

Puheenjohtaja : Yleisasiainvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Yleisasiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Yleisasiainvaliokunnan ehdotus kokouksen julkilausumaksi

Vihtori Rantanen : (SAK): Yleisasiainvaliokunta ehdottaa, että kokous antaisi myös julkilausuman. Sanamuodoksi julkilausumaan yleisasiainvaliokunta ehdottaa seuraavaa:

»SAK:n VIII edustajakokouksen julkilausuma.

SAK:n VIII edustajakokouksen käsiteltävänä on ollut kaikkiaan yli tuhat palkka-, työehto- ja talouspolitiikkaa, sosiaalipolitiikkaa ja muita palkansaajille tärkeitä kysymyksiä koskevaa aloitetta. Näiden esitysten käsitellyn yhteydessä kokous viitoitti tien ja asetti tavoitteet Seuraavaa toimikautta varten.

SAK:lla on oma arvokas tehtävänsä suomalaisessa yhteiskunnassa. Asiat koskettavat erittäin monelta taholta palkannauttijain elämäolosuhteita ja tehtyjen päätösten toteuttamisen kautta voidaan tehokkaasti toteuttaa ammattiyhdistysliikkeen pyrkimyksiä toimeentulon parantamiseksi ja sosiaaliturvan lisäämiseksi. Kokouksen rakentava henki ja käsiteltävien asioiden runsaus ovat selvästi osoittaneet, että omalla pohjallaan seisova ammattiyhdistysliike on merkittävä tekijä ja pystyy kantamaan sille kuuluvan vastuun työntekijäin työ- ja palkkaehdoista päätettäessä sekä omalla toiminnallaan edistämään yhteiskunnan uudistamista palkansaajien näkemysten mukaisesti.

Edustajakokous toteaa, että sen käsittelemät asiat ovat olleet omiaan vahvistamaan SAK:n asemaa. Kansan parasta ajattelevan järjestön korkeinta päätäntävaltaa käyttävänä kokouksena edustajakokous haluaa kiinnittää julkista huomiota hajotusjärjestöjen harjoittamaan poliittiseen propagandaan, joka törkeydessään poikkeaa myös maamme virallisesta ulkopolitiikasta.

Yhtenäisyyden ja eheytyksen tie

SAK on maamme palkkatyöntekijäin ainoa todellinen ammatillinen keskusjärjestö. Sen piiriin on oikeus järjestäytyä kaikkien, jotka hyväksyvät ammattiyhdistysliikkeen periaatteet ja menettelytavat, ja tulee SAK:n työvaliokunnan toimia niin, että niille-

kin työntekijäryhmille, jotka tällä kertaa ovat SAK:n järjestöpiirin ulkopuolella, varataan mahdollisuus järjestäytyä ja palata yhtenäisen ammattiyhdistysliikkeen piiriin.

Ilahduttavana seikkana edustajakokous on voinut todeta, että järjestövoimamme murtamisyrietykset ovat epäonnistuneet ja taistelu ammattiyhdistysliikkeen eheyden ja yhtenäisyyden puolesta on selvästi kääntymässä SAK:n voitoksi. Tämä merkitsee myös suomalaisen työmiehen voittoa työpaikalla ja koko yhteiskunnassa.

Asemastamme johtuen SAK:n on turvattava mahdollisuudet osallistua talous- ja kauppapoliittisiin ratkaisuihin sekä talouselämän suunnittelusta vastaavien elinten perustamisen jälkeen niiden piirissä tapahtuvaan työskentelyyn.

Ilman vastuuntuntoisen ammattiyhdistysliikkeen mukana oloa ei ole edellytyksiä oikeudenmukaisuutta edistävien talouspoliittisten ratkaisujen syntymiselle. Ammatillisesti järjestäytyneiden palkansaajien näkemykset ja oikeutetut vaatimukset on palkka- ja talouspoliittisten ratkaisujen tekemisen yhteydessä otettava huomioon.

SAK:n VIII edustajakokous tervehtii veljellisesti SAK:n kanssa yhteistyössä olevia, eri maiden ammatillisia keskusjärjestöjä ja niiden jäseniä. Suomalainen ammattiyhdistysväki toivottaa näille menestystä yhteisessä taistelussamme palkansaajien aseman ja oikeuksien turvaamiseksi. Uskomme vakaasti, että tilapäiset häiriötekijät eivät voi perinteellisiä ystävyyssuhteita hämmentää.

Edustajakokous esittää vilpittömän kiitoksensa niille tuhansille ja taas tuhansille miehille ja naisille, jotka viime vuosien aikana — niin järjestöissä kuin työpaikoillakin — ovat horjumatta taistelleet SAK:n ja yhtenäisen ammattiyhdistysliikkeen puolesta. Me tiedämme, että se taistelu ei ole ollut turhaa. Sen kautta on turvattu SAK:n olemassaolo ja se, että voimme toivorikkain mielin lähteä taivaltamaan uutta toimikauttamme. Seisokaamme edelleenkin vartiopaikoillamme valppaina yhteisen, voimistuvan ja eheytyvän ammattiyhdistysliikkeen puolesta.

Yhtenäinen, riippumaton ja voimakas ammattiyhdistysliike on maamme palkansaajien elintason parantamisen ja sosiaalisen turvan lisäämisen varmin tae.»

P u h e e n j o h t a j a : Yleisasiainvaliokunnan ehdotus julkilausumaksi hyväksytään.

Yleisasiainvaliokunnan julkilausumaehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liiton mainosjulistetta koskeva yleisasiainvaliokunnan mietintö.

Sulo Penttilä (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Täällä on erällä edustajakoustovereilla ollut tilaisuus tutustua Paperiliitto-lehteen, jossa on julkaistuna SAJ:hin kuuluvan Puunjalostustyöntekijäin Liiton mainosjuliste, jäljennös seinäjulisteesta, joka osoittaa tämän järjestön harjoittamaa poliittista propagandaa paperiteollisuuden piirissä ja luonnollisesti tarkoituksella, vetää jäsenistöä pois Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton piiristä. Kun edustajat, jotka ovat saaneet tähän tutustua, ovat kaikesta päätellen todenneet, että tämä mainos on aivanlaatuinen sen vuoksi, että sen tapaista propagandaa, poliittistakaan propagandaa ei meidän maassamme ole aikaisemmin tavattu, ja tämä on lisäksi luonteeltaan asia, joka liittyy, niinkuin julkilausumasta kävi ilmi, myös siihen, että se osittain on ristiriidassa meidän maamme virallisen ulkopolitiikan kanssa, yleisasiainvaliokunta katsoi aiheelliseksi puuttua tähän kysymykseen.

Tätä kysymystä ei ole vain paheksuttava, vaan sitä on pidettävä jonkinlaisena poliittisena huligalismina meidän oloissamme, ja sitä varmasti eivät kaikki SAJ:n piirissä olevat jäsenetkään voi hyväksyä. Tämän asian paheksumista osoittaa erältä osin se,

että mainosjuliste, joka on tarkoitettu ns. seinäjulisteeksi, sitä ei ole varustettu edes painopaikan nimellä, joten asianomaisen julisteen painajakin on pitänyt kaikesta päätellen tätä julistetta hieman arkaluontoisena. Eräiltä osin merkittävää on myös se, että tällaisessa tapauksessa ovat mm. työnantajat kehoittaneet poistamaan tällaisen mainoksen työpaikoilla olevilta ilmoitustauluiltaan. Kun kysymys on tämännäköinen, on aihetta tätä kysymystä erikoisesti korostaa sen takia, että varmasti SAJ:llä ei ole tämän jälkeen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton piirissä sanottavampaa merkitystä ja epäilemättä tämä kysymys tulee herättämään huomiota myös muun SAK:laisen jäsenistöväen piirissä ja se on osoituksena siitä, että SAK:laisella ammattiyhdistysväellä on aikaisempaa suurempi syy käydä entistä tehokkaampaan taisteluun SAJ:laisia järjestöjä vastaan.

Asia ei antanut aihetta enempään toimenpiteisiin kokouksen taholta.

Työjärjestys

Puheenjohtaja: Täällä on pyytännyt puheenvuoroa työjärjestykseen Aarne Salonen. Se myönnettäneen hänelle.

Rahankeräys lakkolaisille

Puheenvuoron saatuaan lausui

Aarne Salonen (Metalliliitto): Hyvät edustajakokousoverit! Kuten kaikki täällä olevat varmaan tiedämme, on tälläkin hetkellä maassamme kaksi SAK:n alaisissa työmaissa käytävää työtaistelua. Nämähän ovat siellä meillä pohjoisessa voimalaitosrakennuksilla, autonkuljettajien työtaistelu sekä täälläkin jo mainittu Pihlgren & Ritolan Tapettitehtaalla Toijalassa. Samalla kun nämä toverit taistelevat parempien ehtojensa puolesta, taistelevat he meidän kaikkien muidenkin työläisten puolesta. Siis asiamme on yhteinen. Näihin ajatuksiin vedoten uskallankin esittää teille, hyvät toverit, että suorittaisimme täällä keskuudessamme rahankeräyksen nyt kokouksen aikana, jonka voisimme sitten tämän kokouksemme tervehdyksenä lähettää taisteleville tovereillemme. Olen varma, että nyt kertyvä rahasumma ei yksinään ratkaise ko. taistelua tovereillemme voitoksi, mutta olen varma, että tämänlaatuinen tervehdys olisi omiaan kannustamaan tovereitamme heidän oikeutetussa taistelussaan.

(Voimakkaita suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Ehkä'voimme yksimielisesti yhtyä Salosen ehdotukseen? _
Yhdymme!

Rahankeräys lakkolaisille hyväksyttiin toimeenpantavaksi.

Sääntövaliokunnan mietintö sääntöjen muuttamisesta

U. Hiironen (SAK): Hyvät ammattiyhdistystoverit. Sääntövaliokunta on käsitellyt toveri Urho Kilpisen tekemän ehdotuksen SAK:n sääntöjen muuttamisesta ja esittää lausuntonaan, tämäkin lausunto on syntynyt äänestyksen jälkeen, seuraavaa:
»Edustajakokouksen hyväksyttyä sääntövaliokunnan ehdotuksen ei ole aiheellista enää käsitellä sääntöjen muutosehdotuksia.»

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunnan jäsen Kanervalla on puheenvuoro.

Jalmary Kanerva (Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto): Kuten täällä Hiironen esitti, niin tämä esitys tapahtui, minkä hän teki, äänestyksen kautta. Sääntövaliokunnan vähemmistö yhtyy tähän Kilpisen tekemään esitykseen ja niillä perusteilla myös esittää, että SAK:n edustajakokous päättää valita SAK:lle kolme puheenjohtajaa.

U. Hiironen (SAK): Minä pyydän vielä todeta, että tämä toveri Kilpisen, määrättyyn sääntökohtaan tekemä muutosehdotus aiheuttaisi muutoksia useaan muuhunkin sääntöjen pykälään, joten sen hyväksyminen tässä kokouksessa aiheuttaisi koko sääntöjen uudelleen käsittelyn ja vastaavien muutosten tekemisen niihin pykäliin, joissa puheenjohtajaa ja toista puheenjohtajaa koskevia asioita käsitellään ja heidän valtuutuksiaan ja tehtäviään määritellään. Asia siis ei ole niin yksinkertainen, että se yhdellä nuujaniskulla voitaisiin hyväksyä, jolloin säännöt muodostuisivat osittain ristiriitaisiksi.

Pauli Kiuttu (Puuteollisuustyöväenliitto): Hyvät toverit, minä olen ensi kertaa tällaisessa edustajakokouksessa mukana ja olen melkein koko kokousajan seurannut sivusta ja katsonut, miten vanhemmat ammattiyhdistymiehet tekevät ja sanelevat päätöksiä. Mutta nyt kokouksen loppuvaiheessa ollaan melkein niinkuin herkistysmässä juhlatunnelmiin ja näyttää käsitykseni mukaan siltä, että tämä saa liian radikaalisia muotoja ja minä toivoisin, ettei näin pienemmissä kysymyksissä suoritettaisi äänestyksiä, jotka kysymykset ovat aivan selviä. Asianomaisessa valiokunnassa tulee saada asiat mahdollisimman hyvin hoidetuiksi ja tasapuolisiksi. Siitä huolimatta täällä on vähemmistöryhmä pyytänyt äänestyksiä, joista on kuitenkin sama tulos. Minä toivoisin, että kumpainkin puoli vielä tarkistaisimme mielipiteitämme, että me saisimme näissä hyvissä tunnelmissa tämän kokouksen lopettaa, ja voisimme tuon tunnuksen, joka on yhteistyötunnus, pitää jokainen mielessämme. Kannatan tässä sääntövaliokunnan tekemää esitystä.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunnan lausuntoon on edustaja Kanerva esittänyt, että SAK:n edustajakokous päättää valita SAK:lle 3 puheenjohtajaa, mutta koska tätä esitystä ei ole kannatettu, se raukeaa.

Tehty esitys kolmen puheenjohtajan valitsemisesta SAK:lle todettiin rauenneeksi.

Puheenjohtaja: Näinollen sääntövaliokunnan lausunto on tullut hyväksytyksi.

Sääntövaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Puhetta siirtyi johtamaan Pekka Virtanen.

SAK:n puheenjohtajan ja toisen puheenjohtajan vaali.

Puheenjohtaja: Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 15. SAK:n puheenjohtajan ja toisen puheenjohtajan vaali. Yleisvaliokunta ehdottaa, että SAK:n puheenjohtajaksi valittaisiin Vihtori Rantanen.

Aarne Saarinen (Työvaliokunta): Ilmoitan, että valiokunnan vähemmistö ei ole ollut Vihtori Rantasen valitsemisen kannalla ja vähemmistöryhmä pidättäytyy äänestyksestä.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Kun muita ehdotuksia ei keskustelun kuluessa tehty totesi puheenjohtaja, että edustajakokous on yksimielisesti valinnut SAK:n puheenjohtajaksi Vihtori Rantasen.

Pu h e e n j o h t a j a : Yleisvaliokunta ehdottaa, että SAK:n toiseksi puheenjohtajaksi valitaan Viljo Kuukkanen.

Urho Kilpinen : Ehdotan SAK:n toiseksi puheenjohtajaksi Rakennustyöläisten Liiton puheenjohtajan Aarne Saarisen. Hänen puheenjohtajakaudellaan on Rakennustyöläisten Liitto kasvanut maamme suurimmaksi ja voimakkaimmaksi ammattiliitoksi. Aarne Saarinen olisi kyvykäs mies hoitamaan myös SAK:n toisen puheenjohtajan tehtävät. Varmaankin te kaikki arvoisat edustajat olette tulleet huomaamaan sen myös tässä edustajakokouksessa, joten hän ei tämän pitempää esittelyä kaipaa.

Edvin Kenraali (Puuteollisuustyöväen Liitto): Kannatan toveri Kilpisen tekemää ehdotusta Aarne Saarisen valitsemiseksi SAK:n toiseksi puheenjohtajaksi.

Pu h e e n j o h t a j a : Keskustelun aikana on tehty kaksi kannatettua ehdotusta SAK:n toisen puheenjohtajan valitsemiseksi. Näin ollen on toimitettava vaali suljetuin lipuin.

Äänestys ja päätös.

Pu h e e n j o h t a j a : Vaalin toimittamisesta teen seuraavan esityksen:

Ne, jotka haluavat, että SAK:n toiseksi puheenjohtajaksi valitaan Viljo Kuukkanen, kirjoittavat vaalilippuun hänen nimensä, ja ne, jotka haluavat valita SAK:n toiseksi puheenjohtajaksi Aarne Saarisen, kirjoittavat lippuun hänen nimensä. Liput pudotetaan ääntenlaskijoille jätettävään urnaan.

Äänestys ehdotus hyväksyttiin ja ryhdyttiin äänestämään.

Sihteerin mainittua edustajan nimen pudotti kukin edustaja vaalilippunsa urnaan ääntenlaskijain valvoessa toimitusta.

Ääntenlaskijani jätettyä pöytäkirjansa puheenjohtajalle totesi

Pu h e e n j o h t a j a : Suoritettussa SAK:n toisen puheenjohtajan vaalissa ovat äänet jakautuneet seuraavasti: Viljo Kuukkanen 121 ääntä, Aarne Saarinen 48 ääntä ja tyhjiä lippuja on jätetty 8. Onko vaalitoimitusta vastaa kenelläkään huomauttamista?'

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Pu h e e n j o h t a j a : Äänestyksen tuloksen perusteella totean, että Viljo Kuukkanen on tullut valituksi Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto r.y:n toiseksi puheenjohtajaksi.

Todettiin työjärjestyksen kohta 15 loppu"uunkäsittelyksi.

Vihtori Rantanen : Puheenjohtaja! Hyvät toverit! Aivan lyhyesti haluan kiittää toisen puheenjohtajan Kuukkanen sekä omasta puolestani siitä luottamuksesta, jonka tämä edustajakokous on meille antanut. Samalla kun edustajakokous on valinnut meidät tähän tehtävään, se ei ole antanut meille vain luottamusta vaan se on antanut meille myöskin varsin vaikean ja sanoin raskaankin tehtävän. Ammattiyhdistysliike ei ole suinkaan tällä hetkellä täysin normaalissa tilassa, vaan sen sisällä tapahtuu asioita, jotka eivät ole normaalin ammattiyhdistysliikkeen hengen sanelemia. Tämä 5-vuotiskausi tulee näyttämään, onko meillä mahdollisuuksia saada aikaan sellaista yhteistoimintaa, että tämän maan palkansaajat todellakin löytäisivät SAK:n riveistä oman

paikkansa. Uskon, että niin Kuukkasella kuin minullakin on tässä varsin vakaa ja vilpittön tarkoitus pyrkiä nimenomaan myöskin tähän päämäärään. Tämä päämäärä ei tietystikään saa olla ainoana päämääränä, vaan päämääränä ovat myöskin ne monet kysymykset ja asiat, jotka tämä edustajakokous on käsitellyt ja vahvistanut niin talouskuin sosiaalipoliittisellakin alalla sekä monien muiden asiaryhmien kohdalla. Tässä työssä ja näiden tehtävien toteuttamisessa me tulemme tarvitsemaan teidän, jäsenistön ja palkan saajien yksimielistä ja yhtenäistä tukea. Toivon, että sitä saamme. (Suosionosoituksia.)

SAK:n työvaliokunnan varsinaisten jäsenten, henkilökohtaisten varajäsenten ja yleisvarajäsenten vaali.

Puheenjohtaja : Siirrymme työjärjestyksen 16. kohtaan, SAK:n työvaliokunnan varsinaisten jäsenten,- henkilökohtaisten varajäsenten ja yleisvarajäsenten vaaliin.

Esitän, että ensiksi käsitellään työvaliokunnan varsinaisten jäsenten valinta.

Työvaliokunnan varsinaisten jäsenten vaali.

Puheenjohtaja : Yleisvaliokunta ehdottaa työvaliokunnan varsinaisiksi jäseniksi valittavaksi seuraavat henkilöt:

Onni Närvänen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Onni Koski, Jaakko Viitasaari, Kalle Salonen, Niilo Hämäläinen, Väinö Kujanpää, Otto Jokinen, Tauno Kaivola, Aarne Saarinen, Urho Kilpinen, Arvo Hautala, Olavi Saarinen.

Valiokunnan vähemmistö ehdottaa' työvaliokunnan varsinaisiksi jäseniksi valittavaksi seuraavat henkilöt:

Veikko Ahtola, Lauri Halme, Reino Heinonen, Aarre Happonen, Arvo Hautala, Väinö Huhtamäki, Niilo Hämäläinen, Urho Kilpinen, Onni Koski, Onni Närvänen, Kaarlo Perä-Kasari, Aarne Saarinen, Edvin Salonen, Kalle Salonen, Jaakko Viitasaari.

Kokouksen jouduttamiseksi ehdotan, että sekä yleisvaliokunnan ehdotus, että valiokunnan vähemmistön ehdotus pidetään erillisinä kokonaisehdotuksina, joiden välillä toimitetaan äänestys.

Puheenjohtajan selonteko hyväksyttiin ja päätettiin toimittaa koeäänestys.

Puheenjohtaja : Teen seuraavan äänestusehdotuksen: Ne, jotka kannattavat yleisvaliokunnan ehdotusta työvaliokunnan varsinaisiksi jäseniksi, nostavat ensin korttinsa ylös, ja sen jälkeen nostavat edustajakorttinsa ne, jotka kannattavat yleisvaliokunnan vähemmistön ehdottamia henkilöitä työvaliokunnan varsinaisiksi jäseniksi.

Äänestusehdotus hyväksyttiin.

Toimitettiin äänestys.

Äänestyksen perusteella todettiin, että kokouksen enemmistö oli yleisvaliokunnan ehdotuksen kannalla, ja että SAK:n työvaliokunnan jäseniksi oli täten valittu seuraavat henkilöt:

Onni Närvänen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Onni Koski, Jaakko Viitasaari, Kalle Salonen, Niilo Hämäläinen, Väinö Kujanpää, Otto Jokinen, Tauno Kaivola, Aarne Saarinen, Urho Kilpinen, Arvo Hautala ja Olavi Saarinen.

Työvaliokunnan henkilökohtaisten varajäsenten vaali

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana otetaan käsiteltäväksi SAK:n työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisten varajäsenten valitseminen.

Yleisvaliokunta ehdottaa valittavaksi työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisiksi varajäseniksi seuraavat henkilöt:

Allan Vainio, Heige Tapani, Sulo Penttilä, Yrjö Karisalmi, Ragnar Tuori, Veikko Pääkkönen, Tapio Malmivuori, Keijo Vähätalo, Eino Mäkinen, Lauri Halme Matti Leviö, Uuno Syrjä, Oskari Leskinen, Elsa Aaltonen, Per Björklund.

Valiokunnan vähemmistö ehdottaa valittavaksi työvaliokunnan varsinaisten jäsenten henkilökohtaisiksi varajäseniksi seuraavat henkilöt:

Sulo Penttilä, Pentti Helo, Jonnu Kallio, Kunto Kaski, Elsa Aaltonen, Taito Tiihonen, Keijo Vähätalo, Oskari Leskinen, Paavo Friman, Esko Suikkanen, Sulo Peltonen, Valde Malinen, Ilmari Kosonen, Vieno Mustonen, Väinö Kujanpää.

K e s k u s t e l u :

Eino P a l a n d e r (Kunnallisten Työntekijäin ja viranhaltijain Liitto): Kunnallisten työntekijäin liiton käsittävä ryhmä on asettanut ehdokkaat omasta ryhmästään. Niitä on kaikesta huolimatta täällä muutettu ja asetettu varajäseniksi Reino Heinoselle Helge Tapani. Me esitämme: Jonnu Kallio ja Helge Tapani, joka tulee täällä myöhemmin yleisvarajäsenenä, esitämme heitä yleisvarajäseniksi Kauko Lammin tilalle. Ellei kokous voi näin hyväksyä, olen saanut tehtäväkseni ilmoittaa Reino Heinosen puolesta, joka joutui menemään kokoukseen, että Reino Heinonen kieltäytyy työvaliokunnan jäsenyydestä.

Veikko V e r h o (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Yhdyn siihen, mitä Palander mainitsi Kunnallisten Työntekijäin Liiton edustajista. Lisäisin sen, että Palanderin tekemä esitys oli ryhmämme enemmistön tekemä päätös, ja sen mukaisesti myös tämä on esitetty. Toivon, että edustajiston kokous ottaa myös huomioon liittomme edustajien enemmistön tekemän ehdotuksen. Voin myöskin vakuuttaa sen, mitä Palander ilmoitti täällä Reino Heinosen puolesta, jonka myös vastavaliittupuheenjohtaja Vihtori Rantanen tietää.

Aarne N i e m i n e n (Kunnallisten työntekijäin liitto): Pyytäisin kysyä Palanderilta ja Verholta, koska Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton liittotoimikunta on käsitellyt tämän asian ja onko meidän liittomme lähettänyt kahdenlaisia valtakirjoja tänne. Me katsomme, että me kuulumme kaikki samaan ryhmään, koska erilaisia valtakirjoja ei ole. Tällä perusteella katson, että mitään tällaisia ehdokkaita ei ole virallisesti meidän missään elimessä asetettu.

On omituinen tilanne, että yhden miehen takia yritetään tehdä asia näin vaikeaksi näin arvovaltaisessa kokouksessa, että ellei nyt tämä mies tule valituksi . . . Sen lisäksi, niin kuin ryhmäkokouksessa sanoin, hän edustaa työnjohtaja-asemassa olevaa ihmistä. Meillä on 30 000 hengen liitto ja siinä yksi työnjohtaja, ja hänet täytyisi nyt väen väkisin saada edustamaan kunnantyyntekijäin jäsenistöä SAK:n työvaliokunnassa. Kyllä on aikoihin eletty liitossa — mutta eihän voi muuta vaariakaan.

Jonnu K a l l i o (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Hyvät toverit! Ensinnäkin pyydän saada kiittää tästä erittäin suuresta arvosta, jonka Nieminen minulle tässä kokouksessa on antanut. Mitä toisekseen tulee meidän liittomme jäsenistön koostumiseen, niin hän mainitsi, että meidän liittossamme on yksi työnjohtaja ja se työnjohtaja olisin sitten minä. Näin asianlaite ei todellisuudessa ole. Tiedän, että tänään on pidetty ryhmäkokous, jossa minua on yritetty kaikin voimin mustata, ja

sitä mustaamista jatketaan tälläkin hetkellä. Juuri täällä Rauha Ruohonen kävi jättämässä puheenvuoropyyntönsä, ja tässä hän tulee jatkamaan sitä samaa mustausta, jonka hän omassa ryhmäkokouksessaan on jo aloittanut. Minä henkilökohtaisesti en välitä, tulenko valituksi varajäseneksi vai en. Mutta yleensä on joka tapauksessa meillä ollut tapana sellainen menettely, että jos me ryhmässämme jotakin päätämme, tätä me myös noudatamme.

Toveri Rantanen on ilmoittanut, että hän sijoittaisi minun nimeni yleisvarajäsenten paikalle. Mutta koska tämä on vastoin oman ryhmämme päätöstä, en voinut vastata hänelle myöntävästi hänen tekemäänsä esitykseen.

Vielä siitä, millaisesta jäsenistöstä todella meidän liittomme koostuu. Minua todella ihmetyttää, että täällä viranhaltija-asemassa oleva henkilö tulee puhumaan tällaista, että meidän liitossamme on ainoastaan yksi työnjohtaja. Minä edustan meidän liittotoimikunnassamme työsopimussuhteessa olevia työntekijöitä. Meidän liittomme kuuluu tämän lisäksi kaupunginjohtajia, työnjohtajia lukemattomat määrät. Näin ollen 'on aivan turha puhua jostakin työnjohtajan asemasta olevasta henkilöstä, samalla kun pyritään epäämään hänen ehdokkuuttaan johonkin määrättyyn instanssiin. Tämä on ainoastaan eräänlainen keppihevonen, jolla pyritään ratsastamaan, jotta saataisiin mahdollisesti sanoisinko epämiellyttävä kasvo pois. Minusta tuntuu, että kun me liittotoimikunnassa ja liittomme kentällä olemme työskennelleet, niin ei siellä aina suoria sanoja voi sanoa. Nimenomaan sen vuoksi tällainen mustamaalaus sitten henkilöitä kohtaan tulee.

Tämän puheenvuoroni pyysin lähinnä sen vuoksi, että tässä edustajakokouksessa kenelläkään ei olisi harhakäsityksiä siitä, minkälaisesta työntekijäkunnasta meidän liittomme jäsenmäärä koostuu. Tulkoon vielä lopuksi mainituksi, että meidän liitos-
samme on virkasuhteessa olevia suunnilleen puolet ja työsopimussuhteessa olevia suunnilleen puolet. Nieminen, niin kuin mainitsin, on virkasuhteessa samaten kuin Rauha Ruohonen, joka nyt tässä puheenvuoroa odottaa, kun sitävastoin minä olen työsuh-
teessa ja nämä muutkin, jotka tämän päätöksen ovat tehneet, ovat työsuhhteessa olevia työntekijöitä.

Rauha Ruohonen (Kunnallisten työntekijäin liitto): Hyvät toverit! Minun ei tarvitse enää esittäytyä, kun Jonne esitteli minut. Teistä on varmasti harmittavaa kuulla tämmöistä »perheriitaa». Te olette omassa liitoissanne hoitaneet asian niin, että olette keskenänne sopineet, keitä asetetaan ehdokkaiksi. Toiset liitot ovat päättäneet liittotoimikunnassaan, toiset ryhmät tivat tällä sopineet keskenään. Meidän liitos-
samme — minua hävettää — on nykyään sellainen tyyli, että asioita ei päätetä niin kuin liiton säännöt ja kaikki hyvät kansanvaltainen tapa edellyttää. Olen ollut Kunnantyöntekijäin Liiton liittotoimikunnassa noin 20 vuotta. Olen oppinut siellä sen verran järjestöoppia — minun aikanani on tässä liitossa ollut jo useampi puheenjohtaja — olen oppinut ne menettelytavat, miten asioita hoidetaan. Meidän liittotoimikunnassamme ei ole käsitelty asiaa, joka koskisi liittomme edustusta työvaliokunnassa. Me olemme tässä koukussa laillisena edustusryhmänä, joka laillisella tavalla on meidän liitos-
samme valittu. En tiedä, kuka tässä sitten on oikeutettu päättämään asioista. Meitä ei ole kutsuttu minkäänlaiseen yhteiseen neuvotteluun. Jos meidät olisi kutsuttu ja olisimme siellä jääneet vähemmistöön, niin asia saattaisi olla aivan toinen. Mutta onko nyt oikein, että puheenjohtaja joidenkuiden lähimpien miestensä kanssa päättää 30 000 jäsenen asioista, ja kuitenkin me olemme sille jäsenistölle vastuussa tämänkin kokouksen päätöksistä.

Jpne ajatteli, että minä ryhtyisin häntä mustaamaan. Jos olette lukeeet sellaista lehteä kuin »Kunta ja me» tai sellaista lehteä kuin Suomen Sosialidemokraatti, te olette nähneet siellä erään Rauha Ruohosen nimen ja olette nähneet, mitä hänestä on kirjoitettu. Mutta se on asia erikseen. Jonnesta ei ole kirjoitettu. Minä en ainakaan ole kirjoittanut riviäkään enkä minä ole myöskään mustannut sellaisilla asioilla, joita minä en pysty todistamaan. Minä olen sanonut täällä ryhmäkokouksessa, että meidän

edustajanamme SAK:n työvaliokunnassa täytyy olla sellainen henkilö, joka edustaa jotakin ryhmää, jolla on jonkin ryhmän jakamaton kannatus ja jonka tämä ryhmä on pannut esim. jossakin osastossa tai keskusjärjestössä jollekin vastuunalaiselle paikalle? Missä Jonne on? Hän on liittotoimikunnassa. Ketä hän edustaa, sen minä tahtoisin tietää.

Sen sijaan Helge Tapani, joka meillä on tässä ehdokkaana, on Helsingin keskusjärjestön sihteeri. Tämä keskusjärjestö edustaa yli 10 000 kunnantyöntekijää. Hän on liittotoimikunnan jäsen, eikä hänen osastostaan ole myöskään tullut sellaisia tietoja, ettei häntä saisi valita. Hän on aivan Jonne Kallion ryhmätoveri poliittisestikin, ei siinä pitäisi olla mitään eroa. Hän on sosialidemokraattisen puolueen jäsen, ollut varmasti yhtä kauan kuin Jonne, ehkä kauemmin, ehkä nuoresta pojasta lähtien. Mikä tässä nyt sitten on kysymyksessä? Sanokaa hyvät ihmiset, mikä on kysymyksessä, kun ei ole edes poliittinen ristiriita. Hän ei ole varmasti skogilainen tuo Tapani, eikä hänestä tulekaan ikinä. (Kokouksesta: Älä ole varma!) — Ei tule, minä tiedän, varmasti ei tule. Minä olen yrittänyt, mutta ei tule. (Suosiosoituksia.) Minä en sitten ymmärrä, millä tavalla tätä ammattiyhdistysliikettä nyt sitten pitäisi hoitaa. Jos ei kelpaa muuta kuin Jonne Kallio meidän liitostamme SAK:n työvaliokuntaan, niin turhaa sitten oli meidän ensinkään tänne tulla. Olisi tullut Kallio, Heinonen, Palander ja Verho. Mitäs me täällä tehdään? Jos tällä tavalla hoidetaan yleensä liitoissa ja ammattiyhdistysliikkeessä asioita. Jos me peräännyimme tällaisen uhkauksen edessä, niin kyllä meidän kunniakas liittomme sitten on aivan oudoilla teillä.

Minulla ei ole muuta sanottavaa, enkä minä ole tätä sanonut siinä mielessä, että minä haluaisin erikoisesti Jonnea painostaa, mutta minä tunnen niin suurta vastuuta tämän liiton jäsenistöstä, ja minulla on oikeus näin sanoa, koska minulla on jäsenistön kannatus siinä määrin, että olen saanut 20 vuotta sitä edustaa, Minä haluan katsella työlläisiä silmiin ja sanoa: näin minä olen asioita hoitanut, hyväksykää tai hyltätkää! (Suosiosoituksia.)

Lauri Lohivara (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Hyvät toverit! Minä olen tämän pöydän takana jo tänään ollut ja todennut että tämän kokouksen aika on tiukka ja se on monen moisten kysymysten rasittama, joihin meillä on ollut syyt paneutua. Mutta nyt minä valitan tätä tilannetta, että se on se, mikä se nyt on. Tähän kokoukseen saapuessani ja tänne kutsun saadessani minulle ei ollut siitä tietoa, että tämäntapainen tilanne syntyy ja että olen valtuuksiltani jäävättävien joukossa. Tällaista ei kokouksen alussa ollut tiedossani. Väitetään, että joku ryhmä on päättänyt määrätynlaisista asioista. Mikä on se ryhmä? Minä pelkään, että minä en ole saanut tämän tapaisten ryhmän kutsua. Että vaalin edessä ollaan tällä kannalla. Minä ihmettelen sitä epädemokratiaa, joka nyt tuntuu täällä olevan meidän ammattiyhdistysliikkeemme kongressin puitteissa. Minä olen aivan varma, että te yhdytte siihen mieliteeseen, että tilanne on erittäin vakava ja valitettava. Näin ei olisi saanut käydä. Minä tulen yleisvaliokunnan tekemään ehdotukseen, henkilönimityksistä, joista on käyty määrätynlaisia neuvotteluja, yritetty päästä kompromissiin. Siinä ei ole haluttu käyttää tervettä ajattelua, päästä onnelliseen ratkaisuun, vaan tuntuu siltä, että nimenomaan on pyritty tällaisen tilanteen järjestämiseen, joka on kokouksen loppuminuuteilla.

Lyhyesti sanottuna kannatan yleisvaliokunnan tekemää nimiehdotusta siinä muodossa kuin se on ja katsoisin, että niin pitkälle ei saataisi tämän kokouksen puitteissa mennä, että tämän tapaista pakkodemokratiaa menettelytapoihin nähden harjoitetaan kokouksen loppuminuuteilla.

A. Saarinen (Työvaliokunta): Hyvät toverit! On tietysti valitettavaa, että joudutaan kokouksen aikaa käyttämään kunnanliiton sisäisten erimielisyyksien käsittelemiseen ja henkilökohtaisten vastakohtien selvittämiseen, mutta minä pyytäisin tovereita kunnanliiton edustajista tarkastelemaan valiokunnan vähemmistön,, ehdotusta.

Siinä me olemme ehdottaneet Heinosta vakinaiseksi ja Jonne Kalliota hänen henkilökohtaiseksi varamieheksi. (Kokouksesta: naurua, suosionosoituksia.) Yleisvaramieheksi on ehdotettu Eugen Kaukolampea, siis kolmatta kunnanliiton edustajaa. On selvää, että ottaen huomioon liittojen verraten suuren lukumäärän ja myöskin vallitsevat poliittiset ristiriidat, on vaikea saada aikaan kaikkia tyydyttävää ehdotusta, mutta minä olen täysin vakuuttunut siitä, että valiokunnan vähemmistön ehdotus olisi oikeudenmukaisin ehdotus, mitä tässä tilanteessa voidaan ajatella. Minä suosittelisin kunnanliiton edustajille, että valitsevat vähemmistön ehdotuksen mukaan.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja : Keskustelun aikana on tehty muutosesityksiä yleisvaliokunnan ehdotukseen.

SAK:n sääntöjen 17 §:n mukaan valitaan SAK:n työvaliokuntaan puheenjohtajan ja toisen puheenjohtajan lisäksi 15 varsinaista sekä 15 henkilökohtaista varamiestä. Jokaisella äänivaltaisella edustajalla on oikeus äänestää 15 työvaliokunnan jäsenen henkilökohtaista varajäsentä. Näin ollen suoritetaan vaali.

Selonteko myönnettiin oikeaksi.

' Vaali päätettiin suorittaa

Puheenjohtaja : Jokaisella on mahdollisuus kirjoittaa 15 nimeä listaan, joka jätetään vaaliurnaun.

Selvyyden vuoksi on syytä vielä huomauttaa siitä, että varajäsenten järjestys seuraa varsinaisten jäsenten nimijärjestystä.

Äänestys ja vaalijärjestysehdotus hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Vaaliin ryhdyttiin.

Edustajat jättivät nimenhuudon mukaisessa järjestyksessä äänestyslippunsa urnaan äänestysvaliokunnan valvoessa toimitusta.

Äänestyksen tulos

Puheenjohtaja : Äänestysvaliokunta on saanut valmiiksi äänestyksen työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisten varajäsenten vaalissa.

Esitän äänestyksen tuloksen siinä järjestyksessä kuin se on pöytäkirjaan merkitty:

Vainio, Allan 118, Tapani, Helge 118, Penttilä, Sulo 118, Karisalmi, Yrjö 118, Tuori, Ragnar 117, Pääkkönen, Veikko 117, Malmivuori, Tapio 117, Vähätalo, Keijo 118, Mäkinen, Eino 117, Halme Lauri 117, Leviö, Matti 117, Syrjä, Uno 127, Leskinen, Oskari 150, Aaltonen, Elsa 138, Björklund, Per 108, Malinen Valde 48, Peltonen, Sulo 47, Kosonen Ilmari 36, Tiihonen, Taito 44, Kallio Jonne 25, Salonen, Edvin 3, Kaski, Kunto 1, Friman, Paavo 1, Suikkanen, Esko 1, Mustonen, Vieno 1, Kujanpää, Väinö 1, Saarinen, Aarne 1, Kilpinen, Urho 1; Hautala, Arvo 1, Perä-Kasari, Kaarlo 4, ja Huhtamäki, Väinö 1.

Vaalien tuloksen perusteella totean, että SAK:n työvaliokunnan varsinaisten jäsenten henkilökohtaisiksi varajäseniksi, lueteltuna samassa järjestyksessä kuin varsinaiset jäsenetkin, on tullut valituksi seuraavat henkilöt:

Allan Vainio, Helge Tapani, Sulo Penttilä, Yrjö Karisalmi, Ragnar Tuori, Veikko Pääkkönen, Tapio Malmivuori, Keijo Vähätalo, Eino Mäkinen, Lauri Halme, Matti Leviö, Uno Syrjä, Oskari Leskinen, Elsa Aaltonen, Per Björklund.

Vaali vahvistettiin.

Työvaliokunnan jäsenten yleisvarajäsenten vaali

Puheenjohtaja : Seuraavana asiana on työvaliokunnan jäsenten yleisvarajäsenten valitseminen. Sääntöjen mukaan niitä on valittava 15. Yleisvaliokunta ehdottaa, että yleisvarajäseniksi valittaisiin seuraavat henkilöt:

Eugen Kaukolampi, Jouko Salminen, Esko Suikkanen, Kalervo Kanninen, Paavo Friman, Kalle Aho, Ahti Mattila, Kunto Kaski, Veikko Henriksson, Aarne Dahl, Rauha Ruohonen, Lars Juntila, Kaarlo Perä-Kasari, Väinö Huhtamäki ja Sulo Peltonen.

Pyytäisin asian jouduttamiseksi tiedustella, olisiko mahdollista, että äsken luettelut yleisvarajäseniksi ehdotetut henkilöt valittaisiin yksimielisesti. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

SAK:n valtuuston varsinaisten ja varajäsenten vaali.

Puheenjohtaja : SAK:n sääntöjen 8 §:n 2 momentin mukaan jäsenliittojen nimeämistä ehdokkaista edustajakokous valitsee valtuuston jäsenet. *Täfnä* todittaneen.

Myönnettiin oikeaksi.

Puheenjohtaja : Jäsenliitot ovat ilmoittaneet määräaikaan mennessä seuraavat ehdokkaansa:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto:

Varsinaisiksi: Toivo Sainio; varalle Aarno Laiho. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto:

Varsinaisiksi: Merts Haarre, Kalevi Hakala ja Pentti Lundström; varalle: Kerttu Vainio, Kalervo Vainionpää ja Aarne Dunder. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto:

Varsinaisiksi: Yrjö Karisalmi ja Erik Tuominen; varalle: Lempi Liukkonen ja Vilho Puhakainen. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Ilmakuljetus Unioni:

Varsinaisiksi: Veikko Henriksson; varalle: Juho Toivonen. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto: /

Varsinaisiksi: Arvo Siro ja Väinö Heinonen; varalle: Kalervo Kristo ja Urpo Järvinen. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Kunnallisten Työntekijäin ja Viranhaltijain Liitto.

Varsinaisiksi: Eino Palander, Helge Tapani, Veikko Verho, Esko Ilkka, Aarne Nieminen ja Rauha Ruohonen; varalle: Reino Andersson, Erkki Timonen, Eino Kaipainen, Urho Hannula, Vilho Lehtonen ja Toivo Lehtonen. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto.

Varsinaisiksi: Arvo Leino ja Jaakko Laine; varalle: Väinö Sikiö ja Eero Kari. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin. " " ,

Liiketyöntekijäin Liitto;

Varsinaisiksi: Kalervo Borgman, Aura Kaasalainen, Lauri Kivelä, Pauli Mattila, Kauko Hyttiäinen, Onni Taukojarvi, Einari Paavilainen, Leo Ahonen, Kosti Luopio, Kalle Virenius, Aarno Ray ja Pentti Malin.

Sääntöjen mukaan liitto saa valita valtuustoon neljä jäsentä, joten liiton edustajien olisi ilmoitettava, ketkä ovat liiton edustajat valtuustoon.

Aarne Happonen (Liiketyöntekijäin Liitto): Meidän liittomme ei ole asettanut ehdokkaita SAK:n valtuuston vaaleja varten. Sääntöjen mukaan ehdokasasettelun suorittaa liittoneuvosto. Me olemme kuitenkin tehneet SAK:n toimistolle liiton toimiston taholta ilmoituksen siltä varalta, että kokouksessa olisi tapahtunut sen tapaista suunnan muutosta, mitä meidän liittoneuvostomme päätös edellyttää, ja näin ollen tämä valtuuston jäsenyys olisi tullut ajankohtaiseksi. Tältä varalta toimisto ilmoitti nimet, jotka ovat samat, jotka ovat täällä edustajakokouksessa edustettuna, ilmoittaen kuitenkin samalla, että mikäli tällainen valinta tulee ajankohtaiseksi ja kysymyksen alaiseksi, niin varsinaiseen lähempään ehdokasasetteluun palaamme tässä kokouksessa.

Tästä on tehty ilmoitus suullisesti SAK:n puheenjohtajalle ja myöskin SAK:n sihteerille, jolloin on korostettu, että sääntöjen edellyttämässä järjestyksessä me emme ole ehdokasasettelua tehneet. Nytemmin on kokoontunut toisaalta liittotoimikunta ja eilen liittotoimikunnan työjaosto, joka edustaa enemmistöä liittotoimikunnassa ja on yksimielisesti asettanut sille kannalle, että se pitää oikeana, että liitolla on edustus SAK:n työvaliokunnassa tämän edustajakokouksen jälkeen niin kauan aikaa kuin liitto on SAK:n jäsen.

Tämän takana on myös se näkemys, että jos liitto joutuu eroamaan SAK:sta ja kun me uskomme, että lähiaikoina kuitenkin yhtenäisyys palautuu siinä määrin, että liitto voi palauttaa jäsensuhteensa, niin silloin liiton jäsenyys työvaliokuntaa silmällä pitäen säilyy.

Tällainen ei kuitenkaan SAK:n sääntöjen mukaan ole mahdollista SAK:n valtuustoa silmällä pitäen. Kun liitto kaiken todennäköisyyden mukaan kesäkuun lopussa joutuu katkaisemaan järjestölliset suhteensa SAK:hon niin silloin myöskin putoavat valtuuston jäsenpaikat meiltä. Kun ja jos liitto palaa takaisin ennen seuraavaa edustajakokousta, niin valtuuston jäsenpaikat eivät palaudu vaan SAK:n sääntöjen mukaan ne tulevat, niinkuin liitto tulisi uutena jäsenenä. Tästä syystä, kun ei asialla ole käytännöllistä merkitystä ja kun eri ryhmä edustava työjaosto on ollut päätöksissään yksimielinen, minä toivon erittäin hartaasti, että ehdokasasetteluamme ei oteta käsiteltäväksi valtuuston vaalissa.

Vielä tahtoisin huomauttaa, että tästä on ollut luonnollisestikin keskustelua täällä meidän ryhmämme kanssa kokonaisuudessaan ja käsitykseni mukaan erittäin huomatt-

tava enemmistö hyväksyy puolestaan tämän asettelun. Minun käsitykseni mukaan edustajilla ei ole oikeutta liiton menettelytapakysymykset ja SAK:n säännöt huomioon ottaen tehdä henkilökohtaisiksi ehdotuksia valtuuston jäsenvaaliä varten.

Puheenjohtaja : SAK:n sääntöjen 8 §:n 2 momentti kuuluu seuraavasti: »SAK:n edustajakokous valitsee valtuustoon jäsenliittojen nimeämistä ehdokkaista yhden jäsenen kunkin jäsenliiton ensimmäiseltä kahdelta tuhannelta 5 §:n i momentissa tarkoitettulta henkilöjäseneltä sekä tämän yli menevältä jäsenmäärältä yhden lisäjäsenen jokaiselta alkavalta kuudelta tuhannelta henkilöjäseneltä sekä näille vastaavan määrän varajäseniä. Lisäksi ovat valtuuston jäseninä työvaliokunnan jäsenet, kaikissa muissa paitsi työvaliokunnan omaa toimintaa ja palkkiota koskevista asioissa.

Valtuuston jäsen ehdokkaiden valinnan jokainen jäsenliitto toimittaa sääntöjensä edellyttämällä, tai ellei säännöissä ole määrätty, parhaaksi katsomallaan tavalla. Ilmoitus valituista ehdokkaista on toimitettava työvaliokunnalle viimeistään samanaikaisesti edustajakokousedustajain valtakirjojen kanssa.»

Edustajakokous edustajavaltakirja on jätettävä SAK:n työvaliokunnalle yhtä kukausta ennen.

20/4 1961 on Liiketyöntekijäin Liitto lähettänyt SAK:lle kirjelmän, joka on saapunut seuraavana, siis 21 päivänä huhtikuuta SAK:n toimistoon ja se kuuluu seuraavasti: »Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto ry. Helsinki. Asia: SAK:n edustajakokous edustajat ja valtuustoehdokkaat.

Viitaten kirjeseenne edustajien valinnasta 26/5 alkavaan 8. edustajakokoukseenne, ilmoitamme liittomme valinnan edustajikseen seuraavat henkilöt:»

Tässä on sitten nimiluettelo ja kirje päättyy: »Edellä olevat edustajat asetetaan myös valtuuston jäsen ehdokkaiksi ja heidän jäsenyyjärjestykseensä saanemme palata edustajakokoukseen. Ammatillisin terveisin Liiketyöntekijäin Liitto ry. Kunto Kaski, Pekka Ylivuori.»

SAK:n sääntöjen sekä Liiketyöntekijäin Liiton kirjelmän mukaisesti liitto on ilmoittanut mainitsemani määrän edustajia SAK:n valtuuston jäseniksi ja näinollen SAK:n toimisto ja työvaliokunta ei ole voinut olettaa, että tämä valinta olisi tapahtunut jollakin virheellisellä tavalla, eikä se sitä paitsi kuulukaan SAK:n työvaliokunnalle, vaan se käsittelee asian vain virallisten ilmoitusten mukaan, koska jäsenliiton parhaaksi katsomalla tavalla voidaan valinta suorittaa. Tästä syystä a>ia oh joutunut myöskin valtuuston käsiteltäväksi.

Kalle Virenius (Liiketyöntekijäin Liitto): Hyvät toverit! Niinkuin täällä puheenjohtaja jo mainitsi, niin tänne on virallinen ilmoitus tullut meidän liittostamme ja sitä ei ole mitenkään virallisesti peruutettu, joten Happonen ilmoitus siitä ei pidä paikkaansa. Ei ole mitään kirjallista ilmoitusta, eikä hänellä ole oikeutta tehdä tällä tavalla niitä ehdokkaita. Minä teen tässä meidän edustajien puolesta esityksen näistä ehdokkaista, jotka tänne on nimetty varsinaisiksi: Lauri Kivelä, Pauli Mattila, Einari Paavilainen, Kalle Virenius,

Varajäseniksi ehdotan: Pentti Malin, Kauko Hyytiäinen, Kaarina Kaukonieni, Arne Ray.

Jos joku henkilökohtaisesti kieltäytyy, se on hänen asiansa. Minä en kieltäydy eivätkä minun varamieheni.

/

A. Happonen (Liiketyöntekijäin liitto): SAK:n puheenjohtajan sanonta siitä, että liitto on tehnyt sääntöjen määräämässä järjestyksessä ehdotusasetelman ja että SAK:n toimistolle tai muille elimille ei kuulu katsoa, onko tämä tehty oikein vai ei. Tämä nyt ei ole oikein. Hän tiesi tämän itse. Tämän perusteen niinä hänelle henkilökohtaisesti sanoin, samoin myös sanoin SAK:n sihteeri Saariselle ja näillä eväillä he ottivat vastaan tämän kirjelmän. Kun täällä sanottiin, ettei ole tehty ilmoitusta muunnalaiseista päätöksistä, niin kun liiton puheenjohtaja, joka on oikeutettu kirjoittamaan

liiton nimen, tekee tämän ilmoituksen, niin se on katsottava melko lailliseksi, mutta tämän lisäksi olen näyttänyt puheenjohtajalle ja sihteerille meidän eilen pitämämme työjaoston kokouksen päätöksen ja minä toivon, että tämä asia otetaan vakavasti. Tämä nyt lienee Liikeliiiton asia.

Puheenjohtaja : Minä en voi toimia millään muulla tavalla kuin SAK:n sääntöjen mukaisesti, valitettavasti.

Täällä on tehty ehdotus näistä liiton aikaisemmin nimeämistä valtuuston jäsenistä.

Vakinaisiksi Lauri Kivelä, Pauli Mattila, Einari Paavilainen ja Kalle Virenius ja varalle Pentti Malin, Kauko Hyytiäinen, Kaarina Kaukonen ja Arne Ray.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja : Nämä ehdokkaat nimetään Liikeliiiton osalta valtuuston jäseniksi.

Hyväksyttiin.

Veikko Verho (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto): Sen jälkeen, kun SAK:n edustajakokous on tehnyt minun käsittäökseni ja meidän muiden täällä olevien liittomme edustajain käsityksen vastaisen päätöksen työvaliokunnan kokoonpanoa muutettaessa, pyydän esittää omani sekä täällä olevan edustajatoverin Eino Palanderin puolesta kieltäytymisen SAK:n valtuuston jäsenyydestä ja pyydän jättää tämän puheenjohtajalle kirjallisesti pöytäkirjaan merkittäväksi.

Puheenjohtaja : Minä vain huomautan, että ne on valittu jo kokouksessa. Se on vähän myöhäistä nyt.

Jatketaan SAK:n valtuuston jäsenten vaalia.

Suomen Maaseututyöväen Liitto:

Varsinaisiksi: Pekka Virtanen ja Onni Myyry sekä varalle Eino Hyttinen ja Väinö Tiainen. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Mekanikkojen Liitto:

Varsinaisiksi: Eero Saukkonen, varalle: Lauri William. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Metallityöväen Liitto:

Varsinaisiksi Jalo Lindgren, Olavi Tani, Hemming Kemppainen, Heini Halinen, Aarne Etelä, Alfons Flemmick ja Pekka Silander sekä varalle: Ensio Koivikko, Esko Piilonen; Helmer Salonen, Olavi Niemi, Veikko Salomaa, Urho Aitio ja Arvid Nieminen. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Muurarien Liitto:

Varsinaisiksi Urho Kilpinen ja Arvo Aallo sekä varalle: Väinö Tattari ja Toivo Lång. Hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto:

Varsinaisiksi: Taimi Jokinen ja Jalmari Kanerva sekä varalle Paavo Koivula ja Isak Rämät. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto:

Varsinaisiksi Erkki Mäkinen, Onni Puustinen, Taisto Mikkola, Olavi Kaipainen ja Olavi Lonka, varalle Veikko Lehto, Viljo Hälikkä, Onni Sakki, Urho Häyhä ja Sylvi Katajainen. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Puuteollisuustyöväenliitto:

Varsinaisiksi Waldemar Iilmola, Pauli Kiullu ja Edvin Kenraali, varalle Jussi Aro, Erkki Niva, Paavo Nieminen. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto:

Varsinaisiksi Arvo Elf, Lauri Grönberg, Viljo Ronkainen, Arvo Tuomi, Toivo Leskinen, Ossian Hasa ja Yrjö Kiiskinen, varalle Paavo Lagerroos, Aleksi Semi, Uno Kuutti, Albert Aaltonen, Ahti Liljander, Svante Ala-Häyhtiö ja Aarne Koskinen. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Rautatieläisten Liitto:

Varsinaisiksi Martti Koskinen, Pentti Rasila, Paavo Kolkkava ja Veikko Komppa, varalle Veikko Grönroos, Ate Rytkönen, Aarne Leskinen ja Usko Pernu. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Satamatyöntekijäin Liitto:

Varsinaisiksi Väinö Tani ja Hugo Vanhanen sekä varalle Sulo Vanhoja ja Paavo Saarinen. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Sukeltajain Liitto:

Varsinaisiksi Karl Reijasto, varalle Mauno Tamminen. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto:

Varsinaisiksi Eino Mäkinen, varalle Veikko Sund. Hyväksyttäneen."
Hyväksyttiin.

Tekstiilityöväen Liitto:

Varsinaiseksi: Hilja Engström ja Siinto Vainionpää, varalle Onni Andersson ja Aarne Koivu. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Toimittajaliitto:

Varsinaiseksi: Väinö Montonen ja varalle: Kai Niini. Hyväksyttäneen.
Hyväksyttiin.

Suomen Työläisliitto:

Varsinaisiksi: Impi Terho, Erkki Valakoski ja Martti Mauno; varalle Eija-Liisa Virta, Arvidj Rokkanen ja Muisto Tarvainen. Hyväksytäneen,

Hyväksyttiin.

Valtion Virkailijain Liitto:

Varsinaiseksi Erkki Marttila ja varalle: Viljam Lehtelä. Hyväksyttäneen. Hyväksyttiin.

Yleinen Lehtimiesliitto:

Varsinaiseksi Pentti Kinha, ja varalle: Elsa Aaltonen. Hyväksyttäneen. Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: SAK:n valtuuston vakinaisten ja varajäsenten vaali on tullut loppuun käsiteltyä.

Todettiin.

SAK:n tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaali

Puheenjohtaja: Seuraavana asiana on työjärjestyksen kohtg. 18. SAK:n tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaali.

Kokousedustajille on jaettu yleisvaliokunnan ehdotus. Valiokunta ehdottaa varsinaisiksi Jorma Jalava, Janne Hakulinen, Erkki Korhonen sekä varalle Unto Keijonen, Lahja Simonen, Eliel Söderlund, Matti Roine, Sven Friberg ja Hemmi Pääkkönen.

Valiokunnan vähemmistö ehdottaa varsinaiseksi Hemmi Pääkkönen ja varalle Martti Nieminen. Onko tästä suoritettava äänestys, vai luopuuko valiokunnan vähemmistö?

Keskustelu:

Ossian Hasa (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Kuten me tiedämme, niin SAK:n omaisuus ja yleensä taloudelliset resurssit sekä vuosittain käytettävä rahamäärä ovat varsin huomattavaa suuruusluokkaa. Tästä johtuen mielestäni tarvitaan näiden asioiden hoitamisen valvonnassa ja myös rahavarojen käytön kontrolloimisessa lainopillistakin pätevyyttä. Toiseksi kuten Rakennustyöläisten Liiton puheenjohtaja toveri Aarne Saarinen jo aikaisemmin toi täällä puheenvuorossaan esille, on SAK:n jäsenmaksutuloista Rakennustyöläisten Liiton osuus noin 20 %, joten kaiken kohtuullisuuden mukaan pitäisi myös Rakennustyöläisten Liitolla olla oikeus nimetä edustajansa tilintarkastajiksi ja myöskin näiden edustajien piisi tultava valituiksi. Tällä perusteella ehdotankin, että tämän valiokunnan enemmistön ehdotukseen lisittäisiin varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittaviksi Rakennustyöläisten Liiton lakimies lainopin kandidaatti Hemming Pääkkönen ja varajäseneksi toimittaja Martti Nieminen. Näin ollen varsinaisiksi tilintarkastajiksi tulisivat Hemmi Pääkkönen, Jorma Jalava, Janne Hakulinen ja Erkki Korhonen sekä varajäseniksi Martti Nurminen, Unto Keijonen, Lahja Simonen, Eliel Söderlund, Matti Roine ja Sven Friberg.

Urpo Virtanen (Elintarviketyöläisten Liitto): Kannatan Ossian Hasan tekemää esitystä.

Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja : On kaksi erilaista ehdotusta ja näin ollen vaali on toimitettava äänestämällä.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja : On kaksi ehdotusta. Yleisasiainvaliokunta ehdottaa: Jalava, Jorma, Hakulinen, Janne, Korhonen, Erkki ja varalle: Keijonen, Unto, Simonen, Lahja, Söderlund, Eliel, Friberg, Sven ja Pääkkönen, Hemmi.

Ossian Hasa Virtasen kannattamana on ehdottanut: Jalava, Jorma, Hakulinen, Janne, Korhonen, Erkki sekä lainopin kandidaatti Pääkkönen, Hemmi ja varalle: Keijonen, Unto, Simonen, Lahja, Söderlund, Eliel, Friberg, Sven sekä toimittaja Nieminen, Martti.

Yleisasiainvaliokunta on päätenyt siihen, että valitaan kolme varsinaista jäsentä ja kuusi varajäsentä. Ehkä kokous voi hyväksyä tämän yleisasiainvaliokunnan ehdotaman henkilömäärän.

Lukumäärä hyväksyttiin.

Puheenjohtajan selonteko hyväksyttiin ja päätettiin toimeenpanna äänestys.

Puheenjohtaja : Kolmea varsinaista saa äänestää. Ensiksi suoritetaan varsinaisten vaali.

Tilintarkastajain vaalin tulos.

Puheenjohtaja : Ääntenlaskijat ovat myöskin saaneet valmiiksi tilintarkastajain vaalin tuloslaskennan ja se on muodostunut seuraavaksi:

Jorma Jalava 116, Erkki Korhonen 115, Janne Hakulinen 115, Hemmi Pääkkönen 45, Martti Nieminen 3 ja Sven Friberg 1.

Kun aikaisemmin sovittiin tilintarkastajien lukumääräksi 3, katson, että äänestyksen perusteella on tilintarkastajiksi tullut valituksi Jorma Jalava, Erkki Korhonen ja Janne Hakulinen.

Äänestys vahvistettaneen.

Vahvistettiin.

Ilmoitusasia

Uuno Nokelainen : Suoritettu keräys Pihlgren & Ritolan tapettitehtaan lakossa oleville työntekijöille tuotti kaikkiaan 87.550 markkaa. (Suosionsoituksia.) Varat tullaan SAK:n toimiston toimesta toimittamaan lakkolaisille.

Puheenjohtaja : Merkittäneen pöytäkirjaan.
Merkittiin.

Puhetta ryhtyi johtamaan Pekka Virtanen.

Tilintarkastajien varamiehet

Puheenjohtaja : Aikaisemmin hyväksyttiin tilintarkastajain varamiesten lukumäärä: kuusi henkilöä. Meillä on myös kuusi ehdokasta: Unto Keijonen, Lahja Simonen, Eliel Söderlund, Matti Roine, Sven Friberg, Martti Nieminen. Voitaneen hyväksyä yksimielisesti.

Ehdotus hyväksyttiin, joten varatilintarkastajiksi oli valittu Unto Keijonen, Lahja Simonen, Eliel Söderlund, Matti Roine, Sven Friberg ja Martti Nieminen.

Neuvostoliittolaisen vieraan tervehdys

Puheenjohtaja: Kun kokouksemme on kulumassa loppua kohti, pyydän saada luovuttaa puheenvuoron Neuvostoliiton Ammattiyhdistysten Keskusneuvoston sihteerille Andrej Shevtshenkolle.

Sihtööri Shevtshenko (Matti Tatin tulkitsemana):

Kalliit toverit! Kalliit ystävät! Teidän edustajakokouksenne on päättämässä työnsä. Teidän ystävinänne, vierainanne meillä on kunnia todeta, että teidän edustajakokouksenne oli hyvin järjestetty, sujui demokraattisesti ja päätettiin hyvin paljon hyviä asioita. On myös miellyttävää todeta, että myös laajalle demokraattisella pohjalla te valitsitte kaikki teidän johtohenkilönne ja elimenne SAK:hon samaten myös teitte laajalle, pitkälle suunnattuja päätöksiä. Sallikaa minun koko sydämestäni tervehtiä kaikkia tovereita, jotka tulivat valituiksi taas SAK:n toimintaan ja toivottaa heille suurta menestystä tässä suuressa ja jalossa työssä, samoin myös toivottaa kaikille teille suurta menestystä teidän toiminnassanne.

Oli miellyttävää olla läsnä teidän edustajakokouksessanne. Pidämme teidän esittämänne kutsua Neuvostoliiton ja Suomen työläisten hyvien suhteiden osoituksena. Sallikaa vielä kerran kovasti kiittää tätä kutsusta edustajakokoukseen ja samaten myös kiittää ylitsevuotavasta vieraanvaraisuudesta.

Meidän kansojemme välille ja ammattiliittojen välille on muodostunut hyvä ystävyysuhde. Näitä hyviä ystävyysuhteita kokonaisuudessaan kannattavat meidän, Neuvostoliiton työläiset. Samoin myös Suomen työläiset. Tietysti tätä ystävyyttä, joka on luotu molempien kansojen välille, kansalaiset kannattavat tietäen, kuinka arvokasta tämä on. Molempien maiden työtätekevä kansa ymmärtää ja tietää, että hyvältä ystävyuden pohjalta aina kehittyvät hyvät suhteet maittemme välillä niin taloudellisessa mielessä kuin myös kulttuurielämässä ja ammattiliittojen kanssakäymisessä. Me olemme vakuuttuneita siitä, että edelleenkin tulee laajentumaan ja kehittymään ja lujittumaan ystävyys meidän molempien kansojen välillä maittemme hyväksi. On olemassa, ikävä kyllä, vielä semmoisia yksityisiä henkilöitä, joita ei miellytä tämä kehitys maittemme välillä. Nämä henkilöt levittävät maassanne epäedullisia tietoja Neuvostoliiton kansasta, Neuvostoliitosta. He myös tekevät mustaa työtä kansamme keskuudessa, vääristelevät niitä linjoja, mitä on saavutettu meidän kansojemme ja ammattiliittojen välillä.

Te olette nähneet niinkuin mekin taantumuslehdissä kuvan jossa rotta Neuvostoliiton alueelta jyrssi ammattijärjestöjen jäsenkirjaa, joka on Suomen rajojen sisällä. Tämän piirustuksen takana oleva henkilö luultavasti näkee, että ystävyysuhde, joka on luotu Neuvostoliiton ja Suomen kansojen välille, on kuin poikkipurtu. Luultavasti tämä henkilö tahtoo näyttää, että Neuvostoliiton ammattiliitot ja Neuvostoliiton kansa on se rotta, joka jyrssi ja sotkeutuu suomalaisten sisäisiin asioihin. Me kyllä hyvin ymmärrämme, kuka näiden piirustusten takana on. Ne ovat ne henkilöt, jotka eivät halua, että olisi hyvä ystävyys ja naapurimaiden suhteet meidän kansojemme välillä. Mutta tämä piirustaja on huono taiteilija. Hän ei saa aikaan sitä, mitä hän tahtoo saada aikaan tällä piirustuksella. Meidän maittemme työtätekevä kansa ja kaikki rehelliset ihmiset näkevät tässä piirustuksessa, että rottana on se sama henkilö, joka tämän piirustuksen takana on. Tämä henkilö ja nämä henkilöt tahtovat, että jyrssittäisiin poikki se, mitä on luotu jo ystävyysuhteissa kansojemme välillä. Neuvostoliiton kansa ja Suomen työtätekevä kansa ja kaikki rehelliset Suomen kansalaiset voivat suoraan nähdä, että rotta menettää hampaansa, jos alkaa jyrssiä näitä ystävyysuhteita. Ne

ystävyyssuhteet, jotka ovat kehittyneet meidän molempien kansojen välille, tulevat olemaan ikuisina ystävyyssuhteina meidän välillämme. Maamme työtätekevät ovat aina sanoneet ja tulevat sanomaan ja vakuuttavat, kalliit ystävät, että te näette heissä vilpittömät Suomen kansan ystävät.

Vielä kerran suurella tyydytyksellä me korostamme, että teidän edustajakokouksenne sujui mainiosti, me kaikesta sydämestämme toivomme teille kaikille suurta menestystä teidän työssänne.

Vielä kerran sallikaa toivottaa menestystä Suomen Ammattiliitolle, toivottaa teille kaikille henkilökohtaista onnea ja menestystä, toivottaa teille kaikille venäläisen tavan mukaan hyvää terveyttä.

Eläköön ikuinen muuttumaton ystävyys kansojemme välillä ja työläisten välillä!

Eläköön Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto! Eläköön Suomen työtätekevä kansa! Eläköön ystävyyssuhteet kansojen välillä!

P u h e e n j o h t a j a : Kokouksen puolesta pyydän kiittää toveri Shevtshenko'a niistä ystävällisistä sanoista, jotka hän kokouksellemme ja täällä suoritettuun työhön nähden kohdisti. Hyvin paljon kiitoksia!

Pekka Virtanen (Maaseututyöväen Liitto): Arvoisat kutsuvieraat, hyvät läsnäolijat! Olemme suorittaneet neljän työntäyteisen päivän työskentelyn SAK:n 8 :nessa edustajakokouksessa. Ohjelma on ollut erittäin tiivis ja asiapitoinen. Pyydämme lausua kiitoksemme ulkolaisille vieraillemme ja muille kutsuvieraillemme siitä, että he ovat jaksaneet seurata meidän kokoustamme.

Kiitämme myöskin kokouksen varsinaisia osanottajia siitä, että olemme jaksaneet istua täällä niinkin aktiivisesti kuin on tapahtunut ja ottaa osaa täällä suoritettuun työskentelyyn.

Yleisvaikutelmana tästä työskentelystä voitaneen sanoa, että se on ollut asiallista ja rakentavaa. Kokous on nähdäkseni ollut ehyt ja asiallinen. Tämä, jos mikään, on selvä osoitus siitä, että ammattiyhdistysliike edustaa voimakasta tekijää nykyisessä yhteiskunnassa. Se on myöskin merkittäväällä tavalla osoittamassa niille voimille, jotka pyrkivät ammattiyhdistysliikettä hajoittamaan, että tämä liike rakentuu terveille ja kestäville periaatteille, joista jäsenet pitävät kiinni.

Tämä kokous antoi uutta uskoa ammattiyhdistysliikkeen voimasta ja sen käyttöedellytyksistä niiden etujen puolustamiseksi ja edelleen kohottamiseksi, jotka työväestölle ovat läheisiä. Me uskomme, että kaikki osanottajat saivat tästä kokouksesta uutta voimaa siinä työskentelyssä, joka meidän osallemme koituu, kun me jälleen asetumme omalle paikallemme työelämän piirissä.

Työ, joka tässä edustajakokouksessa on suoritettu, on ollut monipuolista ja sisältänyt suuria, arvokkaita asioita. Meidän tehtävämme on nyt työskennellä niin, että niitä päätöksiä, jotka täällä on suoritettu, voidaan ryhtyä käytännössä toteuttamaan niin, "että työväestö voi parantaa niin aineellista elintasoaan kuin myöskin kulttuurillista asemaansa.

Pyydämme lausua toivomuksen siitä, että kutsuvieraina olevat henkilöt olisivat saaneet miellyttävän kuvan tästä tilaisuudesta ja että he voisivat nähdä, että täällä on ollut harrasta pyrkimystä työskennellä niiden periaatteiden ja päämäärien hyväksi, jotka poliittisesti puolueettomalle ammattiyhdistysliikkeelle ovat ominaisia.

Luulisin olevani oikeassa sanoessani, että tämän puhujakorokkeen yläpuolella oleva tunnus — SAK yhteistyö — on täällä tullut kauniissa ja korostetussa muodossa esille. Perinne, joka meillä ammattiyhdistysliikkeen asioiden vaalimisessa on, on raskas ja vastuullinen. Raskas on myöskin niiden kysymysten käytäntöön saattaminen, jotka me olemme nyt ohjeeksi tehtävienne osalle asettaneet tämän kokouksen yhteydessä. Uskon

kuitenkin, että jos me jatkuvasti voimme säilyttää sen hengen, joka on tässä tilaisuudessa vallinnut, meillä on hyvät edellytykset työskennellä niin, että ammattiyhdistysliike voi jatkuvasti kehittyä ja voimistua.

Pyydän, että tämän kokouksen päätteeksi laulaisimme yhteisesti Työväen marssin.

Kokouksen osanottajat lauloivat seisaalleen nousten Työväen marssin.

P u h e e n j o h t a j a : Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto ry:n 8. edustajakokous on päättynyt.

V

Edustajakokous päättyi klo 18.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Puheenjohtajat:

Vihtori Rantanen

Pekka Virtanen

Viljo Pousi

Toivo Helander

Urho Kilpinen

Lauri Grönberg

Sihteerit:

Olavi Saarinen

Uuno Hiironen

Uuno Nokelainen

Helvi Raatikainen

Olemme tarkastaneet SAK:n kahdeksannen edustajakokouksen pöytäkirjan ja havainneet sen kokouksen menon mukaiseksi.

Helsingissä päivänä tammikuuta .

Veikko Henriksson

Eero Saukkonen

Pentti Kinha

SISÄLLYS:

Ensimmäinen kokouspäivä

	Sivu
Avajaisohjelma.....	3
Kokouksen avaus.....	4
Kutsuvieraiden esittely ja tervehdykset.....	10
Valtiovallan edustajain tervehdykset.....	10
Ulkomaalaisten kutsuvieraiden tervehdykset.....	12
Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdykset.....	16
Kirjalliset tervehdykset.....	21
Kokousedustajat.....	21
Edustajakokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen.....	23
Kokousvirkaileijain vaali.....	26
Kokouksen työjärjestyksen ja kokoussääntöjen hyväksyminen.....	28
Vuosien 1956—1960 toimintakertomukset.....	28
Vuosien 1956—1960 tilikertomukset.....	36
Vastuuvapauden myöntäminen työvaliokunnalle ja valtuustolle.....	37
Katsaus toimintaan vuoden 1961 aikana.....	38

Toinen kokouspäivä

Edustajain päiväraha.....	5g
Palkka- ja talouspoliittiset esitykset.....	59
Tervehdys Norjan LO:n edustajakokoukselle.....	73
Palkka- ja talouspoliittiset esitykset (jatkoa).....	74
Yleisvaliokunnan mietintö edustajatehtävien jakautumisesta SAK:n piirissä.....	92
Yleisvaliokunnan mietintö eläkelainsäädännöstä.....	92
Raha-asianvaliokunnan mietintö päyarahakysymyksestä.....	g4
Palkka- ja talouspoliittisten esitysten jatkokäsittely.....	94
Järjestödemokratiaa, järjestömuotoja, liittorajoja sekä jäsenyyttä koskevat esitykset.....	99

Kolmas kokouspäivä

Muistosat E. K. Louhikosta.....	124
Järjestödemokratiaa, järjestömuotoja, liittorajoja sekä jäsenyyttä koskevien esitysten jatkokäsittely.....	124
Järjestökasvatus-, valistus- ja opintotyötä koskevat esitykset.....	129
Sosiaalipoliittiset esitykset.....	147
Järjestömuotovaliokunnan mietintö »Ammattiyhdistysliikkeen jäsenten oikeudet ja velvollisuudet».....	172
Sekalaisia esityksiä.....	172

Neljäs kokouspäivä

Sekalaisia esityksiä (jatkokäsittely).....	180
Yleisasiainvaliokunnan mietintö »Palkka- ja talouspoliittiset esitykset» ...	185
Järjestömuotovaliokunnan mietintö järjestömuotoasiassa.....	188

Järjestömuotovaliokunnan mietintö ammattiyhdistysliikkeen aseman vahvistamisesta.....	193
Järjestömuotovaliokunnan mietintö jäsenten kansanvaltaisten oikeuksien turvaamisesta.....	194
Järjestömuotovaliokunnan mietintö »Suhde poliittisiin puolueisiin».....	194
Sääntövaliokunnan mietintö.....	196
Valistusasiainvaliokunnan mietintö.....	201
Paikallisjärjestöjen valistus- ja opintotyö.....	201
Vapaa-ajan vietto.....	202
Lahjoitus työväen muistitiedon keräystoimikunnalle.....	202
Yleisvaliokunnan mietintö sosiaalipolitiikasta.....	202
Sähköalan työntekijäin liittoa koskeva yleisvaliokunnan mietintö.....	203
Yleisvaliokunnan ehdotus kokouksen julkilausumaksi.....	203
Puunjalostustyöntekijäin Liiton mainosjulistetta koskeva yleisasiainvaliokunnan mietintö.....	204
Rahankeräys lakkolaisille.....	203
Sääntövaliokunnan mietintö.....	205
SAK:n puheenjohtajanpa toisen puheenjohtajan vaali.....	206
SAK:n työvaliokunnan varsinaisten jäsenten, henkilökohtaisten varajäsenten ja yleisvarajäsenten vaali.....	208
SAK:n valtuuston varsinaisten ja varajäsenten vaali.....	213
SAK:n tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaali.....	218
Kokouksen päättäminen.....	220
Liitteenä työjärjestys ja esitykset.....	